

Bediüzzaman'ın Sır Kâtibi

MEHMET FEYZİ EFENDİ

İHSAN ATASOY

NESİL

Mehmet Feyzi Efendi

Bediüzzaman'ın Sır Katibi

İhsan Atasoy

Jenerik

Yayın Yönetmeni: Ali Erdoğan
Yayın Danışmanı: Metin Karabaşoğlu
Editör: Ömer Faruk Paksu
Tashih ve İç Tasarım: İkram Arslan
Kapak Tasarımı: Yasin Özcan
ISBN: 978-975-269-720-1

Sanayi Cad., Bilge Sk., No: 2 Yenibosna
34196 Bahçelievler / İstanbul
Tel: (0212) 551 32 25
Faks: (0212) 551 26 59
www.nesilyayinlari.com
nesil@nesilyayinlari.com

© Fikir ve Sanat Eserleri Yasası gereğince bu eserin yayın hakkı anlaşmalı olarak **Nesil Basım Yayın Gıda Tic. ve San. A.Ş.**'ye aittir.
İzinsiz, kısmen ya da tamamen çoğaltılıp yayımlanamaz.

Dijital Edisyon Editörü: Uğur Turan
Dijital Yayın Tarihi: Nisan 2012
Bu eserin e-kitap çevrimi **Nesil Digital** tarafından yapılmıştır.
www.nesildigital.com

İhsan Atasoy

1949 yılında Trabzon/Of'ta doğdu. 1969-1970 döneminde İstanbul İmam Hatip Lisesi'nden, 1973-74 döneminde İstanbul Yüksek İslam Enstitüsü'nden mezun oldu.

1978 yılında gazeteciliğe başladı. Uzun süre köşe yazarlığı yaptı. Yeni Nesil gazetesi Yazı İşleri Müdürlüğü'nden emekli oldu.

Yazar Gülay Atasoy'la evli olup üç çocuk babasıdır.

YAYINLANAN KİTAPLARI

- Kur'an-ı Kerim Meali (Heyetle)
- Peygamberler Tarihi
- İslam'a Bir Adım Daha
- Doğru İslamiyet
- Resulullah'ın Aile Hayatı
- Gençlik ve Arkadaşlık
- Kızılmeydan'dan Kibleye
- Kur'an'dan Esintiler
- Allah Resulü ile 24 saat
- Ben Susuyorum Tarih Konuşsun: Bekir Berk
- Hayatını Davasına Adayan Adam: Bekir Berk
- Nur'un Büyük Kumandanı: Zübeyir Gündüzalp
- Kulluğu İçinde Bir Sultan: Tahiri Mutlu
- İhlas ve Sadakat Abidesi: Bayram Yüksel ve Ali Uçar
- Bediüzzaman'ın Dersinde Yetişen Bir Kahraman: Ceylan Çalışkan ve Çalışkanlar Hanedanı
- Üstadın Manevi Evladı, Fena Fi'n-Nur: Mustafa Sungur
- Bediüzzaman'ın Sır Kâtibi: Mehmed Feyzi Efendi
- Nur'un Birinci Talebesi: Hulusi Yahyagil
- Van Hayatının En Yakın Şahidi: Molla Hamid Ekinci
- Risale-i Nur'un Manevî Avukatı: Ahmed Feyzi Kul
- Zulme Boyun Eğmeyen Kahraman: Mehmed Kayalar

MEHMED FEYZİ EFENDİ (1912-1989)

“Selef-i salihin, Mehmed Feyzi gibi bir talebem olduğuna gıpta ediyorlar.”

Bediüzzaman Said Nursî

“Üstad kükremiş bir aslandı. Biz ise ayakları dibinde gezen kedi yavruları gibiydik.”

Mehmed Feyzi Efendi

Sır Kâtibi

MEHMED FEYZİ EFENDİ, on yedi bin evliyayı ve Anadolu'nun dört maneviyat büyüğünden birini^[1] sinesinde barındıran mübarek Kastamonu toprağında yetişen ve onları temsilen, Büyük Üstad'a gönül veren büyük bir veli ve âlim bir zattır. Denilebilir ki bütün Kastamonu evliyasının ve Şaban-ı Velî Hazretleri'nin bir varis-i mutlakı ve bir mümessil-i ekmeli ve o Büyük Müceddit'in "sır kâtibi" olma şerefine eren en yakın bir talebesidir.

Küçük yaştan itibaren ilme ve irfana olan düşkünlüğü yanında asalet, necabet, nezahet, iffet ve takva ile donanmış şahsiyetiyle dikkat çeken Mehmed Feyzi Efendi, sonunda aradığını bulur ve ahir zamanda Kur'an'ın manevî i'cazını beyan etmekle vazifeli büyük şahsiyetle buluşur. Evet, Risale-i Nur ve onun müellifi Üstad Bediüzzaman'a kavuşmakla onun şahsiyeti kemalini bulur.

Kader, Üstad'ı Kastamonu'ya sevk ettiği yıllarda, onu da İstanbul'da askerlikte bulundurur. Askerlik dönüşü Üstad'ı ziyaret edip iltifatına mazhar olduktan sonra, ona öylesine bağlanır ki bir daha yanından hiç ayrılmaz. Üstad Kastamonu'dan gidene kadar yedi yıl, gece-gündüz hep hizmetinde kalır. Kastamonu'nun uzun ve soğuk kış gecelerinde ve yazın yemyeşil ağaç ve çayırlarla kaplı dağ ve ormanlarında Üstad'ın nice derunî ve ulvî hallerine şahit olur.

Mehmed Feyzi Efendi, ayrıca Üstad'la beraber girdiği Denizli ve Afyon Hapishaneleri'nde, İslam davası için çile çeken asrın kahramanları safında yerini alır.

Üstad, "Bir sene bu risaleleri ve bu dersleri anlayarak ve kabul ederek okuyan, bu zamanın mühim, hakikatli bir âlimi olabilir"^[2] der. Mehmed Feyzi Efendi, Risale-i Nur'u hem de bizzat müellifine iki kez okumak ve yer yer onun izahlarına şahit olmakla Nurlar'daki derin hakikatlere vukuf peyda eder. Kazandığı bu eşsiz mazhariyeti, hayatta yegâne iftihar vesilesi olarak zikreder. Üstad ise bu güzide talebesinin faziletini, "Selef-i salihin, Mehmed Feyzi gibi bir talebem olduğuna gıpta ediyorlar" diye ifade eder.

Hayatlarındayken anlaşılammamak büyük zatların kaderi olsa gerek. Bu kitapta hayat ve hatıralarıyla manevî simasına ışık tutmaya çalıştığımız Mehmed Feyzi Efendi de bu kaderi paylaşanlardan biridir. Burada Hocaefendi'nin şu ifadelerini tekrarlamak yerinde olur:

"İnsanlardan bazıları gururlarına, kimileri hasetlerine ve bir kısmı da bencilliklerine yenildiler. Ve ne Hulusi Efendi'yi ne Tahiri Mutlu'yu ne Sadullah Nutku'yu ne de Mehmed Feyzi'yi tanıyabildiler. Oysa onlar bir dirilişin ilk mimarları ve Hazret-i Mimar-ı Azam'ın vefalı temsilcileriydiler. Onlar çok gerilerde durdular, çok küçük göründüler. Hep mahviyet içinde oldular. El âlem de yalnızca o görünüşe ve o duruşa baktı, onları sadece zahire göre değerlendirdi. Onların herbirisi, ihtimal bir kutbiyeti, bir gavsiyeti temsil ediyorlardı. Ama nadanlar bunu anlayamadılar."

Mehmed Feyzi Efendi, kazandığı manevî mertebeyi Üstad'ın verdiği icazetle de taçlandırmıştır. Elde ettiği bu ilmî servet ve zenginliği, gerek yurt içinden gerek yurt dışından, her kesimden ziyaretine gelenlere cömertçe sunmuştur. Abdullah Yeğin Ağabey'in ifadesiyle, "Risale-i Nur üniversitesinin bir fakültesi" konumunda olan evinin köşesinden, hayatının sonuna kadar, bir manevî ziyafet halinde takdim etmiştir.

Üstad, "Eğer İmam-ı Rabbanî Ahmed-i Farukî bugün Hindistan'da hayattadır diye ziyaretine bir davet vuku bulsa, bütün zahmetlere ve tehlikelere katlanarak ziyaretine gideceğim"^[3] der. Mehmed Feyzi Efendi'nin şahsiyetini, Üstad'la yakınlığını keşfettikçe, hayatta kendisini ziyaret edememiş olmanın hicranını duyuyorum. Tek tesellim, Fııncı Ağabey'in himmetiyle, bu mübarek zatın cenaze merasiminde bulunup kabri başında Kur'an okumak olmuştur. Bu çalışmanın, onun daha iyi anlaşılmasına yardım edecek ve pak ruhunu memnun edecek bir adım olmasını niyaz ediyor, ona karşı

olan vefa borcumuzun bir gereği sayıyorum.

Ruhu şad, makamı Cennet olsun...

Bir Not

Biyografi çalışmalarımızda şahısların fazilet ve meziyetleri ister istemez ön plana çıkmaktadır. Bazıları bunun Nur'un şahs-ı manevîsine uygun olup olmadığını sormaktadırlar.

Evvela, şahs-ı manevînin anlaşılabilmesi için, yine onu teşkil eden şahsiyetlerin tek tek bilinmesine ihtiyaç vardır. Bununla beraber çalışmalarımızda belli bir şahsı eksene almış olsak da, aynı zaman dilimi içinde onunla birlikte yaşamış diğer hizmet erbabına da yer vermeye çalışmaktayız.

Çünkü küfr-ü mutlak ve zındıka cereyanlarının dehşetli bir komite halinde organize olup hücum ettiği bir zamanda, şahıslar ne kadar dâhi olsa da tek başlarına onlara mukabele edemezler. Üstad'ın dediği gibi, "Zaman, cemaat zamanıdır. Cemaatten çıkan bir şahs-ı manevî hükmeder ve dayanabilir."^[4] Şu halde bu büyük dava, pek çok isimsiz kahramanın ihlaslı hizmetleriyle bugünlere gelmiş ve kıyamete kadar da böyle gidecektir.

Fakat bu hizmetin tarihinde Kastamonu'nun münbit ve bereketli toprağı anılınca, elbette en başta büyük âlim ve fazıl şahsiyet Mehmed Feyzi Efendi akla gelir. Mehmed Feyzi Efendi'nin, Üstad'a muhatap olan ve o güneşten feyiz alan yıldızlar arasında, ilmî ve manevî şahsiyetiyle öne çıkan biri olduğunda şüphe yoktur.

Bununla beraber:

- Doğu'da aşiret reisiyken sürgün edilip Nasrullah Camii'nin avlusunda çaycılık yapmaya mahkûm edilen kahraman Çaycı Emin Bey'i,
- Plevne kahramanı Sadık Paşa'nın torunlarından Ilgaz Dağları'nın efesi Taşköprülü Sadık Bey'i,
- Yine Şaban-ı Velî Hazretleri'nin yolundan giden "Küçük Şeyhlerin Hilmi" diye anılan cesur yürek Hilmi Bey'i,
- Siirt Tillo'dan ailesiyle birlikte Kastamonu'ya sürgün edilen Tahsin Bey'i,
- Safranbolu Kahramanı Mustafa Usman'ı, Hıfzı Bayram'ı,
- Eflani'nin Hasan Feyzi'si; eğitimci, asil insan Ahmed Fuad'ı,
- Neşriyatta büyük hizmetleri olan ve "Küçük Isparta" diye anılan İnebolu'nun asilzade evlatları Çelebileri, Fakazlıları,
- Ve tabii sonraki halkada yer alan Üstad'ın müteaddit defalar "vekilim" dediği ve son olarak yanından ayrılırken, "Hayatım hayatınla devam edecek" hitabına mazhar Eflanili Mustafa Sungur'u,
- "Sen Nur Talebeleri'nin ağabeyi olacaksın" iltifatının muhatabı Araçlı Abdullah Yeğin Ağabey'i ve Hüsnü Bayram'ı,
- Hatta hanımlar taifesinden Kastamonu'nun şefkat kahramanları Asiyeleri, Ulviyeleri, Lütfiyeleri, Zehraları, Hacerleri, Haticeleri ve daha nice isimleri hatırlamamak, elbette kadirbilmezlik ve vefasızlık olur.

Fakat bizim yaptığımız, bu iman davasının geçmişinde rol almış önemli zatlardan birinin şahsında, onların oluşturduğu o şahs-ı manevîye ve o döneme ışık tutmaya çalışmaktır.

Çoğu ahirete göçmüş bu şahsiyetlerin faziletlerinden bahsetmek, bir yandan onlar için dua-yı rahmete vesile olurken, diğer yandan gelecek nesillerin bu nurlu rehberlerden hayatlarına yön verecek ibret dersleri almalarına vesile olacaktır. Binaenaleyh bu çalışmaların Nur'un şahs-ı manevîsine fayda ve kuvvet vereceği kanaatindeyim.

Bir Tespit

Biyografi serimizin bundan önceki kahramanları hep “Üçüncü Said Dönemi”nin muhataplarıydı. Şimdi ilk defa bu çalışmayla “İkinci Said Dönemi”nin örneklerinden birini ele almış bulunuyoruz. Elbette her iki dönem arasındaki farklılıklar, bu zatların şahsiyet ve hayatlarında da kendisini gösterecektir.

İkinci Said Dönemi bu manevî Kur’an mucizesinin, bu iman hakikatlerinin henüz telif ve zuhur devresidir. İşte Mehmed Feyzi Efendi bu dönemin önemli ve önde gelen simalarından biridir. Mehmed Feyzi ve onun gibi İkinci Said Dönemi talebelerinin hayatlarında meslek ve meşrep esaslarından ziyade, Risale-i Nur’un telif, tashih ve teksirindeki hizmetler ön planda gelir.

Üçüncü Said Dönemi’ndeysen, Risale-i Nur’un telifinden sonra, sıra bu nuranî çığırın kıyamete kadar devam edecek olan esaslarının tespit ve takviyesine gelir. Üstad Hazretleri, hayatının bu son ve en önemli devresinde yanına aldığı genç kadroyla hizmetin geleceğini inşa ve hizmeti o kadronun omuzlarına tevdi ederek ahirete göçer.

Bu sebeple Üçüncü Said Dönemi’ni teşkil edenlerde Risale-i Nur’un imanî hakikatleri yanında, meslek ve meşrep esaslarına bağlılık ve onları sadakatle koruma özelliği ön planda gelir. Bu yüzden İkinci Said Dönemi’nin “Haslar”ı arasında zikrettiği talebeleri şahsî kemalat ve fazilet bakımından üstün olsalar da, küllî fazilet manasındaki meslek ve meşrebi koruma noktasında son dönem talebelerinin yeri ve önemi ayrıdır. Tıpkı cadde-i kübra-yı İslam’ın temel taşlarını belirleyen ve istikamet çizgisini çizen müçtehit imamlar gibi...

Bir Nükte

Nur’un kahramanlarının biyografilerini çalışırken büyük inayet ve ikram altında olduğumu her vesileyle hissediyordum ve Rabb’ime şükrediyordum.

Bu çalışma esnasında bir ara, Risale-i Nur’un meslek ve meşrebi noktasından bazı hususları bu kitaba alıp almamakta tereddüt ettim. İçimden, o hususların lüzumu var mı, uygun mu, değil mi diye geçirirken, “En iyisi bunu Üstad’a sormak” dedim. “Üstad hayatta olmadığına göre yapılacak şey, eserine başvurmaktır” deyip masamın üzerindeki kitaba uzandım.

“Ey Üstad, bakalım sen buna ne diyeceksin? Bismillah” deyip Emirdağ Lâhikası’nı açtım. İlk gözüme ilişen mektubun, “Aziz, sıddık kardeşlerim” şeklindeki girişinden sonraki cümlesi aynen şöyle başlıyordu: “Lüzumu olmayan...” Dondum, kaldım. “Fesübhanallah!” dedim, “Üstad açıkça bu gibi hususları kitaba almamın lüzumu olmadığını söylüyor!” Mektubun gerisini okumaya bile ihtiyaç duymadım. Çünkü cevabımı almıştım.

Üstad, hayattaymış gibi tasarruf ettiğini bir kere daha gösteriyordu. Kalktım, odamda birkaç adım yürüdüktan sonra, Üstad’ın duvarda asılı duran ve dua eden resminin önüne geldim. “Aslan Üstad’ım!” deyip resimdeki elinden hürmetle öptüm. “Ehl-i hakikatin sohbetine zaman, mekân mani olmaz” sırrını bilmeyenler beni o halde görseler belki deli sanırlardı. Ama ben, “Haza min fazlı Rabbî!” dedim.

Evet, bu ve buna benzer ikram, inayet ve tevafuklar, Risale-i Nur hizmetinde bulunan herkesin karşılaşabileceği türden şeylerdir. Rabb’im hepimizi rızasına layık ve ihlase muvaffak eylesin. Âmin.

Bu çalışmada maddî ve manevî çok emeği olan değerli kardeşim Ömer Faruk Paksu’ya ayrıca teşekkürlerimi sunuyorum. Rabb’im onu ve onun gibi Nur yolunda çalışan bütün kardeşlerimizi hizmetlerinde muvaffak etsin ve hizmet-i imaniye ve Kur’aniye’de daim etsin.

İhsan Atasoy

Üsküdar, Mayıs 2009

Bediüzzaman'ın Kastamonu Sürgünü

MEHMED FEYZİ EFENDİ'NİN hayatına geçmeden önce, Üstad Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri'nin Kastamonu sürgün hayatına bir nebze göz atmak gerekir. Zira Üstad hapis dışında Kastamonu'da maruz kaldığı baskıları ifade ederken, “Bir ayı bir yıl hapse bedel” diye ifade eder. Üstad'ın Kastamonu'dan Isparta'daki kardeşlerine yazdığı mektupların satır aralarında bu ağır şartların ipuçlarına rastlarız.

Devir, manevî değerlere topyekûn savaş açıldığı “helaket ve felaket” devridir. Ehl-i iman üzerinde tarihte görülmemiş zulüm ve baskıların uygulandığı devirdir. Asırlardır bu milleti cephede mağlup edemeyenlerin içten yıkma planlarını sinsî bir şekilde devreye koydukları devirdir. Bu milleti, tarihinden ve dinî bağlarından koparma kararının, ne pahasına olursa olsun tatbiki konulduğu devirdir. Ezan, Kur'an ve tesettür gibi bütün şair ve kutsallar yasaklanmakla kalmamış, bunlara bağlılık gösteren herkes suçlu sayılarak en ağır cezalara çarptırılmıştır. Bu uğurda nice âlim ve fazıl kişilerin başı gitmiştir. Bu millet belki maddî bağımsızlığına kavuşmuştur ama ona bedel, altından kolay kalkamayacağı korkunç bir manevî esaret altına alınmıştır.

İşte bu dönemde en ağır muamelelere tabi tutululardan biri de hiç şüphesiz Üstad Bediüzzaman Said Nursî'dir. Her türlü engele rağmen, o asla yılmamış, ecdattan kalan manevî mirası temsil etmekten geri durmamıştır.

1935'te Eskişehir Hapsi'nde dokuz aylık cezalarını doldurup tahliye olan talebelerinden sonra, kendisi birkaç ay daha hapiste yalnız başına bırakılır. Bu en sıkıntılı günlerinde bile boş durmayan Üstad, muhteşem bir tevhit dersi olan İkinci Şua'yı telif eder. Zaten Risale-i Nur'un en derin meseleleri, en ağır şartlar altında telif edilmişlerdir.

Eskişehir Hapsi'nden çıktıktan sonra, herkes memleketine, ailesinin yanına dönerken, Üstad, bu haktan da mahrumdur. Çünkü kanunen suçsuzluğu sabit olsa da, o günkü zihniyet nezdinde daimi suçludur! Evet, insanlığın hayrına olan iman hizmeti, o gün en büyük suç sayılmaktadır! Ama o, “Yüzer milyon başların feda oldukları bir kudsî hakikate başımız dahi feda olsun. Dünyayı başımıza ateş yapsanız, hakikat-i Kur'âniye'ye feda olan başlar, zındıkaya teslim-i silâh etmeyecek!”^[5] der ve bu uğurda her çileyi göze alır.

Bu defa hükümet emriyle, bütün dostlarından ayrı, tek başına Kastamonu'ya sevk edilir. Kastamonu onun için yeni ve zorlu bir çile ve meşakkat yurdudur. Yıl 1936...

Kastamonu'nun eski bir görünüşü

Neden Kastamonu?

Onu ilk defa Isparta'nın kuş uçmaz kervan geçmez Barla nahiyesine sürgün edenler, Kastamonu'ya sürmekle de aynı emeli taşırlar. Zira ulaşım ve haberleşme imkânlarından uzak, dağlar arasında sıkışıp kalmış o günkü Kastamonu, onu sevenlerinden ayırmanın ve faaliyetlerini engellemenin en uygun yerlerinden biridir. Fakat "beşer zulmeder, kader adalet eder." Ona zulmedenler, kaderin derin tecellilerine akıl erdiremezler. Çünkü bu evliya yatağında her türlü engellemelere rağmen ona sahip çıkacak nice bahadırlar yatmakta olduğundan habersizdirler.

Maneviyat Mimarı, "Hakikaten, bence, bir Müslüman neslinden gelen bir adamın, akıl ve fikri İslamiyet'ten tecerrüt etse bile, fitratı ve vicdanı hiçbir vakit İslamiyet'ten vazgeçemez"^[6] diyerek teşhisini koyar. Çok zor şartlara rağmen Kastamonu toprağının bereketli zemininde boy atacak vicdan sahiplerini, Nur kahramanlarını keşfedip, onlarla yeni bir diriliş hamlesi başlayacağına inanır. Anadolu'nun ölüm-kalım mücadelesinde, ümitlerin tükendiği anda kurtuluş meşalesinin tutuşturulduğu bu topraklar, onun bu inanç ve azmi ile manevî kurtuluş ve dirilişin sahnesi olur. Ve Kastamonu, söndürülmek istenen Kur'an nurunun yeniden parladığı, "Risale-i Nur'un ikinci bir intişar merkezi" olarak tarihe geçer.

Kastamonu, üstü manevî zenginliğin sembolü medreseler tekkelerle süslü, altı evliyalarla dolu mübarek bir vatan parçasıdır. Bunun yanında, çevresini saran tabiî ve tarihî güzellikleriyle eşsiz bir beldedir. Dağlarla çevrili, yemyeşil orman ve çayırlarla kaplı yapısı ve kolay çıkılan kalesinden görülen geniş ufuklu manzarasıyla, adeta fitrî bir tefekkür laboratuvarını andırır. Zaten Ayetü'l-Kübra ve Münacat gibi iki tefekkür şaheserinin bu topraklarda yazılması bunun bir delilidir.

Kastamonu'da Zor Günler

Kastamonu, maneviyatına bağlı insanların bulunduğu bir beldedir. Son zamanlara kadar yirmi medresenin ve on iki tarikata ait tekkenin bulunduğu yegâne bir ilim ve irfan yuvasıdır.

Şapka İnkılabı'nın buradan başlatılması da tesadüf değildir. Secdeye mani olduğu için, tarih boyunca İslam âlimlerince küfür alameti sayılan bu Frenk âdetinin Kastamonu halkına kabul ettirilmesi halinde diğer yerlerin kabulünün kolaylaşacağı hesap edilmiştir. Nitekim tahmin edildiği gibi Kastamonu'da Şapka İnkılabı'na karşı müthiş bir direnç baş göstermiş; fakat karşı çıkan âlim ve fazıl kişiler, Nusrullah Camii'nin avlusuna kurulan darağaçlarında asılmıştır! O dehşetli günü yaşayan görgü şahitlerinin ifadesine göre, caminin avlusu dar geldiğinden darağaçları bitişikteki dereye kurulmuştur.

Mehmed Feyzi Efendi'nin anlattığına göre "Nasrullah Camii'nin ilk iki safi sarıklı cübbeli âlim ve fazıl zatlarla her vakit dolardı. İnkıaptan sonra birer ikişer götürülerek idam edilen bu âlimlerden geriye sadece birkaç tanesi kalmıştır." Bu dehşetli zulümle, geriye kalan Kastamonu halkı iyice sindirilmiştir. İşte Bediüzzaman'ın ve diğer ileri gelen zatların Kastamonu'ya sürgün edilmesinin sebeplerinden biri budur. İyice sindirilmiş ve korkutulmuş halkın kendisine sahip çıkamamasıdır. O kadar ki, Bediüzzaman'a sahip çıkmak bir yana, çoğu zaman oturduğu evin yakınından dahi geçmeye cesaret edememişlerdir.

Üstad, Kastamonu şehir merkezine yakın Araba Pazarı semtindeki polis karakoluna teslim edilir. Ona herhangi bir devlet misafirhanesini değil de polis karakolunu layık görenler, nasıl olsa kısa zamanda ölüp gidecek diye düşünmüş olmalıydılar. Zira adı üstünde karakol, insanların uzun süre kalacakları değil, gelip geçtikleri bir yerdir.

Dostlarıyla görüşmekten dahi sıkılan bir âlimi, herkese suçlu gözüyle bakan polisler arasında

bırakmak, ona yapılabilecek en büyük bir kötülük olsa gerektir. Üstelik o, sıradan bir âlim de değil, bu vatanın kurtuluşu için talebeleriyle birlikte Milis kuvvetlerinin başında Ruslar'a karşı savaşır esir düşmüş, bu uğurda pek çok talebesini şehit vermiş bir kahramandır.

Gariptir ki Ruslar ona hürmet edip sıradan bir esir muamelesi yapmazken, kendi vatanında, güya vatandaşları, ona en ağır hakaret ve işkenceleri reva görmüşlerdir.

Fakat o, her zaman, tam bir teslimiyet ve tevekkül içinde:

“Ben kaderin mahkûmuyum!” deyip sabretmiştir. Van'da kaldığı inzivagâhından alınıp Batı'ya sürgün edildiği zaman, sokaklara dökülüp:

“Seyda! İzin ver, seni teslim etmeyelim!” diyenlere:

“Hayır, ben bu gidişten memnunum. Mekke'de de olsam buraya gelmem lazımdı!” diyen bir sahibüzzamandır.

“Bak sonunu seyreyle, Mevla görelim neyler” diyen bir Pir-i Mugan'dır. Bu yüzden onun engin imanı kısa zamanda zindanları saadet saraylarına çevirmiştir.

Komiser, gelen jandarmalardan teslim tesellüm belgesini imzaladıktan sonra Bediüzzaman'ı karakolun merdiven altındaki dar ve izbe bir yerine yerleştirir. Çünkü gelen kişi, hapisten çıkmış, kalan cezasını çekmek üzere gönderilmiştir! “Böyle bir suçlunun yeri de merdiven altı olsa gerek!” diye düşünülür.

Onun manevî şahsiyeti bir yana, bir zamanlar, devlet ve ordu kumandanlarına muhatap olan, Selanik Hürriyet Meydanı'nda nutuk okuyan, İstanbul'un İngiliz işgaline karşı çıkıp Kurtuluş Savaşı'nı destekleyen biri olduğunu ne bilsinler. Hem bilseler de değişen bir şey olmayacaktır. Zira emrin demiri kestiği zamanda emir kullarının yapacakları bir şey yoktur.

Ama “Onlar bir hile yaptılar, Allah da onların hilesine karşı bir tuzak kurdu.” Çok geçmeden onun, katı kalpleri yumuşatan masum ve mazlum halini gören polisler, içten içe ona sevgi duymaya, dost olmaya başlarlar. Evet, bu şehitler yurdu Anadolu topağında henüz kalpleri ölmemiş, vicdanları sönmemiş niceleri vardır.

Zaten Bediüzzaman buna inandığı için, tabiri caizse bu milletin enkazı altından yepyeni bir nesil meydana getirmek uğruna her zorluğa katlanmıştır. Yukarıdan gelen baskılar Bediüzzaman'ın üstüne demir parmaklıklar kapatılmasına sebep olsa da, onun engin azmi, ihlası, taş kalpleri yumuşatmaya, demir kapıları söküp suikastları akim bırakmaya yetmiştir. Kastamonu' dan Ispartalı kardeşlerine yazdığı mektuplarda çektiği sıkıntılara temas ederek şöyle der:

“Aziz, sıddık, fedakâr, vefakâr kardeşlerim,

Sizlerle muhabere edemediğimin sebebi, fevkalâde bir dikkat ve tazyik ve tecrit altında bulunduğumdur. Hâlık-ı Rahîm'ime hadsiz şükürler olsun ki, kuvvetli bir sabır ve tahammülü ihsan ederek suikasıtlarını akim bıraktı.

Burada müfarakat zamanımın her bir ayı bir sene haps-i münferid hükmünde ezici olduğu halde, dualarınız berakâtıyla, inayet-i İlahiye her günümü bir ay kadar mesudâne bir ömre çevirdi. Benim istirahatım cihetinde merak etmeyiniz; rahmetin iltifatı devamdadır.”^[7]

Üstad, kendi derdinde değil, davasının derdindedir:

“Maatteessüf, ben burada bütün bütün yalnız kaldığım için çok ehemmiyetli hakikatler yazılmadan, kaydedilmeden geldiler ve gittiler!”^[8] der.

Santral Sabri'ye yazdığı mektupta ise ağır kayıtlardan söz eder:

“Sabri Kardeş! Beni saran ve bağlayan ağır kayıtlara ehemmiyet vermiyorsun. Hâlbuki buradaki evhamlı ehl-i dünya benimle pek fazla meşgul ve alakadardırlar. Hatta... Hatta... Hatta... Her ne ise...”^[9]

Üstad Bediüzzaman'ın Kastamonu'ya sürgününden sonra üç ay kaldığı Çarşı Polis Karakolu

Alman Kilidi ve Demir Kapı

Üstad'ın "ağır kayıtlar" diye üstü kapalı geçtiği durumları aydınlatacak ilk günlere ait ilginç bir hatırayı İnebolulu Rasim Sürav'dan dinleyelim:

"Üstad'ın Kastamonu'ya getirilip karakola yerleştirildiği ilk günlerdi. Vilayetten, 'Göz açtırmayın, sakın serbest bırakmayın!' diye durmadan talimatlar geliyordu. Üstad'ın abdest ve su ihtiyacı için polislerden izin alıp dışarı çıktığını görenler vilayete şikâyet ediyorlardı. Bunun üzerine karakol üzerindeki tehdit ve baskılar artırılıyor, hatta ne pahasına olursa olsun imha emri veriliyordu. Komiser Mehmed, bu emri aldıktan sonra nedense kalbinin ona karşı yumuşamaya başladığını söylüyor, onu öldürmek şöyle dursun, 'Hocaefendi'nin bir emri olsa da yapsam' diye düşünüyordu."

Bundan sonrasını komiserin dilinden nakleden Rasim Bey, şunları anlatıyor:

"Bir gece karakolda nöbetçiydim. Yapılan baskılar üzerine çarşıdan bir Alman kilidi alıp kapısını kilit ve zincirle üzerine iyice kilitledim. Artık dışarı çıkmasına imkân yoktu. Gece oturduğum yerden kendisini gözetliyordum. Gecenin ilerleyen vaktinde üzerime bir ağırlık çöktü. Bir ara başımı masanın üzerine koyup uyumuşum. Uyandığımda baktım, zincir ve kilit çözülmüş, kapı açık ve Hoca yerinde yok!

'Eyvah! Şimdi ne yapacağım!' deyip yerimden fırladım. Hemen kaldığı yere koşup elimi yatağının içine soktum, baktım henüz sıcak. 'Demek daha yeni çıkmış, uzağa gitmiş olamaz' dedim. Fakat karakolu bıraksam olmaz. Hem gece gidip nerede bulacağım. Böyle düşünerek dışarı çıktım. Baktım, elinde ibrik, abdest almış, Nasrullah'tan doğru yavaş yavaş geliyor. Yaklaştı. Biraz kenara çekildim.

İçeri girerken tam karşımda durdu ve sağ elini göğsümün üzerine koydu. 'Kardeşim Mehmed, korkma!' dedi. 'Bu zalimler ne bana ne de sana bir zarar veremezler!' Vakur adımlarla içeri girdi. Arkasından bakakaldım. Merdiven altındaki yerine girer girmez kapı, kilit ve zincir şankırt diye kendiliğinden üzerine kapandı! Bunu gördükten sonra gerçekten Allah tarafından korunduğuna ve ona kimsenin bir zarar veremeyeceğine iyice inandım. Ertesi gün vilayetten, 'Hoca'yı yine bırakmışsınız!'

diye tehdit gelince dayanamadım, ‘Valla biz gözetleyemiyoruz, gelin siz gözetleyin’ dedim!”^[10]

“Hizmete İhtiyacım Var”

Üstad Bediüzzaman, Kastamonu’daki ilk zamanlarının çok zahmetli geçtiğini anlatır. Asıl niyet, Üstad’ı imha etmektir. Nasıl olsa ölüp gidecek adama merdiven altından başka bir yer layık görülmez. Fakat bu, zalim beşerin hesabıdır. Bir de Allah’ın hesabı vardır.

Evet, Allah’ın inayeti devreye girmekte gecikmez. Önceleri ona yabani ve soğuk davranan polisler, Üstad’ın kalpleri eriten ihlaslı hallerini gördükçe, ona dost olur, hatta emrindeki hizmetçiler hükmüne geçerler. Daha sonra İhtiyarlar Risalesi’nde yazdığı Ricalar’da buna şöyle temas eder:

“Bir zaman, ihtiyarlık vaktinde, Eskişehir Hapsi’nden bir sene cezayı çekip çıktım. Beni Kastamonu’ya nefyettiler. Polis karakolunda iki-üç ay misafir ettiler. Benim gibi, sadık dostlarıyla görüşmekten sıkılan bir münzevî ve kıyafetinin tebdiline tahammül etmeyen bir adam, böyle yerlerde ne kadar azap çeker anlaşılır. İşte ben bu meyusiyette iken, birden inayet-i İlahiye ihtiyarlığımın imdadına geldi. O karakoldaki komiser, polislerle beraber, sadık dost hükmüne geçtiler. Hiçbir vakit şapka’yı başıma koymayı ihtar etmedikleri gibi, benim hizmetçilerim misilli, istediğim zaman beni şehrin etrafında gezdiriyordular.”^[11]

Daha sonra Üstad’ı karakolun üst katına çıkartırlar. Üst kattayken, Üstad’ın, yakındaki Honsalar Çeşmesi’nden veya Nasrullah Camii’nden abdest alıp gelmesine göz yumarlar.

İlk günler böyle geçerken, Isparta’ya emniyet müdürü nezaretinde yazdığı mektupta, biraz rahatladığını, fakat hizmet edememenin üzüntüsünü çektiğini ifade eder. Kontrol altında olduğundan bunu açıkça dile getiremez, hizmeti için Hüsrev’in gelmesini arzu ettiğini yazar:

“Aziz kardeşim Hüsrev,
Şükür, hakkımda inayet-i İlahiye devam ediyor. Ben burada rahatım. Fakat hizmete şiddetli ihtiyacım var. Sizlerden biriniz yanımda bulunmazsa çok üzüleceğim. En evvel hizmet nöbeti sana düştü. Sonra başkası yapar. Bu husus için ben burada hükümete ve emniyet müdürüne müracaat ettim. Eğer senin yol masrafın verilse veya teshilat gösterilse çok iyi olur. Yoksa borç ediniz, burada beraber çalışıp o borcu vereceğiz. Gelirken beraber mucizeli Kur’an’ımızı ve matbu Onuncu Söz’ü ve Hafız Ali’nin el yazısıyla benim için tevafuklu yazılan Onuncu Söz’ü ve altı esma-i İlahiyenin altı nükteleri –eğer yazmışsan– birlikte getir. Bu husus hakkında burada zabıtaya ve hükümete bildirdim.”^[12]

Gerek bu mektup gerekse Eskişehir Hapsi’nde yalnız kaldığı sırada yazdığı ve müsveddelerini koynunda saklayıp getirdiği İkinci Şua’yı göndermesine karşılık, alınıp alınmadığına dair bir haber alamaz. Muhtemelen bir yerlerde sansüre takılmışlardır. Evet, Üstad Kastamonu’ya geldiğinden itibaren uzun müddet Isparta ile muhabere kuramaz!

Bediüzzaman'ın Kastamonu'daki İlk Yılları

Kiralık Ev

ÜSTAD'IN KASTAMONU'DA karakoldan sonra kısa bir süre kaldığı ev, mahalle kenarında ve gözden uzak bir yer olduğu için emniyetçe orada kalması uygun görülmez.

Son Şahitler'de Ahmet Ataklı'nın bir hatırasında bu ilk evden söz edilir. Sason İsyanı sebebiyle Doğu'dan buraya sürgün edilen Ahmet Ataklı ve Mutkili Bişar, Üstad'ı bu ilk evde ziyaret ederler. Onların perişan hallerini gören Üstad, onlara çok acır ve üzülür. O sırada hükümet Üstad'ı takip için karakolun karşısındaki evi tahsis etmiştir. Bunun üzerine Üstad bu evi kendilerine bırakarak karakolun karşısındaki eve yerleşir.

Bu ev, Kastamonu'nun bir köyünde oturan Hayriye isimli bir hanıma ait, bakımsız, iki katlı ahşap bir evdir. Alt katı odun deposu olarak kullanılır. Hayriye Hanım iki üç ayda bir gelip kirasını alır, gider.

Bu eve kimlerin gelip gittiği ve evde neler yapıldığı karakolca bilinsin diye pencerelerine perde dahi çektirilmez. Üstad, her şeye rağmen bu eve taşınmasını ve hayatının gayesi olan iman hizmetine başlamasını şöyle dile getirir:

“Sonra, o karakolun karşısında, Kastamonu'nun medrese-i nuriyesine girdim, Nurlar'ın telifine başladım. Feyzi, Emin, Hilmi, Sadık, Nazif, Salahaddin gibi Nur'un kahraman şakirtleri, Nurlar'ın neşri, teksiri için o medreseye devam ettiler. Gençlikte eski talebelerimle geçirdiğim kıymetli müzakere-i ilmiyeyi daha parlak bir surette gösterdiler.”^[13]

Evi Sürekli Gözetlenir

Prof. Dr. Hasan Küçük, Üstad'ın Kastamonu'daki ilk günleriyle ilgili bir hatırasını şöyle anlatır:

“Müderris Hacı Osman Kulaksızoğlu (merhum) anlatırdı:

‘Şiddetli bir kış günü idi. Yaşlı bir hocanın sürgün olarak geldiğini ve Araba Pazarı Polis Karakolu'nun karşısında ahşap bir evde göz hapsine alındığını duyduk. Kış çok şiddetli idi. Yaşlı adam, kuru evde nasıl kalabilir, ne yer, ne içer, soğuktan ne yapardı? Odunu, sobası var mıydı? Kendisi ile kim ilgileniyordu?

Bütün bunları araştırmak için karakola gidip bilgi almak istedik. Ne çare ki, oradaki başkomiser ağız açtırmıyor, söz söylettirmiyordu. Evi sürekli gözaltında bulunduruyor, kimsenin yanaşmasına, girip çıkmasına müsaade etmiyordu. Adeta kin doluydu. Nihayet gece olmuş, ortalık kararınca evin arka sokağına bakan kısmından, duvardan bir delik açarak gizlice bir parça giyecek, yiyecek, yatacak birkaç parça eşya sokabildik. Bir yandan da karakolu gözlüyorduk ki, bir yakalanırsak durum kötü olabilirdi.

Ertesi gün şehrin eşrafından hatırı sayılır bir heyetiyle valiliğe giderek, sürgün olarak gelen yaşlı adama hizmet edip sobasını yakacak, çayını yemeğini hazırlayacak birisine müsaade olunması için ricada bulunduk. Neticede uzun uğraşlardan sonra zar zor Hafız Mehmed isminde genç, terbiyeli, mazlum, hizmet ehli Mehmed Feyzi için lütfen bir müsaade alalım dedik.’

İşte Kulaksızzade Hacı Osman Efendi merhumun anlattıkları özetle böyle idi. Hacı Osman Efendi, âlim, fazıl, hali vakti yerinde bir zat olarak Said Nursî Hazretleri ile ilgili pek çok hususları da anlatırdı. Çaycı Emin merhum da bu hususta pek çok hatıralar naklederdi.”

Üstad Bediüzzaman'ın Çarşı Polis Karakolu'nun karşısındaki evi

Kastamonu'da kışlar çok sert geçer. Üstad bir mektubunda şiddetli soğğun verdiği ıstıraptan bahsederek, iman ve sabırla dayanmaya çalıştığını dile getirir:

“Aziz kardeşlerim!

Bilmukabele bayramınızı tebrik ederim.

Sıhhatimi soruyorsunuz. Buranın çok şiddetli kışı ve odamın çok soğğu ve üç hazin gurbetin tesiri ve üç asabi hastalığın sıkıntısı ve bütün bütün yalnızlık ile kabil-i tahammül olmayacak çok zahmetlere maruz olduğum halde, Halık'ıma hadsiz şükrederim ki, her derdin en kudsi dermanı olan imanı ve iman-ı bilkaderden, kazaya rıza ilacını imdadıma gönderdi, tam sabır içinde şükrettirdi.”^[14]

Üstad, karakolun karşısındaki evde yirmi dört saat göz hapsindedir. Zaman zaman gelen emirlerle denetimler sıklaştırılır. Gelip gidenler sorguya çekilir, üst üste baskınlar ve aramalar yapılır. Üstad, menziline yapılan bir baskınla ilgili verdiği bilgiler arasında şunları söyler:

“Bundan dört-beş gün evvel, şiddetli bir taharriyle menzirim teftiş edildi. Her tarafa baktıkları halde, hıfz-ı İlahî ile bizi mahzun edecek bir şey bulamadılar. Yalnız İktisat, Hastalar, İstiaze gibi altı yedi risaleyi zararsız buldular. Sonra da Hüsrev'in ezan meselesi gibi müsadere kaidelerine tam muhalif olarak noksansız iade ettiler. Ben o hâdiseden size endişe edip dağdan dönerken Abdülmecid, Sabri, Hüsrev, Hafız Ali ile beraber konuşmak, ‘Acaba size de bir taarruz var mı?’ diye sormak istedim. Ve lisanla bağırdım, geldim. Birden Emin kapıyı açtı, dördünüzün mübarek mektuplarınızı verdi. Her ikimiz bu ikram ve taharrîdeki keramet-i hıfziyeyi ve Hüsrev'in hilaf-ı memul öyle bir istida, öyle bir netice vermesindeki inayet-i Rabbaniyeye aynı zamanda muvafık gördük ve ‘Risaletü'n-Nur her vakit inayete mazhardır’ diye şükrettik.”^[15]

Haberleşme Yasağı

Haberleşmeye getirilen engele dikkat çeken Üstad, şunları söyler:

“Sizin beni çok mesrur eden son mektubunuza Isparta yoluyla cevap vermediğimin sebebi, benim, Isparta merkezile olan münasebetime buraca çok dikkat edilmesidir. Hem öteki yolda size gelinceye kadar Risaletü'n-Nur'un müteaddit merkezlerinin istifadesidir.”^[16]

Kastamonu'da özellikle ilk üç senedeki yoğun takip ve baskılar haberleşmeye engel olur:

“Aziz kardeşlerim,

Sizlere her gün birer uzun mektup yazmak hakkınız varken, maatteessüf üç seneden beri size göndermek için yazdığım bir mektup şimdiye kadar bekliyor, eski sakomun cebinde duruyor. Demek Risale-i Nur, ehl-i dünya dinsizlerine çok dehşet vermiş ki, dünyalarına karışmadığım halde bu

tazyikaty yapıyorlar. Her ne ise...”^[17]

Bir başka mektupta da:

“Ben, üç senedir burada her şeyden tecrit edildim. Tahammülsüz tazyik altında bulunduğumdan, sizinle muhabere edemedim. Burada emsalsiz bir evham hükmediyor. Mümkün olduğu kadar, ‘Eşrâtü’s-Sâat’ buradan gönderildiğini demeyiniz; belki ‘Onun bir eseridir, başka yerden elimize geçmiş’ deyiniz” der.

Üstad her şeye rağmen Isparta’dan gelen iman hizmeti ile ilgili güzel haberlerle teselli bulmaya çalışır:

“Sizin bu mübarek bayramın hediyesi olarak gönderdiğiniz nurlu kalem hediyelerinizi o kadar kıymetli görüyorum ki tarif edemem. Cennetü’l-Firdevs’te ab-ı kevser testileri gibi, kemal-i iştiyak ve şükranla ve sürurlu gözyaşıyla kabul edip başıma koydum. Böyle elmas kılıç gibi kalemleri ve hakikat kahramanlarını Risale-i Nur’a ihsan eden Cenab-ı Hakk’a hadsiz hamd ve şükrederim.”^[18]

“Dedem Ziyafet Verdi”

Kastamonu’da hanları bulunan esnaf Selahaddin Yücehaliloğlu, Üstad’ın evine komşuydu. Hatıraları, bizi Üstad’ın Kastamonu’daki ilk günlerine götürür:

“Bediüzzaman Hazretleri’nin durduğu ev, bizim eve elli metre kadardı. Bediüzzaman’a en sık Mehmed Feyzi Efendi ve Nasrullah şadırvanında çaycılık yapan Emin Efendi gelir giderdi. Çaycı Emin Efendi’nin yanına Mehmed Feyzi Efendi de gelirdi. Genellikle elinde bir şemsiye olurdu. Şemsiyeyi kapalı vaziyette omzuna kor, öyle gelirdi. Şemsiyeye dayanarak değil, omuzunda taşıyarak gelirdi. Üstad’ı ziyaret için dışarıdan da gelen olurdu. Ama ben çocuk yaşta olduğum için onları tanımazdım.

Üstad’ın evi polis karakolunun karşısında harap bir evdi. Honsalar Caddesi tarafında bulunan kapıdan girilince, bir boşluktan sonra merdiven vardı. 10-15 basamakla yukarı çıkınca, karşısında virane bir oda görülürdü. Bağdadiden inşa edilmiş duvarlardan dışarısı görünürdü. Kapının üstünde orta büyüklükte bir oda vardı ki ancak bir derece orası durulabilecek bir tarzda idi. Yanda bir oda daha vardı. Üstad Hazretleri’ni ben en çok, bizim eve bitişik olan çeşmeye elinde ibrikle suya geldiği zaman görürdüm. O gelirken su dolduran kadınlar kenara çekilerek ona yol verirlerdi.

Üstad Hazretleri’nin evine ve odasına çok girmişliğim vardır. Odasında bir somyası, bir seccadesi vardı. Öbür odada da çay takımı ve bir iki tencere gibi şeyler vardı. Başkaca pek eşya filan yoktu. Yatağı, yorganı ve kitapları vardı.

Bize ait olan iki tane han vardı. Orada ‘Yundu eşeği’ denilen iri bir eşeğimiz vardı. Üstad Hazretleri kıra, dağa gitmek istediği zaman bana:

‘Oğlum, merkebi getiriver’ derdi. Ben de gider:

‘Efendi merkebi istiyor’ diye dedemden izin alıp o iri eşeği getiriverirdim.

Üstad merkebe binerek Açık Maslak denilen tarafa veya Çuhadaroğlu Deresi denilen ve bugün meskûn olmaya başlayan tarafa giderdi. O zamanlar o taraflar hep ormanlıktı. Sonradan böyle ağaçsız kalmıştır.

Dönüşte yine beni çağırır, ben de hayvanı alıp hana bırakırdım. Biz o sırada okul dönüşü oyun oynardık. Eşeğimizi görünce koşup gelirdim. Bizi okşayıp severdi. Bana:

‘Seni Isparta’daki talebelerim arasına katıyorum’ diye iltifat ederdi. Biz bu hizmetimize karşı ondan hiç ücret almazdık. Zaten öyle bir zattan ne istenebilir ki... Mahalle olarak biz onun kıymetini biliyorduk. Mahallemizde ona ‘Hocaefendi’ veya sadece ‘Efendi’ derdik.

Üstad Hazretleri, başına beyaz sarık sarardı. Zannedersenem içine de fes giymezi. Sarığın ucunu da

sallandırırıldı. Bakışı bambaşkaydı, insanı çok etkilerdi. Bir zaman dedem, bugün baraja giden yol üzerinde, yem fabrikası yanında bir bahçe almıştı. Üstad Hazretleri'ni oraya davet edip ikramda bulunmuş. Akşam giderken;

‘Allah çok versin, toprağı nur olsun, meyve ve sebzelerin gani olsun’ diye dua etmişler. Yengem:

‘O sene yemişleri toplaya toplaya bitiremedik. O sene daha önce görmediğimiz bir bereket oldu’ diye konuşurdu.

Bizim hanlarımız şimdi belediyenin yapmış olduğu sebze halinin yerindeydi. Birine babam bakar, birine de dedemle kardeşi bakardı. Üstad Hazretleri'nin bindiğı merkep, babamın baktığı handa dururdu.

Mehmed Feyzi Efendi'yi Üstad Hazretleri'ne gelirken çok görürdüm. Eğer hava biraz bulutlu ise, yağmur yağmasa da şemsiyesi omzunda olarak gelirdi. Uzun saçı vardı. Herhalde başında bir şey bulunmazdı.”

“Beni Severdi”

Yine o günlerde bir çocuk olan Yavuz Selim Mahalle Muhtarı Remzi Tulumbacı müşahedelerini şöyle anlatır:

“Üstad Bediüzzaman Hazretleri'yle Mehmed Feyzi Efendi, Merhum Ali Halepli'nin babası Arap Hasan'ın hanından aldıkları at veya eşekle Açık Maslak denilen ormanlık yerlere giderlerdi. Orada ders yapıp çay demlermiş. Bir seferinde ormanda onlarla karşılaşmıştık. Üstad Hazretleri beni severdi. Beni orada görünce ‘Ooo komşum’ diyerek beni karşılardı; ancak elini öptürmezdi.

Ara sıra Üstad Hazretleri beni evine çağırırdı. O zamanlar ben çocuktum. Annem babam sağdı. Bir seferinde, hiç olmazsa çamaşırlarını yıkayıverelim diye teklif ettik. Ama kabul etmedi. Çamaşırlarını da kendisi yıkardı.

Üstad Hazretleri evine çağırıldığı zaman yanına çıkardık. Bana şeker filan verirdi. Biz çocuk olduğumuz halde, büyük insanmışız gibi bize muamele eder, hatırımızı sorardı. Fareleri öldürmez, onları beslerdi. Ufacık, yavru fareler ondan kaçmaz, pencerenin önünde dururlardı. Bazen ibriğini çeşmeden dolduruverirdim. Bizim o zamanki evimiz Üstad'ın evine yakındı. Oraya Püre Mahallesi derler. Çarşı, sokağa pek çıkmaz, şehrin dışına, mezarlık yerlere, dağlara giderdi. Çok muhterem bir kimseydi. Bakışlarıyla bile kimseyi incitmezdi.”

Salih Uğurtan'ın Ziyareti

Mehmed Feyzi Efendi'nin Üstad'ı tanıdığı günler çok sıkı takiplerin ve baskıların olduğu günlerdir. O günlerde Mehmed Feyzi ve Çaycı Emin ikilisi yanında İnebolu, Taşköprü, Küre gibi yerlerden haber alıp Üstad'ı ziyarete gelenler olur.

Polis karakolunun karşısında gözetim altındaki Üstad'la görüşmek oldukça risklidir. Çünkü giren çıkanlar tespit edilmekte, karakola çağrılıp hesaba çekilmekte, hatta dayak atılmaktadır. Bu yüzden çoğu insanlar, Üstad'ın evinin önünden geçmeye bile cesaret edemezler. Bu şartlar altında Üstad'la görüşmeyi herkes göze alamaz.

Ziyarete gelenler için irtibat merkezi Isparta'da Rüştü Çakın, Emirdağ'da Mehmed Çalışkan gibi, Kastamonu'da da Çaycı Emin Bey'dir.

O günlerde İnebolu'dan Üstad'ı ziyarete gelenlerden biri de Salih Uğurtan'dır. Salih Uğurtan'ın ziyareti o günlerin baskı havasını bize anlatmak bakımından ilginçtir. Önce Nasrullah Camii'ne varıp Çaycı Emin Bey'i bulur. O esnada Mehmed Feyzi Efendi de orada bulunmaktadır. Hoş beşten sonra,

Mehmed Feyzi Efendi, Salih'e niçin geldiğini sorar.

“Şeyh Efendi'yi ziyarete geldim!” deyince Mehmed Feyzi Efendi, “Kardeşim, o şeyh değil, imamdır! İmam-ı Gazalî, İmam-ı Rabbanî gibi bir imamdır” diye cevap verir.

Çay içtikten sonra çoğu zaman olduğu gibi, Çaycı Emin Efendi'nin on iki yaşlarındaki oğlu Abdullah, Salih Ugurtan'ın önüne düşer. Çocuk eğitilidir, ne yapacağını iyi bilir. Salih'e:

“Ağabey sen beni beş-altı metre arkadan takip et! Evin karşısında karakol var, onlara fark ettirmeden içeri girmek lazım. Üstad ipi dışarı çıkardıysa girersin. Dışarı çıkarmamışsa yanına kimseyi almaz. O zaman ben yoluma devam ederim, sen de arkamdan gelirsin!” der.

Bu talimatları aldıktan sonra çocuk önde, Salih Bey arkada yola düşerler. Sokaklar arasından geçerek evin yakınına varırlar. Bakarlar ki kapının ipi dışarıya sarkıktır. Bu, içeri girmeye Üstad'ın izni var demektir. Şimdi sıra polislere görünmeden girmeye gelmiştir. Allah onun da kolaylığını verir. O sırada iki polis karakolun önünde biri yere düşen saatinin parçasını arıyor, diğeri de elindeki saatle meşgul olmaktadır.

Salih Efendi, fırsattan istifade fark ettirmeden yanlarından geçer, kapının ipini çekip içeri girer. Çocuk ise bir görevi daha yerine getirmiş olmanın mutluluğuyla arka sokaklardan geri döner. Sonrasını Salih Bey'den dinleyelim:

“Merdivenlerden çıktım. Üstad'ın odasına girdim. Baktım, kucağında bir kitap, bir de divanın üzerinde bir kitap, tashihle meşgul oluyor. Ben kapıdan içeri girer girmez öyle bir hızla kitabı bırakıp ayağa kalktı ki şaşırdım. Cübbesinin önünü sol eliyle tuttu, sağ eliyle beni karşıladı.

‘Hoş geldin kardeşim!’ dedi. Sarıldık. Öyle bir bağına bastı ki, ben çok utandım. Çünkü günde iki paket sigara içtiğimden, ağzım bıyıklarım leş gibi kokuyordu. Sonra beni oturturdu. Sohbeta başladık. Bana çeşitli sorular sordu.

‘Evli misin, bekâr mısın, kaç çocuğun var?’ dedi. Ben de evli olduğumu, iki küçük çocuğum olduğunu söyledim.

‘Okuma yazman var mı?’ dedi.

‘Var Efendim’ dedim.

‘Öyleyse hadi beraber şunu tashih edelim’ dedi. Bir-iki sayfayı okudum. Bana ilk nasihati şu oldu:

‘Kardeşim büyük günahlardan içtinap, beş vakit namazı tadil-i erkânla ve tesbihatla eda, bu Risale-i Nur hizmetinde yazmak ve okumak kaydıyla seni talebeliğe kabul ettim’ dedi.

İnebolu'da Ahmed Nazif Çelebi'ye gidecek bir paket verdi. Sonra da, ‘Sen safa geldin kardeşim!’ deyip beni uğurladı. Hizmete girişim böyle oldu.”

Sıkı Gözetim

Üstad, Kastamonu'da ilk üç yıl çok sıkı takibat ve gözetim altında tutulur. Bu yüzden Mehmed Feyzi ile Çaycı Emin Efendi'den başka pek kimse yanına girip çıkamaz. Bu dönemde haberleşme imkânından ne derece mahrum olduğu, yazdığı mektubu gönderemeyip üç yıl ceketinin cebinde bekletmesinden anlaşılır. Bu sıkı takibat altı yıl kadar sürer.

Bu zaman zarfında evi gizli ve açıktan devamlı gözetim altında tutulur. Ve zaman zaman yapılan ani baskınlarla aramalar yapılarak gözdağı verilir. Bu durum dostlarını kendinden kaçırmak ve yanına korkusuzca girilip çıkılmasına engel olmak içindir. Çünkü aşayış ve emniyeti bozacak bir hareket yapmadığı bilinmektedir. Bu yüzden çoğu kimse ancak korkarak ve gizlice yanına gelebilirler. Altı yıldan sonra biraz serbestlik olur ve nispeten yanına rahat girilip çıkılmaya başlanır. Üstad bir mektubunda bu hususa işaret eder:

“Musibetzedelerin manevî galebesi beraatı, değil yalnız sizleri ve bizleri, belki bu memleketteki

bütün ehl-i imanı sevindirir bir mahiyettedir. Çünkü Risale-i Nur'un hürriyetine meydan açtı. Şimdiye kadar müsadere tevehhümüyle pek çok ihtiyata mecbur olmuştuk. Bu on sekiz senede ve bilhassa buradaki altı senede, Risaleler'i gizlemek hususunda pek çok zahmet çektim ve daima endişe ederek azap çekiyorduk.”^[19]

Yine beraat etmiş olmalarının manevî bir galebe olduğunu Ispartalı kardeşlerine yazdığı bir mektupta anlatırken, bu durumun zalimleri şaşırttığını söyler. Bu yüzden Kastamonu'da da cepheyi değiştirip düşmanca taarruzdan vazgeçtiklerini, dostça yaklaşarak has talebeleri Nur hizmetinden vazgeçirmek için memurluk gibi meşguliyetler verdiklerini ifade eder. Bu durumun hizmete bir cihetten daha zararlı olduğuna dikkat çeker.

Ayrıca Kastamonu Lisesi'ne Nur'un girdiğini müjde vererek manevî bir ihtarla dört parçanın yeni harflerle yazılmasına izin verildiğini söyler. Ispartalı kardeşlerinin bu dört parçayı yeni harflerle yazıp ciltleterek inkâr ehline karşı on ikilik bir top güllesi gibi atabileceklerini hatırlatır.

Böylece Kastamonu'da Risale-i Nur'un yeni harflerle yazılıp okunmasına izin verilmesi, 1941-42 yıllarına dayanır.

Taşlatma!

Kastamonu'nun en güzel sularından biri Üstad'ın evine yakın bir yerde bulunan Honsalar Çeşmesi'dir. Üstad gerek abdest almak gerekse içme suyu almak için bu çeşmeye sık sık gider. Kendisini takip eden kötü niyetli bedbaht bir adam, bir gün mahallenin çocuklarını kandırıp Üstad'ı taşlamalarını söyler. Üstad çeşmeye vardığı sırada adamın talimatı üzere çocuklar Üstad'a taş atarlar. Hayatı boyu bela yüzüne gülmüş olan Üstad, yine tebessüm eder. Sonra:

“Bunlar bana Yasin Suresi'ndeki bir ayetin sırrını anlamama vesile oldular” der. Fakat daha sonra o çocuklar ne zaman Üstad'ı sokakta görseler, hemen koşup yanına gelirler ve elini öpmeye davranırlar.

Aslan Gibi Kükrer

Valilerin eskiye ait her şeyi yıkıp tarihî ve dinî eserlerin izlerini yok etmek için yarıştıkları bir devirdir. Hatta ayet yazılı kabir taşları bile gözlerine batar, onlara bile tahammül edemezler. Onları yıkmak için bir vesile ararlar.

İlginçtir, yıktırdıkları mezar taşlarını hakaret olsun diye kanalizasyon yapımında kullanırlar! Bir gün Üstad sokakta ayet ve besmele yazılı mezar taşlarının ameleler tarafından lağımlara döşendiğini görünce, öyle bir hiddetle kükrer ki, o işte çalışan Ermeni ustalar neye uğradıklarını şaşırıp ellerindeki malaları attıkları gibi kaçarlar. Hatta orada bu işe nezaret eden yüksek memurlar da korkudan uzaklaşırlar.

Kureyşi'nin Ziyareti

Zaman geçtikçe nasibi olan ve kervana katılan kahramanlar bir bir ortaya çıkar. Bunlardan biri de Ahmed Kureyşi'dir. Kureyşi, Üstad'ı ilk ziyaretini şöyle anlatır:

“Üstad'ın burada göz hapsinde olduğunu duymuştum. Ama henüz ziyaretine gitmemiştim. O zaman Kastamonu'da şekerçi dükkânım vardı. Rüyada ‘Bana gel!’ dediğini gördüm. Ben de ertesi gün bir kutu şekerleme yaptım, gittim. Kapıyı açıp içeri girdiğimde Üstad'ın ilk sözü, ‘Geldin mi?’ oldu. Şaşırmışım. Elimdeki pakette ne olduğunu bilmiyordu. ‘Ben kimsenin hediyesini kabul etmem, ama senin şekerlemeni bir defaya mahsus olarak alacağım!’ dedi. İkinci kez şok oldum.”

Başka bir ziyaretimde benimle üç kişiye haber göndermişti.

‘Falancaya git şunu söyle, filancaya git şunu söyle!’ diye tembihlemişti. Birini unuttum ama ikisi hatırımdadır. Birisine:

‘Risale-i Nur’la iktifa etsin!’ diye haber göndermişti. Diğerine:

‘Parasına haram karıştırmayın!’ demişti. Adama bunu söylediğimde heyecanlandı ve:

‘Allah senden razı olsun!’ dedi. O zaman tayyare piyangosu vardı. Meğer adam oradan bir bilet almış, biletine de para çıkmıştı. Para çıkınca bu parayı ne yapacağım, nereye harcayacağım diye düşünüp duruyormuş. Daha doğrusu helal mi, haram mı diye tereddüt içindeymiş. Tam o sırada Üstad’dan gelen haber adamı rahatlatmış, tereddütten kurtarmıştı. Adam Nur Talebesi değildi ama ehl-i iman biriydi.”

Şükrü Yücebıyık, Ahmed Kureyşi hakkında şunları söyler:

“Ahmed Kureyşi öyle âlim bir zat değildi. Kıyafeti de normaldi. Çok yaşlı da değildi. Ama nedense çevresinden çok saygı görürdü. Bir cuma günü Şeyh Şaban-ı Velî’ye gitmiştik. Namazdan çıktık. Herkes etrafını sardı. Oysa orada tanınan bir kişi de değildi. O zaman Devrekâni’de oturuyordu. Ama nedense cumadan çıkan herkes elini öpüyordu. Bunu izah etmek çok güç. Demek ki halk o simada bir şeyler hissediyordu...”

Bediüzzaman'ın Kastamonu'daki İlk Talebeleri

ÜSTAD'I EN ÇOK ÜZEN ŞEY, vazifeli olduğu iman hizmetini yapamayışıdır. “Bana ıstırap veren yalnız İslam'ın maruz kaldığı tehlikelerdir. Eskiden tehlikeler hariçten gelirdi; onun için mukavemet kolaydı. Şimdi tehlike içeriden geliyor. Kurt, gövdenin içine girdi. Şimdi mukavemet güçleşti!”^[20] der. Fakat en zor şartlar altında bile bir çıkış yolunun bulunacağına inanır. Kastamonu'da kimseyle bir irtibat kurmadığı polis nezareti altındaki ilk günler oldukça sıkıntılı geçer. Nihayet sabrına karşılık inayet-i İlahiye imdadına yetişir ve ona bir çıkış yolu ihsan eder.

Yanına hiç kimse yaklaştırılmayan Üstad'ın etrafında ortak vasıfları kahramanlık, cesaret, şecaat olan kimseler, kelleyi koltuğa alarak hizmete koşarlar. O zamanın ağır şartlarını bir nebze olsun anlayabilmek için bu kahramanların hayatlarına ve Üstad'la tanışmalarına kısaca değinmek gerekir.

Yemen Bey

Bu kahramanlardan birisi Yemen (Emin) Bey'dir. Yemen Bey'in hikâyesi ve Kastamonu'ya sürgünü ilginçtir. Dedesi Maksut Ağa, Osmanlı döneminde bir kavga yüzünden Diyarbakır Cezaevi'nde mahkûm olur. Yıl 1914. O dönemde askerlerimiz Sarıkamış'ta donarak şehit olmuşlardır. Osmanlı, Maksut Ağa'yı iki arkadaşıyla birlikte tahliye eder. Bunlardan biri Hikmet Çetin'in dedesi Bişar-ı Çeto, diğeri Merzikan Aşiret Reisi Miheme Ali-yi Sado'dur. Osmanlı bunlara silah ve mühimmat yardımı yapar. Kendilerini Van ve Khoy arasındaki Kotor Sancak'ına gönderir. Bu bölge onlara teslim edilir. Rus ve Ermeni çetelerinin karşısında mazlum halkı koruma görevi bunlara tevdi edilir. Yola çıkmadan önce Kur'an'a el bastırılır, dualar edilir ve Diyarbakır müftüsü tarafından yola konulur.

Kısa sürede Kotor Sancak'ına gelinir. Kendilerine verilen mektup Sancak Komutanı'na teslim edilir. Hemen göreve başlarlar. Halkla görüşür, onların da görüşlerini alırlar. Kendilerine gereken silahlar verilir, yardımlar yapılır. Kısa sürede müspet neticeler alınır. Kerrüfer harbi (yani vur-kaç taktiği) ile Ruslar'a ve Ermeniler'e geçit verilmez. Nihayet Ruslar bu üç yiğidi Yezdikan denilen yerde şehit ederler. Kabirleri Sünniler tarafından ziyaretgâh yapıp ihtimamla korunur.

Ruslar'ın sevinci uzun sürmez. Zira Maksut Ağa'nın yerine oğlu Abdullah geçer. Abdullah gece gündüz demeden Rus ve Ermeniler'e karşı tam bir gerilla harbi yapar ve onlara büyük zayıatlar verir. Fakat düşman da boş durmaz. Çevredeki Şiiler'le işbirliği yaparak Abdullah'ı da şehit eder. On beş yaşından büyük tüm çocuklar geri dönmek üzere götürülür ve kendilerinden bir daha haber alınmaz. Bu hareket yöredeki Sünniler'in intibaha gelmelerine sebep olur. İşte bundan sonra görevi Yemen Bey devralır.

Yemen Bey öncülüğünde yöredeki diğer aşiretler de kendisine katılarak güçlü bir aşiret yapısı ortaya çıkar. Bu aşirete Sünnioğulları manasında “Kuresunni” aşireti denmiştir. Bu aşiret maddî ve manevî olarak güçlenmiş ve varlığı herkes tarafından benimsenmiştir. Aynı zamanda diğer aşiretler gibi babadan oğula intikal eden değil, mezhep birliğinden doğmuş bir aşirettir.

Yemen Bey, yörede bulunan başka güçlü bir aşiret olan Şikak Aşiret Reisi Sımko Ağa diye anılan İsmail Ağa ile birleşerek, Ermeni, Rus ve Şiiler'e göz açtırmaz. Ermeniler'in güçlü çete reisi Merşimon, Sımko Ağa tarafından bertaraf edilir. Khoy'un şimdiki TEM yolunun sınırına kadar Ermeni, Rus ve Şialar geri püskürtülür. Sünniler demiryolunun Türkiye tarafında, diğerleri İran tarafında kalır. Bu sayede Osmanlı tarafındaki tüm halk huzura kavuşmuş olur.

Zamanla Osmanlı yıkılır, yerine Türkiye Cumhuriyeti kurulur. Yapılan anlaşmalar gereği binlerce

şehidin kanı ile sulanan topraklar Şiiler'e bırakılır. Sınır yüz kilometre geriye alınır. Böylece yeni hükümetle olan ilişkiler inkıta uğrar ve aşiret kaderiyle baş başa kalır.

Şialar, Yemen Bey'i ya Şii olmaya ya da sınırı terk etmeye zorlarlar. Eğer Şii olursa kendisine mal, mülk, arazi ve mevki dâhil her türlü destek verilecektir. Fakat Yemen Bey bunu kabul etmez. Aşiretiyle birlikte Van'ın Saray ilçesine bağlı Sırımlı köyüne çekilir. Burada az bir zaman ikamet ettikten sonra Kurubaş köyüne geçer. Zamanın Van Valisi kendisinden kişi başı bir altın talep eder.

Yemen Bey, bu duruma çok içerlenir. Yıllarca savaşıp can verdikleri bu topraklarda yaşayabilmek için kendilerinden tehditle haraç istenmektedir! Eğer Şialar'a evet deselerdi kendilerine yüz pare köy verilecekti. Bu olaydan sonra Vali, Yemen Bey ve aşiretini Ahlat'ın Purhus köyünde mecburi ikamete tâbi tutar. Ve oradaki yetkililere fevkalade menfi bir rapor yazmayı ihmal etmez. Bu arada Şeyh Said İsyanı patlak verir. Yemen Bey ve aşireti isyana katılmamalarına rağmen aşiretin bir kısmı Malatya'ya, bir kısmı Çorum'a, bir kısmı da Kastamonu'ya sürgün edilir. İşte Yemen Bey, kardeşi Bahri Bey'i de yanına alıp Kastamonu'ya gider.

Kastamonu maddî manada onlar için tam bir yıkım olur. Dilini bilmezler, yöreyi bilmezler. Kısa zamanda bu badireler Yemen Bey'e çok ağır gelir.

"Nasıl tahammül ediyorsun?" diye sorduklarında:

"Karşımdakiler Ermeni değil, Rus değil, Şia hiç değil. Bundan sonra bana sabretmek düşer. Çünkü Osmanlı'nın hatırı var" der.

Şark aşiret beylerinden Yemen (Emin) Bey

Fakat artık elde avuçta bir şey kalmamıştır. Hazır olan her şey tüketilmiştir. Bildiği tek şey, kerrüfer (vur-kaç) harbi... Onu da kime karşı yapacaktır?

Bir gün Kastamonu Valisi'nin makamına çıkar.

"Beyefendi! Bizi burada iskâna mecbur ettiniz. Elde avuçta kalmadı. Bana bir iş veriniz!" deyince vali alaycı bir tavırla:

"Ben çalışıyorum, sen de git çalış!" deyip Yemen Bey'i polis zoruyla dışarı attırır. Yemen Bey, kapının önünde elini belindeki silaha atar. Mermiyi ağzına verir ve der ki:

"Ne bitmez olsa sabır, demek onun da bir sonu varmış!" Kalan tek dostu silahına seslenerek:

“Hatırlıyor musun, seninle en son bir Rus askerini haklamıştık” der. Bu arada önünden belediye meclis üyesi Mehmed Efendi geçer, selam verir. Yemen Bey, dalgınlığından adamı görmez ve duymaz bile. Mehmed Bey, geri döner. Bu defa da ismiyle seslenir. Yemen Bey’in hal ve tavrı onu ürkütmüştür.

“Hayırdır ağa, nedir bu hal?” der. Yemen Bey önce başından savmaya çalışır. Ama eski bir efe olan Mehmed Bey vazgeçmez. Israr edince, Yemen Bey, meseleyi anlatır. Güngörmüş Mehmed Efendi, Yemen Bey’i yanına alır ve beraber Vakıflar Müdürlüğü’ne giderler.

“Bak bu Nasrullah Camii’nin altı boş. Sen İran’dan geldin, sende gazlı semaverlerden vardır. Gel bize burada Acem çayı yap. Gör bak, validen bile fazla kazanacaksın!” der. Yemen Bey ikna olur. Nasrullah Camii’nin altında iki çırak, birkaç sandalye ve bir ocakçıyla çay satmaya başlar. Hakikaten kısa sürede validen bile fazla kazanmaya başlar.

Bir gün vali çay içmeye gelir. Şöhretini duymuştur. Yemen Bey’e ne kadar kazandığını sorar. O da: “Senden daha fazla!” der. Vali:

“Ben sana git çalış demiştim değil mi?” der. Yemen Bey, yanındaki Mehmed Efendi’yi gösterir ve: “Sen buna dua et, yoksa şimdi hayatta değildin!” der. Vali çayı içmeden çıkar gider.

Yemen Bey’le Üstad’ın Karşılılaşması

Yemen Bey, bir gün Şark kıyafeti içinde, elinde testi ile caminin avlusuna Üstad’ın girdiğini görür görmez birden elinde olmayarak ayağa kalkar ve ona doğru gider. O güne kadar kimseye ayağa kalkmayan Yemen Bey, o gün aşireti namına içinden gelerek birine ayağa kalkmaktadır. Hemen Üstad’ın elindeki testiye alır. Kürtçe olarak:

“Kurban sen kimsin, nerelisin?” der.

Bediüzzaman günlerdir halini hatırını sormayan ve yabanî nazarlardan sıkılmışlığın ardından ilk defa kendisine gösterilen bu sıcak alakadan oldukça memnun olur ve duygulanır. Ama zaman duygularla değil, akılla hareket etme zamanıdır. Üstad duygularını içine gömüp Türkçe olarak karşılık verir:

“Kardeşim, ben takip ediliyorum, benden uzak dur, sana zarar verirler!”

Bu ifadeler, Yemen Bey’in gurbet duygusuyla yaralı kalbine bir ok gibi saplanır. Elindeki testiye çalkalayıp su doldurduktan sonra:

“Siz önden buyurun, testiye ben taşıyacağım” der. Yemen Bey’in maksadı bu zatı yakından tanımaktır. İçinden:

“Memleketimden, kardeşlerimden, aşiretimden ayrıldım. Göreceğim her türlü ezayı gördüm. Bundan sonra gelecek zarar bundan gelsin” der.

Karakola yaklaşınca Üstad şimdi geri dönmesini, kendisini çağırdığı zaman gelmesini söyler. Yemen Bey, Şark misafirperverliğiyle ona sahip çıkamamanın ıstırabını yüreğinde saklayarak geri döner. Döner dönmesine ama akli hep ondadır. “Bu zat karakolda ne yer ne içer, ihtiyacını nasıl karşılar?” diye düşünmekten kendini alamaz.

Üstad onunla görüşmek için polislerin dikkatini çekmeyecek bir formül arar. Bir gün bir polisi göndererek kendisini çağırır. Birlikte kaleye çıkarlar. Üstad polisten ricada bulunur:

“Kardeşim bu benim hemşehrimdir. Bir iki dakika müsaade et de görüşelim” der. Polis:

“Hay hay Hocaefendi!” deyip yanlarından uzaklaşır. Üstad, çok kısa olarak kendini tanıtır ve içinde bulunduğu zor şartları anlatır. Sıhhatinin iyi olmadığından, kendisini zehirlediklerinden söz eder. Yemen Bey, Üstad’ı tanıdıkça ona karşı kalbî bağlılığı ve hürmeti artar.

Üstad Yatağını Satar

Bu ilk görüşmenin ardından Üstad, dikkat çekmeden hareket etmeleri gerektiğini hatırlatarak kendisini çağıracağını söyler. Üstad, birkaç gün sonra komiser:

“Evladım Mehmed! Biliyorsun ben çok zor durumdayım. Param bitti. Yatağımı satmak istiyorum. Hemşerim Yemen Bey’i çağırın da bu konuda bana yardım etsin!” der.

Komiserin kalbi iyice yumuşamıştır. Hoca’ya iyilik yapmak istediğinden, Yemen Bey’i çağırarak üzere bekçiye emir verir. Bekçi Nasrullah Camii avlusuna varır:

“Beni komiser gönderdi. Karakoldaki Hoca seni görmek istiyor.”

“Görmek mi istiyor?”

Nasrullah Camii

“Evet...”

Yemen Bey, sevinç içinde bekçinin ardına düşer. Bekçi:

“Sen onu nereden tanıyorsun?”

“Onu tanımayan mı var? Onu herkes tanır. O, Bediüzzaman’dır. Benim hemşerimdir. Nesi var?”

“Herhalde bir ihtiyacı varmış.”

Yemen Bey karakola varınca komiser:

“Hocaefendi’nin biraz sıkıntısı var. Yatağını satmak istiyor. Sen yardımcı olur musun?” der. Yemen Bey zaten onun için gelmiştir. Hemen atılır:

“Hay hay efendim, elbette olurum” der.

Bunun üzerine Yemen Bey’i yukarı kata çıkarıp Üstad’la görüştürürler. Böylece Üstad, gözleri önünde dikkatleri çekmeyecek bir görüşme zemini bulmuş olur. Yemen Bey selam verip içeri girer.

“Yatak bu mu efendim?” der. O sırada Üstad Bediüzzaman’ın sarığının ucuyla ağzı kapanmıştır.

“Evet, bu!” der. Yemen Bey yataktan anlıyormuş gibi şöyle bir ters yüz eder. Üstad:

“Sen bu yatağa kaç lira verirsin?” der. Yemen Bey:

“25 lira veririm” diye karşılık verir. Yemen Bey hemen cebinden parayı çıkarıp vermek ister. Bu sırada komiser yanlarından ayrılır. Üstad, kendisine:

“Para sende kalsın, benim ihtiyaçlarım oldukça sen alışveriş yapar getirirsin” der. Yemen Bey bunu da kabul eder.

Yatağı sırtlayıp çıkarken aklı başına gelir:

“Efendim, ben yatağı götürüyorum ama siz nerede yatacaksınız?” der. Üstad tebessüm eder:

“Doğru ya! Emin Bey, onu bana icara (kiraya) verir misin?” der. Yemen Bey Üstad’ın kendisine

“Emin Bey” diye hitap etmesi üzerine beyninden vurulmuşa döner. Çünkü o ana kadar kendisinin ikinci isminin Emin olduğunu kimse bilmez. Kastamonu’da herkes onu Yemen Bey olarak tanır. Üstad’ın bir kerameti daha ortaya çıkar. Hemen teklifini kabul eder.

“Efendim yatağın fiyatını ben söyledim, icarını da siz söyleyin” der. Üstad günde beş kuruş teklif eder. Anlaşmaya göre Emin Bey, her sabah namazı, yatağın günlük kirasını almak üzere karakola gelecektir.

Üstad, çaresizlikler içinde çare üreten Allah’a şükreder. Emin Bey ise zaten başından beri bu zata nasıl hizmet edebilirim diye çırpınmaktadır. Bir yol bulmuş olmanın sevinci ile karakoldan ayrılır. Emin Bey her gün alacaklı tavrıyla rahatlıkla karakola girip çıkmaya başlar. Artık surda bir gedik açılmıştır. Emin Bey bundan böyle Üstad’ın şahsî ihtiyaçları yanında, hizmetle ilgili işlerinde de yardımcı olmaya başlar.

Hilmi Bey

Kastamonu’nun “elmas kalemlî hakikat kahramanlarından” birisi de Hilmi Bey’dir. Hilmi Bey, Kastamonu’da Şeyh Şaban-ı Velî’ye mensup bir aileden gelen ve “Küçük Şeyhlerin Hilmi” diye anılan; dinine, tarihine bağlı bir zattır.

Hilmi Bey, Osmanlı’dan kalan ve Kastamonu’nun ilim-irfan yuvaları olan tekke ve medreseleri imar bahanesi adı altında yıkmaya başlayan Vali Avni Doğan’ı öldürmeye karar verir.

Bir gün bu maksatla silahını kuşandığı gibi vilayete doğru yola çıkar. Tam Üstad’ın kaldığı evin önüne geldiğinde pencerenin tıklandığını duyar. Kafasını kaldırıp baktığında, Üstad’ın, yanına gelmesi için işaret ettiğini görür. Hilmi Bey, Üstad’ı duymuş ama henüz ziyaretine gitmemiştir.

“Bu Hocaefendi’nin derdi de nedir acaba?” deyip yanına gider. Üstad kendisini kucakladıktan sonra eline Tahmidiye ve Sekine’yi tutuşturarak bunların çok acele yazılıp kendisine teslim edilmesi gerektiğini söyler.

Hilmi Bey’in üzerindeki o şiddet ve öfke hali gitmiş, başka bir dünyaya girmiştir. Üzerine manevî bir huzur hali hâkim olmuştur. Bu halin etkisiyle geliş sebebini unuttur. Üstad’ın evinden ayrılır ve doğru eve giderek şevkle yazmaya başlar. Hilmi Bey, yazdıkça kalbi ferahlar ve huzurla dolar. Böylece Üstad’ın himmet ve teveccühü ile valiyi öldürmekten vazgeçerek başına gelecek büyük bir gaileden kurtulur.

Hilmi Bey

Sabahleyin yazdıklarını getirip Üstad'a teslim eder. Hilmi Bey, Üstad'ın kahraman ve fedakâr talebeleri arasında yerini alır. Hilmi Bey'in kahramanlığı gerçek mecrasını bulur.

O sıkı günlerde hiç çekinmeden Üstad'ın yanına gelip gitmeye başlar. O kadar ki, Üstad'ın, onun hatırı için İçişleri Bakanı Hilmi Uran'a bile bedduadan vazgeçtiği bir talebesi olur.

Tahsin Bey

Kastamonu'da Üstad'ın hizmetine giren kahramanlardan biri de Tillolu Şeyh Fakirullah Hazretleri'nin torunlarından Tahsin Aydın Bey'dir. 1938'de Şark'tan Kastamonu'ya, ailesiyle birlikte sürgün edilen Tahsin Bey, Üstad'ı kaldığı evde ziyaret ederek hizmetine girer.

Necmeddin Şahiner'in kendisinden naklen anlattığı şu latif hatıra o günlere ışık tutar:

“Hemen her gün ikindi namazından evvel gider, beraber namaz kılardık. Akşama kadar kalırdım. Bazen yemek yediğim de olurdu.

Tahsin Bey

Bir kere ikinci namazından sonra kalmıştım. Feyzi ve Emin de vardı. Oturmamızı söyledi. Bize ikramlarda bulundu. Bize tereyağı çıkarttı. Kastamonu'nun kabağı meşhurdur, kabak çıkarttı. Somun ekmeği getirdi. Yemeği üçe böldü, bir tahta masanın üzerinde kura çekti ve:

'Haydi başlayın!' dedi. Birlikte yedik. O sırada kapı çalındı. Emin'e:

'Git kapıyı aç!' dedi. Birisi elinde iki ekmeğe, biraz kabak, biraz da tereyağı ile geldi. Üstad bize:

'Bakın, sizin burada rızkınız var. Bunlar size geliyor' dedi. 'Siz Nur hizmetinde bulunduğunuz için buradan istihkak geldi' diye buyurdu."

Üstad'ın kaldığı evin az ilerisinde İstiklal Savaşı kahramanlarından, Yunan kumandanını esir alan Kurmay Albay Dadaylı Halit Akmansü oturur. Tahsin Bey onunla ilgili şu hatırayı anlatır:

"Halit Bey'in kızı fabrikatör Hamdi Bey'in hanımıydı. Bu hanım yanında başka bir hanımla birlikte bir gün Üstad'ı ziyarete gelmişlerdi. Halit Bey'in kızı Üstad'a bir tabak muhallebi getirmişti. Ayrıca bir zarfın içinde babasının gönderdiği bir miktar para vardı. Para miktarını bilmiyorum. Üstad bana hitaben:

'Benim dişlerim düşmüş, iyice anlatamıyorum. Sen arada vasıta ol ve anlat!' demişti.

Halit Bey'in kızı, 'Talebelerimize vermek üzere bir miktar para ayırmışım' dedi. Üstad ise, 'Hanım kızım, evet Halit Bey benim ahiret kardeşimdir, kahraman askerlerdendir; fakat para almak bizim âdetimiz değildir. Bizim bu âdetimiz bozulmasın, buna sen sebep olma!' diyerek paraları almadı ve kabul etmedi. Halit Bey'in kızı çok ısrar etti. Bunun üzerine Üstad:

'Bak hanım kızım, Halit Bey'in hatırı için bu tatlıyı kabul ediyorum. Fakat parayı kabul edemem. Bu âdetim değildir. Bu âdetimizi bozmaya sen sebep olma!' diyerek Halit Bey'e tekrar tekrar selam gönderdi."

Taşköprülü Sadık Bey

Büyük zatın etrafında pervane olanlardan biri de Plevne kahramanı Sadık Paşa'nın torunlarından Taşköprülü Sadık Demirelli'dir. O da Kastamonu ve civarının efesi olarak nam salar. Köroğlu ve Bolu Bey'i gibi o da Ilgaz Dağları'nın efesidir. Üstad'ı işitmiş ve kahramanlık damarıyla onunla

görüşmek istemiştir. Gördüğü andan itibaren adeta ona vurulmuş, bu kahramanlar kahramanının yoluna baş koymuştur. Sadık Bey, Denizli Hapsi'nde dokuz ay kalanlar arasında yer alır ve Üstad'ın yemeğini bizzat kendi elleriyle pişirir.

Görüldüğü gibi o günlerde Üstad'la görüşenlerin hepsinde, kelleyi koltuğa alacak bir kahramanlık vasfı bulunmaktadır.

Taşköprülü Sadık Bey

Mehmed Feyzi Efendi'nin Hayatı

ÜSTAD BEDIÜZZAMAN'A Kastamonu'da talebe olacak kahramanlardan birisi de o sırada İstanbul'da askerliğini yapmakta olan Mehmed Feyzi Efendi'dir. Bu yüzden Üstad'ın Kastamonu'ya gelişinden ancak bir yıl sonra onun hizmetine girebilir. Daha sonra yapacağı yedi aylık ihtiyat askerliği dışında, Üstad Kastamonu'dan ayrılana kadar hizmetinden hiç ayrılmaz.

Soyu

Mehmed Feyzi (Pamukçu) Şallıoğlu, Kastamonu'da, 28 Mart 1912'de bir Ramazan gününde Medrese-i Atabey Mahallesi'nde dünyaya gelir. Babasının adı İzzet Efendi (1291), annesinin adı Ayşe Hanım'dır. Her iki koldan da soyunun Âl-i Beyt'e dayandığını bizzat kendisi ifade eder.

Hacı Hüseyin Eroğlu'nun Kastamonu Nüfus Müdürlüğü'nden çıkardığı şecereye göre, Mehmed Feyzi Efendi'nin anne tarafından büyük dedesi Medine-i Münevvere'den Kastamonu'ya gelmiş. Burada Kastamonu'dan hacca giden hacılara delil ve rehberlik görevi yaparmış. Medine'de yerleri varmış; amcası hacca gittiğinde orada kalmışlar. Dedelerinin lakabı Köleoğulları imiş. Nüfus kütüğüne göre dedelerinin isimleri ve doğum tarihleri şöyledir:

Dedesi Hüseyin Efendi (1258).

Büyük dedesi Ahmed Efendi (1222).

Babasının dedesi Abdullah Efendi (?).

Babası İzzet Efendi, Kastamonu'da dürüstlüğü, sadakat ve cömertliğiyle tanınan bir esnaftır. Soyu Şam'dan gelen bir sülaleye dayanır. Kendisi Türkiye'de bulunan dördüncü kuşağı temsil eder. Daha öncesi Mekke'ye dayanır. Feyzi Efendi'nin dedesi ise 93 Harb'inde şehit olur.

İzzet Efendi, ümmi olmasına rağmen çok ferasetli bir zattır. Kalp gözü açık, ulemaya ve meşayihe gayet hürmetkâr bir gönül eridir. İşinden arta kalan zamanı onların meclislerinde geçirir. Kendisi devrin Nakşibendî şeyhlerinden Hacı Merdan Efendi'ye mensuptur.

Annesi Ayşe Hanım ise hafız-ı Kur'an'dır. Sakin, yumuşak tabiatlı, Kastamonu'da sevilen sayılan bir hanımefendidir. Hem anne hem de baba tarafından Efendimiz'in (a.s.m.) soyundan gelmektedir. Ayşe Hanım'ın kardeşi Ali Bey de Kastamonu'nun tanınmış âlimlerinden biridir.

Mehmed Feyzi Efendi, Üstad'a, anne babasından bahsederken "Babamı daha ferasetli gördüm" dediğinde, Üstad, annesinin de hafız olduğunu unutmaması gerektiğini söyler.

Üstad, bir gün Mehmed Feyzi Efendi'ye seyyitik konusunu sorar. O da yeşil sarık sarmalarını delil olarak söyleyince, "Yazılmış bir şecere şart değil. Seyyitlik tevatür yoluyla da sabit olur" der. Böylece Mehmed Feyzi Efendi'nin seyyitliğinin bu yolla olduğuna işaret eder.

Mehmed Feyzi Efendi de kendi kanaatini açıklarken "Seyyit olmayanın seyyidim demesi yalan, seyyidin de seyyit değilim demesi cediti inkâr olacağından" İslam'ın bir kuralını açıklayarak, "Şecere şart değil, bir ailede babadan-anadan çocuklara nakille, yani tevatürle 'seyyitsiniz' demesi kâfidir" buyurur.

Nitekim Mehmed Feyzi Efendi'nin bizzat kendisi, kızları nikâhlanıp da evden ayrılırken elini öptüklerinde, "Yavrum, siz hem anne, hem baba tarafından seyyitsiniz" diyerek o kutsal bayrağı onlara teslim eder.

Mehmed Feyzi Efendi, hayatında ilme son derece meraklı olan Ayşe isimli hanımların çok etkili olduğunu ifade ederek şöyle der:

"Validemin adı Ayşe'dir. İlk ders gördüğüm hafize hanım Çerkez Ayşe. Hocam Hafız Ömer

Efendi'nin hocası da Ayşe Hanım'dır.”

Küçükken validesi Ayşe Hanım'a sarık sardırır; ama bir türlü beğenmez. Ayşe Hanım bu işten usanarak, “Oğlum oldu işte, tamam artık. Hem sen emirsin (seyyit). Yeşil saralım” dermiş.

Çocukluğu

Mehmed Feyzi Efendi'nin çocukluğu genelde sessiz ve sakindir. Oyun oynayan arkadaşlarının arasına katılmaz. Katılsa da çoğu kez onları seyretmekle yetinir. Tıpkı küçükken kendisini oyuna davet ettiklerinde:

“Dünyaya oyun oynamak için mi geldim?” diyen Yahya (a.s.) gibi, küçük yaştan itibaren büyükler gibi olgun ve ciddi tavırlar sergiler.

Beş yaşlarına geldiğinde bir gün, yanı başındaki Sinanbey Camii'nde okunan tatlı ezan sesi kalbine işler. Adeta bir el kendisini sesin geldiği tarafa doğru çeker. Küçük Mehmed abdest alıp camiye koşar. Namaza durduğunda o sesin sahibinin, namazı kıldıran hocaefendi olduğunu anlar. Namazdan sonra mihraptaki hocaya dikkatle bakar.

O sırada bu nurlu yavru hocaefendinin de dikkatini çeker. Kalbe işleyen gözleriyle kendisini süzer. Namazdan sonra küçük Mehmed'i yanına çağırır. Pembe yumuşak yanaklarını okşayarak:

“Yavrum, senin ismin ne bakayım?”

“Mehmed” diye cevap verir. Hocaefendi:

“Demek senin adın Muhammed... Maşaallah, işte hep böyle ol yavrum! Seni pek sevdim, devamlı gel, olur mu?” der.

Mehmed, hocanın bu iltifatından çok etkilenir. Kalbi sevinçle dopdolu olarak eve döner ve evde bu olup biteni anlatır. Babası bu habere çok sevinir. Çünkü oğlunun tanıştığı Ömer Efendi'nin nasıl âlim ve fazıl bir zat olduğunu bilmektedir:

“Evladım, sen manevî bir hazineye konmuşsun! Aman kıymetini bil!” diye oğluna nasihatte bulunur. Böylece Mehmed Feyzi, ilim ve maneviyat yolunda ilk rehberini bulmuş olur.

Bundan sonra küçük Mehmed, her fırsatta Ömer Aköz Hocaefendi'nin yanına gider. Ömer Hoca, İstanbul'da okumuş, tilaveti ve ilmi yüksek, hatta Fransızca bilen çok kültürlü bir zattır. Bundan böyle Ömer Efendi küçük Mehmed'in her yönüyle hocası olur. Kur'an okumasında, hıfzını tamamlamasında ve İslamî ilimleri tahsilinde hep onun müşidi konumundadır.

Küçük Mehmed, hayatına yön veren bu zatın nasıl büyük bir âlim ve fazıl şahsiyet olduğunu çok sonra öğrenecektir.

Ayşe Hanım, oğlunun Ömer Efendi'den daha çok istifade edebilmesi için onu mahalle mektebine gönderir. Çerkez Hanım Hoca'dan dersler alan Mehmed, daha sonra altı yıllık Yarabcı İlk Mektebi'ne kaydolur. Sınıfları başarıyla geçerek oradan mezun olur.

Küçük Zeliha

Mehmed'in kendinden üç yaş Zeliha isminde sevimli bir kız kardeşi vardır. Zeliha, ağabeyi Mehmed'i çok sever, adeta onsuz yaşayamaz. Eve gelişini dört gözle bekler. Gelir gelmez de boynuna sarılır, onunla oynamaktan büyük mutluluk duyar.

Mehmed ve Zeliha evde birlikte oynayarak çocukluklarını geçirirler. Fakat onlarınki herkesin bildiği türden bir oyun değildir. Hoca-talebe, imam-cemaat oyunu şeklindedir. Mehmed, başına bir sarık sarar, babasının bol elbiselerinden birini cübbe niyetine giyer ve imam olur. Zeliha da arkasında cemaat olur ve namaz kılarlar.

Emsalleri sokakta çelik-çomak oynarken, onlar “namazcılık” oyunu ile vakit geçirirler. Kur’an hattı yazılı takvim yapraklarını ve bazı kâğıtları üst üste koyarak kütüphane yaparlar. Zeliha, namaz surelerini bu oyun sayesinde öğrenir.

Fakat bu sevimli kardeşlerin beraberliği uzun sürmez. Birkaç yıl içinde Zeliha’nın boynunda bir çıban çıkar. Ne yapsalar bir türlü iyileşmez. Her geçen gün sevimli yavruyu sararıp soldurur. Sonunda Zeliha küçük yaşta dünyaya gözlerini kapar.

Çok sevdiği biricik kardeşinin ölümü, küçük Mehmed’in ruhunda bir sarsıntı meydana getirir. Bu ölüm, dünya hayatının faniliğini kendisine anlatan ilk ders olur. Ömer Efendi talebesini teselli eder. Kardeşinin Cennet’e uçtuğunu, bir gün hepimizin oraya gideceğini ve orada buluşup görüşeceğini söyler.

Babasını Kaybeder

Bir gün babası İzzet Efendi hasta yatağında yatarken, “Kâbe kokusunu alıyorum” der. Soyu Mekke’den gelen İzzet Efendi’nin bu sözü, asıl vatanına yolcu olduğuna işaret sayılır. Gerçekten çok geçmeden İzzet Efendi de Hakk’ın rahmetine kavuşur (1927).

Mehmed Feyzi Efendi, babasının ölümüyle ilgili şu hatırayı anlatır:

“Bazı hacılara sekeratta Kâbe’nin kokusu gelir. Babamın son demleri idi. Sokaktan satın aldığım bir bardak ile su ikram ettim. İçtikten sonra, ‘Bunda Kâbe kokuyor!’ demişti.”

Sevimli kız kardeşinden sonra babasının ayrılığı, dünyanın faniliğini ona pek derinden hissettirir.

Hıfzını Tamamlar

Hocası Ömer Efendi, küçük Mehmed Feyzi’de gördüğü kabiliyet ve alaka yüzünden onunla hususi ilgilenmeye başlar. Kur’an ve talimi yanında Arapça gramer ilimlerini öğretir.

1928’e gelindiğinde Harf İnkılabı olur. Artık eski yazı ile okumak-yazmak yasaktır! Buna rağmen Mehmed Feyzi’nin içinde Kur’an’ı ezberlemeye dair müthiş bir iştihak vardır. Fakat bu iş oldukça zor ve tehlikelidir. Duyulduğu takdirde hocasıyla birlikte hapse atılmaları söz konusudur.

Ömer Efendi, çok dikkatli olmaları kaydıyla kendisine hafızlık yaptırmayı kabul eder. Bu maksatla, aralarında o güne kadar duyulmamış bir yöntem uygularlar. Buna göre, her gün akşam veya yatsı namazından sonra, cemaat camiden çıkınca, Mehmed Feyzi’yle hocası camide kalacak. Bu arada ışıklar söndürülecek. Ömer Efendi’nin yüzü mihraba dönük olacak. Mehmed Feyzi de ya minberin arkasında veya bir direğin dibinde kıbleye dönük oturacak. Dışarıdan görenler olsa bile hafızlık eğitimi yaptıklarını anlamayacak. Mehmed Feyzi o gün ezberlediklerini hocasının duyacağı kadar bir sesle okuyacak, hocası dinleyip tashih edecek.

Mehmed Feyzi bu şekilde kimsenin dikkatini çekmeden hıfzını tamamlar. Daha sonra Hocası Ömer Efendi’den tashih-i huruf ve tecvit ilmini de bu yolla öğrenir.

Mehmed Feyzi Efendi “Ben hıfzımı, bilinen klasik hafızlık metoduyla, her cüzün sonundan ezberlemek suretiyle değil, ayından ayına ezberlemek şeklinde yaptım” der.

Kalaycılığa Merak Salar

Mehmed Feyzi, bazı okul dönüşlerinde babasının dükkânının karşısındaki kalaycıları seyre dalar. Nedense kalaycılık çok ilgisini çeker. Önce kaplardaki kir ve pasların silinmesini, sonra onların körük üzerinde ateşe tutularak kalay çubuğunun bir pamuk parçasıyla eritilip kaplar üzerinde gezdirilerek kapların pırıl pırıl yapılmasını büyük bir zevkle seyrederek.

Kalaycılığa olan merakı, bu mesleği, insanın manevî bakımından arınmasına benzetmesinden dolayıdır. Bilindiği gibi insan tasavvuf yolunda önce tövbe-istiğfarla kalbini günah kirlerinden arındırır, daha sonra İlahî zikir ve tefekkür nurlarıyla parlatır. Paslı kaplar kalayla temizlendiği gibi, günahlı kalpler de tövbe-istiğfarla temizlenir, zikir-i İlahî ile parlatılır. Evet, kalaycı ustası da mürşid-i kâmilî temsil eder.

Hayatının ilerleyen döneminde kendini bütünüyle manevî kalaycılık olan irşat hizmetine verir. Oturduğu evinin nurlu köşesinden, kendini ziyarete gelenlerin kalplerini parlatmaya ve kafalarını aydınlatmaya çalışır.

“Kalp Kalaylarım!”

Mehmed Feyzi Efendi'nin kalaycılık merakında manevî varisi olduğu Şeyh Şaban-ı Velî Hazretleri'nin de payı vardır.^[21] Nitekim bu yönüyle o büyük velinin sırrına mazhar olduğu söylenir. Zira Hz. Pir'in hayatında da kalaycılıkla ilgili ilginç bir kıssa vardır. Şöyle ki:

Şaban-ı Velî Hazretleri halkı irşat için ilk defa Kastamonu'nun Honsalar Mahallesi'ne gelir ve inzivaya çekilir. Günün birinde mahalle hamamının bir peştamalı kaybolur. Bazıları peştamalı Şaban-ı Velî'nin çaldığını iddia ederler. Şaban-ı Velî Hazretleri peştamalı olmadığını söylese de buna kimseyi inandıramaz. Bir gün kendisini sıkıştırdıkları bir sırada peştamalı bir inek tarafından yutulduğunu söyler. Halk buna da inanmaz, zorda kaldığı için böyle söylüyor derler.

Bir gün Şaban-ı Velî'nin önünden bir inek sürüsü geçer. Hemen içlerinden birini göstererek, “Peştamalınızı bu inek yuttu!” der. Halk, bu ineği yatırıp keserler ve bakarlar ki, gerçekten peştamalı hayvanın karnında lime lime olmuştur. Bunun üzerine Şaban-ı Velî'den özür diler, helallik alırlar. Bundan sonra Kastamonu halkı kendisine büyük saygı ve sevgi duymaya başlar.

Hz. Pir, atılan bu iftiradan aklanmış olsa da, mahalleyi terk eder. Gümüşlüce mevkiindeki makamına, şimdiki Hz. Pir Camii'nin olduğu yere yerleşir. Burada insanlarla görüşmeden yine halvet içinde hayatına devam eder.

Halk, zamanla inek kıssasını unuttur, ne yiyip ne içtiğiyle ilgilenip yine dedikodu yapmaya başlar. Kimisi acıyarak bazı yiyecek içecek verse de, kimisi sanki sırtlarında geziyormuş gibi ileri geri konuşur.

Bir gün, halktan biri, “Burada böyle işsiz güçsüz ne duruyorsun? Bari hayvanlarımızı güt de sana üç beş kuruş verelim” deyince:

“Ben buraya hayvanlarınızı değil, sizi gütmeye geldim” der.

Dedikodular zamanın valisinin kulağına gider. Vali birini göndererek Şaban-ı Velî'nin halini tetkik ettirir. Görevli gider, Şeyh'i halvet ve tefekkür halinde bulur. Kendisine ne işle meşgul olduğunu sorunca, “Kalp kalaylarım!” diye cevap verir. Adam “kalp” kalaylamayı “kap” kalaylamak olarak anlayıp döner. Valiye:

“Efendim kap kalaylarmış!” diye rapor verir. Bunun üzerine vali, bu kimsesiz adama bir iyilik olsun diye, konağın kaplarını götürüp kalaylatmasını ister.

Adam kaplarla birlikte Hz. Pir'in huzuruna gelir, “Efendi! Vali bu kapları kalaylamanız için gönderdi” der. Şaban-ı Velî itiraz etmez, “Peki” dercesine başını sallar. Adam ne zaman gelip alacağını sorduğunda ertesi gün gelip almasını söyler.

Görevli, çuvallar dolusu kabın ertesi güne kadar kalaylanacağına pek ihtimal vermez. Üstelik görünürde kap kalaylayacak alet ve edevat da yoktur. Bu düşüncelerle ertesi gün Şaban-ı Velî'nin yanına varır. Bakar ki, kaplar çuvallarda, ağızları bağlı, bıraktığı gibi durmaktadır! Şeyhe sorar:

“Efendi, kaplar kalaylandı mı?” O yine:

“Evet” manasına gelen bir baş işareti yapar. Adam merakla çuvalların ağzını açıp bakmaya başlar. Açar açmaz kapların pırıl pırıl parladığını görür! Sevinç ve hayretle çuvalları kapıldığı gibi valiye götürür. Fakat kapların sadece içi değil, dışlarının da parladığı görülür. Durumu bir bilene sorarlar. Ortaya daha da şaşılacak bir durum çıkar. Çünkü kapların hepsi bembeyaz gümüşe dönüşmüştür!

Bu keramet ortaya çıktıktan sonra yediden yetmişe herkes Şaban-ı Velî'nin etrafında halkalanmaya başlar. Ona karşı sevgi ve saygıda kusur etmemeye çalışırlar. Bundan sonra halk, dergâhına koşup paslı nefislerini arındırarak kalplerini parlatmaya çalışırlar.

Dört asır sonra onun komşuluğunda aynı irşat vazifesini görecektir olan Mehmed Feyzi Efendi de işte bu manada kalaycılığa ilgi duyar.

Kitap Sevgisi

Mehmed Feyzi Efendi'nin hayatta aşk derecesinde bağlı olduğu şey, kitaplardır. Küçük yaştan beri her türlü kitaba sahip olup okumak arzusu onda bir tutkudur. Teyzesi Zehra Hanım, onun çok küçükken bile kitap okumak için, elektrik ve gaz lambasının bulunmadığı zamanlarda çırayı yakıp bir çiviye taktığını ve onun ışığında iki büklüm olarak saatlerce kitap okuduğunu söyler.

Bu sevgi, onu pek çok kitaptan oluşan büyük bir kütüphaneye sahip kılar. Kitaplarla ve âlimlerle devamlı meşguliyet onu bir âlim ve mürşit konumuna getirir. Hafız Ömer Efendi'yi sadece bir hoca değil, manevî bir mürşit olarak da kabul eder. Ömer Efendi, Erbilli Esad Efendi'den aldığı tasavvuf feyzini, Mehmed Efendi'ye aktarır. Ona kıraat ilmi yanında tefsir, hadis, fıkıh da öğretir. Sonunda, “Hafız benim işim bitti. Ben buraya senin için gelmişim” diyerek tekrar geldiği yer olan İstanbul'a döner. Ayrılırken, sevenleri Ömer Efendi'ye:

“Kastamonu'yu bırakıyor musun?” diye sorarlar. Ömer Efendi'nin verdiği cevap şu olur:

“Hayır, Kastamonu'yu bırakmıyorum. Yerime Mehmed Efendi'yi bırakıyorum.”

Mehmed Feyzi Efendi, hocasının ayrılığını kitaplarla unutmaya çalışır. Gece gündüz kendisini ilme verir. Bu arada çeşitli âlimleri arayıp bularak gizli şekilde onlardan da ders almaya ve İslamî ilimlerdeki birikimini arttırmaya çalışır. Kastamonu'nun seçkin âlimlerinden olan Mercanzade Tevfik Efendi'den Kıraat-ı Seb'a; Hafız Abdurrahman Efendi'den sarf-nahiv (gramer), fıkıh; Hoca Kamil Efendi'den Şir'atü'l-İslam ve Fıkıh-ı Ekber'i tahsil eder.

Askere Gidişi

Mehmed Feyzi Efendi, İslamî ilimlerde hayli mesafe aldıktan sonra askere gider. O askerdeyken Üstad Bediüzzaman da Kastamonu'ya sürgün edilir.

Mehmed Feyzi Efendi, küçük yaştan itibaren hocalar gibi başında takke ve sırtında cübbeye benzer bir dış elbiseyle dışarı çıkar. Askere gitmeden önce bir gün yine bu kıyafetle sokağa çıkar. O günler, laikliğin dinsizlik şeklinde algılanıp uygulandığı günlerdir. Onun bu kıyafetle sokağa çıktığını gören inkılap softaları son derece rahatsız olurlar. Bunlardan sivil giyimli biri ona engel olmak ister:

“Bana bak! Böyle gerici kıyafetle sokağa çıkamazsın!” diye sataşır.

Mehmed Feyzi Efendi aldırmandan yoluna devam etmek ister. Fakat adam gitmesine engel olur.

“Sana bu kıyafetle gezemezsin demedim mi?” deyip önüne geçer. Mehmed Feyzi Efendi:

“Yolumdan çekil! Bu benim şahsî kıyafetim. Bana karışamazsın!” der. Adam daha da ileri giderek hakaret etmeye başlar ve kıyafetini çıkarması için onu zorlar.

Tartışmayı duyan halk etraftan toplanır. Mehmed Feyzi önce halkın kendisine yardım edeceğini umarak sevinir. Fakat:

“Mehmed Efendi ne olacak, çıkarıver!” deyince halkın kendisine değil de, zalime taraftar çıktıklarını görünce çok üzülür. Ve birden:

“Vallahi çıkarmam! Zaten bundan başka da elbisem yoktur!” diye bağırır. Bu defa iyice sindirilmiş olan halk:

“Biz sana elbise veririz” demesinler mi! Mehmed Feyzi Efendi:

“Benim sizin elbisenize de, yardımınıza da ihtiyacım yok. Bırakın beni!” deyip ani bir hareketle aralarından sıyrılıp uzaklaşır. Fakat sivil adam arkasından öfkeyle:

“Ben senden onu çıkartmasını bilirim!” diye bağırır.

Meğer bu kişi, devrin ileri gelen siyasilere birinin, yeni kaymakam atanmış olan oğludur.

Mehmed Feyzi Efendi o sırada askerlik pusulasını almış olduğundan Kastamonu’yu terk edip İstanbul’a gider. Askerliğini Yıldız’da yapar.

Bir gün bir talebe İstanbul’a Mehmet Feyzi Efendi’nin ziyaretine gider. Ona, askere giderken başından geçmiş şu hadiseyi anlatır:

“İstanbul yabancı yer. Ben askere gittiğimde (1935’te) İstanbul’a inince Yıldız’a gitmek için bir taksiye bindim. Farkında değilim, kravatlı birisi daha bindi. Meğer yankesici imiş... İnince bana, ‘Elbiseni burada çıkar da onları satıvereyim. Yoksa oraya gidince yakarlar!’ dedi. Düşündüm, elbiseler kıymetli değil. Adam, askerın parası olacağını bildiği için soyunurken bir yolunu bulup alacak. Onun için ben, ‘Varsın yaksınlar. Ben böyle soyunmuş gidip de milleti kendime mi güldüreceğim!’ dedim.”

Askerdeyken bir gün bir dostundan mektup gelir. Mektupta, “Halkın gözleri önünde kılık kıyafetine ilişkin kaymakamın, İnebolu’dan gemiye binip görev yerine giderken cinnet geçirdiği ve kendisini denize atıp intihar ettiği!” yazılıdır.

İlme Devam

Mehmed Feyzi Efendi, askerlik süresince çok bol olan zamanlarını hep ilimle değerlendirir. Cumartesi-pazar günleri Bayezit ve Fatih gibi camilerde yapılan derslere iştirak eder. Hatta bir gün içinde üç ayrı derse katıldığı olur. Böylece İstanbul’un tanınmış âlimlerini ziyaret edip onlardan istifade etme imkânı bulur.

Kastamonu’da daha önce kendi hocası olan Ömer Aköz Efendi’yle ve diğer İstanbul âlimleriyle buluşup ilmî çalışmalarına hız verir. Nevşehirli Hacı Hayrullah Efendi’den Tefsir, Hüsrev Efendi’den hadis ve Abdülhakim Arvasî Hazretleri’nden de Fahreddin-i Razi’nin Tefsir-i Kebir’inden verdiği dersleri dinler.

Mehmed Feyzi vatan hizmetinde

Böylece henüz 20’li yaşlarındayken İslamî ilimlerde büyük bir mesafe almış olur. Kışlada subay ve askerler, kendisine saygı duyup hoca diye hitap ederler. Bu arada ilminden istifade edenler de olur.

Misvak

O zaman askerlerin çantalarında denetimde diş fırçası ve macun hazır bulundurulur. Mehmed Feyzi Efendi’nin çantasında komutan kullanılmamış diş fırçasını görünce “Neden kullanmadın?” diye sorar. O da misvak kullandığını söyler.

Teftiştten sonra komutan kendisini huzuruna çağırarak misvakla ilgili sorular sorar. Mehmed Feyzi Efendi, misvakın ağız ve diş sağlığı için, hatta mide için daha faydalı olduğunu ilmî olarak açıklar. Komutan, açıklamaları tatminkâr bulur.

Terhisten sonra Kastamonu’ya döner.

Üstad’la Tanışması

Mehmed Feyzi Efendi gerek İstanbul’da askerlik yaparken gerekse Kastamonu’ya geldikten sonra duyduğu Üstad’ı merak etmektedir. Zaten ilme büyük ilgisi olduğu için nerede mühim bir âlim varsa onu araştırır.

Üstad’la tanışmadan önce bir rüya görür ve aylarca bu rüyanın tesirinde kalır. Rüyasında her taraf tıklım tıklım insan doludur. Yer-gök sanki bir insan seliyle çalkalanmaktadır. Bu heybet ve azametle ortalık zangır zangır titremektedir. Bir ara kalabalığın belli bir yöne doğru akıp gittiğini görür. Bu heybet ve haşmetten Mehmed Feyzi Efendi’nin yüreği hoplar.

O esnada müthiş bir ses iştilir. Bu ses, işçilerin tırpanla ekin biçmeleri esnasında çıkardıkları sesi andırır. Bütün kalabalık başlarını sesin geldiği tarafa çevirir. Dört gözle birini beklemektedirler. O sırada yüksek sesle bir anons iştilir, “Yol açın, zamanın vazifeli sahibi geliyor!”

Mehmed Feyzi Efendi dikkatle bakar, başı göklere değen heybetli ve müthiş bir zatın kalabalığı yara yara geldiğini görür ve böylece rüyadan uyanır. Fakat bu rüya günlerce gözlerinin önünden gitmez.

Üstad kendisini bu rüya ile ziyarete çağırılmaktadır. Nihayet bu ziyaret gerçekleşir. Üstad'ın yanına girdiğinde kendisini müthiş bir şaşkınlık ve heyecan dalgası kaplar. Zira rüyasında gördüğü zatın, Üstad olduğunu anlar. Hürmet ve muhabbetle ellerine kapanır. O an, yaşadığı manevî haz ve huzur halini tarif edemez ve hayatı boyu unutamaz.

Yaratılıştan ilme ve âlimlere müştak olan Mehmed Feyzi Efendi, Üstad'la buluşunca ruhunda yepyeni bir âlemin kapısının açıldığını hisseder. Onun ne derece farklı ve yüksek bir âlim olduğunu anlamakta güçlük çekmez. Çünkü o zamana kadar yaptığı ilmî tetebbuat, kendisinde Bediüzzaman'ı anlayacak bir alt yapı oluşturmuştur.

Mehmed Feyzi Efendi bundan dolayı "Aradığımı buldum!" deyip başına bir devlet kuşu konduğunu anlar. Zaten İstanbul'dayken de, Bediüzzaman Hazretleri'nin bazı menkıbelerini duymuş, küfre meydan okuyan bir âlim olduğu hakkında bilgiler edinmiştir.

Üstad da bu talebesine kavuşmaktan dolayı sevinçlidir. "Hoş geldiniz, safa geldiniz kardeşim Mehmed. Ben buralara sizin için geldim. Fakat siz bir yıl geciktiniz!" diye iltifatlarda bulunur.

Mehmed Feyzi Efendi, bu iltifatlar altında kendinden geçer. Daha önce pek çok âlimin önünde diz çöküp ders almıştır. Ama Bediüzzaman gibisini görmemiştir. Onun bambaşka ve çok farklı bir şahsiyet olduğunu anlar. Bütün varlığıyla ona bağlanır, adeta eşiğine baş koyup hizmetine girer.

Mehmed Feyzi Efendi, ilk günlerde kendisini Risalelere Otuz İkinci Söz'ün celbettiğini söyler: "İlk olarak Otuz İkinci Söz'ü okudum. Ayrıca Arapça bildiğim için, Üstad, Hizb-i Nûrî'yi bana vermişti. Otuz İkinci Söz'ü okuyup yattığımda rüyamda Üstad'ın vazifeli şahsiyet olduğunu tekrar gördüm. Hatta o rüyada gördüğüm şose yol, daha sonra Denizli Hapsi'ne giderkenki aynı yol olduğunu anladım."

İlk Yemek

Mehmed Feyzi, Üstad'ın yanına ilk vardığında, Üstad kendisine kendi eliyle özel bir yemek yapıp yedirir. Üstad bir bez parçasına biraz kesme şeker koyup, sert bir cisimle toz haline getirir. Sonra yoğurdun üzerine döküp karıştırarak bunu kendisine ikram eder. Mehmed Feyzi Efendi, Üstad'ın huzurunda onun elinden yediği bu yoğurdun tadını hiç unutmaz. Her anlattığında hâlâ tadının damağında olduğunu söyler.

Üstad o ana kadar "Fevzi" diye anılan ismini, "Feyzi" olarak değiştirir. Artık Mehmed Feyzi Efendi, bundan böyle Bediüzzaman'ın Feyzi'sidir. Üstad, Feyzi'sini yanına alıp "Sır Kâtibi" ve İkinci Said Dönemi'nin en mühim bir talebesi yapar.

Bundan sonra Mehmed Feyzi Efendi yedi sene, geceli gündüzlü, kış yaz demeden dağda, bağda, evde, hapiste hep o sultanın yanı başındadır. Zira o, aradığını bulmuştur. Hapisler, tehditler, takipler, onu asla yıldırılmaz ve Üstad'ından ayıramaz. Evet, öyle dehşetli bir zamanda, o Sultan-ı Evliya'nın en yakınında bulunup sırlarına vakıf bir "Sır Kâtibi" olur.

Feyzi ve Emin

Kastamonu deyince akla ilk olarak şüphesiz Mehmed Feyzi Efendi ile Çaycı Emin Bey gelir. Üstad da çoğu zaman bu iki ismi muhatap alır ve birlikte zikreder. Üstad'a yazdıkları mektupların sonunda genelde ikisinin ismi birlikte yer alır.

İkinci Cihan Savaşı sebebiyle kaleme alınan ve geniş siyaset dairesindeki cereyanların, insanların kalb, ruh ve fikir dünyalarını nasıl etkilediğini anlatan mektubu, Üstad'ın ağzından kaleme alırlar. Kastamonu Lahikası'nda, "Nur şakirtlerinden Feyzi ve Emin" imzasıyla yer alan bu ibretli mektuptan

bir bölüm şöyledir:

“Üstad’ımız diyor ki:

Evet, bu zamanda merakla radyo vasıtasıyla ciddi alakadarâne küre-i arzdeki boğuşmalara merak edip bakanlar, dikkat edenler, maddî ve manevî pek çok zararları vardır. Ya aklını dağıtır, manevî bir divane olur; ya kalbini dağıtır, manevî bir dinsiz olur; ya fikrini dağıtır, manevî bir ecnebi olur.”^[22]

Risale-i Nur’da geçen Emin ve Feyzi imzalı yazılar Mehmed Feyzi Efendi tarafından kaleme alınır. Hatta Mehmed Feyzi Efendi, bu yazıların altına Emin ismini kendi isminden önce yazar.

“Tadına Doyum Olmaz!”

Üstad, o güne kadar gece kimsenin yanında kalmasına izin vermediği halde ilk defa Mehmed Feyzi Efendi’ye izin verir. Mehmed Feyzi Efendi, Üstad’ın geceler boyu Rabb’iyle olan beraberliklerine, yanık zikir seslerine, münacat ve niyazlarına şahit olur. Hem bu yakınlığından dolayı hem de Risale-i Nur’u ve Üstad’ın mektuplarını yazıp Anadolu’ya göndermesi sebebiyle kendisine “Bediüzzaman’ın Sır Kâtibi” denir.

Mehmed Feyzi Efendi, bu dönemde yazılıp Üstad’a gönderilen risalelerin tashih, tebyiz ve teksirlerinde çalışır. Çok feyizli bu hizmetler esnasında pişmek üzere ocağa koyduğu yemeği çoğu kez unuttur. Hatırladığında, “Eyvah!” deyip koşar. Yemeğin dibinin yanıp pelte haline geldiğini görür. Fakat o yemekte eşsiz bir tad ve lezzet bulduklarını söyler.

Mehmed Feyzi Efendi, ayrıca, Üstad’ın şahsî hizmetleriyle de ilgilenir. Tırnaklarını kesmeye ve kuluncunu ovmaya varıncaya kadar yaptığı hizmetlerle iftihar ettiğini söyler.

Kış Ayları

Kastamonu’da kış ayları çetin geçer. Üstad Hazretleri’nin kaldığı ev ahşap olduğundan her yerinden rüzgâr girer. Bazı geceler suların bile donduğu olur. Bu evde sabah akşam olmak üzere günde iki defa soba yakılır. Sobanın ateşi gitmeden közler mangala alınır. Yiyecek içecek gibi şeyler soba veya mangalın üzerinde pişirilir.

Mehmed Feyzi Efendi, Üstad’ın hasta olduğu zamanlarda bile geceler boyu evrad ve ezkarını terk etmediğini, dua ve niyazlarında katıyen gevşeklik göstermediğini görüp hayran kalır.

Valiler

Üstad’ın sürgün edildiği vilayetlerdeki idarî ve mülkî amirler özel olarak seçilir. Bunlar arasında Üstad’a en ziyade eziyet veren, 1936-1940 yılları arasında Kastamonu valilik yapan Avni Doğan’dır. Mehmed Feyzi bu konuda şunları söyler:

“Avni Doğan, Tevhit Risalesi’nin ilk müsveddesini alıp vermemiştir. Bu yüzden Beşinci Şua’yı kömürlerin içine saklamıştık.”

Avni Doğan’ın Kastamonu’da valilik yaptığı yıllarda, özellikle ilk üç sene, Üstad’a ağır takip ve baskılar yapılır. Daha sonra baskılar biraz azalsa da yine devam eder.

Avni Doğan’ın yerine gelen Vali Dr. Mithat Altıok, 1940-1947 yılları arasında görev yapar. Altıok, Üstad’ı İttihat ve Terakki döneminden tanır. Buna rağmen valiliğe tayin edildiği ilk günlerde Üstad’ı valilik makamına getirterek gözdağı vermek ister. İnkılâplara aykırı hareket etmekten dem vurarak tehditvâri ifadeler kullanır. Bunun üzerine Üstad’dan hiç beklemediği sert bir cevap alır. Üstad, sesinin en son perdesiyle bağırır:

“Mithat! Sizin korktuğunuz ölümle bizimki arasında incecik bir perde vardır. Onu da yırttık mı daha

hiçbir şeyden korkmayız!”

Mithat Altıok, neye uğradığını şaşırır. Usulca zile basar ve “Hocafendi’yi götürün!” demekle yetinir.

Casus Adam ve İnayet

Bir gün Mehmed Feyzi Efendi Üstad’ın evinde tashihle meşgul olmaktadır. Üstad, Mehmed Feyzi Efendi’nin yazıp saklamak üzere kendisine verdiği Hücumat-ı Sitte’yi aradığı halde bir türlü koyduğu yerde bulamaz. O esnada Üstad’da bir telaş hali görülür. Mehmed Feyzi Efendi bunun sebebini anlayamaz. Sonra Üstad, gözlüğünü yatağın üzerine bırakıp birden oturduğu yerden kalkar ve merdivenin başına doğru yürür. Bakar ki bir casus dış kapıdan içeri girmiş, merdivene doğru tırmanmak üzeredir.

Sözde ziyaret için gelen bu adam, aslında Risale-i Nur hizmetine engel olma peşindedir. Adam Üstad’ın fevkalade halini hisseder. Üstad bundan istifadeyle:

“Görüyorsun ki ben mazurum, ziyareti başka bir güne bırak!” der. O da dönüp gitmek zorunda kalır. Üstad’ın telaşının sebebi anlaşılır. Böylece inayet-i İlahiye ile hem Mehmed Feyzi Efendi hem Hücumat-ı Sitte hem de Risale-i Nur’a ait diğer işler bu tecessüsten kurtulur.

Mehmed Feyzi Efendi, Ispartalı kardeşlere yazdığı mektupta Risale-i Nur hizmetinde buna benzer pek çok inayete mazhar olduklarını dile getirir.

Tefekkür Gezileri

Kastamonu’nun etrafı dağlık ve ormanlık arazilerle çevrilidir. Geniş ufuklu manzaraları özellikle yaz aylarında pek güzeldir. Üstad, tenezzüh için daha ziyade halkın fazla gitmediği yerleri seçer. Karadağ ve onun devamı Hacı İbrahim Dağı ve Depelce gibi yerler, şehre beş-altı kilometre uzaklıkta yerlerdir. Üstad’ın yaz aylarında tenezzüh için gittiği bu yerler, aynı zamanda Ayetü’l-Kübrâ’nın yazıldığı mübarek mekânlardır.

Mehmed Feyzi Efendi, çoğu kez, Karadağ’da özel ve eşsiz bir ağaç olan karaağacın yanına gittiklerini anlatır. Bu ağaç bütün emsallerinden farklı bir konuma sahiptir. Sanki özel olarak Üstad’ın üzerine çıkıp bir taht, bir kürsü gibi etrafı temaşa etmesi için yaratılmıştır.

Karadağ’da Üstad’ın yanında ve üzerinde ibadet ve tefekkür ettiği çam ağacı

Belli bir yükseklikten sonra yere paralel olarak uzanır. Hatta Üstad, bu ağacın yanına geldiğinde ayakkabılarını bile çıkarıp oraya öyle girer. Mehmed Feyzi Efendi, burada yaşadıklarını anlatırken

şöyle der:

“Dağa giderken yanımıza ibrikle su almayı ihmal etmezdik. Çünkü Üstad, özellikle öğle üzeri bir taşı yastık yaparak sünnet olan kaylule yapmayı ihmal etmezdi. Kalktığına abdest alması gerekirdi. Bazen de uyumadığından abdest almadan namaza durduğu da olurdu.”

“Benim Kardeşim”

Üstad, yine bir yaz ayında kâinat kitabıyla baş başa kalmak ve ayat-ı İlahiye’yi tefekküre dalmak üzere talebesiyle birlikte dağa gider. Mehmed Feyzi Efendi yaya, Üstad ise at üzerindedir. Üstad atın üzerinden ufukları seyrederek. Mehmed Feyzi, çoğu zaman olduğu gibi, yine sağ eliyle atın yularını tutarken diğer eliyle Üstad’ın Arapça yazılmış eserlerinden birinden ders okumaya devam eder.

Bir ara kulağına Üstad’ın gülme sesi gelir. Mehmed Feyzi Efendi merak ederek başını kaldırıp bakar. Üstad, “Benim kardaşım ibareyi yanlış okur, fakat manayı doğru anlar!” diye latife yapar. Meğer Mehmed Feyzi Efendi, Arapça ibareyi yanlış okumuş ama manayı doğru anlamıştır.

Bir gün cemaatle namaz kılarırken mandalar üzerlerine doğru gelmeye başlar. İyice yaklaşınca Mehmed Feyzi Efendi oldukça telaşlanır. Namazdan sonra Üstad, “Senin telaşın benim namazımı da teşviş etti” der.

Büyük Şaka!

Yine bir gün Üstad, çoğu zaman bindiği siyah bir atın üstünde, Mehmed Feyzi Efendi de yularından tuttuğu halde Hacı İbrahim Dağı’na doğru yol alırlar. Yeşil orman ve çayırlar arasından geçip giderken Mehmed Feyzi Efendi, boşta kalan diğer eliyle Üstad’a kitap okur. Üstad, Mehmed Feyzi Efendi’nin okuduğu metni ezberinden tashih eder.

Yine böyle sırlar vadisine doğru yol alırlarken, Mehmed Feyzi Efendi, okuduğu satırlardaki manalara dalar. Fakat o sırada atın ipinin elinden kayıp gittiğini hisseder. Gözünü kitaptan kaldırıp baktığında ne atı ne de Üstad’ı görür. Üstad atla beraber sırlara karışmıştır!

Hangi tarafa dönüp baksa hiçbir şey göremez. Kendisini bir telaş ve korku alır. Çaresizlik içinde beklerken neden sonra kulağına Üstad’ın ve atın nal sesleri gelmeye başlar. Fakat görünürde yine bir şey yoktur. Merakı daha da artar. Bu hal bir süre devam ettikten sonra Üstad bir anda atla beraber yanibaşında beliriverir. Mehmed Feyzi Efendi şaşkınlıktan donakalır. Hayretle ve hayranlıkla Üstad’a bakarken, Üstad da at üzerinden bir şey demeden talebesine gülümser.

Mehmed Feyzi Efendi bu hatırayı dostlarına anlatırken:

“Büyüklerin şakası da büyük oluyor” der.

Dr. Mustafa Ramazanoğlu, bu olayı Mehmed Feyzi Efendi’den bizzat duyduğunu söyleyerek şöyle der:

“Kastamonu’da Hacı İbrahim Dağı vardı. Oraya giderken Üstad atın üzerinde bazen kaybolurmuş. Ben inanmazdım; ama bizzat Mehmed Feyzi Efendi bana anlatmıştı. O asla yalan söylemez.”

Evet, o, Üstad’ın bu gibi sırlarına vakıf olduğu içindir ki kendisine “Sır Kâtibi” denilmiştir.

Dağdan akşam eve döndüklerinde önce akşam namazını kılar ve namazdan sonraki tesbihatı yaparlar. Tesbihatın sonunda Haşır Suresi’nin son ayetlerini genelde Mehmed Feyzi Efendi okur. Daha sonra Üstad, akşamla yatsı arasındaki özel dua ve tesbihlerine başlar. Yatsı namazı girince, yine birlikte namazı kılar ve sonra akşam yemeği yenilir.

Hıfzı Bayram

Üstad'ın karakol karşısındaki evi nice sırlarla dolu olaylara sahne olmuştur. Bunlardan birisine de Hıfzı Bayram şahit olur. Kendisi Safranbolu'da bir arayış içindedir. Üstad'ı duyar ve ziyaretine gitmek için fırsat kollar. Nihayet bir-iki âlim zatla beraber Kastamonu'ya gelip Üstad'ı evinde ziyaret eder. Ziyaretten sonra diğer kişiler ayrılıp giderler.

Hıfzı Bayram bu kadarla yetinmez; Üstad'ı daha yakından tanımak ister. Tekrar akşamdan sonra Üstad'ın evine gider. Oysa Üstad, akşam yatsı arası kimseyi kabul etmez. Fakat o akşam içeriden tesbih ve zikir sesleri yerine, kalabalık bir topluluk sesi gelir. Tekrar geri döner. Beş dakika sonra kapıya gider, yine aynı kalabalık sesler kulağına gelir. Yine geri döner.

On dakika sonra tekrar geldiğinde aynı tablo değişmemiştir. Ama bu defa Hıfzı Efendi cesaretini toplayarak “ne olursa olsun” deyip kapıyı çalar. Üstad, kapıyı açar ve öfkeyle, “Kardeşim, ne istiyorsun! Bu vakitte niye geldin?” diye çıkışır. Sonra “Hadi gir, neyse!” der ve Hıfzı Efendi'yi içeri alır. Hıfzı Efendi şaşkındır. Çünkü içeride kalabalık bir insan topluluğuyla karşılaşmayı beklerken kimseye rastlamaz!

Üstad kendisine ders verip gönderir.

“Bütün Risaleleri Üstad'a Okudum”

“Hayatta bütün Risaleleri müellifine okumakla iftihar ediyorum!” diyen Mehmed Feyzi Efendi, Risale-i Nur'u okurken nelere dikkat etmek gerektiğini şöyle anlatır:

Karadağ ve Hacı İbrahim Dağı'na Üstad'ın atla gittiği her iki yanı çam ağaçlarıyla kaplı yol

“Risale-i Nur'u tekrar tekrar okumak lazım. Sathi değil, bütün duygular ve latifelerle teveccüh ederek okumalı ki her duygu ve her latife ondan hissesini alsın.”

Mehmed Feyzi Efendi, yaz aylarında Kastamonu dağlarında tefekkür ettikleri hatıraları anarken şöyle der:

“Ekseriyetle yaz zamanı –şehre uzak, ormanlık bir dağ vardır (Karadağ)– Üstad'ımızla oraya giderdik. Yolda hem Risale-i Nur tashih eder hem bu aciz talebelerinin okudukları risaleye dikkat ederler ve tashih için hatalarını söylerler veyahut eski müellefatından birisinden ders verirler. Bu suretle yolda bile mübarek vaktini vazifeye geçirirlerdi.

Evet, biz itiraf ediyoruz ki, Üstad'ımızın nutkundaki letafet ve ülfetindeki halavet o derece feyiz bahşederdi ki, insan sabahtan akşama kadar o vaziyette ders alsa, yol yürüse asla sıkılmak ihtimali yoktu.”

Bana Gülüyordu

“Yine bir gün dağdan dönüyorduk. Atın yuları benim elimdeydi. O gün yağmur yağmıştı. Yolda gelirken ıslanmıştık. Evin önüne geldiğimizde atın üstünden bana doğru bakıp bakıp gülüyordu. Niye güldüğünü merak ettim. Bana bir şey demedi. Eve geldik. Bir de aynaya baktım ki, başımdaki takkenin boyaları yağmurdan erimiş ve çizgi çizgi yüzüme doğru inmiş. Meğer ona bakıp gülermiş.”

Ürkek At

Üstad, bir gün yalnız başına Karadağ’a gider. O gün bindiği at ürkek ve titiz bir hayvandır. Aslında Üstad’ın gençliğinden beri ata çok iyi bindiği bilinir. Dağdan döneceği sırada tam ata binerken dizgin kayışı kopar, at fena halde ürker ve Üstad’ı çiftelerle yere atar. Üstad’ın sağ kolu ve sol ayağı o kadar ağrır ki, bir ara kırıldıklarını zanneder. O sırada at, boş ormana dalar ve yolsuz bir istikamete doğru gidip gözden kaybolur.

Üstad, yalnız başına kalır. Etrafta yardıma gelecek kimse de yoktur. Sonra Üstad el ve ayağının kırılmayıp incindiğini anlar, güçlkle ayağa kalkar ve şemsiyesine dayanarak yürümeye başlar. Güçlkle bir çeşme başına varır. Orada Nuriye isminde bir kadının elindeki ekmeği ata vererek tuttuğunu ve ata su içirdiğini görür. Bunun üzerine Üstad tekrar ata biner ve evine döner.

Üstad eve girer girmez birden öyle tufanlı bir yağmur başlar ki her taraf sele gider. Hatta oturduğu evin önünden dere gibi su akmaya başlar. Eğer hayvan subaşında tutulmasaydı, Üstad’ın şiddetli yağmur altında kalması ve emanet alınmış hayvanın da kaybolması gibi büyük perişanlıklar olacaktı.

Üstad bunu talebelerine bir mektupta anlatırken, bu hadisenin nazar ve temiz olmayan ruhlar tarafından gelen bir musibet olduğunu, fakat bunun dokuz cihetle nimete dönüştüğünü ifade eder. “Bir şeyde zahmet, meşakkat, alamet-i makbuliyettir” deyip Cenab-ı Hakk’a şükreder.

Ayetü'l-Kübra'nın yazıldığı Kastamonu dağlarından bir görüntü

Kastamonu’da Telif

Kastamonu’da kaldığı süre içinde Üstad’ın telif ettiği eserler, Ayetü’l-Kübrâ, Münacat Risalesi (Üçüncü Şua), Hasbiye Risalesi gibi beş-altı risaledir. Mehmed Feyzi Efendi bu teliflerde hep hazır bulunur.

Üstad, Mehmed Feyzi Efendi’nin annesi Hafize Ayşe Hanım’la da yakından ilgilenir. Ona daima selam gönderir, dua eder ve o da kendisinden dua ister. Ayşe Hanım, yalnız kaldığı halde, oğlunun Üstad’a hizmet etmesinden asla rahatsızlık duymaz. Hatta bazen hasta olduğunda oğlu ziyaretine gelse:

“Oğlum! Sen Üstad’ın yanına git. Ben kendime bakarım. Onun hizmetinde kusur etme. Bizleri de duadan unutmayın!” derdi.

Minik Dostlar

Mehmed Feyzi Efendi, bir kır dönüşünde süt kabının içine küçük bir fare düştüğünü görür. Durumu Üstad’a bildirir. Üstad:

“O benim farelerimden değildir. Çünkü ben kendi farelerimin tayını veriyorum!” der. Gerçekten süte düşen fare küçüktür, oysa beslendikleri için Üstad’ın fareleri bayağı gelişkindir.

Fareler, acıkınca Üstad’ın odasının bir köşesindeki delikten içeri girer, bu deliğin önüne Üstad’ın koyduğu kartondan levhayı oynatarak adeta, “Hey, biz geldik, yemeğimizi verin!” demek isterler. Bunun üzerine Üstad, deliğin ağzına bir miktar yiyecek koyar. Fareler yiyecekleri alıp gider ve anlaşmış gibi acıkana kadar da bir daha Üstad’ı rahatsız etmezler.

Üstad sadece farelere değil, evdeki karınca ve sineklere de büyük ilgi gösterir. Pencerenin kenarına koyduğu meyve artıkları ve çekirdeklere konan sinek ve karıncaları zevk ve ilgiyle izler, tefekkür eder.

Dualarını Terk Etmez

Üstad, mükellef olduğu günlük zikir ve tesbihlerini hiç ihmal etmez. Hatta Ramazan aylarında rahatsız olmasına rağmen okur. Şayet okuyamayacak kadar ağır olursa başkalarına okutur. Mehmed Feyzi Efendi, bu konuda şunları söyler:

“En ağır hasta halinde bile okuyacaklarını terk etmez, yatağının yakınına beni çağırır, okuması gereken yerleri işaret eder, okumamı isterdi. Ben okurken o da göz ucuyla takip ederdi. Okuduğum kısımlar sureler olunca mushafı kendisine çevirirdim, ben ezbere okurdum, o da göz ucuyla takip ederdi. Tabii bu gibi metinleri bakmadan veya yandan okumak kolay olmazdı.”

Eski Ayakkabı

Bir gün Üstad, yırtılan ayakkabılarını Mehmed Feyzi Efendi’ye verip tamir ettirmesini söyler. Mehmed Feyzi Efendi ayakkabıları alıp tamirciye götürür. Tamirci, Üstad’ı tanıyan ve seven biridir. Ayakkabıların tamir edilecek yanı kalmadığını görünce, merhamete gelir ve Üstad’a bir çift yeni ayakkabı hediye eder. Mehmed Feyzi Efendi yeni ayakkabılarla Üstad’ın huzuruna gelir. Üstad yeni ayakkabıları görünce kaşları çatılır ve sert bir şekilde:

“Nerede benim ayakkabılarım? Git bunları sahibine ver ve benim ayakkabılarımı getir!” der. Mehmed Feyzi Efendi, utana sıkıla ayakkabıları sahibine götürüp Üstad’ınkileri geri almak zorunda kalır.

Ballı Tokat!

Bir gün Hz. Üstad bir bal kabının dibini sıyırıp Mehmed Feyzi Efendi’nin ağzına uzatır. Üstad’ın parmağını yalamaya başlayan Mehmed Feyzi Efendi bu iltifat karşısında adeta kendinden geçer ve Üstad’ın parmağını biraz ısırır verir. O ana kadar tebessüm eden Üstad’ın kaşları çatılır ve talebesinin yüzüne bir tokat aşk eder. Mehmed Feyzi Efendi’nin gözlerinde şimşekler çakar. O anda dışarıdan içeri gelenler, Üstad’ın Mehmed Feyzi Efendi’yi bir kabahatinden dolayı tokatladığını sanırlar.

Üstad, cemalî tecelliyle talebesine feyiz verirken, birden celalî tecelliyle terbiye etmeye başlar.

Daha sonra Mehmed Feyzi Efendi'nin ön dişleri düşer. Kendisi bunu anlatırken, "O ısırmanın cezası olarak bu dişler yok oldu" diyerek latife yapar.

Üstad, Mehmed Feyzi Efendi'nin hizmetinden memnun olduğu zaman, "Feyzi, enen buz gibi eridi" der. Öfkelenildiğinde de "Senin enen çifteli!" diye hitap eder. Mehmed Feyzi Efendi'yi sık sık ziyaret edenlerden Vedat Kader'in ifadesine göre, "Üstad, Feyzi Efendi'yi celal ile terbiye etmiştir. Üstad'ın, onun nefesine ağır gelen ifadeler kullanmasının sebebi budur."

Kızıl İ'caz

O güne kadar hocalar ve âlimler, Bediüzzaman'ın ilmîni takdir etseler de yanına pek yaklaşamazlar. Zira yaklaşanlar, fişlenip takip edilmekte ve hapislere sevk edilmektedir. Mehmed Feyzi Efendi ise bu tehditlere aldırmandan Üstad'ın hizmetine koşar. Ahir zamanda İslam davasını omuzlayacak zatların, sadece ilimle değil, kahramanlıkla da donanmış olması gerekir.

Böyle bir zamanda Bediüzzaman'ın yakınında bulunmak ve hizmetinde olmak, herkesin göze alabileceği bir şey değildir. Tek başına bu husus bile, Mehmed Feyzi Efendi'ye ayrı bir mazhariyet kazandırır. Bununla beraber, İslamî ilimler ve tasavvuf altyapısına sahip olarak Bediüzzaman'ın ilim ve faziletini takdir etmesi de onun adına kayda değer bir husustur.

İlmiyle Üstad'a muhatap olması sebebiyle, mantığa dair Arapça eserini, Üstad, Mehmed Feyzi Efendi'ye ders verir ve bunu müsait bir zamanda Türkçe'ye tercüme etmesini ister:

"Hem Eski Said'in ilm-i mantık noktasında bir şaheser hükmünde bulunan gayr-ı matbu Ta'likat'tan süzülen i'cazlı bir icaz-ı harikada müdakkik ulemaları hayret ve tahsinle dikkate sevk eden matbu Kızıl İ'caz namındaki risale-i mantikiye Risale-i Nur'la bağlanmasına ve şakirtlerinin, âlimler kısmının nazarına göstermek layık gördüm; fakat çok derindir. Bugünlerde, Feyzi'ye bir parça ders verdim. Belki bir zaman Feyzi kendisi, başkasının da anlaması için dersini Türkçe kaleme alacak."^[23]

Ziyaretine gelen Nur Talebeleri kendisine, "Üstad size Kızıl İ'caz'ı Nur Talebeleri'nin istifadesi için ileride tercüme ve şerh yapacağınızdan bahsediyor. Bu, Üstad'ın sizi tavzifinden de öte, size bir emridir. Siz bunu yerine getirdiniz mi?" diye sorarlar.

O da şu cevabı verir:

"Kardeşim, Risale-i Nur, baştan sona mantık ilmidir. Baktım ki Risale-i Nur bize hiçbir cihette, hiçbir ihtiyaç bırakmamış. Her şeyi en mantıklı bir şekilde izah etmiş. Üstad'ın tavsiyesi elbette bir emirdir; ama o emrin Risale-i Nur'da uygulandığını gördüm. Ben de haddimi aşmadım."

Mehmed Feyzi Efendi'nin yedi yıl boyunca aralıksız Üstad Hazretleri'ne hizmet etmesini takdir edenlere o, "Bir tek şeyle iftihar ediyorum" derdi. "O da bütün âsârı (Risale-i Nur eserlerini) Arabîsiyle, Türkîsiyle bizzat müellifine okumakla"

Ayrıca talebesi Musa Özdağ'a, "Allah Teâlâ ve Tekaddes Hazretleri Risale-i Nur'u tamamıyla anlamayı bu fakire nasip buyurmuştur" demesi de manidardır.

İlahî Tokat

Bir gün Mehmed Feyzi Efendi, Üstad'ın evinde bulunduğu sırada şiddetli bir gürültü işitilir. Kapı yumruk ve tekmelerle hızlı hızlı dövülür.

"Açın kapıyı, yoksa kırarız!" diye tehditler savrulur. Mehmed Feyzi Efendi aşağı inip kapıyı açınca, dev cüsseli sivil polislerin içeriye daldıklarını görür. Güya içeride yasak faaliyetler yapılmaktadır! Bu bahaneyle evin her tarafını didik didik ararlar. İddiaya göre Üstad'la Mehmed Feyzi Efendi halkı

devlet aleyhine kışkırtıp hükümeti yıkacaklardır!

Polisler, yastıkların içine varıncaya kadar aramalarına rağmen suç unsuru bir şey bulamazlar. Hele içlerinden Nuri isminde biri vardır ki, bir şey bulamamanın hırsıyla adeta kıvrılır. Arama bitip arkadaşları çıkmak istedikleri halde, o hâlâ bir şeyler bulma peşindedir. “Yeter! Gel artık gidelim. Bir şey bulamadık deriz” demelerine rağmen, aramayı sürdürür. Üstlerinden takdir almak için bir suç delili ele geçirmek ister.

Fakat o sırada beklenmedik bir şey olur. Adam hırsla elini odada bulunan mangalın içine sokar. Meğer mangalın üstü küllenmiş olduğu halde içi köz ateşle doludur! Elini sokmasıyla, “Yandım anam!” diye bağırması bir olur. Gayretkeşliğinin peşin cezasını görür. Bu bedbaht üstelik hafızmış! O âna kadar sessiz kalan Üstad, elinin yandığını görünce suskunluğunu bozar:

“Hafız, dikkat et! Bu sana küçük bir ihtardır. Yoksa İlahî adaletin tokadının altından kalkamazsın!” der. Fakat adam, içine düştüğü fitne ve fesat çemberinden kurtulamaz. Bu ihtar bile kendisini uyandırmaya yetmez. Tekrar tekrar Üstad’ı taciz etmeye kalkışır. Ama zecir tokadının gelmesi de gecikmez.

Bir gün hiç yoktan adamın başına müthiş bir ağrı saplanır. Adeta beyninden vurulmuşa döner. Ağrının şiddetinden kıvranıp durur. Kastamonu’da gitmedik doktor, başvurmadık hoca bırakmaz. Fakat nafîle, ağrı geçmez. Sonunda Ankara’ya gitmeye karar verir. Otobüse binip Ilgaz Dağı’nı aşarken başının ağrısı birden kesiliverir. Adam:

“Ağrım geçti” diye sevinçten uçacak gibi olur, “Yaşasın! Ağrım geçti! Bende bir şey kalmadı!” deyip Ankara’ya gitmekten vazgeçer. Fakat tekrar Kastamonu’ya dönerken, tam Ilgaz’ı geçtiği anda ağrı yeniden aynı şekilde beynine saplanır.

Bu defa ağrının geçecek gibi olmadığını anlayıp Ankara’ya gitmeye kesin karar verir. Ilgaz Dağı’nı geçer geçmez, ağrı yine kesilir. Fakat bu sefer geri dönmez. Ankara Numune Hastanesi’ne varır. Uzun muayene ve tetkiklerden sonra doktorlar bir şey bulamazlar. Sonunda:

“Senin başında bir şey yok!” diye karar verirler. Tabii hastalığın kalbinin fesadından kaynaklanan manevî bir tokat olduğunu ne bilsinler. Evet, bu, münafıklığın bu dünyada peşin bir cezasıdır.

Ağrı kesilmeyip sürüp gidince, bunun Üstad’a yaptığı eziyetten kaynaklandığı anlaşılır. Yakınları Üstad’dan özür dilemeye gelirler.

“Bağışlayın Hocam! Size büyüklük yaraşır!” derler. Fakat Üstad:

“Bir kere ok yaydan çıktı. Artık geri çevrilmez!” der.

Şahsına yapılan haksızlıkları affeden Üstad, Kur’an’a yapılanları Kur’an’a havale eder. Bu takdirde gelen tokatlar için, “Demek Kur’an affetmedi!” der. [\[24\]](#)

Kastamonu eşrafından Hasip Yılanlıoğlu’nun ifadesine göre, Üstad Bediüzzaman ve Mehmed Feyzi Efendi’ye zulmeden komiser ve polislerin akıbeti perişan olmuştur:

“İsimleri malum olan bir komiserle, yine künyeleri bizce malum olan iki polis en çok ilişenlerdendi. Üstad Hazretleri, ‘Bunlara zararım dokunmasın!’ diye çok uyarmasına rağmen, bunlar vazgeçmediler. Sonunda bu polislerden biri iki sene yatakta yiyip içmeden, bir deri bir kemik kalarak bağıra bağıra perişan vaziyette ölüp gitti. Öbürleri de aynı şekilde perişan oldular.”

Kibrit Yaktınız

Kastamonu’da takipler yukarıdan gelen bir emirle zaman zaman sıklaştırılır. Hatta Üstad gece belli vakitlerde teheccüt kılmak, evrad ve ezkar okumak için kalkar. Tabii gece Üstad’ı kaldırmak üzere Mehmed Feyzi Efendi, saate bakmak için kibriti yakar. Gece kibrit yandığını gören polisler ertesi gün bunun da hesabına sorarlar:

“Gece saat bir buçukta kalkıp kibrit yaktınız, ne yaptınız?”

Isparta Kahramanları

Risale-i Nur mesleği, doğrudan doğruya Kur'an'dan alınan, on iki tarikatın hülasası ve bu zamanda sair meslek ve tarikatlara ihtiyaç bırakmayan “Cadde-i Kübrâ-yı Kur'aniye” denilen hakikat mesleğidir.

Aslında bu gerçeği Mehmed Feyzi Efendi de idrak ve tasdik eder. Fakat o günlerde Nur'un mesleği ve taraftarları bugünkü kadar yerleşip geniş alana yayılmadığından, Nur Talebeleri'nin çevreden gelen tesirler altında kalma ihtimali vardır. Bu durum, sadece Mehmed Feyzi Efendi için değil, o günlerde Risale-i Nur'a muhatap olan herkes için söz konusu olabilecek bir husustur.

Binaenaleyh, Üstad bir mektubunda, bu mübarek talebesinin şahsında mesleğinin diğer meşreplerden farkını ortaya koyar ve talebelerinden ona sadakat göstermelerini bekler. Bu meseleye tam bağlı olan Isparta Kahramanları'na arkadaş olabilmenin şartını belirtir. Kastamonu Lâhikası'nda yer alan bu mektup şöyledir:

“Feyzi Kardeş'im! Sen Isparta vilayetindeki kahramanlara benzemek istiyorsan, tam onlar gibi olmalısın. Hapishanede (Eskişehir) –Allah rahmet eylesin– mühim bir şeyh ve mürşit ve cazibedar bir Nakşî evliyasından bir zat, dört ay mütemadiyen Risale-i Nur'un elli-altmış şakirtleri içinde celpkârâne sohbet ettiği halde, yalnız bir tek şakirdi muvakkaten kendine çekebildi. Mütebakisi, o cazibedar şeyhe karşı müstağni kaldılar. Risale-i Nur'un yüksek, kıymetli hizmet-i imaniyesi onlara kâfi olarak kanaat veriyordu.

O şakirtlerin gayet keskin kalp basireti şöyle bir hakikati anlamış ki: Risale-i Nur'la hizmet ise imanı kurtarıyor; tarikat ve şeyhlik ise velayet mertebeleri kazandırıyor. Bir adamın imanını kurtarmak ise on mü'mini velayet derecesine çıkarmaktan daha mühim ve daha sevaplıdır. Çünkü iman, saadet-i ebediyeyi kazandırdığı için, bir mü'mine, küre-i arz kadar bir saltanat-ı bakiyeyi temin eder. Velayet ise mü'minin cennetini genişletir, parlattırır. Bir adamı sultan yapmak, on neferi paşa yapmaktan ne kadar yüksek ise, bir adamın imanını kurtarmak, on adamı veli yapmaktan daha sevaplı bir hizmettir.

İşte bu dakik sırrı, senin Ispartalı kardeşlerin bir kısmının akılları görmese de umumunun keskin kalpleri görmüş ki, benim gibi biçare günahkâr bir adamın arkadaşlığını evliyalara, belki de eğer bulunsaydı müçtehidlere dahi tercih ettiler.

Bu hakikate binaen, bu şehre bir kutup, bir gavs-ı âzam gelse, ‘Seni on günde velayet derecesine çıkaracağım’ dese, sen Risale-i Nur'u bırakıp onun yanına gitsen, Isparta Kahramanları'na arkadaş olamazsın.”[\[25\]](#)

Mehmed Feyzi Efendi, Üstad Bediüzzaman 'a hizmet ettiği yıllarda

Üstad'ın Zehirlenmesi

Hapis, sürgün, gözaltı... Ne yaparlarsa yapsınlar Üstad'ı yolundan çeviremezler. Hangi şartlarda olursa olsun, onun ihlaslı hali vicdanlarda yankı bulur ve en katı kalpleri bile kendine dost etmeye yeter.

“Bitti, daha bir şey yapamaz!” dedikleri yerden iman hizmetini yeniden ayağa kaldırır. Devrin hâkim güçleri, bir türlü faaliyetlerini engelleyememenin hırsıyla ne yapacaklarını şaşırırlar. Hayatını ortadan kaldırmaktan başka çare bulamazlar. Fakat bunu da verenin izni olmadan elinden alamayacaklarını düşünemezler. Bu yüzden çoğu kişiye uygulayıp sonuç aldıkları yöntem olan zehirlenme yolunu seçerler.

Fakat müteaddit defalar bu yolu denedikleri halde netice alamamaları morallerini bozsa da aynı yolu tekrar denemekten vazgeçmezler. Kastamonu'da yalnızlığa ve ölüme terk edilmişken, hamiyetli ve inançlı vatan evlatlarının birer birer etrafına toplanması üzerine defalarca aynı yolu dener ve kendisini zehirlerler.

Üstad, zaman zaman dağlara gidip teneffüs ve tefekkür eder. Bir gün yine bu maksatla kaldığı evden çıkar. Yolu üzerindeki bakkaldan çoğu zaman meyve gibi yiyecek bir şeyler yanına alır. Üstad'ı gözetleyen ajanlar, söz konusu bakkaldan alışveriş yaptığını tespit ederler. Bunun üzerine o bakkalı elde ederek Bediüzzaman'a verdirilecek meyvelere zehir katarlar. Üstad, o gün yine oradan parasını vererek bir miktar meyve alır. Aldığı bu meyveler daha önceden zehirlenmiştir.

Üstad, çoğu zaman olduğu gibi Hancı Mehmed'den kiraladığı doru ata biner. Tashihi yapılacak kitaplar sebebiyle o gün Mehmed Feyzi Efendi geri kalır. Onları bitirdikten sonra peşinden gidip Üstad'a kavuşacaktır. Üstad dağa varınca bu meyvelerden yemeye başlar. Yer yemez zehirlenir. Vücudundan adeta kan çekilmeye başlar. İstifra eder ve attan düşer. Yerde kendinden geçmiş şekilde yatar. At, Üstad'ın yanından uzaklaşıp şehre gelir. Hana vardığında yeri eşelemeye ve kişnemeye başlar. Sahibi neler olup bittiğinden habersizdir. O sırada Mehmed Feyzi Efendi gelir.

Mehmed Feyzi'nin oraya gelmesi de ilginç bir şekilde olmuştur. Evde tashih yaparken kapısı çalınır. Dışarıdan:

“Hocaefendi seni çağırıyor!” diye bir ses işitir. Kapıyı açıp baktığında kimseyi görmez. Bu durum üç kez tekrarlanır. Üçüncü defa da kimseyi göremeyince, telaşlanır:

“Bunda bir iş var!” deyip Hancı Mehmed’in yanına koşar. Bakar ki at orada ama Üstad yok! Hayvan, lisan-ı haliyle adeta bir şeyler söylemektedir. Mehmed Feyzi, vakit kaybetmeden ata atlayarak süratle dağa doğru koşar. Üstad’ı yolda yarı baygın bir halde bulur. Hemen attan iner, Üstad’ın başucuna gelir. Üstad hafifçe gözünü açar:

“Kardeşim Feyzi! Beni zehirlediler. Tanıdığım bir adamdı” diyebilir.

Mehmed Feyzi, Üstad’ı güçlkle ata bindirir, eve getirip yatağına yatırır. Üstad, bu zehirin tesiriyle günlerce hasta yatar.

Mehmed Feyzi Efendi, Necmettin Şahiner’e bu sahneyi anlatırken şöyle der:

“Bir gün yaslanmış halde hafif dalmıştım. Dışarıdan bir kadın:

‘Hocaefendi seni çağırıyor!’ diye bana sesleniyordu.

Kalkıp baktığımda kimsecikler yoktu. Bu hal tekrarlanınca, Üstad’ın evine gittim. Fakat evde de kimse yoktu. Dağa gittiğini öğrendim. Hemen ardından ata atlayıp gittim. Üstad beni görünce çok sevindi:

‘Sen nereden çıktın?’ dedi. Ben de:

‘Siz çağırtmışsınız’ dedim.

‘Hayır, ben çağırtmadım!’ dedi. Dağda fenalaştı. Ata bindirerek eve getirdik. O at siyah, çok mübarek bir attı. Üzerinde eserler tashih ederken dizginini tutmadığımız halde kendiliğinden dururdu.”

Başka bir defasında, bir Ramazan günü Üstad’ın zehirlenmesini anlatan Çaycı Emin Bey şöyle der:

“Üstad’ı sık sık zehirlerlerdi. Bir keresinde Mehmed Feyzi ile yanında idik. Ateşler içinde yanıyordu. Sonra biraz yatağına uzandı. Bayılmıştı. Biz de biraz yattık. Bir ara uyandığımda bir dua, bir münacat, bir niyaz sesi işittim ki hayret! Hazin ses odayı kaplamıştı. Ben:

‘Allah Allah!’ dedim. ‘Üstad çok şiddetli hasta idi. Bu ses acaba nereden geliyor?’

Hemen Feyzi Kardeş’imize seslendim.

‘Kalk! Bu okuyan kim?’ dedim. Feyzi Efendi kalktı. Dinleyince:

‘Sus, katiyen sesini çıkarma!’ dedi. Ben kalkıp, Üstad’ın yanına vardım. Aynen yattığı gibi baygın vaziyette uyuyordu. Sonra o ses kesildi. Sabaha bir saat kala, Üstad her zamanki gibi kalktı, giyindi. Abdest aldı, seccadenin başına geçti. Dua, ibadet ve Cevşen’le baş başa...

Sonra bize dedi, ‘Ben Cenab-ı Hakk’a şükrediyorum ki, evradımı tamamlayamadım. Birisi benim evradımı tamamladı!’

Ben ve Mehmed Feyzi Kardeş’im hayretler içinde kalmıştık. Üstad’dan gördüğüm bu hal, imanım gibi gerçektir. Bir kelime hilaf yoktur.

Üstad, sabahleyin:

‘Allah’a şükür hastalığım geçti. Beni zehirlediler’ dedi. Üstad’ın bu rahatsızlığı on beş gün kadar devam etti.”

Üstad Ispartalı kardeşlerine yazdığı bir mektupta geçirdiği bu rahatsızlığı konu ederek şöyle der:

“Şimdiye kadar hiç görmediğim bir surette, dehşetli bir hastalıktan fevkalmemul bir tarzda, Risale-i Nur’un halis talebelerinin şifa duasının neticesi olarak, mu’cize gibi birden harika bir kerametle şifa bulmamı size haber veriyorum. Bu vakıyı müşahede eden Emin ile Feyzi’nin o harika hastalığa ait bu gelecek fikrasını medar-ı ibret için size gönderiyorum.”^[26]

Feyzi ve Emin “Isparta’daki aziz kardeşlerimize” diyerek yazdıkları bu mektupta, Üstad’ın Ramazan’da beş gün savm-ı visal şeklinde çok az bir şeyler yediğini, teravihleri de kılamadığını belirtirler. Ayrıca bu hastalığın Üstad’ın asabına da tesir ettiğini ve zaman zaman kendilerine hiddet

ettiğini anlatırlar.

Bu hastalığın Ramazan'ın son on gününe rastladığını ve Üstad'ın kulluk vazifelerini yerine getirememesinden dolayı Nur Talebeleri'nin Üstadlarının yerine dua ve niyazlarda bulduklarını yazarlar.

Hasta Doktor

Mektubun devamında ilginç bir olaya yer verirler:

“Yine bu hastalığın letâifindedir ki, Üstad'ımızın hiç sesi çıkmıyordu, konuşamıyordu. Hiç beklenilmeden, bir iftar vaktinde bir doktor geldi, elini tuttu.

Üstad'ımız dedi ki:

‘Ben, hastalığımı muayene ettirmem, ben hekimlere muhtaç değilim; hekim, Cenab-ı Hak'tır.’

Birden canlandı, sesi çıkmaya başladı. Güya kendisi bir doktor şeklini aldı. Doktor ise hasta vaziyetine girdi. Doktora ehemmiyetli bir mektup okudu. Doktorun derdine deva olacak bir ilaç oldu. Sonra top atıldı. Doktora dedi ki:

‘Burada iftar et.’ Doktor dedi ki:

‘Bugün kusur etmişim, oruç tutamadım’ demesiyle, çok hayret ettiğimiz Üstad'ımızın vaziyeti, orucunu bozmuş bir doktorun tıp noktasında hâkimane vaziyetini kabul etmediği için o vaziyet ona verildiğini bildik.

Evet, Risale-i Nur'un şahs-ı manevisinden gelen şifa duası, öyle yüz bin doktora mukabil gelir diye biz de tasdik ettik. Bu hastalığın Leyle-i Kadir'de Risale-i Nur'un talebeleri, hususan masumların ettikleri şifa duaları öyle bir derece harika bir surette tesirini gösterdi ki, Üstad'ımıza sıhhat halinden daha ileri bir surette birden bir vaziyet verildi, Leyle-i Kadr'e lâayık bir tarzda çalışmaya başladı. Risale-i Nur şakirtlerinden gelen bu dua-yı şifa, harika bir mucize gibi, bir keramet olduğunu biz gözümüzle gördük.”[\[27\]](#)

Neşr-i Envar-ı Kur'aniye

Üstad Bediüzzaman, hayatının gayesi dediği, “Neşr-i Envar-ı Kur'aniye”de hiçbir engel tanımadan, “Sırrın tenevveret” düsturuyla gizliden gizliye kalplere akmaya devam eder. Her şeyi göze alan bahadır Anadolu çocukları ve bu Osmanlı torunları, onun etrafında kümelenip halkalanmaktan çekinmezler.

Kastamonu ve çevresindeki bereketli toprak, adeta yerinden oynamaya başlar. Başta Mehmed Feyzi Efendi olmak üzere, Çaycı Emin Efendi, Taşköprülü Sadık Efendi, Hilmi ve Tahsin Efendiler bu halkada yerlerini alırlar.

Bediüzzaman sırrı kısa zamanda Kastamonu çevresine yayılarak İnebolu, Küre, Karabük, Safranbolu ve Eflani'ye kadar ulaşır. Isparta'dan sonra Kastamonu kahramanları meydana atılır, yılmadan ona ve davasına sahip çıkarlar.

Hülasa, Kastamonu ve civarı kadınıyla-erkeğiyle yeniden dirilişin nurlu bir sahnesi haline gelir. Gece gündüz risale yazarlar, onları gizliden gizliye muhtaç gönüllere ulaştırırlar, Nur postacıları, yazıcılar bir arı kovanı gibi işlemeye başlarlar.

Asiye Hanım ve Cübbe

Kastamonu'da erkeklerin sindirilmesi ve korkutulmasına karşı, fitrî şefkat kahramanı olan hanımlar Üstad ve Risale-i Nur'a daha çok sahip çıkarlar.

Bu hanımlardan biri de, Üstad Kastamonu'ya sürgün edildiği sıralarda Kastamonu'ya tayin edilen hapishane müdürü Tahir Bey'in eşi Asiye Hanım'dır. Asiye Hanım'ın dedesi Küçük Âşık, Mevlana Halid-i Bağdadî Hazretleri'nin mürididir ve mezarı Kastamonu Gümüşlüce Kabristanı'ndadır.

Küçük Âşık, Bağdat'tan ayrılıp Anadolu'ya geleceği zaman Mevlana Halid kendisine icazet verip bir cübbe hediye eder. Bu cübbeyi en kıymetli eşyaları arasında saklar. Hatta İstiklal Savaşı sırasında Yunanlılar Afyon'u işgal edince yurtlarını terk etmek zorunda kaldıkları zaman bile onu yanlarından ayırmazlar.

İşte Kastamonu'da, bir Ramazan günü Asiye Hanım'ın getirip Üstad'a verdiği cübbe budur. Üstad, Çaycı Emin Efendi'ye, bu cübbeyi yıkayıp suyunu kabristana dökmesini emreder.

Gelen hediyeleri kabul etmeyip geri çevirdiği halde, aksine Üstad bu cübbeyi adeta beklediği bir şeymiş gibi sahiplenir. Mehmed Feyzi Efendi, bu asırlık cübbeyi giymekle de iftihar eder. Üstad bu cübbeyi vefatından önce bazı eşyalarıyla birlikte Urfa'ya gönderir.

Bu mübarek cübbe halen Urfa'da Abdülkadir Badıllı'nın yanında bulunmaktadır.

Üstad Bediüzzaman mütevazı odasında

Şefkat Kahramanları

Kastamonu Belediye Başkanı Adil Bey'in annesi Zehra Hanım'la teyzesi Hacer Hanım, Üstad'la alakadar olup yiyecek, giyecek gibi hususlarda yardımda bulunurlar. Üstad her seferinde bunların karşılığını verir. Bir mektupta şöyle der:

“Burada başta Asiye olarak Ulviye, Lütfiye gibi çok çalışkan hanım şakirtler, Medrese-i Nuriye'deki hemşirelerine ve selam gönderen Sabri'nin refikasına, hem kardeşlerine arz-ı hürmet ve selam ve dua ederler.”^[28]

Kastamonu'da Üstad'a hizmet eden ve talebe olan hanımlardan biri de Hatice Yıldız Hanımefendi'dir. Hatice Hanım'ın beyi, Üstad'ın karşısında bulunduğu karakolda bir ara polis olarak görev yapanlardandır.

Kastamonu'da Risale-i Nur'a hanımların sahip çıktığını ve gelinlik çeyizleriyle risaleleri ciltleyip süslediklerini belirttiği bir mektubunda Üstad şunları söyler:

“Hem latif, hem güzel, zarif bir hadiseyi söyleyeceğim. Bu memlekette Risale-i Nur'a, erkeklerden ziyade fedakârane yapışan ihtiyar hanımlar ve ihtiyare hükmünde masume genç hanımlar, eski zaman sırmalı ve yaldızlı gelinlik cihazatının içinde kıymetli parçaları Risale-i Nur'un eczalarının ciltleri üstüne çekip, bütün risaleler altın yaldızıyla ciltlenmiş gibi bir tarza girdi. Risale-i Nur'un manen

güzelliğine ve Hüsrev ve Tahiri ve Alilerin ve Hasan Atıf ve Asım gibi kardeşlerimizin yaldızlı yazılarının cemaline, cildi üstünde de şirin bir güzellik daha ilave ettiler. Hafız Ali'nin mektubunda yazdığı Ümmühan ve Şahide değerinde, burada Risale-i Nur'a bütün kuvvetiyle çalışan çok hemşirelerimiz var. Mesela Asiye, Saniye, Ulviye, Lütfiye, Aliye gibi Risale-i Nur'un şakirtleri, oradaki hemşirelerine ve kardeşlerine selam ve dua ediyorlar.”^[29]

Güldür Said'i

Hayat hep gece karanlığı veya kış soğuğu gibi sıkıcı olaylarla geçmez. Bazen cemal tecellileri olur, bahar ve yaz sıcaklıkları gibi ruha ferah veren olaylara sahne olur. Bunlardan birisi şöyledir:

Bir gün Üstad, rüyasında Mehmed Feyzi ile beraber gezmeye çıktığını görür. Yolda giderken Mehmed Feyzi, Üstad'a, “Burada ben ayının tesbihini toplayacağım” der. Üstad da beyaz ipler gibi birbirine dolanmış bazı şeyler görür. Üstad, Mehmed Feyzi'nin ayıya tesbih isnat etmesinden dolayı rüyadan gülerken uyanır. Uyandıktan sonra da gülmeye devam eder. O gün akşama kadar bu rüyayı hatırladıkça gülerken Mehmed Feyzi'yle latife eder. Rüyayı yormaya çalışsalar da neye işaret ettiğini tam olarak anlayamazlar.

Derken, ikinci gün, Mehmed Feyzi'ye benzeyen bir zat, Üstad'ın yanına gelir. Bir hastalığın devası için Üstad'a fikrini sorar, “Müezzin ve tesbihçi bir adamın tavsiyesiyle ayının yağını toplayanlardan alıp her sabah hastalık için yutmayı nasıl görüyorsun?” der. Üstad, adamın bu garip sözü üzerine rüyayı hatırlayıp tekrar gülmeye başlar ve adama, “Sakın kullanma!” der.

Mehmed Feyzi Efendi bu konuyu daha sonra anlatırken:

“O gün Üstad'la beraber kıra gitmiştik. Üstad çeşitli şeyleri vesile ederek akşama kadar güldü. Akşam eve gelince Hasan Atıf'ın mektubu geldi. Hasan Atıf mektubunda, ‘Güldür Said'i, gülmelerinden güller açılsın!’ diyordu.”

İlginçtir, Hasan Atıf'ın Aydın'dan mektubunun postaya verilmesi Üstad'ın rüyayı gördüğü güne rastlar. Otuz günde bir defa gülmeyen ve bir günde otuz defa gülen Üstad'ı manen hisseden Hasan Atıf, mektubunda, “Güldür Said'i, gülmelerinden güller açılsın!” der. Böylece Risale-i Nur ve Üstad'a yakınlığının, sadakat ve ihlasının kerametini gösterir.

Beceto!

Kastamonu'dan Araç'a doğru giderken on kilometre solda Kıyık köyü vardır. O yıllarda o köyde yaşayan Mehmet Bocut isimli kabadayı bir adam vardır. Halk kendisine kısaca Beceto diye hitap eder. Beceto, aynı zamanda hanımı tarafından Veli Işık Kalyoncu Bey'in de akrabası olur.

Bir gün Beceto tarlada çift sürerken kulağına askerlerin yürüyüşü gibi rap rap diye sesler gelmeye başlar. Merakla etrafına bakar, fakat bir şey göremez. Buna rağmen sesler artarak devam eder. Beceto:

“Yahu seferberlik mi var, asker mi sevk ediliyor?” diye söylenir. Ancak ne tarafa baksa nafile, ses geldiği halde hiçbir şey göremez. Hatta bir ara kendi kendine “Deli mi oluyorum!” diye sorar.

Bu durum devam ederken, uzakta bir insan karartısı gözüne ilişir. Merakla o tarafa bakar. Karartı giderek kendisine doğru yaklaşır. O sırada asker yürüyüşünü andıran sesler daha da artar. Biraz sonra adamın iyice kendisine yaklaştığını görünce bakar ki bu Bediüzzaman'dır! O yaklaştıkça ayak sesleri daha da net duyulur. Bediüzzaman, Beceto'yu eliyle selamlayarak yanından geçip gider. O uzaklaştıkça da sesler onunla birlikte uzaklaşır ve azalır. Nihayet Bediüzzaman ufukta görünmez olunca sesler de duyulmaz olur. Beceto bu durumu yakınlarına anlatırken, “Meğer adam boş

değilmiş!” diye hayretini dile getirir.

İhtiyat Askerliği

Mehmed Feyzi Efendi, Üstad’ın hizmetine devam ederken 1941’de İstanbul’dan ihtiyat askerliği için çağrılır.

İhtiyat askerliğine çağrılmasını bir şefkat tokadı olarak kabul eden Mehmed Feyzi Efendi, bununla ilgili düşüncelerini bir yazısında şöyle dile getirir:

“Evet, Üstad’ım bana Mu’cizat-ı Ahmediye’yi, kardeşim Hüsrev tarzında yazdırıyordu. Ben –yani Feyzi– bir parça tembellik ettim. Birden, 28’lilerle askere istenildim. Yine Üstad’ım dedi:

‘Mu’cizat-ı Ahmediye’yi yaz; seni şimdi vermeyeceğim.’ Başladım. O emir bir hafta geri kaldı. Tekrar bir ârıza ile yazı noksan kaldı. Tekrar askere çağırıldım. Yine Üstad’ım, ‘Git, yaz!’ dedi. Ciddî çalışmaya başladım. Fevkalme’mul, ikinci defa emir geri kaldı. Bir hafta sonra, tekrar bir mazerete binaen yazıyı bıraktım. Üstad’ım dedi:

‘Senin şimdi vazifen Risale-i Nur noktasında askerliktedir.’ Birden bir emir geldi, bir şefkat tokadı yiyip vazifeme gönderildim. Cenab-ı Hakk’a şükür, Risale-i Nur’a çalıştım ve çalıştırıldım. Üstad’ımız bize söylediği gibi, altı yedi ay sonra terhis edilip Üstad’ıma kavuştum. İnşallah bu kabahatim de affolmuştur. Hem Risale-i Nur’u, hem bizi hizmet-i Kur’aniye’de sebkat eden Hüsrev ve Rüştü ve Sabri gibi kardeşlerimi şefi’ tutarak bu kusurumun affını Üstad’ımdan istedim. Ben itiraf ediyorum ki tembelliğimin neticesi olarak bir şefkat tokadını yedim.”^[30]

Mehmed Feyzi Efendi, ihtiyat askerliğini İstanbul Beykoz’da yapar. Orada komutanlar ve askerler kendisinden ders alır ve ona çok hürmet ederler. Sürekli sivil kıyafetle bulunur ve istediği yere gidip gelebilir. Bu sırada yine İstanbul’un tanınmış meşayih ve âlimlerini ziyaret ederek onlardan feyiz ve ders almaya devam eder. Hatta bir ara terhisten sonra İstanbul’da kalmaya niyet eder. Bu sırada Kastamonu’dan bir mektup alır. Kendi ifadesiyle bunu şöyle anlatır:

“İkinci Cihan Harbi’nde İstanbul’da yedi ay kadar ihtiyat askerliği yaptım. Fatih’e de gidip geldim. Terhisten sonra orada kalmak istiyordum. Kardeşimiz Tahsin Aydın bana mektup yazmıştı. Üstad mektubun altına şu notu kaydetmişti:

‘Feyzi Kardeşim! İstanbul Eski Said’i bilir. Yeni Said’in kardeşi Feyzi’yi aldatıp kendine çekmesin. Senin orada kalmana Risale-i Nur razı değil!’ Bu notu kırmızı kalemle yeni bir uçla yazmıştı.”

Evet, Eski Said Şark’tan bir ateşpare-i zekâ olarak İstanbul afakında tulû edip de Fatih’teki Şekerci Hanı’na yerleştiğinde, bütün o zamanki İstanbul uleması kendisini ziyaret ederek sorular sorar ve aldıkları cevaplarla onun hakkıyla Bediüzzaman olduğunu tasdik ederler. Fakat aradan uzun zaman geçip Cihan Savaşı’ndan ve Rusya esaretinden sonra kurulan yeni Cumhuriyet döneminde, Üstad’ın yepyeni bir yola girerek Kur’an’ın manevî mucizesi olan Risale-i Nur’u telif ettiğini takdir edemezler.

İstanbul’da Mehmed Feyzi Efendi’nin önceden tanıdığı Nakşî Şeyhlerinden Erzurumlu Süleyman Efendi ve Hacı Ömer Aköz gibi âlim, fazıl zatlar vardır. Mehmed Feyzi Efendi, tasavvufî sohbetlerinden etkilendiği Erzurumlu Hacı Süleyman Efendi’nin Fatih’teki dergâhına vardığında kendisine niye sakal bırakmadığını sorar. Mehmed Feyzi Efendi:

“Efendim, hem sakalım tam gelmedi hem de askerim!” deyince Süleyman Efendi:

“Olsun evladım! Sen geldiği kadarını bırak, Müslüman sakallı olur” der.

Süleyman Efendi bununla da kalmaz, Üstad Bediüzzaman Hazretleri’nin sakalsız oluşuna ilişerek:

“Said Efendi o ilmi ve fazlıyla hâlâ sakal bırakmadı mı?” der. Mehmed Feyzi Efendi, dönüşlerinde

bu olayı Üstad'a anlatır. Üstad:

“Hacı Süleyman Efendi'ye ilişmeyiniz. Onun tenkidi diğerlerinkine benzemez. Onunki sünnete olan fart-ı muhabbetinden ve mutabaatındandır” der.

İstanbul'da yedi ay kaldığı sürece görüştüğü zatlardan biri de ilk hocası Hafız Ömer Aköz Hocaefendi'dir. Hafız Ömer Efendi, o sırada Fatih Camii'nde imamlık yapmaktadır. Erbilli Esad Efendi'den tasavvuf feyzini almış, Nasrullah Camii eski hatibidir. Mehmed Feyzi Efendi, o ana kadar Üstad Bediüzzaman'la olan ilgisi ve hizmetinden kendilerine söz etmemiştir. Ama Ömer Efendi'nin bundan haberi olmuştur. Mehmed Feyzi Efendi, büyük saygı ve sevgi duyduğu hocasının bu konuda kendisine ne diyeceğini merak etmektedir. Ömer Aköz Hoca, Mehmed Feyzi'ye:

“Oğlum Mehmed Efendi! Duydum ki Kastamonu'da Said Efendi'ye hizmet ediyormuşsun. Buna çok sevindim ve memnun oldum. Allah razı olsun!” diye düşüncelerini dile getirince Mehmed Feyzi Efendi rahatlar. Üstad'a yaptığı hizmetinden dolayı gönül huzuru içinde Kastamonu'ya döner.

Mehmed Feyzi Efendi ihtiyat askerliğinden sonra Kastamonu'ya döndüğünde Üstad'a kavuşmasının sevinci uzun sürmez. Çünkü artık Üstad'ın Kastamonu'dan ayrılma vakti gelmiştir.

Altıncı Mesele

Meyve Risalesi'nin Altıncı Meselesi, Kastamonu'da lise talebelerinin sordukları sual üzerine kaleme alınır. Üstad'ın ev komşusu lisede okuyan Rifat, gelip giderken Üstad'la tanışır ve onun tesirinde kalarak kendisine yakın alaka duymaya başlar. Sınıfındaki öğrenci arkadaşlarına da Üstad'dan bahsederek ziyaretine gelmelerini sağlar.

Böylece Üstad'ın yanına gelip giden lise talebelerinden bir grup oluşur. Bunlardan bazılarının isimleri şöyledir: Mustafa Ramazanoğlu, Abdullah Yeğin, Rifat Sarıalioğlu, Suat ve Ahmet'tir.

Bir gün bu öğrenciler Üstad'a “Muallimlerimiz Allah'tan bahsetmiyorlar. Bize Halik'ımızı tanıttır?” derler. Üstad onlara öğretmenlerini değil, okudukları müspet ilimleri dinlemelerini tavsiye eder.

“Çünkü” der, “Bu ilimler lisan-ı halleriyle mütemadiyen Allah'tan bahsediyorlar.”

İşte Meyve Risalesi'nin Altıncı Meselesi, bu öğrencilere Allah'ı tanıttırmak üzere müspet ilimlerden verilen örneklerle yapılmış muhteşem bir tevhit dersidir.

Üstad'ın yanına gidip gelen bu öğrencilerden biri de Dr. Mustafa Ramazanoğlu'dur. Üstad'ı, kaldığı evde ziyaret edişlerini şöyle anlatır:

“O zaman biz Kastamonu Lisesi'nde okuyorduk. 14-15 yaşlarında idik. Üstad'ın evinin komşusu, lise talebesi Rifat vardı. Önce o Üstad'la tanışmış. Abdullah Ağabey'i götürmüş. Abdullah Ağabey de beni götürmüştü.

Altıncı Mesele'yi ders alan Kastamonu Lisesi talebelerinden Abdullah Yeğın (önde) ve Mustafa Ramazanoğlu (arkada)

Bir gün Üstad'ın huzurundaydık. Feyzi Efendi de vardı. Devamlı Risale-i Nur ismi geçince ben sordum: 'Bu Risale-i Nur kimdir?' Bunun üzerine Feyzi Efendi, Üstad'ı göstererek, 'Hocaefendi'dir!' dedi.

Bir gün Üstad'ın arkasında ikinci namazı kılıyorduk. Üstad niyet ederken huzura girmek için zorlanıyordu. Namaza durduktan sonra "İyyake na'büdü" diye okuyunca yanımda bulunan Ahmet güldü, biz de güldük.

Namazdan sonra herhalde bizi haşlar diye düşünürken, hiçbir şey demedi. Yalnız, namaz kılıp kılmadığımızı sordu. Biz de okulda imkân olmadığını söyledik. Bunun üzerine 'Farzları kılın!' dedi. Biz de namaza başladık.

Üstad, ilk defa bizim hatırımız için Latin harfleriyle risalelerin yazılmasına izin verdi. Birinci Söz'den Dokuzuncu Söz'e kadar defterlerimize yazıp okuduk. Üstad'a gidip gelenler artınca telaşlandılar ve bize ceza vermeye kalktılar. Baktılar ki öğrencilerden çok kişi gitmiş, öğretmenlerden de giden var. İşi büyütmek için sadece Abdullah Yeğın'la Suat'a üç günlük tard-ı muvakkat cezası verdiler."

Şükrü Yücebıyık Anlatıyor

"Üstad'ın sürgün edildiği yıllarda dedem Adil Yücebıyık Kastamonu'da belediye başkanımış ve Üstad'a dostça davranımış.

Kendisi 1963'te vefat etmiş. Dedemin annesi Zehra Hanım, teyzesi ise Hacer Hanım'dır. Her ikisinin de Üstad'a büyük hürmetleri varmış. Bu iki kız kardeşin isimleri risalelerde de geçmektedir. Ayrıca Üstad'ın talebelerinden Necmiye Hanım babaannemin komşusuymuş ve kendisi sık sık Üstad'ı ziyaret etmekteymiş. Babaannem, Necmiye Hanım'la Üstad'a bir hediye gönderdiğini ve Üstad'ın kendisini de talebeliğe kabul etmesini istediğini söylemişti. Akabinde Üstad'ın bu isteğe olumlu yanıt vermesiyle babaannem çok mutlu olmuş.

Hacer Hanım ise babaannemin annesidir. Bundan dolayı Zehra Hanım babaannemin hem teyzesi hem de kayınvalidesi olmaktadır. Yani babaannem ve dedem teyze çocuklarıdır. Babaannemin de

Üstad'a çok büyük hürmeti varmış. Bu hürmet biraz da ailenin büyüklerinin Üstad'a olan saygılarından kaynaklanmaktaymış sanırım. Bu yüzden dedem ve babaannem de Üstad'a dost olmuşlar.

Dedem Kastamonu'da üst üste iki dönem belediye başkanlığı yapmış. Bu dönemler aynı zamanda Avni Doğan ve Mithat Altıok'un valilik yaptıkları dönemlere rastlamaktadır. Mithat Altıok, Üstad'ı İttihat ve Terakki'den tanımış. Lakin makam korkusu yüzünden tanımaz görünürmüş. Mehmed Feyzi Ağabey bize Üstad'ın Mithat Bey'le ilgili şöyle bir anısını anlatmıştı.

Bir gün Mithat Bey dedemlerin evinde Üstad'la görüşmek istemiş. Üstad'ı çağırmışlar ama Üstad görüşmeye gitmemiş. Doğru olan da buydu aslında. Çünkü âlimler amirlerin ayağına gitmezler.

Bunun yanında dedem, Üstad'ın ziyaretine çok gidermiş. Hatta Üstad'a belediyeden maaş bağlamak istemiş, bu maksatla belediye meclisinden tahsisat çıkarmış. Fakat Üstad maaşı kabul etmemiş. 'Yalnız ben sizin misafirinizim, siz de ev sahibi sayılırsınız' diyerek bu paranın içinden evinin kirasını alıp gerisini iade etmiş.

Mehmed Feyzi Ağabey anlatmıştı:

'Kira 3,5 liraydı. O para belediyeden geldiği zaman bir merhem kutusu içine koyardı ve kendi parasını asla karıştırmazdı. Sonra ev sahibi kirayı almaya geldiğinde o kutudan çıkarıp verirdi.'

Babam anlatmıştı. Dedem, Üstad'a zekât vermek için de ısrar etmiş. Üstad kabul etmemiş. Ama Üstad kendisine bir lira vermiş ve 'Bu evlatlarının servet-i hakikisi olsun' demiş. Babamlar o parayı uzun süre sakladıktan sonra daha sonra kaybetmişler.

Babama Üstad'ı görüp görmediğini sorduğumda ise şöyle bir hatırasını anlatmıştı:

'Çocuktum. Anneannem Hacer Hanım, benimle Üstad'a yemek göndermişti. Yemeği bıraktıktan sonra Üstad'ın 'Validenizin validesine hürmetim vardır' dediğini hatırlıyorum. Yani Üstad, Hacer Hanım'ı kastediyordu.'

Babaannem de şunu anlatmıştı: 'Annem (Hacer Hanım) öldüğünde hiç üzülemedim. Ev ışıl ışıldı. Ben o evdeki o akşamki aydınlık hali bir daha hiç görmedim' demişti.'

Kirayı Reddeder

Bir sabah Üstad'ın evinin civarındaki at pazarında şiddetli bir kavga çıkar. Gürültüyü duyan Üstad pencereden bakar. Mehmed Feyzi Efendi'ye kavganın sebebini sorar. O da:

"Efendim, belediye tahsildarları esnafı para almak için sıkıştırıyorlar. Adam daha malını satmamış, cebinde çay parası yok, belediyeciler illa para vereceksiniz diyorlar. Bu yüzden aralarında kavga çıktı" deyince, Üstad, o güne kadar belediyeden aldığı kira parasını keser, bir daha da almaz.

Münacat'ın Yazılışı

Kastamonu Kalesi, Üstad'ın evine yakın bir yerdedir. Evden çıkıldığında birkaç sokak ötede kalenin sağından tırmanan dik bir yoldan kaleye çıkılır.

Kaleden bakınca, şehir, aşağıda yeşillikler arasında kaybolur. Fakat yukarıda dağ silsileleri ve sema ile çepeçevre kuşatılmış geniş ufuklar önünde kale, bir kürsü gibi durur.

Üstad çoğu kez, kimsenin tırmanmaya cesaret edemediği kalenin en yüksek burcuna çıkıp oradan şehre tepeden bakar ve ufukları temaşa eder. Bazen ayaklarını aşağıya sarkıtarak oturur, öylece kâinat kitabını tefekkür eder.

İşte Risale-i Nur'da Üçüncü Şua olarak yer alan Münacat Risalesi, Kastamonu Kalesi'nin bu muhteşem manzarasında yazılır. Bu eser, kâinat kitabında yer alan varlıklar üzerindeki tevhit

mühürlerini bir bir okuyarak, İlahî isimlerle Allah'a iltica şeklinde yazılmış özlü bir tevhit dersidir. Şu ifadelerle başlar:

“Ya İlahî ve ya Rabbi!

Ben imanın gözüyle ve Kur'an'ın talimiyle ve nuriyle ve Resul-i Ekrem'in (a.s.m.) dersiyle ve ismi Hakîm'in göstermesiyle görüyorum ki, semavatta hiçbir deveran ve hareket yoktur ki böyle intizamıyla Sen'in mevcudiyetine işaret ve delalet etmesin. Ve hiçbir ecrâm-ı semaviye yoktur ki, sükûtuyla, gürültüsüz vazife görerek direksiz durmalarıyla Sen'in rububiyetine ve vahdetine şehadeti ve işareti olmasın.

Ve hiçbir yıldız yoktur ki, mevzun hilkaıyla, muntazam vaziyetiyle ve nuranî tebessümüyle ve bütün yıldızlara mümaselet ve müşabehet sikkesiyle Sen'in haşmet-i uluhiyetine ve vahdaniyetine işaret ve şehadette bulunmasın. Ve on iki seyyareden hiçbir seyyare yıldız yoktur ki, hikmetli hareketiyle ve itaatli musahhariyetiyle ve intizamlı vazifesiyle ve ehemmiyetli peykleriyle Sen'in vücûb-u vücuduna şehadet ve saltanat-ı uluhiyetine işaret etmesin!”

Kastamonu Kalesi ve Münacat Risalesi'nin ilk satırları

“Dön Kardeşim!”

Kastamonu Kalesi deyince yakınında yaşanmış bir hadiseyi de zikretmek gerekir. Bir gün Üstad sabah namazından sonra yine kaleye çıkar. Dönerken aslen İnebolulu olan kamyon şoförü İsmail Acar'la karşılaşır. Bu zat o güne kadar gayr-ı meşru bir hayat içindedir. O anda yolu üzerinde bulunan kötü bir yere gitmeye niyetlenmiştir. Üstad ona:

“Dön kardeşim, gitme! Yıkan ve evine dön!” der. Adam yakında bulunan hamama gidip bir güzel yıkanır ve evine döner. Ondan sonra da bir daha ne içki içer ne başka bir günah işler; ıslah-ı hal eder.

“Allah razı olsun Hocaefendi'den, ondan sonra aile huzuruna kavuştum” der.

Karadağ Hatıraları

Üstad'ın talebelerini zor şartlara alıştırmak için zaman zaman yaptığı eğitimlerinden birini Mehmed Feyzi Efendi şöyle anlatır:

“Üstad atla giderdi. Ben arkasından giderdim. Üstad bazen atı koştururdu. Ben de arkasından koşardım. Hatta koşarken düşerdim, dizlerim yaralanır, kanlar içinde kalırdı. Üstad hiç sormaz, alakadar olmazdı. Düştüme kaldım mı diye bakmazdı.

Üstad giderken atın üzerinde tashihat yapardı. Bir kelimeyi yazacağı zaman at kendiliğinden dururdu, kelimeyi bitirince at tekrar yürürdü. Kaç defa buna şahit oldum.

Pazar günleri halk da Karadağ'a giderdi. Fakat bizim çamlarımızın altında hiç oturmazlardı. Üstad'ın orada iki çamı var. Esasında eğri çam ağacının ötesinde, beri tarafta çatal bir çam vardır, tarlanın altında. Üstad o çatal çama hiç tutunmadan pıtır pıtır çıkar, o eğri çamda caddede yürür gibi

gider oturur, orada tashihat yapardı. Kalenin burcunun en yüksek yerine de sanki basamakla çıkar gibi çıkar oturur, oradan ayaklarını aşağı sarkıtırdı.

Bir gün Karadağ'dan dönüyorduk. Baktım yolun kenarında iki kişi iştret ediyor, rakı içiyorlardı. Yanlarından geçerken Üstad onlara selam verdi. İçimden, 'Allah Allah! Üstad bunlara niye selam veriyor?' diye geçirdim.

On, on beş adım ilerlemiştik ki arkamızda ayak sesleri işittim. Döndüm baktım, adamlar ellerinde rakı şişeleriyle koşa koşa geliyorlar. Yaklaşınca şişeleri taşa çalıp kırdılar. Sonra gelip Üstad'ın ellerine kapandılar. 'Bundan sonra bir daha içmeyeceğim!' diye yemin edip tövbe ettiler.

Ayrılık Zamanı

1943 yılının hazan mevsimi, Üstad'ın Kastamonu'dan ayrılma vaktidir. Üstad, Mehmed Feyzi Efendi'ye, "Feyzi Kardeşim! Ben gittiğim yerde sekiz seneden fazla kalmadım. Bu yıl burada sekizinci yıla girdim. Ya vefat edeceğim ya da buradan ayrılacağım" der.

Üstad'ın ve Mehmed Feyzi Efendi'nin sorgulandığı ve daha sonra İmam Hatip Okulu arsasına intikal eden İnönü Karakolu

Gerçekten o yıl, takipler her zamankinden daha fazla sıklaşır. 1943'ün 20 Eylül'ü mübarek bir Ramazan günü, Üstad'ın evine yine baskın düzenlenir. Kitap, levha ve yazılı evrak adına ne bulurlarsa hepsine el koyarlar.

Üstad, evinden alınıp önce İnönü Karakolu'na götürülür, orada sorgu suale çekilir. Arkasından da Mehmed Feyzi Efendi valiliğe çağrılarak hesaba çekilir.

Bizim Ziya!

Üstad'ın talebelerinden Ziya Dilek, o gün memuriyet tayinini Ilgaz'dan Kastamonu'ya aldirmek için gelir. Sokakta şapkasız gezme imkânı olmadığından Ziya Bey başına bir fötr şapka takar.

Ziya Bey, hava gergin olduğundan Üstad'a uğramadan Ilgaz'a dönmek ister. Fakat içinde Üstad'a uğrayamamanın burukluğu vardır. Bindiği otobüs Ilgaz'dan geçip Ankara'ya gidecektir.

Otobüs hareket edeceği sırada şöföre İnönü Karakolu'nun önünden geçmesi söylenir. Otobüs, tıklım tıklım doludur. Karakolun önünde durur.

Saffet isimli sivil polis önde, Üstad arkada birlikte otobüse binerler. Saffet, “Lütfen bu yaşlı hocaya bir yer verelim. Ankara’ya gidecek!” deyince Ziya Bey, neye uğradığını şaşırır. Tedbir olsun diye Üstad’a uğramamıştır. İçi bir tuhaf olur.

Tanınmasın ve Üstad’la bir ilgisi olduğu anlaşılmasın diye fötr şapkayı iyice başına geçirir ve koltuğuna siner. Çünkü o gün Üstad’la ilişkisi kurulan herkes hapsi boylamaktadır.

Ne gariptir ki Ziya Bey yağmurdan kaçarken doluya tutulur. Yanında oturan bir asker, kalkıp Üstad’a yerini vermesin mi? Üstad, Ziya Bey’in yanına oturur ve otobüs hareket eder. Üstad ayağa kalkarak, kısa bir konuşma yapar:

“Kardeşlerim! Size kolay bir iş teklif edip karşılığında çok büyük para verseler memnun olmaz mısınız?” der.

Herkes:

“Memnun oluruz Hocaefendi” deyince, Üstad:

“İşte ağleb-i ihtimal bu gece Leyle-i Kadir olmasından ölülerinizin ruhuna üç İhlas, bir Fatiha okursanız büyük sevaba nail olursunuz” der. Herkes bu nasihati yerine getirerek sureleri okumaya başlar.

Derken Üstad yerine oturur, sağa sola bakar. Yanında oturan Ziya Bey’in kulağına eğilir.

“Kardeşim senin ismin nedir?” der. Ziya Bey zaten bitmiştir. Kısık bir sesle:

“Ziya” diye karşılık verir. Üstad tekrar eğilir:

“Şu bizim Ziya olmasın?” der. O da:

“Evet efendim” deyince, Ziya Bey mahcubiyetten ne diyeceğini bilemez.

Otobüs o günkü stabilize yollardan homurdanarak yol alırken, Üstad riyakâr bir tip olan sivil polise hitaben:

“Saffet!” der.

“Buyur Hocaefendi Hazretleri!”

“Bana bir kalem kâğıt bul...”

“Bakıvereyim Hocaefendi...”

Kısa bir süre sonra:

“Buyurun Hocaefendi Hazretleri!” der.

Üstad elindeki kalemlerle kâğıda bir ayet yazar. Ziya da göz ucuyla bakar. Az sonra kalemi Saffet’e uzatır.

“Saffet!”

“Buyurun Hocaefendi Hazretleri!”

“Siz menzilimi bastığınızda ben ne okuyordum?”

“Efendim siz daha iyi bilirsiniz Hocaefendi Hazretleri!”

“Siz baskın yaptığınızda ben,

[31] *وَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ فَإِنَّكَ بِأَعْيُنِنَا وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ*

ayetini okuyordum” deyip kâğıdı katlar, yavaşça Ziya Bey’in eline tutuşturur. Ardından, “Bunu arkadaşlara verirsin!” der.

Tabii Ziya Bey, bunun ne demek olduğunu anlayamaz.

Akşam olunca iftar için müsait bir yerde mola verilir. Ziya Bey namazı Üstad’la beraber kıldıktan sonra iftar için mendillerini yere serip otururlar.

Ziya Bey’in yanında bir miktar incir ile ekmek vardır. Üstad’a Kastamonu’dan çıkarken azık olarak

belediye tarafından köfte ekmek verilmiştir.

Üstad köfte ekmeği Ziya Bey'e verir, onunkini kendi önüne alır. İnciri soyup yedikten sonra:

“Ziya, aç ağzını!” deyip kabuklarını ağzına koyar. Tabii Saffet aralarında cereyan eden bu samimi ahvali görüp rapor eder. Ziya Bey:

“Üstad'ın incir kabuklarını ağzıma koyduğu anda ‘Tamam, hapı yuttuk, bu iş bitmiştir. Artık kurtuluş yok!’ demiştim” der.

Saffet, Ziya Bey'i Ilgaz Karakolu'na bildirmiştir. Otobüsten iner inmez karakola çağrılır. Oysa Ziya Bey, ortalık sıkı diye giderken evdeki levhaları bile saklamıştır. Komiser kendisini tanıdığı için:

“Akşam git yat; yarın sabah gelersin!” der.

Üstad, Ziya Bey'den ayrıldıktan sonra Ankara'ya, oradan da Isparta yoluyla Denizli'ye sevk edilir.

Ertesi gün Ziya Bey tutuklanarak İnebolu Hapishanesi'ne gönderilir. Daha önce orada tutuklu bulunan on iki Nur Talebesi, onun geldiğini haber alınca heyecanla yanına koşarlar.

“Ne var ne yok, Üstad nerede?” diye merakla sorarlar. Ziya Bey, yanında getirdiği kâğıdı kendilerine vererek Üstad'ın selamını söyler.

O ana kadar moral bozukluğundan aralarında bazı tartışmalar olan İnebolulu Nur Talebeleri bu haber üzerine moral bulur, feraha kavuşur ve aralarındaki tartışmalar biter.

Ziya Dilek, o günlerdeki ruh halini anlatırken şunları söyler:

“Devlet memuru olduğumdan dolayı çekiniyordum. Bir gece Bediüzzaman Hazretleri'ni rüyamda gördüm. Bir jet uçağı gibi geldiler, yüzüme bir tokat vurarak ‘Korkma’ deyip, geldikleri gibi Denizli tarafına doğru uçup gittiler.

Sonra onların ardından bizi de Denizli'ye sevk ettiler. Hapishaneye varınca, Üstad, gelenlerin yüzünü okşayarak iltifat ediyordu. Ben varınca aynen rüyamda gördüğüm gibi, ‘korkma, korkma’ deyip aynen rüyadaki gibi yüzüme tokat vurdular!”

“Vazifelerini Yaptılar”

Tosyalı öğretmen Hüseyin Yağcı, babasından naklen anlatıyor:

“Üstad Bediüzzaman Hazretleri Kastamonu'dayken babam orada askermiş. Üstad'ı Kastamonu'dan götürürken görevlendirdikleri askerler arasında babam da varmış.

O sırada şöyle bir şayia yayılmış, ‘Bu hoca okur, üfler ve kaçar!’

Bu yüzden babamlara çok sıkı tembih etmişler. Ancak Hocaefendi'yi gören babamlar arabaya binince kelepçelerini çözmüşler.

Ilgaz'a yaklaşıncı Üstad Hazretleri az bir ekmek ve zeytinle iftar etmiş. Matara gibi bir kaptan biraz su içmiş, ağzını silmiş. Ilgaz'a gelince, ‘Buyurun, yemek yiyelim’ dediklerinde, ‘Evladım, ben yedim ve niyetlendim’ demiş.

Sabah ezanından çok önce Çankırı'ya ulaşmışlar. Üstad Hazretleri'ni bir otele götürmüşler. Askerler otelde sabah saat dokuz-ona kadar uyuyakalmışlar. Meğer Çankırı'da komutanlar Üstad'ı bekliyorlarmış. Yine elleri kelepçesiz olarak götürmüşler. Komutanlar geç geldikleri için askerlere çıkışmak istemişler, Üstad, ‘Bunlar vazifelerini yaptılar. İşte beni getirdiler. Niye bağıriyorsunuz?’ diye askerlere arka çıkmış.”

Tutuklanır

Üstad'ın ardından Kastamonu'da üst üste baskınlar düzenlenir. Mehmed Feyzi Efendi alınıp vilayete getirilir. Vali Mithat Altıok'un ve daire başkanlarının huzurunda Mehmed Feyzi Efendi'ye hakaretli

sözler sarf edilir. Konuşmaları bittikten sonra Mehmed Feyzi Efendi sakin bir şekilde söze başlar ve şöyle der:

“Hepiniz okumuş adamlarsınız. Ben karşınızda tek bir kişiyim. Bu tehevürünüz nedendir?” Elinin dış yüzünü onlara, iç yüzünü göğsüne gelecek şekilde tutar ve “Beyler, dünyanın iki yüzü vardır” der. Elinin kendine bakan yüzünü işaret ederek, “Bir yüzü ak,” onlardan tarafa bakan yüzünü göstererek, “bir yüzü de karadır” der.

Kastamonu vilayet binası

Emniyet Müdürü Şükrü Bey kendisini tam 19 gün hesaba çeker. İfadesi alınırken çoğu kez vali de hazır bulunur. Vali bir ara Üstad için:

“Akşam evinde kırk baklava tepsisi vardı!” der. Mehmed Feyzi Efendi:

“Yalan söylüyorsunuz!” diye karşılık verir.

Aramalar esnasında buldukları bir notta, “İstanbul’dan kitap geldi, kerameti gözüktü!” yazılıdır. Mehmed Feyzi Efendi’ye bu da sorulur. Sorgulama esnasında komiserle Mehmed Feyzi Efendi arasında şu konuşma geçer:

“Akşam ne yaptınız?”

“Ne yapacağız, yatsı namazını kıldık.”

“Kim geldi?”

“Bilmiyorum, karanlıktı.”

“Ezanı kim okudu?”

“Ben okudum.”

“Arapça mı okudun?”

“Evet... Bunda ne var? Kendi evimde, kapalı yerde istediğim şekilde okurum.”

Bu sorgulamadan sonra Mehmed Feyzi Efendi, ifade birliği olsun diye verdiği ifadeleri aynen Emin Bey’e anlatır.

Nitekim ardından Çaycı Emin Bey’i de çağırırlar. Ne sorarlarsa aynı cevapları verince komiser hiddetlenir:

“Yalan söylüyorsun!” der ve Emin Bey’i tokatlar.

İfadeleri alınırken, ellerindeki kitapları kimin yazdığını tespit etmek için kamyş ve demir uçlu kalemlerle yazılarını alırlar. Sorgulamanın ardından Mehmed Feyzi Efendi, üç ay Kastamonu Şehir Hapishanesi’nde tutulur.

Mehmed Feyzi Efendi’nin evini basıp bütün kitaplarını kum taşınan arabalara doldurarak emniyetin deposuna atarlar. Canından çok sevdiği kitaplarının bu saygısızca muameleye tâbi tutulmasından büyük üzüntü duyar ve yapacağı bir şey olmadığından içi yanarak, “Hasbünallah” çeker.

Beklenen Zat

Kürelî Hacı Dursun Özçelik de Kastamonu'da Üstad'ı tanıyanlardan ve Denizli Hapsi'ne girenlerden biridir. O günleri ve Denizli Hapsi'ne gidişlerini şöyle anlatır:

“Mehmed Feyzi Efendi'den bir yaş küçüğüm. 1936'da Üstad'la tanıştım. Ben askerden dönüşte Kastamonu Kalesi'ndeki çimenlikte onu ilk defa gördüm. O zaman onu Kastamonu'da ‘Menfi (sürgün) Hoca’ diye anıyorlardı. Sonra ben de eserlerden yazdım ve ziyaretine gittim. Beni talebeliğine kabul ettiler. Tosyalıları bilhassa Dağdeviren Ahmed Efendi'yi çok severdi. Tosyalılar gelince sanki ona can gelirdi.

Hemşehrim Osman Nuri Efendi, Rüştîye hocası idi, âlim bir zattı. Eski kitaplarda Üstad Hazretleri'nin ismini ‘Said’ diye görmüş. Ve o zatın zuhurunu beklermiş. Üstad Hazretleri'ni Kastamonu'ya gelip görünce eserlerde tarif edilen zatın o olduğunu anlamış ve çok sevinerek ailesine:

‘Beklediğime nail oldum! Allah bana onu görmeyi nasip etti!’ demiş. Üstad Hazretleri:

‘Osman Nuri, benim has talebelerimdir. Benim Arabî mahrem risalelerimi yazmıştır’ dermiş. Bunları bana Mehmed Nuri Efendi anlattı. O merhum da hoca idi. Üstad Hazretleri, yazdığımız risaleleri önceleri kendisi tetkik ve tashih ederdi. Yazanlar çoğalınca burada Mehmed Nuri Efendi tashih etmeye başladı.

Denizli Hapishanesi

1943 Eylül'ünde Denizli Hapishanesi'ne düştük. Oraya sevk edilmeden önce bir müddet Küre Hapishanesi'nde kaldım. O sırada rüyamda Üstad ve Mehmed Feyzi Efendi'yi gördüm. Mescit gibi bir yerdeyiz. Bir iki arkadaş daha var. Üstad Hazretleri mihrapta, sağında da Mehmed Feyzi Efendi var. Mehmed Feyzi Efendi bana, ‘Beklenen zat çıktı!’ dedi.

‘Küre'den Denizli'ye gideceksiniz!’ denilince, bana bir ferahlık, bir sevinç geldi ki, anlatamam. Orası sanki bir cennet bahçesi gibiydi. Yağsız, soğansız fasulye pişirirdik. Buna rağmen çok lezzetli, çok zevkli olurdu. Ana-kız çorbası diye bulgur, pirinç, mercimek karıştırır, pişirirdik.”

Dehşet

Üstad ve Mehmed Feyzi Efendi'nin tutuklanmasından sonra Kastamonu ve çevresine kâbus çöker. Yapılan zulüm sebebiyle şehre adeta felaket öncesi sessizliği hâkim olur. Derken beklenen an gelir, birden bire yer ve gök sanki birbirine girer, bir kıyamettir kopmaya başlar. İnsanlar neye uğradıklarını bilemeden kendilerini sokaklara atarlar. Dağlar, taşlar, evler, barklar her şey zangır zangır titremektedir. Sarsıntıların ardı arkası kesilmez. Valilik binası bir karton gibi ortadan ikiye ayrılır. Yer ve gök arası yemyeşil bir ışıkla dolar. İnsanlar korkudan günlerce sokaklarda yatıp evlerine giremezler.

Allah'ın veli kullarına yapılan zulüm ve haksızlıklar, gayretullahı dokunmuştur. 26 Kasım 1943 tarihini taşıyan bu müthiş deprem, Kastamonu Kalesi'nden 300 tonluk bir kaya parçasının kopmasına ve şehrin üzerine düşmesine sebep olur. Nice evler yıkılıp, canlar yok olur. 7,2 şiddetindeki depremde şehir merkezinde 1200 kişi hayatını kaybeder. Binlerce ağır yaralı olur. Ölü sayısı giderek artar.

O günlerin şahidi merhum Hacı Said Eroğlu anlatıyor:

“Hocaefendi'yi (Mehmed Feyzi Efendi) Üstad'la Denizli'ye göndermek üzere hapse attıklarında sanki anasır hiddete geldi. Kasım 1943'te Kastamonu ve çevresinde şiddetli bir deprem oldu. O deprem esnasında bizim evimiz kalenin dibindeydi. Kaleden yuvarlanan ev büyüklüğünde belki 300 tondan fazla ağır taş üzerimizden geçtiği halde Cenab-ı Hak bizi korudu. Ben zelzele başlayınca yatağın içinde oturup İnna Fetehna Suresi'ni okumaya başladım. Evimiz yıkıldığı halde, Cenab-ı Hak bizim üzerimize çaprazvari bir kalası gererek bizi korudu. Hâlbuki o anda komşulardan dört kişi ölmüştü!”

Bu zelzelenin manevî sebebinin Üstad ve Mehmed Feyzi Efendi'ye yapılan zulüm olduğu açıktır. Üstad Hazretleri Risale-i Nur'da çeşitli vesilelerle bu zelzeleden bahsederken, bunun tesadüfen olmadığını, üstünde yapılan zulümlerden yerin galeyana gelip sarsıldığını beyan etmektedir. Günlerce süren sarsıntılar sırasında kimse evinde yatamaz, bütün halk sokaklarda geceler.

Mehmed Feyzi Efendi o sırada bulunduğu hapishanenin penceresinden yerin adeta dürülüp büküldüğünü, açılıp kapandığını ve acayip ışıkların parladığını gördüğünü anlatır. Mehmed Feyzi Efendi'nin Risale-i Nur'a dercedilmiş olan mektubunda bu hadisenin öncesinden şöyle bahseder:

“Üstad'ımız tevkifimizden evvel mükerreren buyururlardı ki: ‘Ehl-i dünya, Risale-i Nur'a ilişmesinler. İlişirlerse, afetlerin hücumuna sebep olurlar.’ Hakikaten herkesçe malumdur ki, Risale-i Nur şakirtleri tevkif edilir edilmez her tarafta afetler, zelzeleler, hastalıklar başlardı; tâ Risale-i Nur'un hakkaniyeti tasdik olunup vatana faydalı olduğu itiraf edilinceye kadar çok yerlerde, ezcümle Kastamonu'da zelzele devam etti.

Hatta Kastamonu'nun tarihî yüksek kalesi –ki bazı risalelerin medresesi hükmüne geçti– Risale-i Nur'a ve müellifi olan Üstad'ımıza iştiyak ve hasretinden matem tutup en sağlam köklü taşlarını aşağı atarak, Üstad'ımızın ihbar-ı gaybîsini maddeten tasdik etmiştir.”[\[32\]](#)

Gazab-ı İlahî

Mehmet Feyzi Efendi anlatıyor:

“1943'teki zelzelede, valilik binasının yanında hapishanedeydim. O zamanlar hapishanede gece 12'den sonra ışıklar sönüyordu. Zelzele sırasında koğuştaki yeşil bir nur zuhur etti. O karanlıkta birbirimizi gördük. Zelzelenin sebebinin sonradan öğrendim. 580 cilt kitabımı evden kum arabası ile karakola almışlar. Karakolda da rastgele yığmışlar. Paspas yaparlarken kitaplara kirli ve paslı suları sıçratarak hürmetsizlik yapmışlar. Onları bu halde görünce yüreğim parçalandı. Anladım ki gazab-ı İlahî ve anasır hiddete gelmiş. Allah Teâlâ bu milleti gazabı ile helak etmesin. Âmin.”

“Oğul, Oğul!”

Mehmed Feyzi Efendi'nin teyzesi Zehra Hanım, çocuğu olmadığı için Feyzi Efendi'ye evladı gibi çok düşkündür. Onu kendi oğlu gibi sever. Saniye Çolak Hanım'ın ifadesine göre, Mehmed Feyzi Efendi Denizli Hapsi için tutuklanıp Kastamonu'dan götürülünce Zehra Teyze çok üzülür. Onun ayrılığından günlerce aç, susuz ve uykusuz kalır. Böyle üzüntülü günlerden birinde evinin penceresine bir kuş

konar. Kuş garip bir şekilde “Oğul, oğul!” diye inlemeye başlar. Zehra Teyze kuşun karşısına geçer: “Ey kuş, yoksa sende mi oğlunu kaybettin de benim gibi ağlıyorsun?” diyerek kuşla birlikte ağlar.

Denizli’ye Sevk

Üstad Bediüzzaman ve Mehmed Feyzi Efendi gibi Kastamonu Nur Talebeleri, Mehmet Tevfik Yakamercan, Taşköprülü Sadık Bey, Çaycı Emin Bey, Hilmi Bey ve Küre, İnebolu Nur Talebeleri’nden 12 kişilik bir grup da tutuklanarak Denizli Hapsi’ne sevk edilir.

İcazet

Denizli Mahkemesi’nde kimlik tespiti yapılırken Üstad’la Mehmed Feyzi Efendi tahsilsiz çıkarlar. Diğerlerinin çoğu hep okumuştur! Savcı, Mehmed Feyzi Efendi’ye:

“Madem tahsilim yok diyorsun, İsa-yı Musa’nın arkasına o lügatçeyi nasıl yazdın!” der. Savcı’nın Asâ-yı Mûsâ’yı İsa-yı Musa olarak okuması üzerine mahkemede bulunan Nur Talebeleri gülerler. Mehmed Feyzi Efendi:

“Efendim, o, İsa-yı Musa değil, Asâ-yı Mûsâ’dır!” der ve ilave eder: “Resmî manada olmasa da ben ulemadan ders okudum. Elbette gayr-ı resmî bir tahsilim var.”

Bunun üzerine elini yanı başında olan Üstad’ın omzuna değdirerek:

“Felsefe-i İslamiye’yi de bu zattan okudum. Ulum-u hakikiyede Üstad’ım budur” deyince, hâkim:

“Tamam tamam!” diyerek kendisini yerine oturtur. Üstad ise:

“Madem sen beni mahkeme huzurunda hocalığa kabul ettin; ben de seni talebeliğe kabul ediyorum” diyerek kendisine yazılı bir icazet verir.

Doktor Bu!

Bir gün hapiste Mehmed Feyzi Efendi’nin ayağında bir çıban çıkar. Bayağı şişmiş ve kızarmış olan bu çıbanı her gören:

“Aman! Ne fena, kangrene çevirir!” diye, teselli edeceklerine daha da moralini bozarlar. Nihayet İbrahim Fakazlı gelir. Fakazlı, her işe eli yatkın, hamarat biridir. Çıbanı görünce:

“Korkma, bu önemli değil, bir krem süreriz geçer” deyince Mehmed Feyzi Efendi:

“Hah şöyle! İşte doktor bu...” deyip onu takdir eder ve içi rahatlar.

İlginçtir, Denizli’de anne karnındaki süre kadar, tam dokuz ay yatıp çıkarlar. Adeta yeniden dünyaya gelmiş gibi olurlar.

Mehmed Feyzi Efendi, Denizli Hapsi’nde iken Üstad’la ilgili hatıralarını Necmettin Şahiner’e anlatırken şöyle der:

“Denizli Hapsi’nde mahkemeye gidip gelişlerimizde ikişer kişi halinde kelepçeleniyorduk. Her duruşmada çeşitli arkadaşlarla kelepçelenirdik. Herkes Üstad’la kelepçelenmeye can atardı. Bir gün kelepçe takılacağı sırada Üstad, ‘Feyzi gelsin!’ diyerek beni çağırttı ve birlikte kelepçelendik. Yolumuz üzerinde bir kabristan vardı. Oradan geçerken hep Fatiha okurduk. Yine tam oradan geçiyorduk ki, Üstad, Fatiha diyerek okumaya başladı. Kelepçe zincirli ve asma kilitliydi. Fatiha’yı okuduktan sonra Üstad ellerini, sanki kelepçeli değilmiş gibi kaldırıp yüzüne sürdü. Oysa ellerimiz birlikte bağlıydı ve benim ellerim onunkinden ayrı olarak aşağıda duruyordu. Bunu Üstad’ın bir kerameti olarak bizzat gördüm.

Denizli’de mahkeme olduğumuz yer, kademeli yükselen sıralar halinde bir anfi gibi yapılmıştı. Bir ara Üstad hastalığını ileri sürerek:

‘Mahkemeye gelemeceğim’ diye bir dilekçe verdi. Fakat sonra mahkemenin müspet halini görünce:

‘İstidamı geri alıyorum’ dedi. Mahkeme reisi Ali Rıza Bey tebessüm ederek:

‘Said Efendi, istidanızı geri alıyor musunuz?’ dedi. Üstad:

‘Evet’ diyerek karşılık verdi.

Bir oturumda savcı, Üstad’ın oturuşuna itiraz etti:

‘Doğru otursun! Mahkemenin nizamını bozuyor” dedi.

Bunun üzerine mahkeme reisi Ali Rıza Efendi:

‘Said Efendi, lütfen doğru oturur musunuz!’ deyince, Üstad:

‘Hastayım’ diye karşılık verdi. Bunun üzerine reis savcıya dönerek:

‘Hastaymış, ne yapalım’ dedi. Sonra da:

‘Siz gidin istirahat edin’ diyerek bir gardiyanla Üstad’ı gönderdi.

Bir ara savcı yardımcısı adliye vekiline:

‘Bediüzzaman ve talebeleri hapishaneyi bir mektebe çevirdiler!’ diye bir telgraf çekmiş. Üstad bunu haber alınca:

‘Daha ne arıyorlar! Hapishanenin mektep olmasından memnun olsunlar’ demişti.

Hapishanede ağır cezalı mahkûmlardan Beylerbeyli Süleyman Hünkâr ve arkadaşları vardı. Bunlar ya idamlık veya müebbet hapislik mahkûmlardı. Kaçmak istiyorlardı. Süleyman:

‘Ben deve bile olsa buradan kaçıtırırım’ diyordu.

Üstad’a, ‘Hoca Ammi!’ diye hitap ederdi. Daha sonra biz Afyon Hapsi’nde iken duyduk ki Süleyman hapisten kaçmış. Kastamonu’ya gidip bizi aramış ve Sadık Bey’i ziyaret etmiş. Sadık Bey kendisine, nasıl kaçtığını sorunca:

‘Feyzi Efendi, Üstad’ın Esmâ-i Hüsnâ manzumesini yazmıştı. Onu muska yaparak kaçtım’ demiş. Bunun üzerine hapisteki ağır mahkûmlar bize Delail-i Şerif’i yazdırdılar. Ağır cezalı bir İbrahim vardı. Bana:

‘Bunu muska yaparak ben de kaçacağım’ demişti. Ben de:

‘Böyle şeylerle kaçılmaz. Kaçılıyorsa, biz kendimiz kaçardık’ dedim. Daha sonra kendisini idam ettiler.

Birçok mahkûmu Allah’ın yardımıyla kötü yoldan kurtarmıştık. Kur’an’ı ve Nurlar’ı okuyarak kötülüklerden vazgeçtiler. Bazılarını Kur’an okurken, bazılarını tesbihat yaparken, bazılarını da namaz kılarken alıp idama götürdüler. Kumar vs. gibi kötülükleri işlerken götürselerdi ne olurdu halleri?

Üstad, ‘Yeni yazıyla risaleleri yazın’ deyince bazıları itiraz ettiler. Sadık Bey, adı gibi sadıktı, ‘Üstad ne derse o olacak!’ diyordu.”

Denizli Hapsi’nden çıktıktan sonra, bir grup Nur Talebesiyle beraber Hafız Ali’nin kabrini ziyaret ederler. Bu ziyarette Mehmed Feyzi Efendi, Ahmed Nazif Çelebi ve Selahattin Çelebi, Hafız Emin ve Çaycı Emin de vardır. Üstad, Hafız Ali’nin kabrine varınca mezar taşına, “Mahkeme-i Kübrâ-yı Haşir’de Risale-i Nur Talebeleri’nin bayraktarı şehid-i merhum Hafız Ali rahmetullahi aleyhi ebeden daimen” diye yazar.

Denizli Hapsi'nden çıkan Üstad ve Nur Talebeleri Hafız Ali'nin kabrinin başında (İbrahim Özdabak'ın çizdiği temsili resim)

Üstad'ın Cesur Müdafaası

Emekli öğretmen Yılmaz Göbeloğlu anlatıyor:

“Mehmed Feyzi Efendi, bir sohbetlerinde Üstad Bediüzzaman Hazretleri'nin Denizli ve Afyon Mahkemeleri'nde suçlamalara karşı büyük bir celadetle cevaplar verdiğini ve bir keresinde şunları söylediğini nakleder:

‘Koynunda kese kâğıdına sardığı Kur'an'ı okuyan bir talebeyi karakola götürüp elinden Kur'an'ı alır, iki tokat vurup ağlatarak geri gönderirsiniz. Hâlbuki öyle anarşist, öyle kanun-nizam tanımaz bir nesil yetiştiriyorsunuz ki bu neslin elinden ne silahını ne de bir şeyini alamayacaksınız. Bu nesil, sizi kanınızda boğacaktır!’

Aynı mahkemede hâkim kendisine:

‘Af dile, özür dile seni affedelim’ deyince:

‘Benim suçum ya idamdır, ya beraattır. Senin beni affetmeye yetkin yoktur. Senden af dilemem!’ diyerek yapmış olduğu bu cesur müdafa sonunda beraat eder.”

Karara İtiraz

Üstad, Denizli Mahkemesi'nin verdiği karara itiraz eder:

“Dokuz ay gibi bir ceza at hırsızına veya kız kaçırıcısına verilir. Bizim cezamız ya idam veya beraattır” der.

Bu arada seçim olur ve yeni hükümet af kanunu çıkartır. Mehmed Feyzi Efendi:

“Biz affi da kabul etmiyoruz, çünkü af suçlular için verilir. Biz suçlu değiliz ki affolalım” deyip, kararın temyizden bozulup yeniden ele alınmasını talep eder. Kendilerine:

“Affi kabul edin. Yoksa mahkemenin neticesi uzar, ne zaman geleceği de belli olmaz” dediklerinde:

“Olsun, biz bekleriz” derler. Neticede beraat edip suçsuzlukları ispat edilir.

Denizli Hapsi'nden sonra Üstad, başına yeşil beyaz karışımı bir sarık sarar. Mehmed Feyzi Efendi'ye pencereden, “Feyzi kaza-i İlahîdir!” der. Mehmed Feyzi Efendi diğer mahkûmlar gibi hapisten sonra memleketine döner. Üstad ise Ankara'dan gelecek haberi beklemek üzere otelde kalır.

Her defasında:

“Ben kaderin mahkûmuyum. O beni nereye gönderirse oraya giderim” deyip kadere teslim olur. Daha sonra Afyon’a sürgün emri çıkar. Üstad’a kazalarından birini seçmesi söylenir. O da Emirdağ’ı seçer.

Üstad’ı Taklit Eder

Üstad’ın Küçük Hüsrev diye isimlendirdiği Mehmed Feyzi Efendi, sadece hal, tavır ve konuşma ile değil, yazı üslubuyla da Üstad’ı bire bir taklit eder. Denilebilir ki, onun kadar Üstad’a benzerlik arz eden ve tarz-ı ifadesine uyan başka bir talebesi yoktur. Hatta Denizli Hapsi’nde Mehmed Feyzi Efendi, İbrahim Fakazlı’ya verdiği elbisenin yamasını bile Üstad’ın elbisesindeki gibi yamalmasını ister.

Esasen taklit, kişinin sevdiği zata benzeme arzusundan kaynaklanır. Tasavvufta taklit tahkike giden yol olarak kabul edilir. İşte bu yüzden Mehmed Feyzi Efendi, çok sevdiği Üstad’ına benzemek için onu her yönüyle taklit eder. Bu durum bazıları tarafından tenkit konusu edilince Üstad:

“Feyzi’ye ilişmeyin, o beni massetmiştir. Onunki taklit değil, tahkiktir. Ona izin veriyorum” der.

Hapiste Gönenli Mehmed Efendi’nin, “Yamayı bile Üstad’ınki gibi yamalıyor!” demesi üzerine Şefik Efendi:

“Tasavvuf işte budur, aynen taklit demektir” diyerek Mehmed Feyzi Efendi’yi müdafaa eder.

Denizli Müdafaası

Mehmed Feyzi Efendi’nin Denizli Mahkemesi’ne sunduğu ve ilk defa burada yayınladığımız müdafaası şöyledir:

“Efendim,

Yed’inde beş yüz seksen cilt kitab-ı ilmiye ve diniye bulunduğu resmen sabit olan bir insanın ilme ne kadar müştak ve hakikate ne kadar âşık olduğuna başka bir delile lüzum yoktur. Böyle bir insanın, yakınında bulunan bir din âliminin ilminden alakasız kalması düşünülemez.

1. Milletın saadet ve selametini yegâne hedef tanır, dünyevî hiçbir emel taşımaz bir zatın hizmetini edişim ve füyuzat-ı ilmiyesinden istifade etmek kastını güdüşüm, büyük bir cürüm telakki edilmiş. Ben Risale-i Nur müellifini beş senedir tanırım. Üç senedir mütemadiyen hakaik-i imaniye ve Kur’aniyeyi ders almak için yanına gittim ve eserlerinin ekserisini okudum ve ne eserlerinde ve ne kendi fikirlerinde bize isnat edilen tarikat ve cemiyetle alakadar bir emare bile görmedim. Ben yüksek seciyeli Türk milletinin bir ferdi ve bu vatanın bir evladıyım. Heyet-i hâkimenin huzurunda asla yalana tenezzül etmem. Hem kendimi huzurunuzda bir suçlu olarak değil, belki sadık bir şahit olarak biliyorum. Yemin ederim ki isnat edilen cemiyet ve tarikatla alakadarlık yoktur.

2. İddianamede bir taraftan tarik-i dünyalığım zikredilirken, diğer taraftan bir cemiyetin baş unsurlarından olduğum zikredilmektedir. Dindar bir adamın hedefi siyaset olamaz. Ben ululemr ayetinin hakikatini biliyorum. Dindar bir adamdan hiyanet beklenemez.

3. Risale-i Nur müellifine hizmet meselesine gelince... İlminden çok istifade ettiğim bu zata hizmeti maalfihhar yaptığımı burada da tekrar ederim. Bundan pişman değilim.

4. Dilimi Kürtçe’ye çevirmekliğim ise çok gariptir. İnsan lehçesini değiştirebilir mi? Benim küçükten beri lisanımın bu tarzda olduğuna bütün Kastamonulular şahittir.

5. Hele sakal meselesi, büsbütün acip bir ittihamdır. Resul-i Ekrem’in (a.s.m.) bir sünnetini genç yaşında tatbik edişimi cürüm sebebi addetmek, akidem ve hürriyetime karışmaktan başka neyle izah

edilebilir. Hem ahirete meylimin dünya siyasetine sebep gösterilmesini artık heyet-i hâkimenin takdirine bırakıyorum. Tarikatçılık, cemiyetçilik yapmışız da Kastamonu gibi dindar bir memlekette iki hizmetçi ile iki ilim heveslisini mi kandırabilmişiz? Ben Üstad'ımın evine zabitanın gözü önünde gidiyordum. Polis dairesi tam karşımızda bize bakıyordu. Polis dairesinden dinlense, konuşulan işitilirdi. Bir cemiyetin ser kâtibi olarak işlerini senelerce çevirmiş olan bir insanın, uzun müddet zabitanın gözü önünde irtikab-ı cürümden çekinmemesine imkân var mıdır?

6. İddianamede Risale-i Nur dairesinin dostlar, şakirtler ve haslar gibi teşkilatta mevki sahibi ve bu teşkilatta mevki almış olan mensubiyetine yapılan mahrem ve yarı mahrem ve açık tebliğata müteallik tahriri işlerini idare ettiğimden bahsolunmaktadır.

Elcevap: İddianamede iddia edildiği gibi, ortada bir teşkilat yok ki, ben bunları idare edeyim, Bu tabirler, müellifin sırf Allah rızasını hedef yaparak dindaşlarına Risale-i Nur ile vazife ittihaz eden zevatın derece-i saylerine kullandığı tabirlerdir.

7. "Risale-i Nur dairesi" gibi tabirlerden adeta bir siyasî teşekkül tevehhüm olunmuş. Hâlbuki bundan maksat ne tarikattır ve ne cemiyettir. Bu tabirlerden maksat, hakikat-ı imaniyelerini Risale-i Nur ile itmam etmek hevesine düşmüş bir kısım ehl-i imandır.

"Risale-i Nur'a şakirt olmak" da sadece o kitapları okumaktan ibarettir ki bu bir vazife-i diyanettir. İşte cemiyet cemiyet diye en edna alakalılar da dâhil olduğu halde bir cemiyet-i siyasiye müntesibi olarak toplanılan vatandaşların kâffesi şimdi buradadır. Bu eserlerle dinin etrafında toplanmaktan ve bu yolda Risale-i Nur ile hakikate hizmet etmekten başka bir çehre, bir tavır görüyorsanız ona göre hükmünüzü veriniz. İlm-i din siyasete alet olamaz.

Hülasa olarak cemiyet ve tarikat ile alakamız yoktur. Şayet bu halis ve her türlü riyadan azade vaziyetim bir ceza görmekliğime sebep teşkil edecekse "Hasbünallahü ve ni'mel vekil"den başka elimden ne gelir?

Mehmed Feyzi"

* * *

Mehmed Feyzi Efendi'nin ifadesine göre, Denizli Mahkeme Reisi Ali Rıza Efendi, ara sıra hapis haneye gelir gider, mahpusların halini kontrol eder. Beraat kararı okunduğu gün çok sevinçli görünür.

Denizli Hapsi'nden tahliye edilen Nur Talebeleri.

En arkada, kapı önünde oturan sarıklı zat Mehmed Feyzi Efendi; en önde sepetlerin yanındakilerden soldaki Selahattin Çelebi, onun yanındaki Süleyman Hünkar

Feyzi ve Emin

Denizli Hapsi'nden tahliye olduktan sonra Üstad Emirdağ'a ikamete mecbur edilirken Mehmed Feyzi Efendi ve Çaycı Emin Bey de Kastamonu'ya dönerler. Kastamonu'da Risale-i Nur'la hizmetlerine ve Üstad'la temaslarına yine devam ederler.

Bu arada Üstad'ın aleyhindeki propaganda ve baskılar bütün hızıyla sürer. Hukuk yoluyla onu mahkûm edemeyen gizli din düşmanları, bu defa onu kamuoyunun gözünden düşürmek için olmadık karalamalara ve iftiralara başvururlar. Bu aleyhte propagandaları duyan Mehmed Feyzi Efendi, Üstad'la ilgili müthiş bir yazı kaleme alır. Yazının altına "Emin ve Feyzi" diye imza atarak Emirdağ'da Üstad'a gönderir. Üstad'a büyük iltifatlar ihtiva eden bu mektup, o günün aleyhte propagandalarına verilmiş en güzel bir cevaptır.

Bu mektup aynı zamanda o gün Nur Talebeleri için büyük bir moral kaynağı olmakla birlikte Üstad'ın Kastamonu hayatının safhalarına ışık tutan tarihî bir belgedir. Üstad, şahsına ait iltifatları tashih ve tadil ettiği halde, bu mektuba ilişmez, olduğu gibi lâhikaya geçirir:

Üstad mektuba ilişmemesinin sebebini izah ederken şöyle der:

"Aziz, sıddık kardeşlerim,

Kastamonu Hüsrev'i ve Süleyman Rüştü'sü olan Mehmed Feyzi ve Emin'in, Üstadlarının Kastamonu'daki hayatının bir tarihçesini, hüsn-ü zanla haddimden çok fazla senalarını tebdil etmeyerek kabulümün sebebi şudur ki:

Bugünlerde Afyon'un büyük memuru, bir çavuşu bana ihanete vasıta yapıp güya teveccüh-ü âmmeyi hakkımda kırarak, tâ bu vilâyet, Denizli, Isparta gibi Nurlara tam sahip çıkmasın ve Nurlar parlamasın. Gerçi ben tahammül ettim, fakat buranın yeni şakirtlerinin teessürlerinden müteessirdim. Düşünürken, Mehmed Feyzi'nin bu samimâne ve âlimâne, hürmetkârâne mektubu o herifin ve o âmirinin ihanetlerini yüzlerine vurup hiçe indirerek, teessüratımı tam sildi, süpürdü. Binler derece o iki bedbahttan yüksek olan iki Nurcunun böyle medih ve hürmetleri, onların kanunsuz cebir ve ihanetlerinin aynı zamanda tam tamına tevafuku, Feyzi ve Emin'in sadakatlerinin bir kerameti olduğuna kanaat ettiğimdir."^[33]

Bir başka mektupta ise onların sadakatlerine bir nişane olarak gördüğünü ifade eder:

"...Mehmed Feyzi ve Emin'in mektuplarını, ilişmeden Lâhika'ya geçirdik. O ikisi, sekiz sene hususî hizmetimde bulunmaları cihetiyle, haddimden çok ziyade tavsifatlarını bir nevi manevî dua ve sebeb-i teşvik ve kanaat, bir hüsn-ü zan ve tercüman-ı Nur haysiyetiyle Üstadlarına bir alamet-i sadakat ve bir vesika-i itikad ve irtibattır diye ilişmedim."^[34]

Gerçekten âlimane ve şahane bir üslupla yazılmış uzunca bu tarihi mektubu Kastamonu hayatına ışık tutması ve onlara bir vesile-i rahmet olması niyazıyla buraya alıyoruz:^[35]

Mehmed Feyzi Efendi'nin Üstad'a yazdığı bir mektup

Feyzi ve Emin'in Mektubu

“Çok sevgili, çok kıymetli, çok müşfik Üstad'ımız, efendimiz hazretleri,

Evvela: Leyle-i Mirac'ımızı tebrik eder, ellerinizden öper, kusurumuzun affını rica ederiz.

Üstad'ımızın tercüme-i halini merak edenlere deriz ki:

Kur'ân-ı Hakîm, otuz üç âyâtının i'cazkâr işaretleriyle, İmam-ı Ali (r.a.) Celcelûtiye ve Ercûze'sinde kerametkâr delaletiyle, Gavs-ı Âzam (k.s.) beşaretkâr beyanıyla, Üstad'ımızın hakiki tercüme-i halini ve Risale-i Nur'un hakiki mahiyetini beyan etmişler.

Üstad'ımızın şahs-ı manevisini bilmek isteyenler, Risale-i Nur'un İşarat-ı Kur'aniye ve Keramat-ı Aleviye ve Keramat-ı Gavsıye Risalelerini ve Risale-i Nur'un sair eczalarını dikkatle tetebbu etmeleri lazımdır. Yalnız bizim, Üstad'ımız hakkındaki kanaat-ı katiyemiz şudur ki:

İsm-i Nur ve İsm-i Hakîm'e mazhariyetle, Kur'an-ı Hakîm'in hazinesinden nail olduğu hakaik ve maarifi, tahdis-i nimet maksadıyla beşere ilan eden bu allame-i zifünün Bediüzzaman Hazretleri, ahlak-ı Muhammediye (a.s.m.) ile tahalluk etmiş, nefis ve heva berzahlarından geçmiş, mekarim-i ahlakın en mümtaz ve müstesna bir timsâl-i mücesssemi olarak bu asırda bulunmuş. Şimdiye kadar bütün hayatında şayan-ı hayret bir uluvv-i himmet ve sekinet ve iffet ve mahviyet içinde yaşamış. Gına-yı kalbi, tevekkül ve kanaati harikulade, maişet ve kıyafeti, pek sade ve mekarim-i ahlakı, pek fevkalade, dünyaya zerre kadar meyil ve muhabbet etmez.

Hem öyle bir tarzda izzet-i ilmiyeyi hayatta muhafaza etmiş ki, asla kimseye arz-ı iftikar etmemek, hayatının en mühim bir düsturu olmuştur. Dünya kendilerine teveccüh etmişse de, ondan yüz çevirmiş olan Üstad'ımız, emr-i maaşta Cenab-ı Hakk'ın inayetiyle, iffet ve nezahetini daima muhafaza eder; sadaka, zekât ve hediyeleri almaz. Yakinen biliyoruz ki Kastamonu'da buldukları zaman, oturdukları evin icarını vermek için yorganını sattılar da, yine hiçbir suretle hediye kabul etmediler.

Hem Üstad'ımız, tekellüf ve taazzumdan asla hoşlanmaz ve talebelerinin dahi tekellüf kaydından azade olmalarını emreder. Ve buyurlar ki: 'Tekellüf, şer'an ve hikmeten fenadır. Çünkü tekellüf sevdası, insanı, hadd-i marufu tecavüze sevk eder. Mütekellif olanlar, bazan hodbinane bir tezahür ve tafahur tavrı ve muvakkat soğuk bir riyakâr vaziyeti takınmaktan kurtulmaz. Hâlbuki bunların ikisi de ihlası zedeler.'

Hem Üstad'ımız, gayet mütevazıdır. Tefevvuk ve temeyyüz dâiyelerinden, şöhrat sevdalarından ziyadesiyle sakınırlar. Kendilerine mahsus safi meşrebi, o gibi can sıkacak şeylerden âlidir. Herkese, hele ihtiyarlara ve çocuklara ve fukaralara, rıfk ve mülâyemetle uhuvvetkârane bir muamele-i

halisanede bulunurlar. Mübarek yüzlerinde, mehabet ve beşâşetle karışık bir nur-u vakar lemean eder. Heybetle beraber âsar-ı üns ve ülfet dahi görünür. Daima mütebessim bulunurlar. Fakat bazan tecelliyatın muktezası olarak mehabet ve celal nazarı o derece tezahür eder ki artık o zaman yanında bulunup da söz söylemek isteyen adamın, adeta dili tutulur, ne söylemek istediği anlaşılmaz. Bu acizler, çok defa bu hali müşahede ettik.

Üstad'ımızın, az söylemek âdetidir. Fakat söylediğini veciz söyler, herhalde düstur-u hikmet olarak pek manidar ve pek şümüllü birer câmiü'l-kelimidirler.

Üstad'ımız, ne kimseyi zemmeder ve ne de yanında kimseyi gıybet ettirir. Bunlardan asla hoşlanmaz. Kusur ve hataları setrederler. Hem o kadar hüsn-ü zanna maliktir ki, hatta kendisi hakkında bir nâseza söz tebliğ edene, 'Hâşâ! Bu yalandır. Bu sözü söyledi dediğin zat, böyle söylemez' buyururlar.

Üstad'ımızın nefisle mücahedede bir rüsh ve ihtisası vardır ki, asla huzuzat-ı nefsanîyelerine hizmet etmezler. Bir insana kâfi gelmeyecek kadar az yerler ve az uyurlar. Gecelerde, sabaha kadar calib-i dikkat bir hal-i hâşiâne ile ubudiyette bulunurlar. Yaz ve kış bu âdetleri tahallüf etmez. Teheccüd ve münacat ve evradlarını asla terk etmezler. Hatta bir Ramazan-ı Şerif'te pek şiddetli hastalıkta, altı gün bir şey yemeden savm-ı visal içinde ubudiyetteki mücahedelerini terk etmediler. Komşuları her zaman derler ki: 'Biz, sizin Üstad'ımızın sekiz sene yaz ve kış geceleri, aynı vakitlerde sabaha kadar hazin ve muhrık sadasiyle münacat seslerini dinler ve böyle fasılasız devamlı mücahedesine hayretler içinde kalırdık.'

Hem Üstad'ımız, taharet ve nezafet-i şer'iyeye son derece riayet eder, her zaman abdestli olarak bulunur, asla mübarek vaktini boş geçirmez. Ya Risale-i Nur telifiyle veya tashihiyle meşgul veya Münacat-ı Cevşeniye'yi kıraat ve secdegâh-ı ubudiyete kaim veya tefekkür-ü âlâ-i İlahî bahrine müstağrak bulunurdu. Ekseriyetle, yaz zamanı şehre uzak ormanlık dağ vardı. Üstad'ımızla oraya giderdik. Yolda, hem Risale-i Nur tashih ederler, hem bu âciz talebelerinin okudukları risaleye dikkat ederler ve tashih için hatalarını söylerler veyahut eski müellefatından birisinden ders verirler, bu suretle yolda bile mübarek vaktini vazife ile geçirirlerdi.

Evet, biz itiraf ediyoruz ki, Üstad'ımızın nutkundaki letafet ve ülfetindeki halavet o derece feyiz bahşederdi ki; insan, sabahtan akşama kadar o vaziyette ders alsa, yol yürüse, asla sıkılmak ihtimali yoktu.

Hem Üstad'ımız, Risale-i Nur hizmetini her şeye tercih ederler ve buyururlardı ki: 'Yirmi senedir Kur'an-ı Hakîm'den ve Risale-i Nur'dan başka bir kitabı ne mütalaa etmişim ve ne de yanımda bulundurmuşum; Risale-i Nur kâfi geliyor.'

Evet, Feyyaz-ı Mutlak tarafından bütün hakaik-i Kur'aniye kalb-i münevverine ilham ve ilka-ı külli ile ifaza olunur da Kur'an-ı Mucizi'l-Beyan'dan başka neye muhtaç olur? Bundan şüphesi olanlar, Risale-i Nur'a dikkat etsinler. Cenab-ı Hak, Üstad'ımıza, Risale-i Nur'un telifinde öyle bir iktidar-ı bedi ihsan etmiştir ki, bu herkese nasip olacak hasletlerden değildir. O harika Nur Risaleleri, herbiri, gurbette, hastalık içinde, dağda, bağda, kâtipsiz, tahammülü müşkül gayet ağır şerait dâhilinde, zahiri nice müşkilatlarla meydana gelmiş ve mü'minlerin imdadına yetişmiştir. Fakat Cenab-ı Hakk'a şükrolsun ki, inayet-i İlahiye, harika bir tarzda Üstad'ımıza fevkalade muvaffakiyet ihsan etmiştir. İşte bu sırdandır ki, Cenab-ı Hak, ona kâinatı bir kitab-ı semavî ve arzı bir sahife gibi keşf ve şuhudla bihakkalyakin okuyacak bir iktidar vermiş; mahz-ı inayetle böyle kudsî bir esere sahip kılmıştır.

Evet, âyât-ı teşriiyeyi hâvi Kur'an-ı Mu'cizü'l-Beyan'ın hakaik ve maarifini ve âyât-ı kevniyeyi şâmil kitab-ı kebir-i kâinatın vezaif ve meanisini beyan edip, marifetullahın en yüksek derecatına urûca nev-i beşeri teşvik eden ve bugünkü günde, ölmeye yüz tutan kalpleri bile izn-i İlahî ile ihtizaza getirecek kadar harika bir eser-i bedîa, bir sereyan-ı serîa olan Risale-i Nur ile neşr-i hakaik eden bu

vücut-u mes'ut ile beşeriyet iftihar etmek lazım gelirken; çok gariptir ki, ehl-i şekavet tarafından zehir verilmeye cesaret ve taş atılmaya bile cür'et ediliyor. Evet,

أَشَدُّ الْبَلَاءِ عَلَى الْأَنْبِيَاءِ ثُمَّ الْأَوْلِيَاءِ [36]

sırrıyla, enbiyanın varisi olanların türlü türlü belalara uğramaları, hikmet-i İlahiye iktizasından olmasıyla, o zümre-i mübareke gibi, Üstad'ımız dahi nice belalara hedef olmuştur. Hatta Kastamonu'ya ilk teşrif ettikleri zaman çocuklar, bir bedbaht şakî tarafından teşvik edilip, abdest almak için çeşmeye çıktıkları vakit taş atmışlar. Fakat Üstad'ımız daima gördüğü eza ve cefalara ulü'l-azmâne sabır ve tahammül eder. Hem safa-i sadre ve selamet-i kalbe malik olduklarından, o çocuklara dahi hiddet etmeyip buyururlardı ki: 'Bunlar, Sure-i Yasin'den mühim bir âyetin nüktesini keşfime sebep oldular' diye onlara dua ederlerdi. Sonra bu çocuklar, Üstad'ımızın duaları bereketiyle şâyân-ı hayret bir hal kesbettiler ki; Üstad'ımızı uzak-yakın nerede görürlerse, koşarak yanına gelirler, mübarek elini öperler, duasını alırlardı.

Hem Üstad'ımızın harika hâlâtı ve şayan-ı hayret garaib-i ahvali, başta Risale-i Nur olarak pek çoktur. Evet, biz itiraf ediyoruz ki, Üstad'ımız bizim hatırat-ı kalbimizi bizden ziyade okur, çok defa haberimiz olmadığı bir meseleden bizleri şiddetli telaşla ikaz ederler, bizi hayrette bırakırlar. Fakat günler geçtikten sonra aynen Üstad'ımızın ikaz ettiği şeyle karşılaşır, aklımız başımıza gelirdi.

Üstad'ımızla dağa gittiğimiz zaman, daha şehre dönme zamanı gelmeden, birden Üstad'ımız kalkarlar, bize de emrederlerdi. Hikmetini sormak istediğimizde: 'Acele gidelim, Risale-i Nur hizmeti için bizi bekliyorlar.' Hakikaten, şehre avdetimizde, mutlaka mühim bir Risale-i Nur şakirdi bizi bekliyor bulur veya birkaç defa gelip gittiğini komşular haber verirlerdi.

Yine bir gün, Mevlânâ Hâlid Hazretleri'nin (k.s.) Küçük Âşık namında bir talebesinin neslinden mübarek bir hanım^[37] HAŞİYE yanında çok senelerden beri muhafaza ettiği Mevlânâ Hazretleri'nin cübbesini, Ramazan-ı Şerif'te teberrüken Üstad'ımızın yanında kalsın diye Feyzi ile gönderir. Üstad'ımız hemen Emin kardeşimize yıkamak için emrederek Cenab-ı Hakk'a şükretmeye başlar. Feyzi'nin hatırına, 'Bu hanım, benimle yirmi gün için gönderdi, Üstad'ım neden sahip çıkıyor?' diye hayretler içinde kalır. Sonra o hanımı görür, o hanım Feyzi'ye der ki: 'Üstad hediyeleri kabul etmediğinden, bu suretle belki kabul eder diye öyle söylemişim. Fakat emanet onundur, canımız dahi feda olsun' der, o kardeşimizi hayretten kurtarır. Evet, mübarek Üstad'ımızın o cübbeyi kabulü, Mevlânâ Halid'den sonra vazife-i teceddüd-ü dinin kendilerine intikaline bir alâmet telâkki etmesindedir, derler. Hem de öyle olmak lâzım. Çünkü hadis-i sahihte:

إِنَّ اللَّهَ لَيَبْعَثُ لِهَذِهِ الْأُمَّةِ عَلَى رَأْسِ كُلِّ مِائَةِ سَنَةٍ
مَنْ يُجَدِّدُ لَهَا دِينَهَا [38]

buyurulmuş. Mevlana Hazretleri'nin veladeti 1193, Üstad'ımız Hazretleri'nin ise 1293'tür. Bu hadisin tam izahı Risale-i Gavsîye'de vardır.

Üstad'ımız, ara sıra bizlere, hususan Feyzi'ye, latife tarzında buyururlardı ki: 'Cezanız var, tokat yiyeceksiniz, hapse gireceksiniz...' diye Denizli Hapsi'mizi bize remzen haber verip, hem bizi ikaz, hem kablelvuku bir mühim hadiseyi keşfen beyan ediyorlardı. Hakikaten çok geçmedi, Üstad'ımızın dediği çıktı.

Yine Denizli Hapsi hadisesinden evvel buyurdular ki: ‘Kardeşlerim, çoktandır sekiz seneden fazla bir yerde kalmamışım. Şimdi buraya geleli sekiz sene oluyor. Bu sene, herhalde ya vefat edeceğim veya başka yere nakledeceğim’ diye Kastamonu’dan teşrifini haber veriyorlardı.

Hem Denizli Hapsi musibetinden evvel Üstad’ımız buyururlardı ki: ‘Kardeşlerim, Risale-i Nur’a birkaç cihette hücum hissediyorum, ziyade ihtiyat ediniz.’ Hakikaten çok geçmedi, İstanbul’da bir ihtiyar hoca, bilmeyerek, bir risalenin bir meselesine itiraz ediyor. Sonra eski fetva emini merhum Ali Rıza Efendi Hazretleri, o hocanın itirazını red ve Risale-i Nur’un hakkaniyetini tam tasdik ediyor.

Bir müddet sonra, bir hayvan ürküp Üstad’ımızın bacağını incitiyor. Aylarca, ıstıraplar içinde, vazife-i ubudiyetini ve Risale-i Nur’un hizmet-i kudsiyesini çok müşkülâtle ifa edebildi. Sonra dağda müthiş bir zehirlenmeden mütevellid gayet ağır surette hasta iken, Denizli Hapsi tevkifi meydana çıktı. Fakat o ferd-i ferîd, tahammülü pek müşkül bu dehşetli halde, hem hizmet-i imaniye ve Kur’aniyedeki azm-i metinini, hem ubudiyetteki vezaifi ifaya son derece gayret edip asla fütur getirmeden ulü’l-azmâne bir sabırla sebat ediyordu.

Yine, Üstad’ımız tevkifimizden evvel mükerreren buyururlardı ki: ‘Ehl-i dünya, Risale-i Nur’a ilişmesinler, ilişirlerse, afetlerin hücumuna sebep olurlar.’ Hakikaten herkesçe malumdur ki, Risale-i Nur şakirtleri tevkif edilir edilmez her tarafta afetler, zelzeleler, hastalıklar başlardı; ta Risale-i Nur’un hakkaniyeti tasdik olunup vatana faydeli olduğu itiraf edilinceye kadar, çok yerlerde, ezcümle Kastamonu’da zelzele devam etti. Hatta Kastamonu’nun tarihî yüksek kalesi –ki bazı risalelerin medresesi hükmüne geçti– Risale-i Nur’a ve müellifi olan Üstad’ımıza iştiyak ve hasretinden matem tutup en sağlam köklü taşlarını aşağı atarak, Üstad’ımızın ihbar-ı gaybîsini maddeten tasdik etmiştir.

Üstad’ımız tevkifimizden mukaddem buyururlardı ki: ‘Risale-i Nur’a müthiş bir hücum planı var; fakat merak etmeyiniz. Müjde, inayet-i İlahiye imdadımıza yetişecek. Şöyle ki: Bugün, okumak için Hizb-i Âzam-ı Nuri’yi açmıştım, birden karşıma:

وَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ فَإِنَّكَ بِأَعْيُنِنَا وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ [39]

âyeti çıktı. Mânen, ‘Bana bak!’ dedi. Ben de baktım, gördüm ki; manasının çok tabakalarından hususan mana-yı işarîsiyle ve cifrîsiyle hem hapis musibetine, hem necatımıza işaret ve bize beşaret ediyor’ buyurdular. İşte Denizli Mahkemesi, beraat kararı vermezden dokuz ay evvel, bilatereddüt bu ayetin defînesinden aldığı cevheri izhar edip, hem bu ayet-i kerimenin mühim nükte-i i’cazını keşf hem de bu kuvve-i maneviyeye muhtaç zayıf talebelerini tebşir etmekle bizleri mesrur eylemişlerdir. Bu âyetin tam izahı, Denizli müdafaasında ve lâhikasındadır.’

Nüsha-i nadire-i zaman olan Üstad’ımız, gayet şecî ve metin ve ulü’l-azmâne bir cesaret-i fevkalâdeye mâlik bir lisanü’l-haktır ki hak yolunda söz söylemekten çekinmez ve levmi lâimden korkmazlar. Bir gün, ‘Bismillah’ yazılı kabir taşlarını lağımlar üzerine konurken görürler. Orada, dünyaca mühim zatlar hazır oldukları halde, kimsenin söyleyemediği gayet acı sözlerle o haksız işe ve daha başka haksız işlere de sedd-i sedid olmuşlardır.

Hem memleketimizde her kim Üstad’ımızı rencide etmeye cesaret etmişse, Risale-i Nur’a zarar getirmişse, mutlaka sû-i akibete uğramışlardır. Bazıları dehalet edip akılları başlarına gelmiş ise de, bazıları da cezalarını çekmişlerdir. Bu vak’aların bazıları Lâhika’da yazılmıştır.

Elhasıl: Mübarek Üstad’ımızın evsaf-ı kemalini ve mehasin-i ahvalini bizim gibi âcizlerin bihakkın tasvir ve tarif edebilmesine imkân yoktur. Hâlık-ı Zülcelâl ve’l-Cemal Hazretleri, Üstad’ımızı, bir vücud-u müstesna olarak yaratmış ve tevfik-i İlahîsine mazhar kılmıştır. Ne saadet ona ki onun bizzat iştilal ettiği ve ehemmiyetle teşvik ve tavsiye ettiği Risale-i Nur ile hizmet-i Kur’aniye ve imaniyede

buluna ve Risale-i Nur'dan dersini almış ola...

Üstad'ımız, memlekette buldukça, fasılasız neşr-i hakaik eylemiş ve bizim saadetimiz için feyiz bahşeden mübarek nefesini sarf etmiştir. Cenab-ı Erhamürrâhimin'den bütün ruh u canımızla niyaz ederiz ki: Maşer gününde dahi bizleri:

السَّعِيدُ سَعِيدٌ فِي بَطْنِ أُمَّهِ [40]

hadis-i şerifine mazhar olan Üstad'ımız define-i ulum ve fûnun, bediü'l-beyan allâme-i Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri ile birlikte haşretsün. Ta ki, o korkulu günde nurlu, müşfik, mübarek eliyle elimizi tutsun, huzur-u Resul-i Ekrem Aleyhissalâtu Vesselâma bizi götürsün, inşaallah!

Risale-i Nur şakirtlerinden
Feyzi, Emin”

Ayrılmaz İkili

Kastamonu anılınca “Feyzi ve Emin” ismi adeta birbirinden ayrılmaz iki parça gibi anılır. O yıllarda Üstad'a hizmette önde gelen iki talebedirler. Tayyip Er anlatıyor:

“Bir-iki arkadaşla beraber Çaycı Emin Bey'i ziyaret edelim dedik. Kastamonu'ya geldik. Fakat belinden rahatsız olduğundan İstanbul Baltalimanı Hastanesi'nde yattığını öğrendik ve ziyaretine gittik. Risale-i Nur Talebesi ve Mehmed Feyzi Efendi'nin yakınlarından olduğumuzu söyleyince bizi dikkatle dinledi. Sonra bize başından geçenleri anlattı. O zaman durumum iyiydi. Yatağının altına bir miktar para koymak istedim; şiddetle karşı çıktı. ‘Benim bir şeye ihtiyacım yok!’ dedi. Sonra, ‘Size Feyzi Efendi'nin bir kerametini anlatayım’ dedi ve şöyle devam etti:

‘Ben Vanlıyım. Bir işim için İran'a gitmek istiyordum. Fakat ne zaman sınıra gitsem geri çevriliyordum. Bu yüzden çok üzgün vaziyette bir gece rüyamda Mehmed Feyzi Efendi'yi gördüm. Bana niçin sıkıldığımı sordu. Ben de İran'a gitmek istediğimi ama kapıyı açmadıklarını söyledim. Bunun üzerine ‘Bana o kapıyı göster!’ dedi. ‘İşte şurası!’ dedim. Kapıya bir tekme vurunca kapı yıkıldı. ‘Haydi gir!’ dedi. Bu rüyayı gördüğüm gecenin sonrasında izin çıktı, kapı bana açıldı.

Kastamonu'ya döndükten sonra bu rüyayı olduğu gibi kendisine anlattım. Mübarek zat gülerek, ‘Yahu ben koca kapıyı teperek nasıl yakayım?’ diyerek latife etti. Zaten beraberken daima ciddi durmazdık, arada sırada latife ederdik.”

Şairliği

Mehmet Feyzi Efendi, âlim, fazıl şahsiyeti yanında maksadını düzgün ifade eden bir edip vasfıyla da karşımıza çıkar. Elimizde kendisine ait Risale-i Nur konusunda yazılmış bir şiir bulunmaktadır. Bu şiirini buraya alıyoruz:

Çeşm-i im'ânımla kıldım, Risale-i Nur'a nazar,
Yoktur imkân yaza mislin, efrâd-ı beşer.

Bu ne elfaz, bu ne mana, bu ne üslûb-u hasen,
Okudukça müncelî olmakta, daim bir hüsün.

Bârekâllah, ey mukaddes nur-u Hüdâ,
Sendedir envâr-ı tevfik-i İlâhî, rûşenâ.

Âfitâbın nuru zâildir, bu nur emân verir,
Subh-u mahşerde uyûn-u mü'minîne incilâ.
Her harfin şem'a-yı feyz-i İlahî, cilveger,
Zevk alır baktıkça insan, bütün eşyadan geçer.
Eyliyor talim-i iman-ı tahkikî cümle âleme,
Kim okur sıdk ile iner feyz-i Rahmân kalbine.
Halleder tılsım-ı kâinatı, her harfi dünyaya değer,
İlm-i nâfidir, yazılır ecr-i cezîl, ta kıyamet bîkeder.
Hâsılı, bilcümle meknûzât-ı hikmet-perverin,
Her biridir ehline, bir âfitâb-ı Hak-nümâ.
İlahî bihakki Esmâike'l-Hüsna,
Ta kıyamet münteşir olsun, uyûn-u ehl-i Hak bulsun cilâ.
Ey müellif-i Risale-i Nur, ger edersin iftihar becâdır,
Gıpta ederse cümle ihvanın sana, çok sezâdır.
Çünkü eyledin iman-ı tahkike bir memur,
Elde ettin şâh-ı eserle zuhr-u yevmi'l-mefer.
Bilirim değilsin enbiyâdan bir nebî, [41]HAŞİYE
Lâkin elinde nedir bu nur-u muteber?
Feyziya sen etme tatvîl-i kelâm,
Eyler elbet ehl-i irfan, arz-ı tahsîn-i eser.
Fakir talebeniz
Küçük Hüsrev Mehmed Feyzi

Annesinin Ölümü

1946 yılına gelindiğinde Mehmed Feyzi Efendi'nin annesi Hafize Ayşe Hanım hastalanır. Gün geçtikçe takatten düşer. Bu mübarek ve nurlu hanım, büyük müjdelere ve beşaretler içinde son nefesini kelime-i tevhitler çekerek verip, Nurlar'ı okuyarak ebedi yolculuğuna çıkar.

Mehmet Feyzi Efendi, ziyaretine gelen Ahmed Kureyşi vesilesiyle annesinin vefatını şöyle anlatır: "Kureyşi'yi görünce annemi hatırladım. Annem gördüğü bir rüyayı bana anlattı. Annemin ifadesiyle rüya şöyle:

'Bu gece rüyamda çok yakışıklı bir Arap gördüm. Bana koltuğunda beyaz bir bohça getirdi. Daha bu yaşımaya kadar, bu kadar yakışıklı kimseyi görmedim.'

O günlerde de Kureyşi gelmişti. O zamanlar genç ve çok yakışıklı idi. Rüyayı şöyle tabir ettim: 'O Arap, Kureyşi Efendi'dir. Beyaz bohça da annemin vefatına işarettir, kefenin delalet eder. Dolayısıyla da imanla gideceğini gösterir' dedim. Bir iki gün sonra vefat etti. Allah rahmet eylesin."

Annesinin vefatı, Üstad'ın ifadeleri arasında da yer alır:

"...Ve Feyzi'nin merhume validesinin Risale-i Nur dersleriyle güzel ve nurani vefatı, Nurlar'ın, şakirtlerine sekerat vaktinde ve sıkıntılı zamanlarında imdada yetişmesine bir parlak numune olarak Lâhika'ya girmesi münasiptir."

Mehmet Feyzi Efendi'nin hocası Hafız Ömer Aköz de 15 Temmuz 1952'de bir trafik kazasında vefat eder. Oysa bir gün önce hafızlık merasiminde beraberdirler ve hocanın Nasrullah Camii'nde okuduğu son hutbesini dinlemiştir. Peşpeşe bu vefatlar, Mehmed Feyzi Efendi'nin nazik gönlünü

incitir. Dünyadan bütün bütün alakası kesilir.

Afyon Hapsi

1948 yılına gelindiğinde Üstad Bediüzzaman ve yakın talebeleri bu defa Afyon Hapsi'ne konurlar. Mehmed Feyzi Efendi gibi onunla kader birliği yapmış diğer Kastamonulu talebeler de Afyon'a getirilirler. Yine Çaycı Emin Efendi, Taşköprülü Sadık Bey, İnebolulu İbrahim Fakazlı ve Nazif ve Selahattin Çelebiler vs. bu sefer on aylık bir hapisle cezalandırılırlar. Mehmed Feyzi Efendi ikinci kez Üstad'la birlikte Medrese-i Yusufiye'ye girme şerefine nail olur. O günleri anlatırken şöyle der:

“Denizli'den sonra 1948'de Üstad'la birlikte bizi Afyon Hapsi'ne gönderdiler. Önce bizi alıp valiliğe götürdüler. Kastamonu'nun eşrafi da orada hazırды. Vali benim aleyhime onları iyice doldurmuştu. Hepsi birden ağız birliği etmişçesine bana hücum ettiler. ‘Sen memleketimizi lekeledin! Kürtçülüğe, bölücülüğe alet oldun!’ diye ver yansın ettiler. Tutuklandığımdan çok, onların böyle aleyhimde aldatılmış olmalarına üzüldüm. Neyse bizi alıp Afyon'a götürdüler, gece vakti tevkif ettiler. O zamana kadar Nurcu ismini hiç duymamıştım. İlk defa Nurcu tabirini Afyon'da duydum. Önce hepimizi bir nezaret odasına koydular. Üstad bizleri diğer talebelerine göstererek, ‘Bu on Said kadar hizmet etmiştir. Şu yüz Said kadar hizmet etmiştir’ diye iltifat ederek tanıtıyordu.

El öptürmekten hayatım boyu hiç haz etmedim; fakat bir keresi müstesna. O da hapisten çıkıp da suçsuzluğumuz ortaya çıkınca, o valilikte bana hakaret eden eşraf yanıma geldiler. Özür dileyip elimi öptüler. İşte ilk defa o zaman el öptürmekten zevk aldım.”

Altıncı Koğuş

Afyon Hapsi'nde Hüsrev, Refet, Taşköprülü Sadık Bey, Konyalı Halıcı Sabri, Halil Çalışkan ve Mehmed Feyzi Efendi gibi Nur'un rükünleri mesabesinde talebeleri Altıncı Koğuş'a yerleştirirler. Düşmanlar, Nur Talebeleri'ni hapse atmakla kalmaz, bir yandan Üstad'ı ihanetlerle çürütmeye uğraşırken, diğer yandan hapisteki Nur Talebeleri arasına soğukluk vererek tefrika çıkartmaya çalışırlar. Hapishanenin sınırları geren şartları, buna son derece müsaittir. Bazen küçük bir kıvılcım yangına dönüşebilir.

Hüsrev Efendi, herkesin saygı duyduğu bir ağabey ve öncü konumundadır. Geceleri sürekli ibadet eder. Cevşen, Evrad-ı Kudsiye gibi duaları ezbere okur ve her gece teheccüt kılarak sabah namazına kadar böyle devam eder. Vakit namazlarında onu öne geçirirler. Niyet ederken, “neveytü, neveytü” diye huzura girmekte Üstad gibi o da zorlanır. Halıcı Sabri, bazı fıkıh kitaplarından öğrendiği bilgilere göre kendisine itiraz eder. “Senin bu tavrın şeriata aykırıdır!” deyip namazları ayrı kılmaya başlar. Mehmed Feyzi Efendi, aralarında denge unsuru olmaya çalışır.^[42]

Üstad koğuşundaki sobanın patlamasından bu durumları hisseder ve yazdığı pusulalarla, özellikle üç talebesine ismen hitap ederek hapiste meydana gelen kırgınlıkları düzeltmelerini rica eder:

“Aziz, sıddık kardeşlerim Refet, Mehmed Feyzi, Sabri,

Ben şiddetli bir işaret ve manevî bir ihtarla sizin üçünüzden, Risale-i Nur'un hatırı ve bu bayramın hürmeti ve eski hukukumuzun hakkı için çok rica ederim ki dehşetli yeni bir yaramızın tedavisine çalışınız. Çünkü gizli düşmanlarımız iki planı takip edip, biri beni ihanetlerle çürütmek, ikincisi mabeynimize bir soğukluk vermektir. Başta Hüsrev aleyhinde bir tenkit ve itiraz ve gücenmekle bizi birbirimizden ayırmaktır.

Ben size ilan ederim ki, Hüsrev'in bin kusuru olsa ben onun aleyhinde bulunmaktan korkarım. Çünkü şimdi onun aleyhinde bulunmak, doğrudan doğruya Risale-i Nur aleyhinde ve benim aleyhimde

ve bizi perişan edenlerin lehinde bir azim hıyanettir ki benim sobamın parçalanması gibi acip, sebepsiz bir hadise başıma geldi. Ve bana yapılan bu son işkence dahi bu manasız ve çok zararlı tesanütsüzlüğünüzden geldiğine kanaatim var. Dehşetli bir parmak buraya –hususan Altıncı’ya– karışıyor. Beni bu bayramımda ağlatmayınız, çabuk kalben tam barışınız.”^[43]

“...Evet, münafıkların ehemmiyetli ve tecrübeli bir planı, böyle her biri birer zabıt, birer hâkim hükmündeki eşhası, müşterek bir meselede böyle kaçınmak ve birbirini tenkit etmek asabiyetini veren sıkıntılı yerlerde toplattırır, boğuşturur, manevî kuvvetlerini dağıttırır. Sonra, kuvvetini kaybedenleri kolayca tokatlar, vurur. Risale-i Nur şakirtleri, hıllat ve uhuvvet ve fena fi’l-ihvan mesleğinde gittiklerinden, inşaallah bu tecrübeli ve münafıkane planı da akim bırakacaklar.”^[44]

“Bu Sakalı Kesmem!”

Afyon Hapsi’nde ağır mahkûmlardan biri berberdir. Berber; iri yarı, burma bıyıklı, kabadayı biridir. Gardiyanlar, sakalını kesmesi için Mehmed Feyzi Efendi’yi onun yanına getirirler. Fakat berber, bir Mehmed Feyzi Efendi’nin sakalına, bir de gardiyanlara baktıktan sonra şöyle der:

“Şu sakalın güzelliğine bak! Ben bu sakalı kesmem. Kes diyenin de başını keserim!”

Tabii gardiyanlar bir şey diyemezler. Böylece, “Senin sakalın benim sakalımdır” diyen Üstad’ın himmetiyle Mehmed Feyzi Efendi’nin sakalı kesilmekten kurtulur.

Afyon Mahkemesi’ne götürülen Nur yolcuları...

Üstad Bediüzzaman'ın sağındaki Mehmed Feyzi Efendi

Rutubetli Koğuş

Afyon Hapsi'nde Mehmed Feyzi Efendi'nin yatağı rutubetten dolayı su içinde kalır. Kış günü su boruları ve lağımlar donar. Taşan lağımdan yayılan ağır koku koğuşlara yayılır. Mehmed Feyzi Efendi'nin nazik bünyesi buna dayanamaz, baygınlık geçirir. Kendisini dışarı çıkarıp karlar üzerine uzatırlar. Bir müddet temiz havada kaldıktan sonra ancak kendine gelebilir.

Hapisten kalan soğuk algınlığı ciğerlerine işler ve daha sonraki yıllarda öksürük nöbetleri halinde yakasını hiç bırakmaz. Bu yüzden enfiye kutusunu yanından eksik etmez ve sık sık burnuna çekerek rahatlamaya çalışır.

“Seni Şikâyet Ediyorum!”

Vedat Kader, Mehmed Feyzi Efendi'den naklen Afyon Mahkemesi'yle ilgili şunları anlatır:

“Afyon Mahkemesi'nde savcı iddianameyi okurken mütemadiyen, ‘Said-i Kürdî, Said-i Kürdî’ deyip idam talep ediyordu. Üstad Hazretleri ayağa kalkarak, mahkemeye karşı, ‘Ben Türk milletindenim!’ diyerek haykırmıştı.

Mehmed Feyzi Efendi, bu hatırayı anlatırken yanında hazır bulunan Mustafa Usman'ı da şahit göstererek, ‘Mustafa! O mahkemede sen de vardın. Üstad'ın bu sözünü hatırlıyor musun?’ dediğinde Mustafa Usman da duyduğuna ve gördüğüne şahitlik etmişti.

Yine Mehmed Feyzi Efendi anlatmıştı:

‘Afyon Mahkemesi'nin görüldüğü günlerde, Üstad Hazretleri'yle beraber Afyon Adliyesi'nde mahkeme olmayı bekliyorduk. Üstad Hazretleri bana hitaben, ‘Feyzi! Ben bu mahkemeyi bir celsede bitiririm; ama sırtımda yumurta küfeleri var’ diyerek salonda bekleyen arkadaşları gösterdi. Mahkemenin bahçesinde de arkadaşlarımızın yakınları ve çoluk çocukları vardı.

Afyon Mahkemesi karar safhasındaydı. Afyonlular ve hapishane arkadaşlarımızın yakınları mahkeme koridorlarını ve bahçesini doldurmuşlardı. Bizleri mahkeme salonunun dışında beklettiler. Öğle paydosu olmuştu. Memurlar ve halk paydos oldu diye dağılmışlardı. O anda bizleri alelacele mahkeme salonuna aldılar. Altı ay ceza verip dışarıya çıkardılar. Üstad Bediüzzaman Hazretleri dışarı çıktıktan sonra tekrar mahkeme salonunun kapısını açtı, mahkeme reisine eliyle işaret ederek:

‘Seni kanunsuzluğunla Mahkeme-i Temyiz'e, zulmünle de Mahkeme-i Kübra'ya şikâyet ediyorum!’ dedi ve hemen kapıdan dışarı çıktı. Mahkeme reisinin yüzü sapsarı kesilmişti.’”

Afyon Müdafaası

Gerek Mehmed Feyzi Efendi'nin, gerekse Hüsrev Efendi'nin Afyon mahkeme müdafaalarını okuduktan sonra ehemmiyetlerine binaen bizzat Üstad yeniden kaleme alır. Üstad'ın kaleme alıp Mehmet Feyzi Efendi'nin mahkemeye sunduğu müdafaası şöyle:

“İddianame beni Üstad'ım Said Nursî'nin hem sır kâtibi, hem kendisiyle hem Risale-i Nur'la şiddetli alakalı, hem çok hizmet ettiğimi bahisle, bu hareketimi medar-ı mesuliyet saymış. Ben de buna karşı bütün kuvvetimle bu ithamı kabul edip iftihar ediyorum. Çünkü fitratımda ilme karşı gayet kuvvetli bir iştihak var. Bir delili şudur ki: Denizli hadisesinde menzirim taharri edildiği vakit beş yüz seksen adet mütenevvi kütüb-ü ilmiye ve Arabiye evimde bulunduğu resmen sabit olmuştur. Benim fakr-ı halimle ve gençliğimle ve lisan-ı Arabî'de noksanıyetimle beraber bu zamanda binde

bir şahısta bulunmayan bu mütenevvi beş yüz seksen cilt kitabı bana toplattıran, fevkalade bir talebelik şevki ve harika bir aşk-ı ilmîdir.

İşte bu fitrî istidatla, daima hakiki bir Üstad arıyordum. Cenab-ı Hakk'a hadsiz şükrolsun ki, uzakta aradığımı pek yakında elime verdi. Evet, Üstad'ım olan Said Nursî'nin bütün hayatının gayesi, şevk-i ilimde ve ulum-u İslamiye'yi bilmek aşkında geçtiğini bütün hayatı şahadet ediyor. Hem ben müşahedatımla, hem Üstad'ımın matbu Tarihçe-i Hayatı'yla, hem eski talebelerinden aldığım malûmatla kat'î bildim ki, bendeki fitrî aşk-ı ilmî, Üstad'ımda harika bir surette bulunuyor ki, bu zamanda bütün medrese âlimlerinin hilafına olarak, pek harika, tek başıyla medrese talebeliğini muhafaza edip her belaya tahammül etmiş. Hatta ehl-i siyaset, Üstad'ımın bu acip hallerini anlamadıkları için hiç alakası olmayan bir nevi siyasete temas ettirmeye çalışmışlar, hatta hapslere sokmuşlar. Fakat sonra Cenab-ı Hak, o aşk-ı ilmîyi Kur'an'ın hakaikine bir anahtar yapmış. Bütün ehl-i ilmi ve feylesofları hayrette bırakan Risale-i Nur meydana çıkmış. Ben de o sırada bütün hayatımda aradığım ve kendi fitratımda ve fakat pek yüksek bulunan bu Üstad'ı bir ihsan-ı İlahî olarak Kastamonu'da yanımda buldum. Ahir ömrüme kadar da buna teşekkür ediyorum.

Hem Üstad'ım eskiden beri izzet-i ilmiyeyi muhafaza için sadaka ve hediye gibi şeyleri kabul etmediği gibi, talebelerini de men eder. Kimseye başını eğmez. Hatta harika vaziyetlerinden, harp içinde avcı hattında oturmaya ve sipere girmeye tenezzül etmeyerek izzet-i ilmiyeyi muhafaza ettiği gibi, üç dehşetli kumandana karşı kahramancasına hocalık ve haysiyet-i ilmiyeyi muhafaza için onların hiddetine karşı ehemmiyet vermeyip onları susturdu. Onun için bu Üstad'ımı, bu millet ve vatanın ve Türk ulemasının pek büyük şerefini muhafaza etmek için her şeyini feda etmiş bir şahıs bildiğimden, ben de kendime hakikî Üstad kabul ettim. Böyle vatan ve millete hakiki fedakâr bir Üstad'ın -farz-ı muhal olarak- yüz kusuru da olsa nazar-ı müsamaha ile bakıp itiraz etmemek gerektir.

Bu memleketin vatanperverleri Meşrutiyet devrinde, milliyetçiler ve hamiyetperverleri Cumhuriyet'te, bu Üstad'ın ilme ettiği fevkalade hizmeti vatan ve millet namına takdir ettiklerine bir numunesi şudur ki: Câmîü'l-Ezher sisteminde, Medresetü'z-Zehra namında Van vilayetinde temeli atılıp eski Harb-i Umumî münasebetiyle geri kalan Şark darülfünununa İttihad ve Terakki hükümeti on dokuz bin altın lira verdiği gibi, yirmi dört sene evvel Cumhuriyet hükümeti de Üstad'ımın Darülfünun'una yüz altmış üç mebusun tasdikiyle yüz elli bin lira tahsisat verilmesini kabul etmeleridir. Bu yüksek Üstad'ın tek başıyla Câmîü'l-Ezher gibi binler hocaların teşebbüsüyle vücuda gelecek bir medrese-i kübrayı vücuda getirmeye yakın muvaffak olması gösteriyor ki, vatanperverler ve milliyetperverler dahi, medrese ulemalarıyla beraber bu Üstad'ımı takdir ve tahsin etmeleri lazım ve elzemdir. Biz de böyle bir Üstad elimize geçtiği için her zahmet ve meşakkate tahammüle karar vermişiz. Füyuzât-ı ilmiyesiyle ve yüz otuza varan âsâr-ı kudsiyesinin hakaikiyle beni ilim ve iman yolunda terakki ettiren bu mümtaz allame-i zamana sonsuz bir varlıkla hürmetim vardır. Bu hürmetim ebede kadar inşaallah gidecektir.

İddia makamının beni suçlandırmak istediği ve aylardan beri tetkikat ve taharriyat neticesinde hakikatine vasıl olamadığı, dini ve dinî hissiyatı alet ederek devletin emniyetini ihlal edecek bir gizli cemiyetin, ne vücudu var ve ne de böyle bir cemiyetle alakamız vardır. Yegâne alakamız, hükümet-i cumhuriyenin kanunları muvacehesinde en çetin imtihanlarda, en yüksek ehl-i vukuf heyetler tarafından icap eden hürmeti görmüş ve salahiyettar mahkemelerde beraat kazanmış Risale-i Nurlar'dır. Bu ise, vatana ve millete ihanet değil, doğrudan doğruya vatana ve millete nafi ilim uğrunda bir çalışmaktır. Bunun haricinde ne bir siyasî maksat ve ne de başka bir garaz yoktur. Binaenaleyh, bu hususta da masumiyet ve samimiyetimiz meydanda olmakla, Denizli Mahkemesi'nde olduğu gibi yüksek mahkeme-i adilenizden adaletin tecellisiyle beraatimi talep ediyorum.

Gam Yemezdim

Mehmed Feyzi Efendi'nin ilk talebelerinden emekli imam hatip İbrahim Küçük anlatıyor:

“Hocaefendi gençliğinde, her vesileyle hatta kahvehanelere bile gidip insanları irşat etmek isterdi. Afyon Hapishanesi'nden çıktıktan sonra bir gün Nasrullah Camii şadırvanında abdest alırken, zamanın Kastamonu Müftüsü Hazım Efendi, yanına yaklaşır ve ‘A oğlum, koskoca hükümetin işi sana mı düştü?’ deyip tarizde bulunur. Hâlbuki İslamiyet uğruna hapse düşmüş birine, ‘Tebrik ederim, gazan mübarek olsun!’ en azından ‘Geçmiş olsun!’ demek gerekirken, müftünün böyle söylemesi Feyzi Efendi'nin çok ağırına gider. ‘Hiçbir şeye üzülmedim ama bu söz çok ağırına gitti. Cahil birisi söyleseydi gam yemezdim!’ diyerek üzüntüsünü belirtir.”

Kastamonu Hüsrev'i

Mehmed Feyzi Efendi'nin Üstad'a yazdığı aşağıdaki mektup, sadece İnebolu teksir baskısı Asâ-yı Mûsâ mecmuasının sonunda yer almakta, bu nüsha da Sungur Ağabey'in nezdinde bulunmaktadır. Risale-i Nur'un mahiyeti ve misyonu hakkında çok özlü bir yazı olan bu mektup, Mehmed Feyzi Efendi'nin Risale-i Nur'a olan vukufiyet ve bağlılığını göstermesi bakımından manidardır.

Üstad, mektubun başına “Kastamonu'nun küçük Hüsrev'i Mehmed Feyzi'nin mektubundan bir parçadır” diye yazarak takdim eder.

بِسْمِهِ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ
السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ أَبَدًا دَائِمًا ^[46]

“Çok sevgili Üstad'ım!

Bu ihtiyar, sahtekâr, bidatkârlara mukabil, Risale-i Nur' dan tam ders alan münevver, takdirkâr, bahtiyar gençlik dahi böyle söylüyor:

Maneviyat denizinin coşkun ve kükremiş mevceleri ortasında çok biçarelerin sarsılmış ve kuvvetini kaybetmiş imanının yegâne kurtuluş gemisi ve o geminin hedef ittihaz edeceği Risale-i Nur'un inkâr edilemeyecek kadar bir kudretle nurlandırdığı saadet-i ebediye... Yine parlak nurudur. Onun içinde maddiyattan ziyade, ruhaniyatın tecellisi her bir sahifesinde kâriilerin vazihan gördüğü burada, dünyada gafletle kendilerinden geçenler ve adeta ölümü hiç olmak gibi bir aşağı mertebeye kadar indiren gafil yolcular ve böylelikle zulmet âleminde misafir olduklarını hâlâ sezemeyen bedbahtlar, Risale-i Nur'un aydınlattığı yollara nazarlarını çevirdikleri zaman, kabrin bir saadet-i ebediye kapısı, ölümün de yok olmak değil, saadet-i bakiyeye vasıl olacağını bihakkın gösteren bir hidayet kaynağı olduğunu anlayacaklar. Belki de kalplerinin hicran köşesinde bihaber olarak saklı kalan zayıf imanlarının sönük ziyasını Risale-i Nur'un nuruyla parlattığı anda, fani âlemlerin faniliklerinden kurtulup, baki âlemlerin bakiliklerine ulaşan şirin aydınlık yolunu hissedecekler. Böylece gafillerin gafletten uyanmaları, kutsi Üstad'ımızın yegâne gayesidir. Risale-i Nur'un hedefini bu suretle bir nebze açıklarken, insanîyetin nazarını ruhun, maneviyatın nihayetsiz ufuklarına dikmelerini temenni ediyoruz. Zira ağaran fecirde bir nur parlıyor. Bu nur ki, imanın nuru ve o nuru gösteren Risale-i

Nur'un nurudur.

İşte ey kardeş, ey dindaş! Hissiyatının bütün mevcudiyetiyle bu envar-ı imaniyeyi ruhunun ta derinliklerinden kopup gelen bir sadakat ve muhabbetle sarılarak hiç şüphesiz beşerin fevkinde bir kudret ve Cenab-ı Hakk'ın inayet-i İlahiyesiyle bu Risale-i Nur'un meydana çıktığını bil. Ve o büyük Üstad'ın harikası önünde tazimle eğilmeyi bir vicdan borcu addet.

Ey ruhları dalgalandıran ve kaleminden şimşekler çaktıran muhterem Üstad! Senin azametli harikanın en büyük nişanesi olan Risale-i Nur'un nuru, kararmaya yüz tutan iman ufuklarını nurlandırdı ve aydınlattı. Ve ebede kadar da aydınlatacaktır inşaallah.

Kastamonu Risale-i Nur Şakirtlerinden
Mehmed Feyzi”

Lügatçe

Mehmed Feyzi Efendi, İslamî ilimlere vakıf olması sebebiyle Üstad Hazretleri kendisinden Asâ-yı Mûsâ'da geçen Arapça kelimelerin manalarını bir lügatçe halinde yazmasını ister. Mehmed Feyzi Efendi, Üstad'ın bu arzusuna uyararak Osmanlıca elifbadaki harf sırasına göre tertip ettiği kelimelerden oluşan bir lügatçe hazırlar. Bu lügatçe, sadece Osmanlıca Asâ-yı Mûsâ'nın İnebolu teksir baskılı nüshasının arkasında yer alır. Her nedense daha sonra basılan Latince baskılarda yer almaz.

Bu lügatçeyle ilgili Sıddık Dursun'un bir hatırası şöyledir:

“Mehmed Feyzi Ağabey, bir hatırasını şöyle anlatmıştı:

‘Bir gün Üstad'la beraber Risale-i Nur okuyorduk. Bazı kimseler, Risale-i Nur'un bazı kelimelerini kendilerine göre değiştirip öyle basmışlar. Üstad bunları görünce çok hiddetlendi. Bıçağını çıkarıp o kelimeleri kazıyarak, ‘Feyzi Kardeş, Risale-i Nur için lügatçe hazırlamak icap etmektedir. Sen derhal Asâ-yı Mûsâ'dan başla ve bütün külliyata lügatçe hazırla!’ dedi. Ben de bu emir üzerine lügatçe hazırladım. Üstad Hazretleri de lügatçeyi Asâ-yı Mûsâ'nın arkasına koyarak teksir yaptırdı. Ve bir de takriz yazmıştım.’

Ben dedim: ‘Efendim, lügatçeli ve takrizli nüsha bende var. Fakat maalesef sonradan yapılan baskılarda çıkarılmış!’ Çok kibar bir dille, ‘Herhalde kardeşler kâğıt bulamamışlar, onun için olsa gerek’ diyerek latif ve kibar bir şekilde yorumladı. Ve ‘Sende varsa bana getirebilir misin?’ dedi. Ben heyecanlandım ve ikinci bir gelişimde o nüshayı götürdüm. Çok mütehassis oldu ve takrizi okumamı istedi. Ben okudum, o da dinledi. Çok memnun olduğunu ifade ederek teşekkürlerini bildirdi.”

Mehmet Feyzi Efendi, bu lügatçenin başında, Üstad'ın engin ilmine ve Risale-i Nur'un mahiyetine, Üstad'ın kullandığı kelimelerin mana zenginliğine işaret eden önemli bir takdim yazısı kaleme alır. Şöyle ki:

“Asa-yı Mûsâ mecmuasındaki Arabî kelimelerin kısaca tercümelerine dair bir lügatçedir.

بِسْمِهِ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ [47]

Bu lügatçeye bakan kardeşlere bir ihtar ve beyan-ı mazeret...

Bediü'l-beyan olan Risale-i Nur'un müellifi Üstad'ımız Allame Said Nursî Hazretleri, evvela mücahede-i nefsanîyeyi her şeye takdim ve sıfat-ı mezmumeyi mahv, alaik-ı dünyeviyeden inkıta, hakikat-ı himmetle Cenab-ı Hakk'a teveccüh ettiğinden, kalb-i münevverinden hicab-ı zulmet inayet-i Hak'la inkişaf ve rahmet-i ilahiye feyezân ve nur-u Samedanî lemean edip, 'Efemen şerehallahu sadrehu li'l-İslamî fehüve alâ nûrin min Rabbihî' sırrına mazhariyetle sadr-ı şerifi münşerih olup, rahmet-i sübhaniye ile sırr-ı melekût, mirat-ı kalbine münkeşif ve hakaik-i imaniye ve Kur'aniye tele'lü ettiğinden, şüphesiz Risale-i Nur doğrudan doğruya ilm-i İlahî, ihsan-ı Rahmanî, ikram-ı Rabbanî, feyz-i Samedanî, intak-ı Sübhanî, hem i'caz-ı maneviye-i Kur'anî, hem makbul-i Şah-ı Risalet (a.s.m.), hem memduh-u Şah-ı Velayet (r.a.), hem merğub-u Şah-ı Geylani (k.s.), hem Kur'an-ı Mucizü'l-Beyan'ın sema-i manevisinde parlayan hidayet ve tevfiğ güneşlerinin nurlarının inikası, hem sırr-ı veraset-i kamile-i Nebeviye (a.s.m.) cihetiyle, Resul-i Ekrem'e (a.s.m.) ihsan olunan cevamiü'l-kelim gibi Üstad'ımıza dahi 'kalilü'l-lafiz, kesirü'l-mana' kelimat-ı camia ikram olunması, hem Üstad'ımız Esmâ-i Hüsna'dan isim-i Bedi'ye mazhariyetinden, telifi olan Risale-i Nur kelimat-ı bedia ve tabirat-ı garibe ile müzeyyen olmuş.

Hem tercüme olunacak kelimat-ı Arabiye'de, Üstad'ımız, yalnız lügati, sathî manaları düşünmeyip, belki gayet geniş ve pek kudsî olan iman ve Kur'an hakikatlerini nazara alarak gayet harika deliller, hem burhanlar, kati hüccetler ispat ve bayan ettiğinden o kelimat, ifade edip baktıkları külli hakikatlerden, kutsî manalardan, birer ulviyet, birer külliyyet kesb etmiş.

Hem Üstad'ımız, eskiden beri fesahat-ı âliye ve belagat-ı fevkalade sahibi olduğundan, Risale-i Nur belagat ve edebiyatça pek yüksek mevkiye bulunması gösteriyor ki, o nurlu kelimatı tercüme etmek, imkânsızdır. Fakat madem kutsî Üstad'ımız acimizi ve liyakatsizliğimizi bizden daha fazla bildiği halde, tercüme ile emretmesinde elbette nice hikmetler vardır diye naçizane ve fakat mübarek Üstad'ımızın affına ve tashihine itimaden bu mecmuadaki kelimat-ı Arabiye'yi bir liste halinde tertip ettik. İnşallah ileride Risale-i Nur'dan tam ders olarak yetişen müdakkik allameler, o kelimat-ı

mühimmeye bir şerh yazarlar. Hem rahmet-i İlahiye'den temenni ederiz.

Kastamonu Risale-i Nur şakirtlerinden Feyzi”

Âlimane Yazmış

Mehmed Feyzi Efendi'nin yazdığı gerek bu takdim yazısı ve gerekse lügatçe ile ilgili olarak Üstad, daha sonra bir mektupta takdirlerini şöyle dile getirir:

“Kastamonu'nun Hüsrev'i ve Rüştü'sü olan Mehmed Feyzi ve Emin'in gönderdikleri benim Kastamonu'da kalan bir kısım risaleler emanetlerini aldım. Size gönderdiğim Asâ-yı Mûsâ'nın lügatnamesini hasta olduğu halde çok güzel ve âlimane yazan, lügatnamenin başında güzel bir fıkra derceden ve bana da ayrı mektup yazan Risale-i Nur'un sır kâtibi Mehmed Feyzi'nin, oraca çok müşkilat ve manialara rağmen harika sadakatini ve Nurlar'a faik alakasını, sarsılmadan imana hizmetini bir kaç cihette yapması gösteriyor ki, o küçük bir Hüsrev olduğu gibi, tam bir Hasan Feyzi'dir.”^[48]

O günden bugüne pek çok lügat kitapları hazırlanmış olmasına rağmen, Asâ-yı Mûsâ içinde geçen 600'e yakın kelime ve terimlerden oluşan ve Üstad'ın takdirine mazhar ve bu konuda yapılmış ilk çalışma özelliğini taşıyan bu lügatçeyi orijinal haliyle bu kitabın sonuna alıyoruz. Zira Mehmed Feyzi Efendi, kelime ve terimleri sadece âlim kişiliğiyle değil, Risaleler'de geçen manalarını da nazara alarak hazırlamış ve çoğu kez, kelimelerin eserlerde geçtikleri yerlere atıfta bulunmuştur.

Böyle bir çalışmanın bugüne kadar saklı kalmış olması bir eksikliktir. Zira inanıyoruz ki, okuyanlar bu çalışmadan sadece ilmî istifade değil, aynı zamanda feyiz alacaklardır. Çünkü bu çalışma Üstad'ın talep ve izni üzerine hazırlanmış ve tasvip ve takdirine mazhar olmuştur. İmana, Kur'an'a ve Nur'a ait küçük şey yoktur. Hele Üstad'ın himmet ve tasarrufuyla ortaya çıkmış olması asla göz ardı edilecek bir husus değildir.

Elmas Gibi Hizmet

Tosyalı Hacı Yusuf Işık anlatıyor:

“1955 yılında Mehmed Feyzi Efendi'yi ziyaretten sonra Emirdağ'da Üstad'ı ziyarete gitmiştim. Üstad Hazretleri Mehmed Feyzi Efendi'den çok sitayişle bahsettiler ve ‘Durumu müsait olsaydı, onu Almanya'ya gönderecektim. Ancak oradaki hizmeti de çok mühim olduğu için gönderemiyorum. Çünkü öbür taraftaki hizmeti cam parçası gibiyse, Kastamonu'daki hizmeti elmas hükmündedir’ buyurmuşlardı.”

Hacı Hüseyin Eroğlu'nun da buna benzer bir hatırası şöyledir:

“1955 senesinde Üstad'ı Emirdağ'da ziyarete gitmiştim. Mehmed Feyzi Efendi'den stayışle bahsettikten sonra yanındakileri göstererek, ‘Bunlar beceremiyorlar, Kastamonu'ya acımasam, Mehmed Feyzi'yi buraya getireceğim’ buyurmuşlardı.”

Sözleriyle Okşadı

Küreli Hacı Dursun bir hatırasını şöyle anlatır:

“Bir ara Mehmed Nuri Efendi'ye Risale-i Nur konusunda bir çekingenlik geldi. Bir gün Nasrullah Camii'nin şadırvanında Çaycı Emin Efendi'nin çayını içerken, Mehmed Nuri Efendi'yi gördüm. Ona:

‘Ben Mehmed Feyzi Efendi'ye gidiyorum. Sen de gelir misin?’ dedim. O da:

‘Peki’ dedi. Kalktık, birlikte gittik. Mehmed Feyzi Efendi, sözleriyle onu öyle bir okşadı ki, onda tekrar Risale-i Nur'a karşı muhabbet başladı. Öyle ki Üstad Denizli'den saatini tamir için yolladı, o

da yapıp gönderdi. Bu yüzden bana çok teşekkür ederdi.”

Teyzesinin Yanında

Mehmed Feyzi Efendi'nin annesinin vefatından sonra, teyzesi Zehra Hanım ve eniştesi Mustafa Bey, çocukları olmadığı için, kendisine bir evlat gibi yakınlık gösterirler. Bu dönemde Mehmed Feyzi Efendi, Pamukçu soyadını bırakıp eniştesinin soyadı olan Şallıoğlu'nu kullanır. Eniştesinin hiç çocukları olmamıştır. Mustafa Bey vefat edince, yaşlı ve hasta olan teyzesi Zehra Hanım'la yalnız kalır.

Salih Uğurtan anlatıyor:

“Bir gidişimde kimse yoktu. Akşam namazını birlikte kıldıktan sonra:

‘Benim Üstad’dan kalan akşam-yatsı arasındaki virdlerim var. Onları okuyacağım’ deyip kibleye döndü. Ben de arkada koltuğa dayanarak dinlemeye başladım. Yoldan geldiğim için biraz yorgundum. Az sonra dalmışım. Kendisi salavat okuyordu. Birden geri döndü:

‘Kardeşim’ dedi, ‘Efendimiz’e (a.s.m.) salavat getirirken uyunmaz. Bir melek kabr-i şerifi üzerinde dikilir ve elini semaya kaldırır. Okunan salavatlar gelip eline yansır ve kimden geldiğini Efendimiz’e (a.s.m.) o bildirir. Çabuk abdest al da gel’ dedi.

Hemen odadan çıkıp abdest almaya giderken baktım birisi karanlıkta elinde bir mumla sofadan öteki odaya geçiyor. Kim olduğunu seçemedim. Evde kimse olmadığını biliyordum. Bir bayram üzeriydi.

‘Efendim, evde birisi var!’ deyince, güldü.

‘O, yaşlı teyzemdir. Veli bir hanımdır. Git elini öp, duasını al!’ dedi. Ben de çıktım kapıyı tıklattım. Örtüsüyle elinin üzerini kapatıp elini uzattı. Ben de öptüm.”

Yarı İnziva

Bundan sonra Mehmed Feyzi Efendi'nin hayatında yarı inziva diyebileceğimiz bir dönem başlar. Evinin köşesine çekilir ve cuma günleri hariç hiç dışarı çıkmaz. Sadece ziyaretine gelenleri kabul eder. Gelenlere yaptığı ders ve sohbetler doğrudan doğruya kendi ilmî birikimi yanında, Risale-i Nur'dan elde ettiği yüksek hakikatler doğrultusunda cereyan eder. Herkese seviyesine göre muhatap olur, sorularına cevaplar verir, ihtiyaçlarına göre konuşur, hakiki bir mürşit olarak hizmetini görür.

Mehmed Feyzi Efendi, eve kapandığı bu dönemde dışı penceresi olmayan karanlık bir odada iki yıl hiç dışarı çıkmadan risale yazar. Bu esnada yazdığı risalelerden biri de Yirmi Dokuzuncu Söz, elifler kerametli risaledir. Bu risale hanımların el işlemeleriyle süslü bir şekilde ciltlenmiş olarak Veli Işık Kalyoncu'nun babasına, ondan da kendisine intikal eder. Bu nüsha Sungur Ağabey'in yanında bulunmaktadır.

Evliliği

Mehmed Feyzi Efendi'nin mübarek yaşlı teyzesi de vefat eder. Annesi ölürken evlenmesi hususunda kendisinden helallik almıştır. Bu sırada bazı yakınları devreye girerek kendisini evlenmeye razı ederler.

1957'ye gelindiğinde, Mehmet Feyzi Efendi'nin hayatında yeni bir dönem başlar. Fakat bu dönemin başlangıcı çok sancılı olur.

Kastamonu eşrafından İbrahim Efendi'nin kızına talip olurlar. İbrahim Efendi, Araç yolu üzerinde Ömersin köyünden olup ailesiyle birlikte Kastamonu merkezinde oturan, uzun yıllar gezici

öğretmenlik yapan malumat sahibi, dindar bir zattır. İbrahim Efendi'nin beş kız, bir erkek çocuğundan biri olan Melek Hanım, ilkokulu Kastamonu'da okumuş, adı üstünde melek gibi bir kızdır. Ağabeyi Enver Bey, zaten Feyzi Efendi'yi tanıyıp sohbetlerine gidip gelmektedir. Böyle bir teklif gündeme geldiğinde bundan şeref duyacaklarını belirtir. Karşılıklı görüşmeler sonunda bu evliliğe karar verilir. Fakat bundan sonra Kastamonu'da bir fırtına kopmaya, bir fitne kazanı kaynamaya başlar:

“Evinde oturan işsiz güçsüz adama kız mı verilir?”

“Adam, 46 yaşına gelmiş, genç bir kızla nasıl evlenir?”

“Maaşı geçimi olmayana kız mı verilir?”

Gibi dedikodular ayyuka çıkar.

Yediden yetmişe herkes işini gücünü bırakıp bu evliliği konuşmaya başlar. Bunu fırsat bilen fesat cephesi, “Aklî dengesi bozuktur, evlenmeye ehliyeti yoktur!” diye bir iftira ortaya atar. Çok yakın çevresi dışında herkes bu evliliğin karşısına geçer. Bunun üzerine belediye, bu evliliği onaylamayacağını açıklar. Mehmed Feyzi Efendi'den sağlık raporu istenir. Mehmed Feyzi Efendi, sağlıklı olduğunu ispat etmek için Adli Tıp'a müracaat eder. Fakat fesat cephesi bu devlet dairesini de kötü emellerine alet eder ve kendisine sağlam raporu verilmesine engel olurlar.

Mehmet Feyzi Efendi pes etmez. Kastamonu'dan rapor alamayınca Ankara'ya gitmeye karar verir. Bir gün kimseye duyurmadan arabası olan bir dostuna:

“Yarın sabah erkenden gel, Ankara'ya gidiyoruz!” der. Ankara Numune Hastanesi'ne gidip sağlık raporu için dilekçeyle başvurur. Ancak, Kastamonu'daki tezcircilerin eli Ankara'ya da uzanır. Adamlar, Mehmet Feyzi Efendi heyete girdikten sonra doktora:

“Ne alırsan al; buna deli diye rapor ver!” derler. Doktor ise mesleğini paraya satan biri değildir.

“Vallahi hoca deliyse, bana Ankara'yı verse ben ona akıllı demem. Ama hoca akıllıysa siz de Ankara'yı verseniz ben ona deli demem” der. Başhekim raporu imzalamadan önce onu da kışkırtırlar.

“Sen ne yapıyorsun, bu adam Ticaniler'dendir, şöyledir, böyledir, senin makamına mal olur” gibi tehditlerle raporu imzalamaktan vazgeçirirler.

Mehmed Feyzi Efendi raporu talep ettiğinde “Raporun tekâmülü için müşahede altında tutulması gerektiği belirtilerek tekrar Ankara'ya çağrılır. Mehmed Feyzi Efendi, ikinci kez Ankara Numune Hastanesi'ne varınca fenalık geçirir ve bahçedeki kanepelerden birine oturtulur. Adeta ruhu çekilir gibi kendinden geçer, bir müddet sonra kendine gelir. Beş gün daha hastanede müşahede altında tutulur. İşin arkasında Kastamonu valisi dâhil, Kastamonu'nun ileri gelenleri, tüccarları, kodamanları vardır. Sonunda aklî ve bedenî bakımdan bir rahatsızlığı olmadığı ortaya çıkar. Epey bir mücadeleden sonra sağlam raporu almaya muvaffak olur.

Fakat bu arada yapılan dedikodular o kadar etkili olur ki, kızın aile yakınları bile bu evlilikten vazgeçerler. Fakat Melek Hanım, aldığı manevî bir işaretle, “Bizim nikâhımız gökte kıyılmıştır!” diyerek bu evlilikten vazgeçmez.

Nihayet hakkında ortaya atılan iddialar çürütülüp dedikoducuların ağız bağlanınca, Mehmed Feyzi Efendi'nin hukukî olarak evlilik engeli ortadan kalkar. “Hayırlı işlerin muzır manileri çok olur” hükmünce, bu evlilik çetin ve yorucu bir mücadeleden sonra gerçekleşir.

Yıllar sonra Mehmed Feyzi Efendi, o günleri yâd ederken yakınlarına şunları anlatır:

“Ankara Numune Hastanesi Asabiye Mütahassısı Şükrü Yusuf Bey, ciddi bir adamdı; raporu kendisi verdi. 1958 yılında adeta öldük öldük dirildik. O günden bugüne 22 yıl geçti. İkinci hayatım gibi, şimdi 22 yaşında sayılırım. Ben bir şey fark etmedim, yanımdakiler korkmuş. Öteki evdeydim, polis geldi, imza istedi. Dilekçeyi yazdırıp cebren sıhhî kurula sevk ettiler. Ve menfi rapor verdiler.

Sonra bir gece heyet-i sıhhiyeye girmek için gizlice Ankara'ya gittik. Dilekçeyi kendimiz yazıp verdik. Hastanede dokuz gün kaldık. İkinci defa tekrar Ankara'ya gittik. Eğer ben derviş olsaydım,

divaneliği kabul edecektim. Talebe olduğum için zinet-i ilmiyeye zarar veren şeyi yapmayı kabul etmedim.”

Davullu Zurnalı Düğün!

Mehmed Feyzi Efendi, herkesi şaşırtan bir kararla düğününde alabildiğine davul zurna çalınmasını ister. Düğün alayı kız almaya Ömersin köyündeki yazlık eve gider. Kızı, müthiş bir tantana ile köyden çıkarırlar. Muzaffer bir ordunun şehre girmesi gibi Kastamonu sokakları davul zurna sesleriyle inletilir. Çünkü bu düğün, normal olmaktan çıkmış, bir haysiyet mücadelesine dönüşmüştür.

Mehmed Feyzi Efendi'nin ihtiyat askerliği sırasında arkadaşı olan Küreli Hacı Dursun Özçelik, düğünle ilgili şunları anlatır:

“Mehmed Feyzi Efendi'yi Kastamonu'da eski ve yeni evinde ziyaret ederdim. Merhume annesi uzun boylu, nur yüzlü bir kadındı. Yüzünden adeta nur akardı. Bana, ‘A Dursun, Mehmed'e söyle, artık evlensin. Ben artık bakamıyorum!’ derdi. Hocaefendi'nin evinde yediğimiz ekmek pekmezleri unutamıyorum.

Merhum Hocaefendi teyzesini çok severdi. O da onu çok severdi. Mehmed Feyzi Efendi'nin 1957'de yapılan düğününe İnebolulu Merhum Nazif Ağabey'le beraber gitmiştik. Çok muhteşem bir düğün olmuştu. Okunan ilahilerle Kastamonu inlemişti. İlahi okuyanlardan benim tanıdıklarımından birisi Merhum Berber Hacı Nuri Efendi ve Ekşioğlu'nun Hafız'dı.”

Muhteşem Düğün

Kastamonu'da Üstad Bediüzzaman'ı gören hanım talebelerden Saniye Çolak, Mehmed Feyzi Efendi'nin düğünü ile ilgili müşahedelerini şöyle anlatır:

“Hocaefendi'nin düğünü çok güzel ve heyecanlı oldu. Kendisine yapılanlara razı olmayan kimseler, adeta eziyet edenlere nispet yaparcasına, hizmet için koşuştular.

‘Biz de hizmet edelim de sevap kapalım’ diyerek yarıştılar. Çarşıdan 60 tüccar yemeğe davet edilmişti. Yemek yapılması geç söylenmesine, herkesin yemek vaktinde nasıl yetiyecek diye endişe etmesine rağmen, her şey yolunda gitti ve çok güzel ziyafetli bir düğün oldu. Sepetlerle üzüm, meyve... Kimin getirdiği, nereden geldiği belli değil. Böylece sofralar kuruldu, elektrikler çekildi.

Yatsı namazı Hz. Pir'de kılındı. Herkes camiden çıkmış, Hocaefendi çıkmamıştı. O sıralarda Kastamonu'ya Mehmed Metin İrşadî isminde Bursalı bir hoca, müfettiş olarak gelmişti. Nasrullah Camii'nde vaaz vermiş, cemaat camiye sığmadığı için, Atabey'e de naklen verilmişti. Kadınlar da gitmişlerdi.

İşte bu Mehmed Metin İrşadî camiye girmiş ve Hocaefendi'nin elini öpmüş. Hocaefendi de dışarı çıkıp eve gelirken daha önceki düğünlerde yapıлып Türkiye'nin başına gelen bir sürü menfi maceradan dolayı unutulup terk edilen ilahiler okunmuş. Hocaefendi evine, ‘Ne müşkildir ilk gece, kabre vardığımız gece’ ilahisi okunarak getirildi. Bir yanında İmadi Bey, bir yanında Burhan Değer vardı.”

Aciz Kaldılar

Feyzi Efendi'nin ilk talebelerinden emekli imam İbrahim Küçük bir gün kendisine sorar:

“Efendim, hiçbir suçunuz olmadığı halde bazı kimseler sizinle niçin bu kadar uğraşıyorlar?” Verdikleri cevap şu olur:

“Öyle kimseler, iman esaslarını yıkmak istiyorlar. Risale-i Nur ise iman esaslarının hakikatini,

gerçeklerini ispat edince kendileri yıkıldılar. İşte küfre hizmet edenler, bunun intikamını bizden almak istiyorlar ve bizleri suçlandırmak için bahane arıyorlar. Kanunlar ve mahkemeler bizim suçsuz olduğumuzu ilan edince kötü niyetliler aciz kaldılar.”

Mehmed Feyzi Efendi, oğlu Münip ve kızı Mevhibe'yle birlikte

Mehmed Feyzi Efendi'nin bu evlilikten dört kızı ve bir oğlu dünyaya gelir. Bunlar yaş sırasına göre şunlardır:

Nuriye, Ayşe, Münibe, Mevhibe ve Münip Şallıoğlu'dur.

Affeder

Aradan yıllar geçer. Bir gün dostlarıyla beraber otururken evlilik günlerindeki üzücü olaylar hatırlanır. Kendisi:

“Ben onların hepsine hakkımı helal ettim” der. Bunun üzerine o günleri yaşayan Nihat Bey:

“Ben etmiyorum!” der. Feyzi Efendi;

“Yok, ben ettim” dedikten sonra yanında bulunan Sıtkı Bey'e dönerek:

“O zaman etrafımdaki herkes dağıldı, yalnız bu ikisi kaldı!” der ve Mehmet Melekoğlu ile Nihat Güzey Beyleri, gösterdikleri sadakat ve vefakârlıklarından dolayı minnetle anar.

Zor Şartlar

Üstad, bir mektubunda Kastamonu'da manevî bakımdan hâkim bir zihniyet sebebiyle hizmetin çok müşkilatlı olduğuna ve engelleri bulunduğuna dikkat çeker. Bu zor şartlar altında Risale-i Nur'un sır kâtibi olan Mehmed Feyzi'nin harika sadakatine, Nurlar'a faik alakasının sarsılmadan devam etmesiyle bir “Küçük Hüsrev” olduğuna işaret eder.

Üstad Hazretleri vaktiyle Kastamonu'dayken bu zatların kendisine karışmadıkları için onları Nur dairesine çekmeye çalışmadığını belirtir. “Fakat ben oradayken çok ehemmiyetli ve enaniyetli sofimeşrep eski memurlardan bir zat, gayet mühim malumatlı ve dünyayla çok alakadar, siyasî tüccar bir hoca” diye bahsettiği kişinin etkisiyle Mehmed Feyzi'nin hizmetinin bir derece hususi kaldığını ve Kastamonu'yu onun nüfuzundan kurtaramadığını dile getirir. Çünkü o sırada Hilmi, Sadık ve Ahmed Kureyişi gibi Nur'un kahramanları köylerde bulunmaktadırlar. Mehmed Feyzi Efendi onlara karşı yalnız başına mücadele etmek zorunda kalır. Üstad, “İnşallah bir vakit tam muvaffak olurlar” diye

dua eder.

Kastamonulu Hanımlar

Üstad, hanımlar tarafında hizmette Feyzi'ye arkadaşlık edenlerin meydana çıktığını, "Kastamonu'nun Zehraları, Hacerleri, Lütfiyeleri, Ulviyeleri, Necmiyeleri, Saniyeleri, Asiyeleri başka bir sahada hanımlar âleminde Nur hizmetinde Feyzi'ye arkadaşlık ettiğini" söyler. Üstad, zaman zaman Emirdağ'dan yazdığı mektuplarda Kastamonu'yu ve oradaki ehl-i hizmet hanımları yâd eder:

"Kastamonu'da iken nasıl her gün dualarımda ve manevî kazançlarımda Nur'un has şakirtlerinden Asiye, Ulviye, Lütfiyeler, Zehralar, Şerifeler, Hâcerler, Necmiyeler, Nimetler, Aliyeler hissedar olmak için manen yanımda bulunuyordular; aynen şimdi de öyledirler.

Ben sizleri unutmuyorum. Hatta bugünlerde birden Ulviye, Lütfiye'yi merak ettim. İkinci gün, ikisinin de mektuplarını, hediyelerini aldım; bunların sadakatlerine bir emare oldu.

Kastamonulu hanımlar: (soldan sağa) Asiye Hanım, Aliye Hanım, Hacer Hanım, Lütfiye Hanım, Saniye Hanım, Zehra Hanım

Eskiden beri âdetim hediyeleri kabul etmemekle beraber, sizin cübbe ve yeleşinizi bu geceki Leyle-i Kadir'de giyip Asiye ile beraber Kastamonu'daki bütün Nur şakirtleri namına kabul ettim. Fakat kaideme muhalif olmamak için, ona mukabil, Emin'de bulunan risalelerimden Lütfiye, Ulviye istediklerini alsınlar veyahut benim hesabıma Mehmed Feyzi ve arkadaşları onların beğendiklerini yazsınlar.

Benim yanıma çok defa gelen bu hemşirelerimin masum evlatları, Nur şakirtlerinden masumlar dairesinde dahildirler ve çok defa hatırlıyorum."^[49]

Daha önce de geçtiği gibi Asiye Hanım, Mevlana Halid'in müritlerinden Küçük Aşık'ın torunudur. Mevlana Halit'den intikal eden meşhur cübbeyi bir Ramazan günü Üstad'a teslim eder. Üstad da kendisine Vesvese Risalesi'ni verir. Meğer o sıralar kendisinde abdest ve namaz konusunda aşırı vesvese vardır. Bu risaleyi okuduktan sonra vesveseden eser kalmaz. Biraz müsrif olan beyi Tahir Bey'e de İktisat Risalesi'ni verir.

Oralarda Ağlıyorum

Üstad, her ne kadar Kastamonu'dan ayrılrsa da hayalen ve manen yine oradadır. Orada geçen acı-tatlı günlerini, seyrangâhlarını ve o samimi talebelerini hatırlayarak zaman zaman ağladığını ifade eder.

Aşağıdaki mektupta Kastamonu efelerinden ve seyrangâhlarından hasretle söz eder:

“Kastamonu efelerinden ve Nur’un kahramanlarından ve Safranbolu fedakârlarından size oradan buraya gelen hususî mektuplarına hususî cevap vermeye müstahak ve layıktırlar. Fakat halim, vaktim müsaade etmediğinden, vasitanızla bir kısa cevap verdiğime gücenmesinler.

Evvelâ: Hilmi, İhsan, Emin’in, Taşköprülü Sadık’ın mektupları beni çok mesrur eyledi. Hakikaten bu kardeşlerimiz, hapishanede dokuz ayda dokuz sene kadar hizmet-i Nuriye’yi yaparak Isparta kahramanlarıyla omuz omuza geldiler. Ben onların hem istirahatime, hem hapisteki arkadaşlarımızın ittifaklarına ve yeni Nurlar’ın hizmetine tam çalışmalarını hiçbir vakit unutmayacağım. Cenab-ı Hak onlardan ve sizden ebeden razı olsun. Ben, hayalen, çok defa eski zamana ve Kastamonu’daki ve Barla’daki malum yerlere ve seyrangâhlara şevkle gidiyorum. Oralarda oturup ağlıyorum. O enislerimi hayalen görüyorum.”^[50]

Kastamonu ve havalisinden hizmet haberlerini aldıkça sevinçle ağladığımı ifade eden Üstad, yazdığı bir mektupta da şunları söyler:

“Feyzi ve Emin’in mektubu, benim çok endişelerimi izale etti. Evet, bu iki kardeşimizin sadakatleri ve hizmetleri ve Risale-i Nur’a sahabetlerinin çok ehemmiyeti var. Ve hapishanede dokuz ayda dokuz sene kadar kıymetli hizmet eden Hilmi ve Sadık ve İhsan ve Beşkardeş namında Risale-i Nur’a kalemiyle çok hizmet eden ihtiyar Tahsin gibi ve Feyzi ve Emin’in mektubunda işaret edilen umum o civarda çok alakadar olduğum kardeşlerimin hizmet-i Nuriyede devamları, beni sürurla ağlattırdı. Fakat öz kardeşim Abdülmecit, beni çok merak ediyor; görüşemediğim buranın müftüsünden, halimi anlamaya çalışıyor. Bundan sonra Feyzi ve Emin’in üçüncüsü Abdülmecit olsun. Safranbolu kahramanlarından aldıkları lüzumlu mektupları ona da göndersinler.”^[51]

Üstad’ın Vefatı

1960’ın Ramazan’ı, kutlu bir Kadir Gecesi’ne doğru akarken Mehmed Feyzi Efendi’nin bağına bir hançer saplanmış gibi kıvrılır. Derinden bir sızı adeta kendisini iki büklüm eder. Bu halin sebepsiz olmadığını idrak eden büyük insan, Cevşen’i eline alarak Esmâ-i Hüsnâ’ya sığınır, Rabb’ine iltica eder.

Ondaki bu hal, 23 Mart sabahına kadar aralıksız devam eder. Ertesi gün aldığı haber, ondaki bu hali açıklar. Zira gönlünün sultanı Nur Üstad, bu fani âleme veda etmiştir! Böylece geçirdiği manevî inkıbaz halinin sırrı zahir olur. Kalbinin derinliklerinden gelen bir hasretle “Ah!” çekerek, “İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi raciûn” okur, gözlerinden yaşlar boşalmaya başlar.

O büyük sultanın dünyadan göçmesi Mehmed Feyzi Efendi için son büyük darbe olur. Asıl dayanağı da dünyadan gitmiş, adeta âlemin nuru sönmüş ve karanlığa gömülmüştür.

Üstad’ın Halilürrahman Dergâhı’na defni ve daha sonra kabirle ilgili gelişmeleri büyük bir hüznle takip eder. Fakat o, Üstad’ın kabrinin Urfa’dan nakledildiği görüşünde değildir. Bu konuda kendine göre şöyle bir yorum yapar:

“Üstad’ın Urfa’ya defni yakın ifade eder. Hukuktaki genel kaideye göre şek yakini izale etmez. Çünkü Üstad’ın Urfa’dan çıkarıldığı şek ifade ediyor.”

Bunu, “Yıkılmış bir mezarım ki yığılmıştır içinde...” cümleleriyle de birleştirir.

Üstad'dan Sonra

Manevî Bir Kutup

MEHMED FEYZİ EFENDİ, Üstad'ının himmetiyle Kastamonu'da hizmetine devam eder. Gelenlere, Risale-i Nur'dan feyiz alan bir anlayışla ve muhakkik bir âlim sıfatıyla muhatap olur. Genelde Kur'an, hadis ve Risale-i Nur'u referans alır. Ziyaretine gelenler onu kalpten geçenleri okuyan bir veli, sorularına tam isabetli cevaplar veren bir mürşit olarak tanır, feyzinden istifade ederler. Böylece Mehmed Feyzi Efendi, bulunduğu bölgede manevî bir kutup, bir mürşit olarak hizmet eder.

Bazılarının onun bu halini Nur mesleğinden farklı olarak yorumlamaları üzerine şu karşılığı verir: “Ne sanıyorsunuz? Ben burada Üstad'ın izni olmadan bir dakika oturabilir miyim? Ben burada onun tasvibiyle oturuyor ve onun izniyle hizmete devam ediyorum!”

Demek ki Üstad, herkesi kendi konumu ve kapasitesine göre istihdam ediyor. Elbette herkes, Mehmed Feyzi Efendi gibi âlim-i mürşit olamaz. Üstad'ın yıllar önce kendisine icazet vermiş olması da onun bu tarz-ı hizmetine bir izin olsa gerektir.

Baskılar

Üstad'ın vefatından iki ay sonra yapılan 27 Mayıs İhtilali'yle inananlar aslı astarı olmayan isnat ve iftiralarla yakalanıp karakollara ve hapisanelere sevk edilir. Bu dönemde Mehmed Feyzi Efendi de yakalanır. On gün müddetle şimdiki İmam Hatip okulunun yerinde bulunan İnönü Karakolu'nda gözaltında tutulup sorgu suale çekilir. Daha sonra evine gönderilse de otuz beş gün boyunca her gün, sabah akşam karakolda ispat-ı vücut etmeye mecbur edilir.

Yine o günlerde ihtilal komitesinin Kastamonu'ya tayin ettiği bir vali tarafından apar topar evinden alınıp valiliğe getirilir. Maksat ona gözdağı vermektir. Vali kısa boylu tıknaz biridir. Mehmed Feyzi Efendi'nin neredeyse yarısına kadar gelir. İki sıra halinde dizilmiş asker ve sivil memurlar önünde vali önce üst perdeden ipe sapa gelmez tehdit dolu bir konuşma yapar. Ondandır öfkeden bir öteye bir beriye gidip gelerek Mehmed Feyzi Efendi'ye hakaretler yağdırır. Gericisi, yobaz isnatlarından sonra, Üstad Bediüzzaman'ın Kürt olduğunu, onun peşinden giderek bölücülük yaptıklarını, kendisinin de ona alet olduğunu ileri sürerek vatan hainliğiyle suçlar.

Aynı zamanda mübarek bir Ramazan günüdür. Vali oruç tutmak şöyle dursun, zil zurna sarhoştur! Bir ara içtiği sigaranın dumanlarını Mehmed Feyzi Efendi'nin yüzüne üfler. Mehmed Feyzi Efendi bu hakaret karşısında daha fazla dayanamaz. Ani bir hareketle elini koynuna sokar. Vali ve askerî erkân silah çekiyor sanıp hemen silahlarına sarılırlar. Ama Mehmed Feyzi Efendi'nin silahla bıçakla ilgisi yoktur. Onun silahı Kur'an'ı Kerim'dir. Cebinden çıkardığı Kur'an'ı valiye doğru uzatarak:

“Bir elimde Kur'an, bir elimde hadis... Bunları anlamaya çalışıyorum. Ben bir Türk âlimiyim ve bu vatanın evladıyım. Yobaz değilim. Gerçekleri anlamaya çalışan bir ilim adamıyım. Benim bu çalışmama hangi kanunla mani olunabilir!”

Bu esnada görevli albay söze karışır:

“Tamam hocam, seni evine götürelim. Bize de dua et! Yalnız bundan böyle ziyaretçi kabul etme!” diyerek kendisini evine gönderirler.

Bütün bu baskı ve zulümlere sabırla göğüs geren Mehmed Feyzi Efendi'nin halini gören ve onu yakından tanıma imkânı bulan memurlar, daha sonra yaptıklarından pişmanlık duyar ve kendisinden özür dilerler. Mehmed Feyzi Efendi, kendisine yapılanları unuttur ve onlara hakkını helal eder. Onun

bu tavrı, memurların gönüllerini fetheder. Çoğu kendisine dost olup sohbetlerine devam eder ve ondan feyiz alırlar.

Kim'in İftiraları

O günlerde iftira ve karalamalarıyla kamuoyunu yanıltan ve tahrik edici yazılar yazan gazete ve dergiler, Halk Partisi'nin yayın organı olarak iş görürler. Bu yayın organları sadece Demokratlar'a değil, milletin gönlünde yer etmiş bütün değerli insanlara ve âlimlere çamur atmaya marifet sayar. Bunlardan birisi de "Kim" adıyla yayın yapan bir dergidir.

Kim dergisi, 27 Mayıs İhtilali sonrasında Kastamonu'ya bir muhabir gönderir. Muhabir, Mehmed Feyzi Efendi hakkında bir araştırma yapar. Kendisiyle görüşmeden, o gün kamuoyunda aleyhinde ne kadar dedikodu ve iftira varsa hepsini toplar, bir yazı haline getirir. Meczip olduğundan, evine kapayıp gelenlere üfürükçülük yaptığından, Nurcuların piri olup evinde ayin yaptığından, bölücü faaliyetler içinde olduğundan, kendisi yaşlı biriyken 15 yaşında bir kızla evlendiğine varıncaya kadar yalan yanlış demeden her şeyi yazar.

Bu iftira dolu yazı, Mehmed Feyzi Efendi'yi bir hayli üzer. Ona cevap olmak üzere bir tekzip yazısı kaleme alır. Bu yazıyı dergiye göndermekle kalmaz, o günlerde çoğaltarak etrafa dağıtır ve yanına gelenlere de okutarak zihinlerde meydana gelen izleri silmeye çalışır. Mehmed Feyzi Efendi'nin 2 Şubat 1961 tarihli Kim dergisine verdiği cevabî yazısı şöyledir:

Kim'e Cevap

"Kim Mecmuası Yazı İşleri Müdürlüğü'ne,

Samimane bir mektuptur. Hem İnönü Karakolu'ndaki tecrit-i mutlak esnasında kaleme aldığım bir hatıradır. İfademdeki karışıklıktan dinleyenler sıkılmasınlar. Çünkü hatıra geldiği gibi yazıldı. Sonra da tanzim edilmedi.

Sizin muharrirlerinizden bir genç talebenin Kastamonu'ya gelip bu acizle görüşmek istediğini derginizdeki yazınız neşrolmadan bir-iki gün evvel haber aldım. Nasılsa acele gittiğinden benimle görüşmeye muvaffak olamamış. Ne olurdu bir gün daha kalsa da benimle de görüşüp konuşmuş olsa idi. Kalbimin ve efkârımın tercümanı olan sözlerimi derginizde yazsaydınız... Hakkımdaki yazınıza bütün bütün zıt olarak efkâr-ı ammeye neşredip beni ve bütün ehl-i hakikati memnun edecektiniz.

Sayın yazarlar!

Elbette sizler münevver ve edip kimselersiniz. 'Edipler edepli olmalıdırlar.' Derginizde benim şahsıma ait on bir adet 'mış' kelimeyi yazınızı okudum. Diğer cihetler hiç de beni alakadar etmez. Koca bir vilayette her vuku bulan hadiseden beni alakadar göstermeniz, akla ve mantığa uygun değildir. Herhalde buradan o muharririniz, hakkımda tam bir kanaat elde edemediğinden bütün bütün malumatsız gitmemek için, maalesef benim meslek ve gayemin tamamıyla cahili olan kimselerden hakkımda bazı menfi malumat elde etmiş olduğu yazılarından anlaşılmaktadır.

Hakkımdaki isnatlar serapa yalan ve yanıştır. Bütün kuvvetimle hakkımda yanlış anlatan tezcircileri, bin nefretle reddediyorum. O tezcirciler o kadar terbiye haricinde garazlı sözleriyle mahiyetlerini tebarüz ettiriyorlar, hatta en tabii hakkım olan tehhül etmek (evlenmek), vatan ve milletimize nesil yetiştirmek hakkım olan, hem dinimizin hem kanunun bana bahşetmiş olduğu hakkımı dahi çok görüyorlar.

Takriben bundan dört sene evvel (1957) bu garazkârlık yüzünden aklî muvazenemin bozuk olduğunu ortaya atarak resmî muamelenin dahi gayr-i kanunî olarak durdurulmak teşebbüsünde bulunulmuştur.

Fakat kanun ve medeniyet memleketinde yaşıyoruz. En nihayet adalet tecelli etmiş; halen de iki çocuğum vardır. Hakkımdaki galiz ve sakil kelimeleri muharririnize yanlış yanlış anlatan tezvirciye reddediyorum.

Ben yirmi seneden ziyade dinî ve ilmî eserler tetebbuu içinde yaşıyorum. Vatan ve millet mefhumunun ne olduğunu biliyorum. Geri fikirli hurafelere inanan bir yobaz değilim ki öyle üfürmekle püfürmekle iş yapılacağına kanaat getirenlerden olayım.

Hem sizin yazınızda çok cihette tezat görünüyor. Bir taraftan hiç çıkmadığım, diğer taraftan da toplantılarla alakadar olduğum gösteriliyor. Bu nasıl nazariye? Serapa mantıksız ve gayr-ı makuldür.

Hem ben uzun zamandan beri kendi akrabam olan hanımlarla dahi lüzum etmedikçe görüşüp konuşmam. Çünkü herkesçe malumdur ki, geçirdiğim hayat, her şeyden azade ve asudedir.

Size ben hakiki mesleğimi bildireyim. Siz de lütfen efkâr-ı ammeye bildiriniz. Şimdi medeniyet devridir. Gizli iş yoktur. Herkes anlasın.

Evet, benim meslek ve gayem, bana istinat edilen iftiraların haricindedir. Benim yegâne mesleğim, bütün Müslümanların tekâmül ve terakki düsturu olan Kur'an-ı Hakîm'in hakikatlerine vakıf olmak için çalışmamdır. Ne münzeviyim, ne de ayıncı... Belki kendi meslek dersine çalışan bir talebeyim.

Evet ben, Sükutî bir insan olduğum için, 18-20 sene zarfında gaye ve mesleğimin bütün bütün zıddı olan ithamlarla tenkide uğradım. Her idare zamanında 'vukuatla değil, imkânatla' bin türlü ithama maruz kaldım. İnşaallah bu son 27 Mayıs inkılabından sonra hakikat tam tebarüz eder de ben de derslerime asude bir tarzda çalışırım. Elbette benim de hakkımı müdafaa edenler vardır.

Cennet gibi vatanımı ben de herkes gibi severim. Vatanıma ve milliyetime olan en küçük bir hürmetsizliği kabul etmem. Çünkü insan-ı kâmil, nefesine ve şahsına karşı yapılan her tahkir ve fenalığı unutulabilir, affedebilir; lakin vatana ihanet edenlere karşı beslenen nefret ve husumet batından batına müteselsilen intikal ederek asla unutulmaz. Zira bu mukaddes vatanımızın her kabza-i türabı, kahraman ecdadımızın bakiye-i enkaz-ı hayatiyesinin bir mahfazasıdır.

Hem ecdadımız gibi biz dahi onun meşimen-i neziheden sudur ve tulu ettiğimiz misillü, vefattan sonra dahi yine onun sine-i kudsiyesine rücu edeceğiz. Halık'ımız, bizi vatanın beşik denilen bir kapısından şu âlem-i faniye ithal edip mezar namı verilen diğer kapısından ihraç edecektir. Evet, insanın herhalde hayat-ı faniyesini bu iki bab-ı mukadder arasında geçireceğine ve yarın haşır gününde kendi vatandaşlarıyla muhasebe edileceğine inanan insanım. Yoksa geri fikirli değil, ileri fikirli bir ilim adamıyım.

İşte bu hakikate binaen ittihad-ı dinî ve millîmize zıt olan her şeyden ziyadesiyle içtinap eden, şu necip ve en asil Kur'an'ın medhine mazhar, tarih boyunca asırlardan beri necabetini muhafaza etmiş olan Türk milletinin bir ferdiyim. Türklüğe aykırı ve anane-i milliyeye zıt bir hareketim asla kaydedilmemiş, tertemiz bir vatan evladiyım.

O yazar, Kastamonu'ya tekrar teşrif ederse görüşelim, müdavele-i efkârda bulunalım. Yoksa bir kısım garazkârların hakkımdaki iftiralarıyla kaş yaparken göz çıkarma kabilinden olan sözleriyle tenkidinizi ruh u canımla belki bütün zerrat-ı vücudumla sinesinde yaşadığım şu sevgili vatanın taşı toprağıyla mübarek olan şu Kastamonu vilayetinde yaşayan laakal 17 bin dilli bir şahit hükmünde olan vatandaşlarımla beraber red ve tekzip ediyorum.

2 Şubat 1961 tarih ve 135 sayılı derginizin orta sahifesinde 'Kuyruklar Kastamonu'da Ayinler Yapıyor!' başlığı altında yayınlanan yazıda, şahsıma ait yazılan yazılar, hilaf-ı hakikat olduğundan aşağıdaki hususların ahlak yasasına uyularak aynı sahifede aynı puntolarla neşrini rica ederim.

1. Hakkımdaki 'pir' tabiri, sizin kendi tabirinizdir. Risale-i Nur isimindeki eser külliyyatını telif eden müellif merhum, eser sahibi mütefekkir bir âlimdir. Bu eseri yalnız Kastamonu'da değil, memleketin her tarafında muhtelif mesleklerde bulunan akıllı, yetkili, namuslu kimseler okurlar ve istifade

ederler. Uzak, yakın hiç birinin ‘pir’e ihtiyacı yoktur. Madem hakikat böyledir, eğer bunun hilafına olsaydı, eseri okuyanların her birerlerinin pir olmaları lazım gelirdi. Bu ise gayr-ı makul bir nazariye ve yanlış bir telakkidir.

2. Burası, yani Kastamonu vilayeti, Türk yurdu ve kanunun hükümlerinde olduğu bir vilayettir; çöl değildir. Binaenaleyh, elimde bulunan mal ve mülküm meşru bir mülkiyettir. Memleketin her tarafında olduğu gibi burada da tapu daireleri vardır. Burada da kanunun ahkâmı tatbik olunmaktadır. Eğer bir hile olsaydı uzaktaki bir muharrir ihtiyacı kalmazdı.

3. Nikâhlandığım refikam 15 yaşında değil, 21 yaşındaydı. Hem kendisinin muallim babası, hem münevver müteaddit kardeşleri vardır. Vilayetimizin asil bir ailesine mensuptur. Hakkımda söylenenler müfteriler tarafından tertip edilen iftiralarlardır. Bütün kuvvetimizle reddediyoruz. Evet, benim tehhülüm (evliliğim) hem meşruane, hem kanunane, hem afifanedir.

4. Olgun ve ilmî tetebbuu yerinde olan bir insan, Peygamberimiz’den sonra diğer bir peygamber gelmeyeceğini bilir. Böyle gülünç ve gayr-ı makul sözler dahi hakkımda iftiranın katmerli şekilde olduğunu ifade ediyor.

5. Ben evimden her vakit değil, zarurî ihtiyaçlarım ve resmî muamelelerim için çıkar ve hem cuma ve cemaate katılır, şehrimizdeki müteaddit camilerde namaz kılarım. Yalnız sokaklarda ve caddelerde salak salak gezmediğimden ve kulüp ve kahvelerde sandalye işgal etmediğimden müfteriler hiç çıkmıyor tevehhümündedirler. Bu dahi mantıksız bir tevehhümdür.

6. Ben meczup bir divane değilim. Belki müspet delillerle mücehhez inanç sahibi bir kimseyim. Bana isnat olunan hurafatın serapa aleyhindeyim. Hikmetli kitap olan Kur’an-ı Hakîm’den dersini alan bir ilim adamına asla yakışmayan bir ittihamdır. Ruh u canımla, belki bütün zerrat-ı vücudumla red ve tekzip ediyorum.

7. Hem yazılarınıza dikkat edilecek olursa, insafla, bitarafane ve munsıfane tetkik edildiğinde bir parti iltizamkârlığı, tereşşuhatı görünüyor. Hâlbuki matbuat lisanı hakikat söylemek ve bitarafane konuşmak ve matbuat kanunu mucibince hareket etmek, hem hiçbir vatandaşı rencide etmemek, hem vatanın hiçbir tarafında ahenksizlik uyandırmamak elzemdir. Aksi takdirde matbuat kanununa aykırı bir hareket olur.

Hem benim hiçbir parti iltizamkârlığım, taassubum olmadığına, çevresinde yaşadığım şu vatandaşlarım şahittirler. Şimdiye kadar hiçbir partiye kayıt olmadım. Hem diyebilirim ki vatandaşlar arasında benim kadar mezhep ve parti taassubundan azade, sade-meşrep pek az bulunabilir.

Sizden rica ediyorum ki, benim şu asude hayatımın ahengini bozacak isnatlar yapmayınız. Sonra maddî ve manevî mesuliyet terettüp eder.”

Halvet ve Uzlet

Mehmed Feyzi Efendi, yukarıda da geçtiği gibi kendi manevî şahsiyetine uygun olarak âlim ve fazıl kişiliğiyle ve Üstad’ın kendisine verdiği icazetiyle manevî bir ders makamı edindiği evinde oturur. Zaruret olmadan dışarı çıkmaz. Sadece haftada bir gün yakınında bulunan Şaban-ı Velî Camii’ne cuma namazlarına gider. Bu haliyle daimi halvet ve uzlete çekilmiş gibidir. Fakat aslında her gün hiç eksik olmayan ve her taraftan ve kademedan gruplar halinde gelen ziyaretçilere yaptığı sohbetlerle evi bir Medrese-i Nuriye hükmünü alır ve bir memba-ı feyiz haline gelir. Toplumun her kademesinden gelenlerin ihtiyacına cevap vererek kâmil bir mürşit vazifesini görür.

Bu durum, bir yandan halvet gibi görünse de hakikatte daimi bir ihtilat halini andırır. Aslında o, zahiren sırça köşküne çekilmiş olsa da, çok zaruri bir işi yoksa ve rahatsız değilse, gelenleri asla geri çevirmeden kabul etmesiyle ve daimi sohbetleriyle halkın içindedir. Bu tarz-ı hayatını dile getirirken,

“Bana evden, sen çok zor olan bir yolu seçtin diyorlar. Gerçekten de öyle... Çünkü benim halim ne tam inzivaya ne de tam ihtilata benziyor!” der.

Mehmed Feyzi Efendi'nin evinin eski ve yeni hali

Bir gün ziyaretine gelen biri:

“Efendi Hazretleri, iyi ki dışarı çıkmıyorsunuz. Dışarısı görülecek gibi değil. İnsanlar çok bozuldu!” deyince, bundan rahatsız olur ve o zata şu karşılığı verir:

“Kardeşim, ben insanları kötü gördüğümünden dolayı değil, nefsimin kötülüğü onlara dokunmasın diye dışarı çıkmıyorum!”

Sırlı Yer

Risale-i Nur'un neşri bakımından “Küçük Isparta” namını alan İnebolu Nur Talebeleri, Üstad'dan sonra Feyzi Efendi'yi ziyaret etmekten geri durmazlar. Rasim Sürav anlatıyor:

“İnebolu'dan hemen her ay bir minibüse doluşup Kastamonu'da Feyzi Efendi'nin ziyaretine giderdik. Bir defasında yine 10-15 kişi gitmiştik. Yanımıza büyükçe bir karpuz almıştık. Niyetimiz, ziyaretten sonra Karadağ'daki ağacın altına gidip bir piknik yapmaktı. Ziyaret bittikten sonra gittik.

Tam karpuzu kesip yiyecektik ki, oradan geçen bir inek sürüsü içinden bir boğa, üzerimize doğru süratle gelmeye başladı! Hepimizin beti benzi attı. Hayvan bize bir metre kala durdu. Gözleri sanki yuvalarından fırlamış gibi öfke dolu bakıyordu. Burnundan soluyordu. Birden ‘furr’ diye bir üfledi,

yerdeki kurumuş çam çöplerini üzerimize fırlattı. Korkudan yerimize çakılmış gibiydik.

Ben usulca karpuz kabuğunu ağzına doğru uzatıp barış teşebbüsünde bulunayım dedim. Ama tekrar öfkeyle bir kere daha üfledi. Allah Allah gitmiyor ki kurtulsak. Derken etrafımızda tur atmaya başladı. Biz korkuyla yerimize çakılmış gibiydik. Bir tur attıktan sonra, çok şükür uzaklaşıp gitti. O gün yediğimiz karpuzun tadına bile varamadık.

Daha sonraki gelişlerimizde Feyzi Efendi'ye başımıza gelenleri anlattık. Bize Üstad'la beraber orada buna benzer bir hadise yaşadıklarını anlattı. Namaz kılarlarken bir manda üzerlerine doğru yürümüş. Feyzi Efendi korkudan az daha namazı bozup kaçacakmış. “

İlk Haccı

Mehmed Feyzi Efendi uzun zamandan beri mübarek beldelerden bir haber bekler. 1965 yılının Eylül ayına geldiğinde beklediği bu haber nihayet gelir. Hiç tanımadığı Ziya isimli bir Arap doktor aniden çıkagelir. Bu zat, Mehmed Feyzi Efendi'ye büyük bir sevgi ve saygı içinde bir hediye paketi sunar ve şunları söyler:

“Efendim! Bunu size Medine-i Münevvere'de Hz. Peygamber'in (a.s.m.) mübarek kabrinin türbedarı, 120 yaşındaki Cafer-i Sadık Hazretleri gönderdi. İçerisinde Hz. Peygamber'in (a.s.m.) kabrinden bir miktar toprak, Peygamberimiz'in mübarek eliyle diktiği hurma ağaçlarından yapılmış bir tesbih, biraz hurma ve biraz da zezem var. Size selamlarını iletmemi söylediler. Sizden özel dua istirham ettiler. Lütfen kabul buyurun efendim!”

Bunları duyan Mehmed Feyzi Efendi adeta mutluluktan uçacak gibi olur. Çünkü beklediği manevî işaret gelmiştir. Bunu bir davet olarak kabul eder ve hemen hazırlıklara başlar. 1966'nın Mart ayında Kastamonu'dan yola çıkar. Önce Ankara'ya uğrayıp bir otelde misafir kalır. Bazı Nur Talebeleri orada kendisini ziyarete gelirler. Daha sonra hava yoluyla Medine'ye hareket eder. Medine-i Münevvere'ye vardığında ilk iş olarak kabr-i şerifin türbedarını bulup kendisine teşekkür etmek ister. Fakat o mübarek zatın kısa bir süre önce vefat ettiğini haber alır!

İmam Hatipliler

1970 yılında ikinci kez haccını yapan Mehmed Feyzi Efendi'yi İmam Hatip talebeleri ziyarete gelir. Kendisinden Kur'an'ın talimi ve tefsiriyle ilgili dersler alan bu talebeler, başarılı birer din adamı olarak hayata atılır ve güzel hizmetlerde bulunurlar. Musa Özdağ, Rafet Küllüoğlu, Muzaffer Ertaş bunlardan birkaçıdır.

O yıllar Türkiye'de anarşinin ayyuka çıktığı yıllardır. Yanına gelenlere daima müspet hareket etmelerini, anarşiye destek olacak hareketlerden kaçınmalarını ders verir. Anarşinin sebep ve çareleri hakkında aydınlatıcı bilgiler vererek çevresindekileri bu konuda uyarır.

Kastamonu Sevgisi

Mehmed Feyzi Efendi, Kastamonu'yu çok sevdiğini her vesileyle dile getirir. İçinde 17 bin evliyanın yattığını ve nüfus oranına göre Çanakkale'de en çok şehit veren ilin Kastamonu olduğunu ifade ederek, “Kastamonu, taşıyla toprağıyla mübarektir” der. Zaman zaman Kastamonu'da gördüğü dayanılmaz sıkıntılar ve ezalar yüzünden İstanbul, Bursa ve Konya'dan dostlarından davet olsa da, o, bu teklifleri her defasında geri çevirip her şeye rağmen Kastamonu'da kalmayı tercih eder.

Kastamonu'nun manevî sembolü olan Şeyh Şaban-ı Velî Hazretleri'ne büyük saygı ve sevgi besler. Her cuma ve bayram namazlarını onun medfun bulunduğu camide kılıp, mutlaka türbesini ziyaret eder.

Bir gün Şaban-ı Velî dergâhının yanı başında bulunan Asa Suyu'na nazar ederek, bunun Mekke'deki zezem suyunun bir şubesi olduğunu söyler. Gerçekten o suyu içenler zezem tadını aldıklarını itiraf ederler.

Kastamonu Kalesi'nden şehrin görünüşü

Enfiye Bir Perde İdi

Mehmed Feyzi Efendi'nin enfiye çekme âdeti çokları tarafından yadırganır, hatta kendisine yakıştırılmaz. Fakat bu âdetin hapisten kaptığı bronşit ve sinüzit illetine fayda vermesinin yanında başka hikmetleri olduğu ifade edilir. Nitekim Hafız Mehmed Tufan Aslan'ın hatırası buna açıklık getirmektedir:

“Mehmed Feyzi Efendi'nin enfiye çekmesi bana göre kendini bir nevi perdelemektir. Bilhassa son zamanlarında üzerimdeki etkisi son derece artmıştı. Yüzüne bakamıyordum. Yüzüne baktığımda bir patlama durumuna geldiğimi, bir haykırma hissi beni kapladığını hissediyordum. İşte o anda enfiye çekmesi imdadıma yetişiyordu. Bir müddet ferahlama devam ediyor, sonra aynı hal yine başıma geliyordu. O da yine tekrar enfiye çekiyordu.”

Siyasî Mesele ve Milliyetçilik

Siyaset ve milliyetçilik konusunda Mehmed Feyzi Efendi'nin anlayamadığı bir gerçektir. Ne yazık ki, siyasî çekişmelerin yoğun olduğu dönemlerde bu konuda onu üzen ileri geri sözler sarf edilmiştir.

Evvela, o hayatı boyu Üstad'ı gibi her türlü siyasî tarafgirliğin üstünde ve dışında kalmaya çalışmıştır. Zira her görüşten ziyarete gelenlere verilen ders-i iman, siyasî tarafgirliği kaldırmaz. O, bir mürşid-i kâmil konumunda olduğundan, en küçük bir siyasî tarafgirlik belirtisi ifade eden söz ve tavırdan kaçınmıştır. Kendisini bir siyasî partiye taraftar ve mensup gibi göstermek isteyenleri müteaddit defalar ağır dille ikaz etmiş ve onlara hakkını helal etmeyeceğini belirtmiştir.

Mehmed Feyzi Efendi, bağlı bulunduğu Üstad'ı gibi hayatı boyu hep, “İman, mal-ı umumidir. Her taifede muhtaçları ve sahipleri vardır. Tarafgirlik giremez. Yalnız küfre, zındıkaya, dalalete karşı cephe alır. Nur mesleğinde mü'minlerin uhuvveti esastır” deyip tarafgirlikten uzak durmuştur.

Nitekim din görevlisi Celal Kadirusta, bir seçim döneminde Mehmed Feyzi Efendi'nin sohbetinden ayrılırken, “Mesuliyetten kurtulmak için hangi partiye oy verelim?” dediğinde cevabı şu olur:

“Kardeşim! Ben dışarı çıkmadığımdan partilerin durumunu bilmiyorum. Fakat Allah insanlara akıl ve iz'an vermiştir. Bunlar sayesinde doğruyu bulabilirler.”

Milliyetçilik anlayışına gelince, hemen belirtelim ki, onun milliyetçilik anlayışı da Üstad'ın Risale-i Nur'daki müspet milliyetçilik anlayışından farklı değildir. Mürşid-i kâmil bir İslam âliminin, ırkî bir görüşü öne çıkarması zaten düşünülemez. Böyle bir tavır, onu, Kur'an ve hadisteki beyanlarla karşı karşıya bırakır.

Bu konuda söylenenler, yakın çevresinin siyasî eğilimlerinden ve milliyetçilikle ilgili sözlerine farklı anlamlar yüklenilmesinden kaynaklanmaktadır.

Mehmed Feyzi Efendi'nin milliyetçilik akımına karşı tavrı, Üstad'ın vaktiyle meşrutiyet ve hürriyet akımları karşısındaki tavrına benzer. Üstad, Osmanlı'nın son döneminde Batı'dan sel gibi gelen bu akımların önünde durmak yerine, onları müspet bir mecraya akıtmanın daha akıllıca bir davranış olacağını belirterek, onları, "Meşrutiyet-i meşrua, hürriyet-i şer'î" sıfatlarıyla alkışlar.

İşte kanaatimizce Mehmed Feyzi Efendi de milliyetçilik akımını karşısına almadan ve memleket için zararlı mecralara gitmesine meydan vermeden, müspet yöne kanalize etmeye çalışır ve bunda da Allah'ın izniyle büyük ölçüde muvaffak olur.

Üstad, vefatından az önce Demokratlar'a hitaben yazdığı bir mektupta, "Halkçılar ırkçılığı elde edip tam sizi mağlup etmeye bir ihtimal-i kavi ile hissettim ve İslamiyet namına telaş ediyorum"^[52] der. Maalesef 27 Mayıs İhtilali'yle Üstad'ın bu endişesi gerçekleşir.

Ayrıca aradan kırk seneye yakın bir zaman geçtikten sonra 28 Şubat sürecinde Üstad'ın haber verdiği aynı tehlike başka bir şekilde vuku bulur ve iki zihniyetin el ele vermesiyle, o güne kadar milletçe kazanılmış olan manevî haklar geri alınır.

İşte bir yandan Üstad'ın Zübeyir Gündüzalp gibi son dönem talebeleri bu tehlikeyi dıştan engellemeye çalışırken, Mehmed Feyzi Efendi de kendi içtihat ve ferasetiyle milliyetçilik akımının Halkçı zihniyetle yakınlaşmasını engelleyecek İslamî bir şuur ve dâhilî bir direnç kazandırmaya çalışır.

Alparslan Türkeş'in hayattayken kendisini ziyaretini siyasî bir yakınlık olarak görmek doğru değildir. Zira bu ziyaret, resmî ve randevulu bir ziyaret olmayıp herkes gibi feyiz almak gayesine matuftur. Bir yakınının ifadesine göre, "O, randevu vermez, randevulu gelmek isteyenleri de kabul etmez. Hatta randevu alarak gelmek isteyenleri geri çevirir. 'Benim kapım herkese açıktır. Gelmek isteyen gelir, müsaitsem kabul ederim, nasibi varsa istifade eder. Kimseye gel veya gelme demek konumunda değilim' der."

Diğer taraftan, 1976'da hacda Alparslan Türkeş'le beraberken, ayrı ırk ve renklerden oluşan Müslüman topluluğu göstererek, milliyetçilik yaparken bu gerçeği göz ardı etmemek gerektiğini hatırlatması da kayda değer bir nokta olsa gerektir.

“Merak Etme!”

Tosyalı Eczacı Şinasi Çataloğlu'nun bir hatırası şöyle:

"1970'li yıllarda gençlik hareketlerinin ve anarşinin başını alıp gittiği zamanlardı. O zamanlar, içinden çıkamadığım düşüncelere dalmış ve bir ümitsizlik içine düşmüştüm. 'Bu memleketin başına şuurulu, vatansever, dindar kimseler geçmedikçe bu ülke kurtulmaz. Ancak azınlıkta olan böyle kimselerin başa geçme ihtimali de gözüküyor. Acaba arzu ettiğimiz düzelme ne zaman olacak?' diye düşünüyordum.

Bu düşünceler içindeyken bir gün Feyzi Efendi'yi ziyarete gittim. Niyetim, bu konuyu kendisine açmaktı. Fakat sohbet uzayıp başka mecralara kayınca bu konuyu açma imkânım olmadı. Tam kalkacağımız zaman kendileri de ayağa kalktılar. Kapıdan çıkarken bana doğru dönüp yüzüme karşı, 'Nusret-i İlahî yettiği zaman, o azınlıktaki grup iş başına geçer. Merak etme kardeşim!' dediler.

Birden, hem soruma cevap almış, hem de içimdeki endişelerim zail olmuştu.”

Temelsiz Ev

Mehmed Feyzi Efendi geçimini, dükkân ve evinin kiralalarıyla temin eder. Son derece iktisat ve kanaatle yaşar. Kiracısı olan Hâkime Toner Hanım anlatıyor:

“Hocaefendi’nin eski evinde 22 sene kiracı olarak oturduk. Bizden önce PTT’de teknisyen olarak çalışan Muzaffer Beyler oturuyorlardı. Muzaffer Bey; ilme, ulemaya, kitaba çok meraklı, hoşsohbet biriydi. Kendilerinin tayini başka yere çıkınca evi biz tutmak istedik. Beyim gidip kira işini konuşmuş. Zaten beyim kendisini çok önceden tanırdı.

Ben eve taşındıktan sonra Melek Hanım’ı çok ziyaret ederdim. Akraba ve tanıdıkları çok gelirdi. Çay içer, sohbet ederdik. Hocaefendi’yi de birkaç kere gördüm. Bir seferinde evin kirasını vermek için gitmiştim. Evde hanımları yokmuş. Kirayı getirdiğimi söyleyince ‘Oraya bırakıver!’ demişlerdi. Bazen kirayı çocuklarla gönderirdik. Çocuklarım, bilhassa küçük oğlum Hasan, Hocaefendi’nin oğlu Münip’le bahçelerinde oynarlardı. Melek Hanım vefat edince çok ağladım. Onunla çok güzel günlerimiz geçmişti.”

Mehmed Feyzi Efendi iktisatla yaşar. Hatta elektrik fiyatları arttığı için odasında en düşük ampulü (otuzluk) yakar. Yalnız kaldığı zaman bu ampulü de söndürür, başının ucundaki diğer ampulün ışığında okumalarını sürdürür.

1959’da teyzesinin daha önce kendisine yarı hissesini verdiği arsaya yeni bir ev yaptırmak ister. Ustalar temeli kazmaya başlarlar. Biraz açıldıktan sonra:

“Tamam, bu kadar yeter. İnşaata başlayın!” diye müdahale eder. Ustalar:

Mehmed Feyzi Efendi’nin odası ve üzerinde istirahat ettiği yatağı

“Efendim üzerine ev yapacağız, biraz daha derin kazmamız lazım” diye itiraz edince:

“Kardeşim, temelsiz dünyaya temelsiz ev gerek! Bu kadar yeter!” der.

Dr. Mustafa Yetkin Bey anlatıyor:

“Bir ziyaretimizde misafirlerini kabul ettiği ve sohbet yaptığı bu odayı özellikle seçmesini şöyle anlatmışlardı:

‘Buraları önce oda değil, bahçe idi. Üstad Hazretleri ile gelip odanın bulunduğu bahçede beraber ders yapmıştık. Bunun üzerine evi uzatıp orasını da oda yaptım.’”

Zehirin Akması

Mehmed Feyzi Efendi, bu evde 1959'dan hayatının sonuna kadar ders ve sohbetlerine devam eder.

Yaz aylarında tıpkı Üstad gibi at sırtında Karadağ ve diğer yerlere giderek tenezzüh ve tefekkür eder. Yakın talebesi İbrahim Küçük'ün bu konudaki bir hatırası ilginçtir:

“Derslere başladığımız ilk sıralarda Efendi Hazretleri kıra gitmeyi arzu ettiler. Benden kendisi için bir at bulmamı istediler. Ben de köyümden bir at getirdim. Aynı onun Bediüzzaman Hazretleri'ni at üzerinde yederek götürdüğü gibi, ben de onu at üzerinde götürür, bir taraftan da ders yapardık. Üstad gibi Açık Maslak'a giderdik. Orada yemek, çay gibi hizmetleri ben yapardım. Bir gün kır gezintisi bitince bana dediler ki:

‘Hapiste bana ve Bediüzzaman Hazretleri'ne zehir verdiler. O zehir çıkmamıştı, vücudumda dolaşır dururdu. Ancak kırdan gelince parmaklarımın arasından aktı ve elhamdülillah necat buldum.’”

Ziyaretçilerin Dilinden

MEHMED FEYZİ EFENDİ'Yİ Türkiye'nin her tarafından, hatta yurt dışından gelen ve özellikle Nur Talebeleri sıklıkla ziyaret ederler. Çoğu kez, bu gelenlerin kalbinden geçen soruları, onlar sormadan intak-ı bilhak nevinden cevaplandırır. Gelenleri, ağır hasta olmadığı sürece kabul eder ve onları doğruya, iyiye ve hakka irşat eder. Esasında Üstad'ın da ona yüklediği misyon budur. Çünkü her kabiliyetin ayrı bir istihdam alanı vardır. Mehmed Feyzi Efendi'nin gerek daha önce yaptığı İslamî tahsil, gerekse bu tahsilini Üstad ve Risale-i Nur'la taçlandırması, onu kâmil bir mürşit konumuna getirir.

Mehmed Feyzi Efendi'nin ziyaretçilerle ilgili hizmet hatıraları sayılamayacak kadar çoktur. Bu bölümde bazılarını yer verecek; ama asıl ağırlıklı hatıraları "Tanıyanların Dilinden" bölümünde yayınlayacağız.

Berber Talim Okuduk

Emekli imam hatip Mehmed Çelenli Hoca, Mehmed Feyzi Efendi'nin çocukluk arkadaşlarından. O günleri şöyle anlatır:

"Beraber Nasrullah Camii'nde Hafız Ömer Efendi'den Kur'an talimi almıştık. Tanışmamız orada olmuştu. Bizimle beraber Yakamercanzade ve birkaç kişi daha vardı. Sonradan bazı engeller yüzünden Sinanbey Camii'nde devam ettik. Daha sonra hocamız bazı mecburiyetlerden dolayı İstanbul'a gitti.

Mehmed Feyzi Efendi

Mehmed Feyzi Efendi'yi ziyaret ettiğimiz gibi Üstad Hazretleri'ni de Kastamonu'dayken gizli gizli ziyaret eder, elini öperdik. Eli pamuk gibiydi. Bizlere, 'Evladım! Aman imanınızı muhafaza edin!' diye nasihat ederdi. Mehmed Feyzi Efendi'yi devamlı yanında görürdüm.

Mehmed Feyzi Efendi'yle aramızda bir yaş var. Beni Üstad'a ilk defa babam götürdü. Babam önce İnebolu'da, sonra burada polislik yaptıktan sonra memuriyetten istifa etmişti. Kunduracılığı bildiği

için sonradan kunduracılık yapmıştı. Memuriyetten ayrılmasına sebep ortalığın durumuydu. ‘Oğlum! Doğru iş yapsan halka yaranamazsın. Eğri iş yapsan Hakk’a yaranamazsın. Bu yüzden ben de bu mesleği bırakıyorum’ demişti.

Babam, Üstad’ı ilk ziyarete gittiğinde on kadar yumurta götürmüş. Kimseden hediye kabul etmediği halde babamın hediyesini kabul etmiş. Karşılığında da mevlit şekeri vermiş. Şekeri verirken, ‘Bu şekerlerden birisi senin, birisi ailenin, bir tanesi büyük oğlun var, onun...’ diyerek vermiş. Sonra, ‘Şu da küçük oğlun var, onun...’ demiş. Hâlbuki babam o zaman Üstad’la ilk defa karşılaşılıyordu. Ailemiz hakkında ona bir bilgi vermemişti. Tabii bu duruma babam çok hayret etmişti. Ondan sonra Üstad’ı ziyarete devam etmiş, bu arada beni de götürmüştü. Ben bundan sonra Üstad’ı ara sıra ziyaret ederdim. Allah, Üstad Hazretleri’ni bizlere tanıttırıp sevdirdi; Mehmed Feyzi Efendi ile bendenizi ders arkadaşı yaptı. Bu yüzden Allah’a ne kadar hamdetsem azdır.”

Gece Yarısı Ziyaret

İnebolulu Salih Ugurtan anlatıyor:

‘Kastamonu’dan elma alır, sandıklarla sevkiyat yapardık. Bir gece elmaları kamyonu yükledim ve sabah yola çıkmak üzere yattım. Fakat nedense uyku tutmadı. Gidecek yer de yok. Kaktım, hancıya, ‘Ben gidiyorum’ dedim.

‘Bu saatte nereye gidiyorsun?’ dedi.

‘Yatamadım, bunaldım. Bir hava alacağım’ dedim.

Gittim, Nasrullah’ta bir abdest aldım. Saat gecenin ikisi. Yavaş yavaş Mehmed Feyzi Efendi’nin evine doğru yürüdüm. Baktım, odada ışık yanıyor. O zaman idare lambası vardı. Gittim, kapıyı çaldım. İçeriden okuma sesi geliyordu. Bir daha tıklattım. O zaman ışığın hareketlendiğini gördüm. Merdivenden aşağı indi. Kapının arkasına gelince:

‘Allah Allah fesühhanallah! Kim o?’ dedi.

‘Ben Salih...’ dedim. Açtı kapıyı.

‘Hayrola! Bu saatte ne işin vardı?’

‘Efendim uyuyamadım kalkıp abdest aldım. Sokak da soğuk, geldim işte.’

O okumasına devam etti. Bir müddet sonra sabah ezanı okundu. Beraber sabah namazını kıldık. Tesbihat bitince kalktı iki kahve yaptı.

‘Bu uykuyu dağıtır’ dedi. Sonra yarı şaka sitem eder gibi:

‘Gecenin hangi saatinde ziyarete gidilir, hangi saatinde gidilmez?’ dedi. Ben hiç sesimi çıkarmadan dinledim.

‘Hadi bir şeyler yiyelim’ dedi. Mutfağa geçti.

‘Şu işe bak, fesühhanallah!’ dedi. Geldi tepsiyi koydu. ‘Ben her gece kapıyı kilitlerim, bu gece unutmuşum. Her gün bir yumurta pişiririm, bu gün iki yumurta pişirmişim!’ dedi.”

“Alın Götürün!”

Ayakkabıcı Rüştü Mırmır ile Sadullah Yılmaz, Ankara’ya ayakkabı götürürken iftara bir saat kala Kastamonu’ya varırlar. ‘Feyzi Efendi’ye gidelim, o zaten evden dışarı çıkmıyor” deyip giderler. İftara bir saat vardır. Selam verip içeri girerler.

‘Hayrola!’

‘Valla biz yola girdik. Ankara’ya gideceğiz de bu saatte gidecek yer bulamadık, ocağına düştük.’

‘Allah Allah! Ben bekâr bir adamım. Bu Ramazan’da, üstelik topa bir saat var, burada ne işiniz

var?” der. Onların da bir şey bekledikleri yok. Ekmek, zeytin olsa yeter, boyunlarını bükerek.

Top patlar, namazı kıldıktan sonra Mehmed Feyzi Efendi bir sini yemek çıkarır getirir ki ne yemek. Ömürlerinde öyle lezzetli ve güzel yemekler görmemişler. Kim yaptı, ne zaman yaptı bilmezler. O gece sahur yapmalarına da ihtiyaç kalmaz.

Mehmed Feyzi Efendi’yle İnebolulular arasında resmiyet değil, samimiyet vardır. Onların getirdikleri hediyeleri de reddetmez.

Bir defasında Rüştü Mırmır’la Sadullah Yılmaz’ın götürdükleri çay ve şekeri reddeder. O sırada kıtlık vardır. Çay-şeker çok bulunan şeyler değildir. Getirdiklerini görünmez bir yere koymalarına rağmen, “Niye getirdiniz, neden getirdiniz? Millet bulamadığı şeyi ben de yok sayarım. Alın evinize götürün!” der.

Fuzuli Vekil

Bir gün Mehmed Feyzi Efendi’nin bir yakını Sungur Ağabey’i yakalayarak:

“Sungur, siz ne yaptınız böyle?” der.

“Hayrola ne yaptık?” deyince:

“Emirdağ Lâhikası’nda Feyzi Efendi’ye ait mektupların hepsini çıkarmışsınız!” diye çıkışır. Sungur Ağabey:

“Kardeşim! O mektupların hangisinin girip hangisinin girmeyeceğine biz karar veremeyiz. Onlar tamamen Üstad’ımızın tensibiyle olmuştur” deyince susar.

Daha sonra Mehmet Feyzi Efendi bunu duyunca çok üzülür. O zatı ve diğer dostlarını yanına çağırarak:

“Ben, ziyarete gelenlere karşı beni müdafaa edin diye sizi fuzuli vekil mi tayin ettim?” der. Sonra da:

“Hadi gidin, sizinle bir süre görüşmeyeceğim!” deyip huzurundan kovar.

Rüyada Görüşürdüm

Devrekâni’nin Çayırılı köyünden Necmeddin Kaymakçıoğlu, Üstad Bediüzzaman’la keşfen rüyada görüşüp tanışan ehl-i kalp bir zattır. Üstad Hazretleri, rüyada sorularına cevap vererek kendisini irşat eder. Hatta Ahmed Kureyşi’ye rüyada kendisini arkadaş yapar.

Necmeddin Efendi, rüyasında Üstad’a birçok soru sorup cevabını aldığını söyler. Gelecekle ilgili bazı sorularına Üstad:

“Hadisata bak, dikkat et!” diye cevap verir.

Bir gün cevabını bildiği fakat tatmin olmak için sorduğu soruya Üstad, “Niçin bana bildiğin bir şeyi soruyorsun?” diye kendisini azarladığını söyler.

Necmeddin Kaymakçıoğlu, Mehmed Feyzi Efendi’ye, Üstad’ın öldükten sonra da tasarrufunun devam edip etmediğini sorar. Mehmed Feyzi Efendi şu cevabı verir:

“Kılıç kınında mı daha çok keser, yoksa kınından çıkınca mı?” Hatta menfi şahsiyetlerin kötülüklerinin bile istidraç yoluyla bir çeşit tasarruf gibi devam ettiğine işaret eder.

Bu zat Mehmed Feyzi Efendi hakkında ayrıca şunları söyler:

“Merhum Ahmed Kureyşi, bazı evliyanın sonradan dönüş yaptığına karşılık, Mehmed Feyzi Efendi’nin çocukluğundan itibaren muhafaza altında yetişerek, dünyevî hiçbir kirin ona bulaşmadığını ifade ederdi. Benim zannıma göre de, o rical-i gayb ile her sabah toplantı yapıyor.”

Vahdetü’l-Vücut

Ankara Kazan Müftüsü Mahmud Sezgin, Vahdetü'l-Vücut'u merak eder. Mehmed Feyzi Efendi'yi ziyaret ettiğinde kendisine sormak ister. Fakat halktan kimseler olduğu için bu ilmî meseleyi sormaktan vazgeçer.

Daha sonra bir grup din görevlisi arkadaşıyla beraber gittiğinde şimdi tam sırası deyip soracakken, kendisi sormadan Mehmed Feyzi Efendi konuya girer. Önce kâinatın yaratılışından uzunca ve ilmî bir şekilde bahsettikten sonra sözü Vahdetü'l-Vücut'a getirir:

“Abid ile mabud, sacid ile mescud ayrıdır. Halık ile mahluku, habib ile mahbubu tefrik etmek lazımdır” diyerek Allah'ın sıfatlarından ve tecellilerinden bahseder.

Dışarı çıktıklarında Mahmud Hoca kendi sorusuna cevap verdiğini ifade ederken, arkadaşları da sormak istedikleri sorulara cevap bulduklarını söylerler.

“Namazını Kıl!”

Ev komşusu Melahat Hanım, küçüklüğünden beri Mehmed Feyzi Efendi'yi tanır, evine defalarca girip çıkmış ve ziyarette bulunmuştur. Beyi astsubay olunca memleketin çeşitli yerlerini dolaşırlar. Fakat her yıl izine geldiklerinde mutlaka Mehmed Feyzi Efendi'yi ziyaret ederler. Melahat Hanım ilginç bir hatırasını şöyle anlatır:

“1960'da Urfa'nın Siverek ilçesine tayin olduk. Büyük oğluma hamile idim. O sırada namazlarımı biraz ihmal ederek, alaca kılıyordum. Bir gece rüyamda Hocaefendi'yi gördüm. Elindeki çubukla bacaklarıma vurdu ve:

‘Niçin namazlarını aksatıyorsun? Namazlarını tam kıl!’ diye beni şiddetle ikaz etti. Heyecanla uyanıp kalktığımda bacaklarımda sopaların morarmış izlerini gördüm; onlar hâlâ ağrıyordu. Ağlayarak tövbe ettim ve bir daha mazeretsiz hiç namazlarımı bırakmadım. Allah şefaatine nail etsin.”

Riyazet Zamanı Değil

Mehmed Feyzi Efendi'nin özel doktoru Karabüklü Mustafa Yetkin anlatıyor:

“Doktoru olduğumuz için ziyaretine her vakit gelebilirdik. Yemek zamanlarında da yanında bulunduğumuz olurdu. Bizi sofraya davet ederdi. Çekingen davranırdık. Bize:

‘Bu zaman riyazet zamanı değil; bu zaman, normal yemek zamanıdır. Çünkü bu zamanda manevî gıda çok azalmıştır. Onun için maddî gıda ile telafi etmeli. Zira her maddî gıdanın manevî gıda sayılabilecek bir melekûtu vardır. Birkaç lokma ile yetinebilen zatlar, kuvve-i kudsiye sahibidirler. Onların damarlarında nur dolaşır. Bizim gibilerde ise kan dolaşır’ buyurarak, maddî gıdalarla manevî takviye almamızı öğütlerlerdi.”

Kul Hakları

Karabük Demir-Çelik İşletmesi Sağlık Memurluğu'ndan emekli İzzet Yılmaz, okuduğu bazı fıkıh kitaplarında kul hakkıyla ilgili ağır ifadeleri merak eder. Özellikle hayvan ve kâfirlerle ilgili kul haklarından nasıl sakınılacağı hususu zihnini kurcalar. Kastamonu'ya gidip Mehmed Feyzi Efendi'yi ziyaret ettiklerinde:

“Efendim! Kâfir-mü'min karıştı, nasıl helalleşeceğiz? Hem bizler köylüyüz. Üzerimize hayvan hakları da geçiyor. Bunlardan nasıl kurtulacağız?” der. Bunun üzerine Mehmed Feyzi Efendi şu ilginç cevabı verir:

“Eğer mü’min, Allah rızasını kazanırsa, mü’mine de kâfire de hayvana da hakkını helal ettirir. Hayvana bir yeşillik gösterir, oraya koşmak ister, önüne bir engel çıkarılır. Hikmeti sorulduğunda: ‘Filan kuluma hakkını helal et, seni oraya göndereyim’ denilir. Hayvan da helal eder. Kâfire de: ‘Filan mü’min kuluma hakkını helal edersen senin Cehennem’deki azabını hafifleteceğim’ buyrulur. O da: ‘Afettim’ der. Mü’minlere ise: ‘Birbirlerinize hakkınızı helal ediniz ve Cennet’e giriniz’ buyrulur.”

En Büyük Keramet

Kastamonu Belediyesi Mezarlıklar Müdürü Şevket Oğuz Ünal, bir gün arkadaşlarıyla Mehmed Feyzi Efendi’yi ziyarete gider. Arkadaşları kalplerinden ne geçirmişlerse Mehmed Feyzi Efendi o gün sohbete:

“Dünyada iman etmekten daha büyük keramet yoktur. Dünyada Allah’a iman eden kişi, O’nun kaza ve kaderine de iman eder. Bunlar zamanı gelip zuhur ettikçe hayrete düşmez.

‘Zaten ben bunlara iman etmişim’ der. Fakat inkâr edenler, başlarına gelenleri telaşla, paniğe kapılarak, korkarak karşılarlar. Onun için keramet aramak için kapı kapı dolaşmak gerekmez. Kâmil iman sahibi olup güzel ameller yapmak gerekir. Ne hikmetse bazı kimseler keramet arıyorlar!” diye başlar ve şöyle devam eder:

“Zamanın birinde değerli bir âlim varmış. Bir de o âlimi kıskanan abid varmış. Çok ibadet eden o kişi Allah’a şöyle niyaz etmiş:

‘Ya Rabbi! Bana bir keramet göster. O sayede insanlar benim sana nasıl ibadet ettiğimi görsünler!’ Nihayet o çok ibadet eden zatın musluğundan altın akmaya başlamış. Bunun üzerine hemen kıskandığı âlime koşmuş ve şöyle demiş:

‘Efendi sen bunca zamandır dirsek çürütüp göz nuru döküyorsun, halka bir şeyler anlatıyorsun, ama ne kerametin var? Bak benim eve gel de gör, musluğumdan altın akıyor!’ deyince âlim zat:

‘Efendi seni şeytan aldatmıştır. Erenlerin, Allah dostlarının yanında toprakla altının bir farkı yoktur. Altın dünya metaındandır ve şeytanın, kulları aldatmakta kullandığı bir araç, bir oyuncaktır. Allah bize su ile abdest almayı emretti, altınla değil...’ demiş. Bunun üzerine abid zat tövbe istiğfar etmiş. Ondandır ilim elde edip ihlasla amel etmeye çalışmış.”

Sohbetten sonra dışarı çıkınca arkadaşlar, “İçimizden, ‘Acaba bu zatın ne kerameti var?’ diye düşünmüştük” derler.

İlmî Gelişmeler

Emekli Milli Eğitim Müdürü Sami Kırıkoğlu anlatıyor:

“1975 yılı Haziran ayında ziyaretine gitmiştik. Hal hatır sorduktan sonra bir konuya girdi. O konuda ayet ve hadisler okuduktan sonra özetle şöyle dedi:

‘Gökyüzü şeffaftır, yer ise kesiftir. Gökyüzüne göre dun (alçak) vaziyettedir. Biz insanlar yerden çıkan madenlerden top, tüfek, makine, teçhizat vb. birçok aletler yapıyoruz. Hâlbuki fezadan henüz gereğince yararlanamıyoruz. İlim ve teknikte öyle gelişmeler olacak ki, gökyüzünden çok daha fazla yararlanılacak, çok değişik ve çeşitli aletler yapacağız. Hatta o kadar gelişme olacak ki, Sevgili Peygamberimiz’in (a.s.m.) konuştukları sözleri gökyüzünde yakalayacak ve insanlara dinleteceğiz!’ demişti.”

Lafız ve Mana

Sinop Müftüsü Ahmet Faruk Kuluş anlatıyor:

“1986-89 yılları arasında İstanbul Haseki Eğitim Merkezi’nde kursiyerdim. Gelip giderken Hocaefendi’ye uğradım. Bir keresinde, ‘Kardeşim nerdesin, ne iş yapıyorsun?’ demişti. Ben de Haseki Eğitim Merkezi’nde olduğumu söylemişim:

‘Ne okuyorsunuz?’ diye sorunca, tefsirden Nese’yi okuduğumuzu; ancak sarf ve nahve çok yer verdiğini, bununla uğraşırken sanki mananın kaybolduğunu söylemişim. Bunun üzerine şu açıklamayı yapmıştı:

‘Lafız ve şekil olmayınca mana olmaz. Mana, lafzın içinde saklıdır. Sarf-nahiv iskelettir. İskelet olmayınca ruh olmaz. Yüce kitabımız Kur’an-ı Kerim Arap dilinin en fasih ve belîğ bir tarzında indirilmiştir. Nitekim ‘Kur’anen Arabiyyen ğayra zîvecin’ buyrulmuştur’ dedi.”

Cahil Cesur

Ethem Acar anlatıyor:

“Bir gün Adapazarı’nda arkadaşım Cahit Konuk’la konuşuyorduk:

‘Biz bu günahkâr halimizle o büyük zatın yanına gitmeye nasıl cesaret ediyoruz? Biz değil onu ziyaret etmek, Kastamonu’ya bile bakacak halimiz yok. Yoksa biz cahil cesurlardan mıyız?’

Akabinde ziyaretine gittik. Sohbet başlarken, ‘Kardeşlerim! Sizler benim kusurlarımı bir bilerseniz, değil Kastamonu’ya gelmek, Kastamonu tarafına bile bakmazsınız!’ demişti. Böylece ne kadar kerim ve tevazu sahibi olduğunu göstermişti. Adeta bizim kusurlarımızı da kendisine alıp, bizi temize çıkarıyordu.”

Aynı olayla ilgili Cahit Konuk da şunları anlatır:

“Sungur Ağabey’le karşılaşınca Mehmed Feyzi Efendi’yi ziyaret ettiğimizi söyledim

‘Kiminleydiniz?’ dedi. Ben de:

‘Ethem Ağabey’leydik’ dedim.

‘Fesühhanallah! Siz cesur cüheladan mısınız?’ dedi. Biz şaşırдық.

‘Ağabey, bize kapı açıldı!’ deyince, caddede yürürken yüksek sesle:

‘Maşaallah, barekallah, sübhanallah... O mübarek bir insan, o müstesna bir şahsiyet, o kâinatı avucunda seyreden bir kimsedir’ diye takdirlerini ifade ettiler.”

Risale-i Nur

Cihat Konuk anlatıyor:

“Adapazarı’nda kırtasiyecilik yapıyordum. Bir seferinde Ethem Ağabey’le Eflani yoluyla Kastamonu’ya gitmek üzere yola çıktık. Eflani’de Hacı Hüseyin Efendi’ye Sungur Ağabey’i sorduk. Kendisinin İstanbul’da olduğunu söyledi.

Yanımızda cemaatten bir arkadaşımız vardı. Hocaefendi’nin ziyaretine gideceğimizi söyleyince, Feyzi Efendi’nin Üstad ve Risale-i Nur’dan hiç bahsetmediğini ve adeta Nurlarla irtibatı olmadığını söylemişti.

Birlikte Kastamonu’ya vardık. O gün, çok enteresandır, Mehmed Feyzi Efendi, bir saatlik sohbeti arasında hep Risale-i Nur’dan bahsetmişlerdi.”

Şemsiye

Hacı Said Eroğlu’nun ifadesine göre Mehmed Feyzi Efendi, gençliğinde sokağa çıkarken hava yağışlı

olsun olmasın yanına şemsiye almayı ihmal etmezdi. Ne zaman namahrem bir kadına rast gelse şemsiyeyi gözleri üzerine indirerek gûnahtan korunurdu.

Türkeş'e Milliyetçilik Dersi

Mehmed Feyzi Efendi Farz, vacip ve sünnet manasına ittibaen 1976'da üçüncü kez hacca gider. Bu hacda Alparslan Türkeş de bulunur ve zaman zaman kaldığı yere gidip sohbetlerinden istifade eder. Mehmed Feyzi Efendi, Zat-ı Akdes-i İlahî'nin tecellilerini, ulvî sıfatlarını ve Esmâ-i Hüsna'nın azametini bir kere daha müşahede ederek döner.

Tosyalı Hacı Yusuf Işık anlatıyor:

“1976'daki haclarında da beraberdik. Biz oraya vardıkdan sonra Türkeş Bey de geldiler. Kendisini Cidde Havaalanı'nda karşıladık. Türkeş Bey, Mina'da çadırda, Feyzi Efendi'yi ziyaret ettiler. Ayrıca Mekke'de de görüştüler. Bu görüşmeleri sırasında Feyzi Efendi, Türkeş Bey'e hacca gelen çeşitli milletleri işaret ederek, sadece milliyetçiliğin İslam âleminin geniş dairesini ihata edemeyeceğini, binaenaleyh, daha geniş bir stratejiye ihtiyaç olduğunu izah etmişlerdi. Türkeş Bey de yurda dönünce bu doğrultuda gönül seferberliğini başlatmıştı.”

Düşünüyorum da...

Mehmed Feyzi Efendi, zaman zaman geçmişini hatırlar, hapishanede geçen günleri yâd eder, sonra da içinde buldukları ferah ve rahatı düşünerek etrafındakilere şöyle nasihat eder:

“Bazen düşünüyorum da, acaba şimdiki rahatımız ve bolluğa ermemiz, çektiğimiz bunca sıkıntıların ve belaların, bu dünyada acilen verilen bir karşılığı mı, yoksa bir istidraç mı? Ahirette değil de dünyada mı karşılığını alıyoruz diye korkuyorum! Haddinden fazla bir bolluk var. Sonra da çoluğu çocuğu düşünüyorum. Teehhül ederken (evlenirken) ‘Bu adam çoluğunu çocuğunu aç bırakır, bakamaz...’ gibi rızık hususunda ileri geri konuşanlar aklıma geliyor.”

1980 Sonrası

12 Eylül İhtilali'nden sonra gelişen bir takım olaylar sonucunda, Mehmed Feyzi Efendi, 1983'te yakalanıp Ankara Mamak Cezaevi'ne götürülmek istenir. Fakat Sigorta Hastanesi Başhekimi Dr. Ahmet Zafer Ergün rahatsızlığına binaen bu konudaki baskılara göğüs gerer. Kendisi rapor vermedikçe kimsenin hastasını bir yere alıp götürmeyeceğini beyan ederek bu tertibe karşı koyar.

Dr. Ahmet Zafer Bey o günlere ait hatırasını şöyle anlatır:

“Hocaefendi'yi hastaneye yatırdığımız gece, hastaneyi polisler bastı. Hocaefendi'yi alıp Ankara Mamak'a götürmek istediler. Daha önceden hastanede görevli memurlara tedbirli olmalarını, hiçbir şekilde Hocaefendi'yi polislere teslim etmemelerini tembih etmişim. Onlara savcı gelir ve sorumluluğu üzerine alırsa hastayı verebileceğimi söyledim ve polisleri hastaneden savdım. Yoksa onlarla hastanede kavga olacaktı.

Zamanın Ankara Sıkıyönetim Komutanı Recep Ergun, Vali Orhan Pirlar'e telefon etmiş. Ben de o sırada valinin yanındaydım. Komutan:

‘Kimmiş o doktor, nasıl vermezmiş?’ gibilerden valiye çıkışınca vali:

‘Efendim, doktorun kendisi burada, durumu size açıklasın’ dedi. Telefonu validen istedim ve Sıkıyönetim Komutanı'na:

‘Ben hastayı vermem demedim. Şu şartla veririm dedim. Bu hasta bize emanet edildi. Bizim bir doktorluk yeminimiz var. Hem beni göreve 12 Eylül yönetimi getirdi. Hastaya bir şey olursa size

zarar gelir diye vermedim. Hem o zat, size anlatıldığı gibi bir kimse değildir!’ diye izah ettim. Bunun üzerine Sıkıyönetim Komutanı:

‘Belki kaçır maçar, yanında polis bekletin’ diye valiye talimat vermiş. Tabii herkesin kafasında uzaktan değişik kimselerin hayalî imajı var.

Neyse, hastaneye gidip Hocaefendi’nin yanına varınca hemen bana:

‘Bugün Allah sana büyük cesaret verdi, beni iyi savundun. Polis kapıya ne zaman gelecek?’ diye sorarak bizi hayretlere sevk etmişlerdi.”

Sıhhati Bozulur

Bundan sonra Mehmed Feyzi Efendi’nin sıhhati bozulmaya başlar. Hapishaneden kalan bronşit hastalığı daha da artar. Öksürük nöbetleri sıklaşır. Ayrıca sinüzit rahatsızlığı dolayısıyla yanından eksik etmediği enfiyeyi kullanarak rahatlamaya çalışır.

Böbreklerinde oluşan ve büyük sancılara sebep olan taşların verdiği rahatsızlıklara bir de yüksek tansiyon ilave olur. Bütün bunlar giderek sıhhatini sarsar. Bunca rahatsızlıklara rağmen, hayatından hiç şikâyet etmez, gelen ziyaretçileri –çok özel durumlar dışında– asla geri çevirmez.

İlginç Bir Unutkanlık!

İmam Hatip Okulu Meslek Dersleri Öğretmeni M. Selçuk Özkan, 1984 yılında dedesiyle birlikte Mehmed Feyzi Efendi’yi ziyarete gider.

Dedesi Mehmed Feyzi Efendi’ye, Bediüzzaman Hazretleri’yle ilgili sorular sorar. Mehmed Feyzi Efendi, bu vesileyle Üstad Hazretleri’yle ilgili enteresan bir hatırasını anlatır. Ancak bu hatırayı dışarı çıkınca kimseye anlatmamalarını tembih eder. Fakat dışarı çıkınca manevî coşkusundan olsa gerek Selçuk Bey dilini tutamaz ve bu hatırayı bir can dostuna anlatır. O günden sonra bu hatırayı ne dedesi ne kendisi ne de anlattığı dostu bir daha hatırlayamazlar.

İhtiyarlık

Mehmed Feyzi Efendi, “Gençlerinizin en hayırlısı ihtiyarlarınıza benzemeye çalışan, ihtiyarlarınızın en şerlisi de gençlerinize benzemeye çalışandır” hadisinde belirtilen bahtiyar genç gibi, gençliğinde ihtiyarlığı düşünüp dünya tehlikelerinden uzak kalmış bir bahtiyardır. Bu yüzden o, ihtiyarlıktan rahatsızlık duymaz.

Zaman zaman dostlarıyla sohbet ederken, küçücük yaşlarında bile sarıklı cübbeli zatlara özendiğini, onlar gibi yaşamayı arzuladığını, bu sebeple annesi Ayşe Hanım’a gelip sık sık sarık cübbe tedarik ettirdiğini anlatır, yarı şaka yarı ciddi şöyle der:

“Ben gençliğimde de ihtiyarlığı ihtiyar ettiğim ve onlar gibi yaşmaya çalıştığım için gerçek ihtiyarlığın başıma gelmesiyle bende iki ihtiyarlık birden inzimam etti.”

Bazen de, “Ben gençliğimde ihtiyarlığı güler yüzle ve isteyerek karşıladığım için, gerçek ihtiyarlıkla yüz yüze gelmek zor olmadı” der.

Mühim Adam

Bir gün hastanede bir hemşire hanım tansiyonunu ölçerken yüzüne bakmaz ve kafasını yana çevirir. Sanki onu görmek istemez bir hali vardır. Mehmed Feyzi Efendi:

“Ne o kızım? Yoksa bende hoş olmayan bir şey mi gördün?” der. Hemşire hanımın yüzü kızarır ve:

“Hayır efendim, başım açık olduğu için sizden utandım!” der.

Hastane kapısında bekleyen emniyet mensuplarından dolayı üzüntü duyan ziyaretçilerine:

“Üzülmeğin, polis ve asker, mühim adamların kapısını bekler!” diye teselli verir.

Hz. İsa

Mehmed Feyzi Efendi, hayatının bir döneminde bazı yakınları tarafından Hz. İsa olarak kabul edilir. Hatta, “O, gelecek olan İsa Aleyhisselam’dır!” diye etrafa haber yayanlar olur.

Kendisi bunu yayanları çok ağır sözlerle ve hatta kanunî yollara başvurma tehdidiyle uyarır. Ve şöyle der:

“Benim nüfusta anam belli, babam belli. Gidip araştırınlar. Hem Hz. İsa (a.s.) gökten teşrif edecek, yeniden doğmak suretiyle gelmeyecek!”

Fakat hususi sohbetlerinde bu gibi söylentilerin neye dayandığını ve nereden kaynaklandığını izah eder. Bu konuda Hızır’la görüşen bir velinin Hızır telakki edilmesi gibi bir yanılmadan kaynaklandığını söyler.

Gerçekten Mehmed Feyzi Efendi’yi yakından tanıyanlar, onun genelde kolaylığı tercih etmesi, devamlı güler yüzlü olması, hilm ile muttasıf olması, eski elbiselere ve eski şeylere düşkünlüğü, yeme içmede zuhurata tâbi olması, kırk beş yaşına kadar evlenmemiş olması, aşırı tevazu ve hayâsı, hatta tipi itibariyle de Hz. İsa’ya benzemesi gibi hususları onda gördükleri için bu gibi iltibasa sebep olduklarını söylerler.

Sungur Ağabey’in nakline göre, bir zamanlar İzmir’de Fethullah Gülen Hocaefendi’ye aynı şekilde Hz. İsa (a.s.) denilmesinin sebebi de buna dayanır. Tireli Nihat Kurtça, o günlerde bu söylentileri duyunca Hocaefendi’nin yakınlarını şikâyet etmek üzere Mehmed Feyzi Efendi’ye gider. Durumu arz ettikten sonra Mehmed Feyzi Efendi:

“Kardeşim, bana da Hz. İsa diyorlar!” der.

Nihat Kurtça, birinden kurtulalım derken, ikinci bir İsa ile karşılaşmanın şaşkınlığı içine yuvarlanır. Mehmed Feyzi Efendi açıklamasını şöyle sürdürür:

“Kardeşim, hadiste ‘Ulemâü ümmetî keenbiyâi benî İsrâil’ ve ‘El-ulemâü veresetü’l-enbiyâ’ buyuruluyor. Buna göre İslam âlimlerinden bazıları geçmiş peygamberlerin esmasına mazhar olur, ona benzerler. Halk bunu bilmediğinden o zatı, yanlış olarak o peygamberin kendisi sanırlar. Hz. Hızır’la (a.s.) görüşen bir velinin Hızır (a.s.) telakki edilmesi gibi...”

Bu cevap karşısında, Tireli Nihat, her şeyi zahirine bakıp ileri geri konuşmanın ne kadar anlamsız olduğunu fark eder.

Bu konuda Ekrem Köker’in hatırası da şöyledir:

“Bazı kimseler Mehmed Feyzi Efendi’nin gökten inmesi beklenen Hz. İsa Aleyhisselam olduğunu iddia ederlerdi. Merhum, onların bu iddialarına üzülür ve:

‘Benim annem babam belli. Kimden doğduğum belli’ derlerdi. Buna rağmen bu konuda ısrar edenleri duyunca:

‘Onlar bu işten vazgeçsinler. Yoksa onları mahkemeye veririm!’ diyerek tehdit ederlerdi. Bu konuda kendisine doğrudan:

‘Siz İsa (a.s.) mısınız?’ diyen bir zata:

‘Hz. İsa olmak başka, İsevî meşrep olmak başka!’ diyerek kendisinin İsa (a.s.) olmadığını; fakat İsevî meşrepte olduklarını anlatmak istemişti.”

Nüzul

1983 yılının Ocak ayının son günlerinde sağ tarafına nüzul isabet eder, kısmî felç geçirir. Bir müddet sonra ziyaretine gelenlere:

“İnşaallah nüzülü geçiştirdim. Şimdi sadece zafiyet var. Her iş sağ ile yapıldığı ve sol elimi de kullanmadığım için Peygamberimiz’den (a.s.m.) şefaet istemeye mecbur kaldım. Ve akabinde, elhamdülillah hastalık zail oldu. İbn-i Sina da felç olmuş. Kendi tıbbî bilgileriyle tedavi olmaya çalışmış; ama iyileşememiş. Kaside-i Bürde sahibi de felç olmuş, Efendimiz’den (a.s.m.) şifa talep etmiş ve iyileşmiş. Ben de yarı felç oldum. Kaside-i Bürde’de geçen ‘Mevlaya sallı ve sellim daimen ebeda’ diye başlayan satırları tekrar tekrar okuyarak Efendimiz’den (a.s.m.) şifa talep ettim.”

Şükrü Yücebıyık’ın ifadesine göre, felçten nasıl iyileştiğini anlatırken şöyle der:

“Rüyamda kapı çalındı. Kapıyı açtım. Yüzü peçeli bir zat, elinde bir şırınga vardı. O iğneyi felçli tarafıma batırdı. Sabah kalktığımda kolumun iyileştiğini gördüm!”

Eşinin Vefatı

Eşi, kendisinden 25 yaş küçük olmasına rağmen Mehmed Feyzi Efendi’den dört sene önce vefat eder. Melek Hanım, 10 Temmuz 1985’de safra kesesi iltihabı sonunda Hakk’ın rahmetine kavuşur. Böylece Mehmed Feyzi Efendi, bütün sevdiklerini beka âlemine yolcu eder. Kendi de onların ardından gitmeye hazırlanır.

Evlenirken, aralarındaki yaş farkını dedikodu sebebi yapanlar, “Adam ölecek, kadıncağız hayatta yalnız kalacak!” diyenler, Allah’ın takdirine itiraz etmenin şaşkınlığını bir kere daha yaşarlar.

Mehmed Feyzi Efendi, hayatta iken yakınlarına Erzurumlu İbrahim Hakkı Hazretleri’nin Marifetname’sinden çok defa okuduğu bir şiiri mezar taşına yazmalarını söyler. Fakat eşi kendinden önce vefat edince, bu şiiri Melek Hanım’ın mezar taşına yazdırır:

Bu vücudun mülkü elden çıkmadan

Devr-i eyyam ol hisarı yıkmadan

Suret ü mana ikisi yar iken

İki âlem de elinde var iken

Hubb-u dünyayı zamirinden gider

Ta alasın âlem-i candan haber

Nur u zulmetten yoğurmuşlar seni

Canını nur anla, zulmet bu teni

Ten muradı, yemek içmek mülk ü mal

Can temannası Cemal-i Zülcelal.

Vuslatı

Biricik hayat arkadaşının erken vefatı, zaten rahatsız olan bünyesini sarsar. Dünyaya karşı bağları iyice zayıflar. Eski şen hali görülmemeye başlar. Artık kendi tabiriyle “Sükutîlik” yani sessizlik dönemine girer. Toprağa ait olduğunu ve “Turabîliğe” yaklaştığını ifade eder.

Ziyaretçileri kabul edemeyeceğine dair kapısına bir yazı astırır. Görüşmek için ısrar edenlere, “Artık bizi ölümlerden sayın ve ruhumuza bir Fatıha okuyun!” der.

Oğlu Münip Bey, son günlerini anlatırken şöyle der:

“1989’un Ocak ayının birinde ağır üşütmeden dolayı rahatsızlanmıştı. Ama sonra şifa buldu. Mart ayına girdiğinde heyecanlı bir ruh hali vardı. Bir hafta önce otururken düşünceli bir şekilde bana,

Miraç Kandili'ni sormuştu.

'Haftaya cumartesi' dedim. Yine de 'Takvime bakarak söyle!' dedi. Ben takvime baktım:

'Evet doğru, haftaya bugün' dedim. Durdu:

'Yahu,' dedi. 'Uzun süredir bir misafir bekliyorduk gelmedi!' Böyle bir takım şeyler söyledi. O zaman misafiri biz, maddî manada biri gelecek diye anlıyorduk. Derinliğine düşünemiyorsunuz. Tabii bu bir işaretti, ama o anda biz anlayamıyoruz.

Vefat edeceği gün, 'Artık gelenlere rahatsız olduğumu söyle, görüşemeyeceğim' dedi. Derken kapı çaldı, ben de pazardan yeni gelmişim. Çankırı Yapraklı'dan kalabalık bir grup gelmişti. Onlarla ayaküstü görüşüp salavatladı.

Son günlerinde, ilaçlarını, yanından hiç eksik etmediği enfiyesini de almaktan vazgeçti. Uzun bir sefere hazırlanır gibiydi.

1989 Mart ayının 4'ü Cumartesi günü, Fahr-i Âlem'in semalara uruc ettiği Miraç Gecesi öncesiydi.

Bir gün önce yine mutadı üzere Hz. Pir Camii'ne cumaya çıkmıştı. İnebolu'dan ziyaretine gelen bir vatandaş onunla görüşmek için sıraya girmiş. Sırası gelince o zat elini öpmüş, fakat Mehmed Feyzi Efendi, elini bırakmamış, bir ayrılık hasreti içinde bir müddet tutmuş."

Mehmed Feyzi Efendi, 4 Mart Cumartesi ikindi vaktinden önce namaza hazırlık için abdestini tazeler. O sırada minarelerden ezan-ı Muhammedî okunur. Yavaş yavaş ruhu çekilmeye, bedeni yere doğru süzölmeye başlar.

Çocukları panik içindedir, doktorunu çağırırlar. Yakınlarının yardımı ile yatağına yatırılır.

Dilinde daim "Allah Allah" zikri vardır. Doktor gelir kendisine masaj yapmaya çalışır. Fakat nafile, ruhu bedenini terk etmeye başlamıştır. İkinci ezanlarıyla birlikte ruhunu Rahman'a teslim eder.

وَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ فَإِنَّكَ بِأَعْيُنِنَا وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ

Mehmed Feyzi Efendi'nin cenaze merasimi

Ertesi gün 5 Mart Pazar günüdür. Hz. Pir Camii'nde kılınan namazdan sonra, yurdun dört yanından gelen görülmedik bir kalabalık arasında Gümüşlüce'deki aile mezarlığına götürülür. Eşiyle annesinin kabri yanında toprağa verilir.

Vasiyeti üzerine kabri annesinin ayakucuna kazılır. "Cennet annelerin ayakları altındadır" hadis-i şerifine tebaiyet için böyle vasiyet ettiği söylenir.

Ayrıca yakınında bulunan Kur'an kursunda hafızların Kur'an sedalarına yakın olmak için orada yatmak istediği de rivayet edilir. Kabir taşına hayat felsefesini özetleyen meşhur cümleler yazılır:

Hüve 'l-Hayyü 'l-Baki

Burada yatan Âdem

Bir zaman Hubbî idi

Bir zaman Cübbî idi

Bir zaman Sükutî idi

Şimdi de Tûrabî oldu

Ruhuna Fatiha

Mehmed Feyzi Efendi'nin kabri

Vasiyeti

Mehmed Feyzi Efendi, hapiste risale yazdıkları küçücük kalemle Üstad'ın dişini yanında hatıra olarak saklar. Bunları ince cam bir şişede muhafaza eder. O cam şişeyi teberrüken sürekli yanında taşır. Türab-ı şerif dediği Ravza'dan gelen toprağı da naylon bir poşet içinde saklar. Bazen çok özel gelenlere gösterir.

Efendimiz'in (a.s.m.) kabrinden gelen toprağın göğsüne ve yüzüne sürülmesini, ihramların ve Üstad'ın dişiyile o kalemin kabrine konulmasını vasiyet eder. Bu, "Kendi delilini yanında götürüyor" diye yorumlanır. Gerçi ehl-i sünnette kabre bir şey konması hoş karşılanmaz. Ama o, bunu özel olarak ister.

"Bana Çok Dua Edin!"

Vefatıyla ilgili İbrahim Özel şunları anlatır:

"1989 yılında, yani onun vefat ettiği sene umreye gidecektim. Ziyaretine gittiğimde, 'Bana çok dua edin, bu faniye hüsn-ü hatime dileyin!' dediler. Güzel bir tevafuk, o sene Mustafa Sungur Ağabey de umredeymiş. Bize tavaf ettirdi. Sungur Ağabey tavaf dualarını okuyor, ben yüksek sesle söylüyor ve diğer kardeşler de tekrar ediyorlardı. Ben Hacerü'l-Esved'in karşısına gelip istilam ederken, 'Ya Rabbi! Mehmed Feyzi Efendi'ye ve diğer ehl-i imana hüsn-ü hatime nasip eyle!' diye dua ederdim. Sungur Ağabey ve diğer kardeşler âmin derlerdi.

Umreden dönünce kardeşlerle bir ay içerisinde ziyaretine gitmeyi kararlaştırmıştık. Ancak biraz ziyareti geciktirdik. Miraç Gecesi, telefon çaldı. Telefondaki ses, ağabeyimin sesiydi, ağlıyordu. 'Hocaefendi vefat etti!' dedi. Benim dünyam yıkıldı. Arkadaşlarla tuttuğumuz otobüsle gece hareket ettik. Sabah yedide Kastamonu'ya ulaştık. Vardığımızda kalabalık vardı ve içeride çok kalınmaması tembih ediliyordu. Fakat ben yolda başladığım Büyük Cevşen'i başucunda bitirip bağışladım. Sonra izdihamdan tabutuna bile el süremedim. Cenab-ı Hak ahirette bizleri Üstad'ın ve onun talebesi olarak haşretsın."

Vefatından birkaç ay önce ziyaretine giden Basri Yavuz Bey şunları anlatır:

"O gün mübarek bir günün arefesiydi. Yine sakin bir şekilde sohbe başladı. 'Bizlere artık bir Fatıha okumalı. Böyle mübarek gecelerde vuslatı arıyorum. Böyle geceler gelip geçtikçe hüzünleniyorum!' demişti.

Böyle bir konuşmasına ilk defa şahit oluyordum. Bu sözden çok etkilendim ve bana bir hüzün çöktü.

Bu konuşmadan birkaç ay sonra ağabeyim Bahri Yavuz'un teklifi üzerine üç arkadaşla kendisini ziyaret için yola koyulduk. O akşam, mübarek Miraç Gecesi'ydi.

Şamlıoğlu Çıkmazı'ndaki evine yöneldiğimizde, her zamankinden farklı bir hal olduğunu görüp hayret ettik. Çünkü dış kapı açıktı. Sokak kapısından içeriye baktığımızda evin kapısını da açık görünce hayretimiz iyice arttı. Bir kaç kişi ayakta duruyordu. Tedirgin bir halde içeriye girdik.

İlk olarak Hz. Pir Camii müezzinlerinden Hafız Kazım'la karşılaştık. 'Hocaefendi'yi kaybettik!' diye dövünüyordu. Bu kelimeyi anlamak istemediğimden, "Hangi Hocaefendi'yi?" diye sormuştum. İnanmak mümkün değildi, orada adeta beynimizden vurulmuşa dönmüştük. Odasına girdiğimizde, her zaman oturdukları somyanın üzerinde, üstü örtülü olarak yattıklarını gördüm. Vefatı üzerine yanına gelen ilk üç-dört kişiden biriydik. Acı haber her tarafa yayıldı. Bir kaç ay önceki hüzünlü sohbetlerini hatırladık. Allah rahmet eylesin."

“Büyük İnsanlar Sultan Gibi Gider”

Emekli öğretmen Nuri Altınlı da son ziyaretini şöyle anlatır:

“Son ziyaretimizde bir buçuk saat sohbetimiz oldu. Bu sohbette hep ölümden, ayrılıktan bahsetmişlerdi. Bu esnada şu enteresan sözünü hiç unutmam:

‘Büyük insanlar garip olarak yaşarlar, fakat sultan gibi giderler.’

Biz bu sözün cenaze gününde nasıl gerçekleştiğini gördük. Hakikaten garip yaşamıştı; ama sultan gibi önümüzde gidiyordu. O, hakikaten mana âleminin sultanı idi.”

Yine yakın talebesi Musa Özdağ, çeşitli ruh haletlerine uygun zaman zaman odasında çeşitli Arabî levhalar yazdırıp astırdığını, belli bir süre bulunduktan sonra diğerini astığını, böylece yedi sekiz levhanın bulunduğunu anlatarak son anlarında adeta dünyadan el etek çekmiş bir hal içinde olduğunu söyler:

“En son astırdığı levhayı da kaldırttı. Cenab-ı Hakk'a karşı olan iştihakı alevlendi. Masiva ile tamamen alakasını kesme durumu zuhur etti. Ben bu hali kendi üzerimde de hissettim.

Bu durum vefatından iki sene kadar önce başladı. Gülmesi bile azaldı. Hatta son zamanlara doğru kullandığı ilaçlarla ve devamlı kullandığı enfiyeyle bile irtibatını kesti. En son astırdığı ve halen odasında asılı duran levha Ataullah İskenderi Hazretleri'ne aitti.

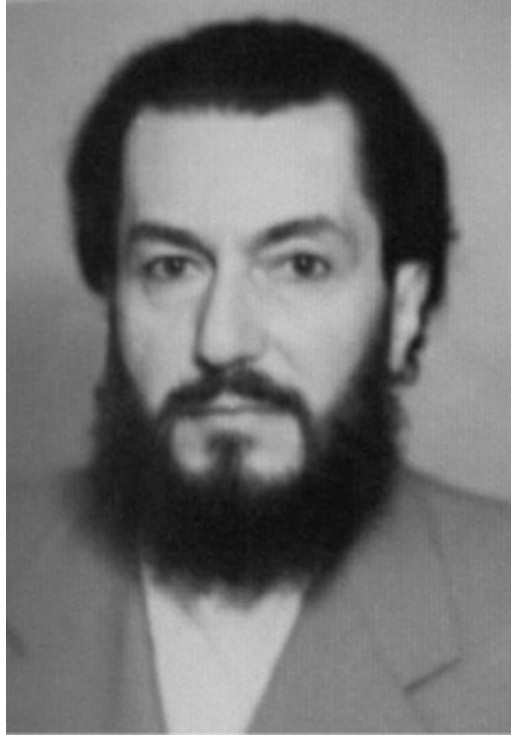
‘İlâhî keyfe yercü sivâke ve ente mâ katate'l-ihsân ve keyfe yetlûbu min ğayrike ve ente mâ beddelte adede'l-itminan.’ Yani, İlahî, Sen ihsanı kesmediğin halde, Sen'in dışındakilerden nasıl ihsan ümit edilebilir. Sen nimet verme âdetini değiştirmedeğin halde, nasıl Sen'in gayrından nimet istenilebilir? O, bu reca haliyle irtihal buyurdular.”

“Yahu Bu Zat Kimmiş?”

Kastamonu'da o gün her taraftan gelmiş büyük kalabalığı gören askerî birlik komutanı:

“Yahu bu zat kimmiş, nasıl biriymiş de haberimiz olmamış?” diye hayretini dile getirir ve definden sonra kendisine saygı ve emniyet mülahazasıyla bir müddet kabri başında nöbet tutturduğu ifade edilir.

Tanıyanların Dilinden

Mehmed Feyzi Efendi

Evi Bediüzzaman Üniversitesinin Fakültesiydi

Abdullah Yeğın

MEHMED FEYZİ AĞABEY, yetmiş yedi yaşına kadar halis, riyasız bir İslam âlimi, sadakatli bir talebe ve çok faziletli bir mü'min olarak yaşadı. Onun dünyası sadece eviydi. İnziiva halinde yaşıyor, mecbur olmadan dışarı çıkmıyordu. Resul-i Ekrem (a.s.m.) buyurmuş: "Fitneler çıktığı vakit evinizin hasırını gibi olun!" O, adeta bu emri imtisal ediyordu. O, haliyle çoklarının imanının kurtulmasına vesile oldu.

Onu bir veya birkaç defa ziyaretle dindar olan, ahlakı güzelleşen çok kimse vardır. Onun hali, tavrı, konuşması, kıyafeti, hep İslamiyet'e sadakatini gösteriyordu. Üstad Said Nursî'ye de çok bağlıydı. Onun evi, Bediüzzaman Üniversitesi'nin bir fakültesi gibiydi. İki defa onu da Üstad Bediüzzaman'la hapse aldılar.

Hiçbir zaman o da Üstad gibi kılık ve kıyafetini değiştirmede. İslam'ın izzet ve şerefine uymayan bir haleti bulunmadı. Frenk hayranlarının kılığına girmedi. Mahkeme müdafaası Şualar mecmuasında vardır. Okursak, sözlerinin ne kadar güzel, ilmî, aklî ve mantıkî olduğunu anlarız. Üstad'ını çok müspet ve muknî tarzda müdafaa ediyor. Ve Said Nursî Tarihçe-i Hayat kitabında "Emin ve Feyzi" imzasıyla yazdığı makalesinde Üstad'ın Kastamonu hayatını anlatışı ne kadar şirin ve güzeldir.

Müspet Hareket Etti

Bütün takip, tarassut ve iftiralara rağmen sabretti. Müspet hareket etti. Kimseye zararı olmayacak tarzda, barıştırmacı, yapıcı ve tamir edici nasihatleri sohbetleriyle iman hizmetine devam etti. İktisadi esas kabul edip kimseye el açmadı. İzzet ve şerefiyle çoklara hüsn-ü misal oldu. Sadece Allah'a güvendi, O'na bağlandı. Aczini, fakrını, tefekkür ve şefkatini, haliyle de ifade ediyordu. Hal diliyle konuşuyordu. Dilinden ve elinden Müslümanların selamette kaldığı kimseydi. Kendisinden başkalarını örnek göstererek, kendine makam rütbe vermeden, tevazu ve mahviyetle rekabetsiz konuşuyor ve Bediüzzaman'ı hakiki mürşit bilerek, izinden ayrılmıyordu.

Onu 1948 senesinde Üstad Bediüzzaman'ın yanında tanıdım. O zamanlar, Müslümanlar suçlu gibiydi. Başında şapkası olmayana polisler çıkışırdı. Kılık kıyafetle sanki insanın kafası ve kalbi değişecekmiş gibi, herkes Avrupa'ya, Frenkler'e benzetilmeye özeniliyordu. Memurlar açıktan namaz kılmaktan korkardı. Kur'an okumak yasaktı. Çünkü onlara mürteci, gerici ve yobaz damgası vuruluyordu. Lisede öğretmenler namaz kılan talebeye yobaz nazarıyla bakardı.

İşte böyle bir devirde Mehmed Feyzi Ağabey, karakol karşısında Üstad'ın yanında hizmet ediyordu. Risaleleri gizli yazıyor, Üstad'ına yardıma çalışıyordu. Üstad Said Nursî'nin, imana ve ahlaka dair gençlere olan bir dersini Mehmed Feyzi Ağabey bize yazdırmıştı. Onun için emniyet müdürlüğünde ifadesi alınarak kendisi Denizli Hapsi'ne gönderildi.

Olgun Bir Hafızdı

O günlerde Müslüman olmak, İslamiyet'in icabını yaşamak, sanki vatan haini olmaktı. İleri olduklarını iddia edenler, hiddetle, öfkeyle ellerinden geldiği kadar Müslümanlar'a zulmediyorlardı. İslamiyet'ten evvelki vahşet devrine döndüklerinin farkında bile değillerdi. Avrupa'nın manevî kölesi olanlar, sanki ilerici, hürriyetçiydiler. İnsan haklarından dem vururlardı. Fakat iman ve Kur'an hakikatlerinden gelen Allah'a teslimiyet sayesinde hapisaneler dersane şekline girdi, Medrese-i

Yusufiye oldu. Mehmed Feyzi Ağabey de bu medresede talebeydi. Üstad'ına hizmet ediyordu.

Mehmed Feyzi Ağabey'in Üstad'ın yanında Sükutî bir hali vardı. Üstad'ın emrini yerine getiriyordu.

Kastamonu'dayken ikinci namazından sonra Üstad'ın ona Amme Suresi'ni okutması hiç aklımdan çıkmıyor. Güzel kıraati ve sesiyle çoklarımıza Kur'an okuma şevkini ve dinleme zevkini vermişti. O, Kur'an'ı ibadet için, tefekkür için okur, gösterişten kaçardı. Olgun bir hafızdı.

Üstad'a Benziyordu

Denizli Hapsi'nden avdetinden sonra hastalanmış ve ziyaretine gitmiştim. Konuşması, hali, hareket ve siması, Üstad'a benziyordu. Gülmekten kendimi alamadım. O zaman bana dedi:

“Beni Üstad'a benzetiyorsun, onun için gülüyorsun. İnsan sevdiğini taklit edebilir. Hem bu benim elimde değil.”

Rahatsızlığımdan dolayı Kastamonu'ya gelince de ziyaret ettim. Hastalığının bir tokat olduğunu söyleyerek bana güzel dersler vermişti. O zaman ziyade gafletteydim. Dersinden çok istifade etmiştim. Resul-i Ekrem (a.s.m.) buyurmuşlar ki:

“Görüşülmesi size Allah'ı (c.c.) hatırlatan, amelinizi artıran, ilmi, size ahiret iştiyakı veren kimselerle oturunuz.” İşte Mehmed Feyzi Ağabey, böyle bir zattı. Kılığı, kıyafeti büyük insanın tavrını andırıyordu.

O zamanlar biz gençler ise, hakikatleri ilan etmede ve daima Nurlar'dan bahsetmede daha hızlı olanları tercih eder, bu ağabeyimizin münzeviyane halini pek tenkit etmek isterdik. Bize göre, herkese açık açık hakikatleri söylemeli, her yere gitmeliydi. Fakat sonradan anladık, o aldığı derse, fitratına göre, muhitine göre en münasibini yapıyordu. Diyordu ki:

“İlmin izzetini korumak lazım... İlim, bütün rütbelerin fevkindedir.”

Onun için, her hal ve tavrıyla şerefli, izzetli ve ciddi hareketleri ve konuşmasıyla taviz vermeden İslamiyet'i kalplere ve kafalara nakşetmeye çalıştı. İnsanlar, sadece onu görseler, konuşmalar da insanî halinden ders alırlardı. Resul-i Ekrem (a.s.m.) buyurmuş ki:

“Ameli olmaksızın dine davet eden, kirişsiz yay çeken gibidir.” Ve yine buyurmuş ki:

“İman temenni ve süslemelerle değil, kalplerde yerleşmesiyle, hareket ve tatbikatında onu tatbik etmesiyle vücut bulur.”

İşte bu ağabeyimizin halinde, bu hadislerin meali bulunuyordu.

Sohbetleri Mütevazı İdi

Tevazu ve mahviyeti, rekabetsiz tavrı, her Müslüman'ı bağrına basar şeklinde ilmî konuşması, kalpleri teshir ediyordu. Risale-i Nur'daki ihlas, uhuvvet, muhabbet, samimiyet, ciddiyet, beraberlik onun yaşayış ve ifadelerinden aksediyordu. Çokları görüştükten sonra hayranlığını, tam ders aldığını ifade etmiştir. İster ehl-i ilim, ister ehl-i tarik olsun bütün Müslümanlar –ehl-i dünya da olsalar– sohbeti onları tatmin ediyordu. Memnuniyetle ayrılıyorlardı.

Elbette Cadde-i Kübrâ-i Kur'aniye'de olanlar, Hz. Muhammed'in (a.s.m.) “Herkesin aklı seviyesine göre konuş!” emrini yerine getirirler, müjdelerler, kolaylaştırırlar, sevdirebilirler, nefret ettirmezler. İslamiyet'in her derdimize deva olduğunu, her halleriyle gösterirler. Nur'dan ders alanlar, kâinatı büyük bir kitap gibi okurlar ve okuturlar.

Böylece Risale-i Nur'un şahs-ı manevîsi devam edecek. Üstad Bediüzzaman'ın (r.a.) büyük manevî dershanesinde hissesi olanlar, mü'minlerin dualarına mazhar olacaklar, yetiştirdikleri talebeler,

dünya durdukça evvelkilerin defter-i hasenatlarına hayırlı amelleri, duaları ve faaliyetleriyle yazılacaklardır. Onlar daima geçen ve rahmet-i Rahman'a kavuşan büyüklerinin izini takip edecekler, inşaallah... Mehmed Feyzi Ağabey'imizin kıyamete kadar defter-i hasenatının kapanmamasını ve bizlerin de ahirete göçen bütün ağabey ve Üstad'ımızla haşrolmamızı rahmet-i İlahiye'den niyaz ederiz.[\[53\]](#)

Büyüklerin Yanında Dil ve Kalbe Sahip Olmalı

Abdullah Aymaz

KASTAMONU'YA, Mehmed Feyzi Efendi'yi ziyarete gitmiştik. Kendisinin müsaadesiyle çeşitli sorular sormuş, çok güzel cevaplar almıştık. Bir ara aklıma bir soru geldi. Bu soruyu sormadan önce, risaleleri yeni mütalaa etmeye başlayan bir zat, Fethullah Gülen Hocaefendi'ye sormuştu. Tabii benim sormamda, mukayese manası da vardı. Dedim ki: “Efendim, eserlerde Peygamber Efendimiz'in (a.s.m.) iptida ile intihayı birleştirdiği ifade ediliyor. Bunu izah eder misiniz?”

Bunun üzerine Mehmet Feyzi Efendi, Otuz Birinci Söz'deki “Peygamberimiz bu kâinatın hem çekirdeğidir, hem de meyvesidir” meselesini çok güzel izah etti. Ama benim sorunun cevabı değildi. İçimden “Olmadı!” diyordum. Mehmed Feyzi Efendi, hemen bana dönerek:

“İyi anlatamadıysam özür dilerim, ben artık yaşlandım!” deyince, çok utandım. Sonra bu meseleyi Hocaefendi'ye anlattım. Hocaefendi o zaman dedi ki:

“İnsan, büyüklerin yanında hem diline, hem de kalbine sahip olmalıdır.”

Kuvve-i Kudsiye Sahibi Kamil Bir Zattı

Vedat Kader

MEHMED FEYZİ EFENDİ’NİN her hali feyiz doluydu. Sünnet-i Resulullah’ı aynen ihya eden bir zattı. Devamlı ziyaretine giderdim. Üstad’la ilgili hatıralarını anlatırdı. Bir defasında ballı parmağını Feyzi Efendi’nin ağzına koymuş. O da sevinç ve muhabbetinden azıcık parmağını ısırılmış. Üstad bir tokat vurmuş. Üstad’ın parmağını ısırıldığı dişleri hafifçe oval biçiminde oyulmuştu.

Kendisi dişlerini tamir ettirmedi. Bir ağrıyan dişi vardı. Ona bile kerpeten vurdurmadı. Ama eşi Melek Hanım’a müsaade etti. Karabük’te bir diş doktoru vardı, gelip onda tedavi oldu.

Sakalına çocukluk, askerlik ve hapishane dâhil, hiç ustura vurulmamıştır. Afyon’da tıraş ettirmek için bütün mahkûmları sıraya sokmuşlar. Feyzi Efendi de sırada... Üstad Hazretleri yukarıdan, kaldığı tecrit odasının penceresinden kendisine endişe etmemesi anlamında el sallamış. Feyzi Efendi’ye sıra geldiği zaman, dört beş kişinin katili olan biri ileri atılıyor:

“Heyt! Bu sümbül gibi sakalı kesecek olanın ben başını keserim” diyor. Ve sakalına dokunamıyorlar. Bir de sakalı bir dereceye kadar büyüdükten sonra hiç uzamıyor. Otuz senelik berber Aziz vardı. “Ben Feyzi Efendi’nin sakalına hiç dokunamadım” derdi.

Münakaşa

Beş kişi ziyaretine gidiyorduk. Bir diş doktoru, bir dâhiliye mütehassısı, bir demir tüccarı, Mustafa Usman Ağabey ve bir de ben. Arabada şiddetli münakaşa ediyoruz. Tam ezan okunurken Araç’a vardık. Dedik:

“Öğle namazını kılalım da ondan sonra devam edelim.”

Elimi arabanın üzerine koydum ve Mustafa Usman Ağabey’e dedim ki:

“Varınca Feyzi Efendi’nin orda hesaplaşırız. Aramızdaki meseleyi orda görüşürüz.”

Öğle namazını kıldıktan sonra, arabaya binip Feyzi Efendi’nin huzuruna vardık. Feyzi Efendi sohbe başladı.

“Konuşun!” dedi. Tekrar tekrar “Konuşun!” dedi. Kimsede ses yok, herkes edeple oturuyor. Derken:

“Mustafa Usman! Şu arabada münakaşa ettiğiniz meseleyi konuşun!” dedi. Tabii biz orada bittik.

“1947’deki Feyzi Nerde Şimdiki Feyzi Nerde?”

Yine bir cuma akşamı, arabayı yolun kenarına çektik. Orada yine Mustafa Usman Ağabey’le bir meselede münakaşa ettik. “Feyzi Efendi’yle hapishanede yattık” deyip onu çok önemsemiyordu.

“Madem öyle, yarın gideceğiz yanına, bu meseleyi halledeceğiz!”

Mustafa Usman Ağabey cumartesi günleri pazara giderdi. O gün pazarını iptal etti. Beraber gittik. Yine bizde ses yok. Feyzi Efendi:

“Mustafa Usman, Mustafa Usman!” diye bir bağırdı ve “Herkes haddini bilsin!” dedi. Mustafa Usman, Feyzi Efendi’nin önüne kurbanlık koyun gibi yattı. Ondan sonra:

“Eee! 1947’deki Feyzi nerde, şimdiki Feyzi nerde?” dedi.

Feyzi Efendi bize defaatle:

“Siz zannediyor musunuz ki, ben burada oturuyorum? Siz zannediyor musunuz ki ben burada oturuyorum?” dedi.

Yine bir gün Dr. Mustafa Bey'le gitmiştik:

“Doktor doktor! Koltuğa kurulup da televizyonu seyretmek mesele değil. Bütün dünyayı televizyon seyreder gibi seyretmek meseledir” dedi. Kuvve-i kudsiye sahibi hayat-ı tayyibeye mazhar, kâmil bir zattı.

“Sizin işiniz kolay!” derdi. “Buraya geliyorsunuz bana hüsn-ü zan ederek sevap kazanıyorsunuz. Ama benim işim zor!” derdi. Mütemadiyen kendini örterdi.

“Rızam Yoktu!”

1969 senesinin son ayında idi. Bugün Gazetesinde çalışıyorduk. Feyzi Efendi hacca gidecekti. Hemen fotoğraf makinesini aldık.

Gayemiz “Hacılar hacca gidiyor!” diye bir haber yapacak, onun resmini basacaktık. Resimler çekildi ama hiç biri çıkmadı. Sonradan kendisine anlattığımızda, “Rızam yoktu!” dedi.

Yine başka bir zaman sesini teybe almak istedik. Teyp 45 dakika çalıştığı halde bir tek kelime kaydetmedi. Bu durum da söz konusu olunca yine, “Rızam yoktu!” dedi.

Muhataba Göre Söz

Herkesin istidadına, kabiliyetine ve tahammülüne göre, herkesin hissiyatına göre konuşurdu. Kırk kişi olsun, herkes çıktıktan sonra:

“Yahu ne kadar müşkilim varsa halloldu!”, “Bana baktı, bütün müşkilim halloldu!” derdi.

Ne kadar yükü gidersen git, oradan çıkarken bütün yükün üzerinden kalktığını hissederdin. Hatta o hal uzun zaman devam ederdi. Şunu sordular:

“Efendim, ahir zamanda başında ayın olan bir kavim tekrar İslam’a dehalet edeceği ifade ediliyor. Bu Almanya mıdır, Amerika mıdır, kimdir?” Dedi ki:

“Siz bunu başka yerde aramayın. Bu Al-i Osman’dır, Türk milletidir. Tekrar İslam’a rehberlik ve sancaktarlık yapacaktır.”

Bir gün yine Mehmed Feyzi Efendi’nin huzurundayız. Bir karışık ve karıştırıcı adam da oradaydı. İçimden.

“Eyvah!” dedim, “Bu adam nereden geldi şimdi? Sohbetin ahengi bozulacak!” Feyzi Efendi:

“Kardeşim, biz yılanı tanırız. Onu elimize alırız, tesirsiz hale getiririz. Senin endişelenmene lüzum yoktur!” dedi. Adam da oradaydı. Zaten kim, içinde neyle gelirse anında cevaplandırırdı.

Ayasofya Açılınca

1979 senesinde yaptığımız bir ziyarette, onu Ali Ulvi Kurucu Bey’in damadı Dr. Hayrettin Buyut Bey’le sohbet ederken bulduk. Hayrettin Bey, Feyzi Efendi’yi İstanbul’a davet ettiler.

“İstanbul’da ne yapayım?” deyince Hayrettin Bey:

“Efendim İstanbul’a hiç mi gelmeyeceksiniz?” diye sordular. Bunun üzerine:

“Geleceğim, geleceğim” dediler. Hayrettin Bey:

“Hocam ne zaman geleceksiniz?” dedi. Feyzi Efendi:

“Ayasofya’nın açılışında geleceğim!” dedi. Hayrettin Bey tekrar:

“Bu gelişiniz maddî mi manevî mi olacak?” dedi. O zaman:

“Sen orasını karıştırma!” diye cevap verdi.

“Meğer Hiçmişiz!”

Rahmetli Hasip Yılanlıoğlu vardı. Nasrullah Camii'nin arkasında Yılanlı Dergâhı var. O dergâhın sahipleri, sülalesi orada yatıyor. Bir gün Yılanlıoğlu, Feyzi Efendi'yi ziyarete bir ordinaryüs profesörle beraber geldi. Ziyaretten sonra o profesör:

“Ben bu kadar ilim yaptım, şu kadar derece kazandım, meğer hiçmişiz! Bu zat neymiş böyle!” dedi.

Bir konuşmaya başladı mı ucu bucağı yoktu.

1965'li yıllarda Sungur Ağabey'le epey beraber gezdik. 1967-69'da Erzurum'da askerlik yaptım. 1979 senesinde Maltepe'deki dershanede kaldım. O zaman da Bayram Ağabey ve Sungur Ağabey'le devamlı münasebetimiz oldu.

1970'li senelerde bir rüya gördüm. Benim için bir rüya-yı sadıka olduğuna inanıyorum. Beraber Feyzi Efendi'ye geliyoruz. Feyzi Efendi'ye dedi ki:

“Artık ben buna hâkim olamıyorum. Bunu ben dizginleyemiyorum” dedi ve Feyzi Efendi'ye bizi teslim etti.

Ondan sonra bizim Feyzi Efendi'ye yönelişimiz daha fazla oldu.

Hiçlik

Mehmed Feyzi Efendi'den işittim. Böyle sarığıyla cübbesiyle oturup gelenlere sohbet etmesinden söz ederken:

“Bize bu görev verildi” demişti.

Bir gün birisi ziyarete geldi. Adam konuştu da konuştu. Sonunda Feyzi Efendi:

“Ölçtün biçtin, bizim bir hiç olduğumuzu anladın!” dedi. Adam yerinden bir fırladı.

“Hiçlik mi?” dedi. “Hiçlik velayetin son noktasıdır.”

Ama adam ondan sonra Kastamonu'da duramadı, hemen terk etti.

Temmuz Ayında Üşüyorum Demişti

Yine bir temmuz ayında ziyaretine gitmiştim. Odasının penceresi açıktı.

“Üşüyorum!” dediler. “Bu yaz sıcağında üşünür mü dersiniz! Üşüyorum” deyip şöyle izah ettiler:

“Buraya o kadar değişik meslek, meşrep, grup ve cemaatlerden gelenler var ki, birinin hissiyat elbisesini çıkarıp öbürünü giyerken aradaki bu zamanlarda üşüyorum.”

Rahmetli Ahmed Fuad Hoca, kendisini ziyarete giden herkese:

“Bizim ziyarete liyakatimiz yok. Kastamonu'ya gidin!” derdi.

Kastamonu'ya gitmek eskiden dört saat sürerdi. Akşam otelde kalırdım. Sabah ziyaretine giderdim. Sabah saat 10.00'dan sonra ziyaretçi kabul ederdi.

Bir defasında yine ziyaretine gidecektim. Önce abdest alıp camiye gittim. Yolda:

“Pazar günleri pastırmalı pide yapılır” diye bir yazı gözüme ilişti. Neyse, sonra otele döndüm ve hazırlıklarımı bitirip ziyarete gittim. Biraz oturduktan sonra dışarı çıktı. Elinde pastırmalı pideyle beraber içeri girdi, bana ikram etti. Bir değil, iki değil, böyle çok kerametini gördük.

Mehmed Feyzi Ağabey Nur Talebesi'dir

Şükrü Yücebiyık

1978-79 YILLARIYDI. İstanbul'da, üniversitede okurken bir gün otobüsle Kastamonu'ya gidiyordum. Yanımda rahmetli Hüseyin Eroğlu vardı. Otobüste aramızda bir samimiyet doğdu. Mehmed Feyzi Ağabey'in bahsi geçti. Onunla görüşmek istediğimi söyledim. "Ben seni götürürüm" dedi. İlk ziyaretim böylece gerçekleşti. Yatsıdan sonra idi. Aslında o saatlerde ziyaretçi kabul etmezdi.

Sonra 1980'de okul bitti. Babam vefat etti. Ben Kastamonu'ya döndükten sonra haftada bir Mehmed Feyzi Efendi'nin ziyaretine giderdim. O hale geldi ki şahsî meselelerimizi dahi açabilir, dua isteyebilirdik. Vefatı bende derin bir boşluk meydana getirdi. Babamın vefatı kadar beni sarstı diyebilirim. Evlilik konusunda bile onun duasını almıştım. Çocuğum oldu, yine ona dua ettirdiğimi hatırlıyorum.

Kerametine Çok Şahit Oldum

Bir kere Mehmed Feyzi Ağabey, bir Nur Talebesi'dir. Onda şek yoktur. Ayrıca hafızdır, kerametine çok fazla şahit olmuşumdur.

Bir gittiğimizde hiç münasebet olmadığı halde çocuk aldırmanın günahından bahsetti. Sanki o konu ona sorulmuş gibi teferruatıyla anlatıyordu.

Durup dururken bu konuyu niye anlatıyor dedim. Sonra da demek ki bize lazım diye düşündüm. Yanından ayrıldığımızda, beraber gittiğimiz arkadaş dedi ki:

"Yahu olmaz böyle şey!"

Meğer o gün doktordan çocuk aldırma için randevu almış, doktor da:

"Bugün müsait değilim, yarın gelin" demiş.

"Artık ben bundan sonra mümkün değil, çocuk aldirtamam!" dedi. Meğer ona cevap vermiş.

Vefatı da gariptir. Hasta falan değildi. Aynı gün ziyarete gelenleri kabul etmiş, hatta ziyaretçileri ondan ayrılıp bana uğramışlardı. O gece Miraç Gecesi'ydi. Allah şefaatine mazhar eylesin.

Üstad'dan Hatıralar

Sık sık anlatırdı:

"Üstad atın üstünde, ben yanında Karadağ'a giderdik. Ben hiç yorulmazdım. Şimdi arabayla gidiyorum yoruluyorum. Üstad, tashihati kitaba bakarak yapmazdı. Ben okurdum, Üstad hafızasından müdahale ederdi."

Üstad'ın evinin karşısında, komşusu Rifat Sarıalioğlu vardı. Abdullah Yeğın Ağabey'i Üstad'a götüren kişidir. O anlatmıştı:

"Biz, beş-altı kişi çocuklar Üstad'ın huzurunda risale yazıyoruz. Her birimiz ayrı ayrı yerleri yazıyoruz. Mesela ben Birinci Söz'ü, diğeri Ayetü'l-Kübrâ'dan bir yeri, daha başkası başka bir yeri yazıyor. Mesela Üstad, sen nerde kalmıştın diye sormuyor. Onun kaldığı yerden devam ediyordu. En az beş-altı kişinin hepsine sırayla okutup yazdırıyordu."

Üstad'ın Geri Çevirdiği Ekmek

Mesela biri anlatmıştı:

“Kastamonu’nun etli ekmeği meşhurdur. Bir gün annem ekmeği yapıyordu. Üstad’a ekmeği gönderecek. Tabağa üç tane koydu, sonra bir tane daha koydu. Dört tanesi fazla olduğunu düşünerek birini geri aldı. Sonra tekrar pişman oldu onu da tabağa koydu. Bana verip Üstad’a gönderdi. Ben paketi aldım götürdüm. Üstad bir dakika dedi, paketi açtı. Üstten o bir taneyi aldı, geri verdi. O gönülsüz gibi olanı geri verdi.”

İbrahim Tankuş amcadan dinledim. Sık sık Üstad’ın yanına gidip gelirmiş.

“Babamın vefatından sonra Kevser’de –Üstad’a yakın bir mahalle– evimizin duvarı yıkıldı. Bunun altından nasıl kalkarız diye hanımla derin derin düşünüyorduk. Aşağıdan doğru Hocefendi’nin hızlı hızlı yürüyerek geldiğini gördük. Oyalanmadan:

‘Allah kolaylığını verir, Allah kolaylığını verir!’ deyip geçti. Ondan sonra ya annem ya da ben:

‘Babam falanca taşın altına altın koyardı. Şu taşı bir kaldıralım bakalım’ dedik. Kaldırdık baktık, bilmem kaç tane kırmızı lira... O altınlar duvara yetti, arttı bile. O altınlar orada gerçekten var mıydı, yoksa o anda mı var edildi, onu bilemem.”

Hulusi Ağabey’in Vefatı Üzerine

Mehmed Feyzi Ağabey, Üstad’ın gittiği dağlarda, yazın bir hafta on gün kalırdı. Bir seferinde:

“Ben götüreyim” dedim, kabul etmedi. Sizi kırmaz; ama kesinlikle kabul etmez. Ben onun damadının arabasına bile bindiğini görmedim. “Allah razı olsun” der, başkasının arabasına binmezdi. Taksicilik yapan birisi vardı hep onu çağırır, parasını verirdi.

O zamanlar telefon şimdiki gibi değil. Hulusi Ağabey’in vefatını haber aldım. Bir yaz günü dağa çıkıyordu. Bana haber verdiler. Cemaatin bir avuç olduğu zamandı. Ben kendisine haber vermek istedim. Karadağ’a gittim buldum. Üstad’ın devamlı gittiği meşhur ağacın karşı tarafındaki bir bölgedeydi. Vefat haberini söyledim.

Mehmed Feyzi Ağabey hiç şaşırmadı. “Aaa Allah rahmet eylesin” diye hayretle karşılamadı. Sanki daha önceden haber almış bir hali vardı. Ben de sormadım. Sebepler noktasından duyma ihtimali yoktu. Allahü âlem manevî âleminden haberi almıştı. Şunu söylediğini hatırlıyorum:

“Hiç görüşmedik; ama birbirimize hep dua ettik.”

İbrahim Fakazlı Ağabey’le bir gün ziyaretindeydik. Hapishane günlerinden bahsediyorlardı. O kadar tatlı anlatıyorlardı ki, Mehmed Feyzi Ağabey:

“Yastığımda tahtakurusu doluydu. Ben onlara ilişmezdim, onlar da bana ilişmezdi!” dedi.

Kardeşlere:

“Siz onları ısıramı bulamazsınız. Onların ammizadelerini öldürürsünüz, onlar da gelir sizden öğ alırlar” dermiş. O sıkıntılı hallerini çok büyük mutlulukla anlatmışlardı.

Ben bir ara:

“Siz o çileleri çekmeseydiniz, biz bugünlere gelemezdik” dedim. Feyzi Ağabey:

“Ah!” diye bir iç geçirdi. “Çile olur mu? Zaman o zaman, demler o demlerdi!” dedi.

Peygamberimiz Bana Yolu Tarif Etti

Salih Ağabey, yaşlı fakat çok dinç biriydi. İnebolu’da Avra diye bir tepede otururdu. Çok da mütevazı idi. Tashihat yapmış, yazmış... Onun anlattıklarından iki-üç tanesi hafızamda yer etmiştir. Biri şöyle:

“Rüyamda yolumu kaybettim. Sağa koşuyorum, sola koşuyorum. Kan ter içinde yığıldım, kaldım.

Karşıdan beş tane atlının geldiğini gördüm. Hemen kendime çekidüzen verdim. Yaklaştılar. Ortada Peygamber Efendimiz (a.s.m.), iki tarafında dört halife, ellerini öptüm. Efendimiz (a.s.m.):

‘Şuradan gireceksin, şöyle gideceksin!’ diye bana yolu tarif etti.

Ben Efendimiz’in (a.s.m.) tarif ettiği yerden gittim. Yol deniz kenarına çıktı. Deniz kenarında büyük bir kale vardı. Baktım burçların arkasında Üstad Hazretleri... Ayağa kalkmış, elini alına koymuş karşı sahilleri, Rusya’yı gözetliyor.

‘Üstad’ım!’ dedim. Kucaklaştık ve uyandım. Ayn-ı hakikat bir rüyaydı.”

Karşımızda Küfr-ü Mutlak Varken

İkincisi:

“Nurlar’ı yazıyorum, tashih için Üstad’a bırakıyorum ve yenisini alıyorum. Ama sigara içiyorum. Bununla ikisinin bağdaşmadığını da biliyorum. Cesaret edip de Üstad’a sormıyorum. Kendisine vereceğim yazının dibine bir not düştüm. ‘Üstad’ım, böyle böyle... Sigara alışkanlığım var. Bırakamıyorum!’ diye yazdım. Yazı ile mi yoksa sözle mi cevap verdiğini hatırlamıyorum; ama verdiği cevap şuydu:

‘Kardeşim, karşımızda küfr-ü mutlak var, sigarayla uğraşacak vaktimiz yok!’”

Seyyid Ahmed Siyahî’nin Türbesi

Mehmed Feyzi Efendi’yi ziyarete giderken memleketin eşrafından bir grubumuz vardı. Perşembe günü ikindiden sonra giderdik. Hatta aramızda daire amirleri bile olurdu.

Bir gün gittiğimizde dışarıdan gelenler, Kastamonu’daki ziyaretgâhlarını kendisine sormuşlar. O da, Şeyh Şaban-ı Velî, Müfessir Alaaddin Efendi ve Seyyid Ahmed Siyahî Hazretleri’nden bahsetti. Siyahî Hazretleri’nin yeri çok virane olduğunu, onu imar etmek gerektiğini söyledi. Hatta onunla ilgili bir kitaptan ve basılması gerektiğinden bahsetti. Oradan ayrıldığımızda:

“Yahu bu zat hiçbir zaman bir işi yapın demez. Bunun Türkçesi yapın demektir. Hepimiz üzerimize düşeni yapalım” dedik. Hakikaten gittik gördük ki virane haldeydi. Ben dediği kitabı da buldum. Osmanlıca, Tahassür isminde bir eserdi. Seyyit Ahmed Siyahî hakkında yapılmış bir çalışmaydı. Kitabı kendisine götürüp gösterdim. Baktı, okudu.

“Tamam bu kitap!” dedi. Hatta fotoğrafı da vardı. Ahmed Siyahî Hazretleri Kastamonu’ya irşat vazifesiyle 150 sene önce gelmiş.

O sırada Mehmed Feyzi Ağabey vefat etti. Biz de evlendik, dünya işleri ağır bastı. O vazifeyi unuttuk. Bir gece sabahında Mehmed Feyzi Ağabey’i rüyamda gördüm. Üçüncü kişiye:

“Siyahî’nin türbesi ne oldu?” diye soruyordu. Ben de yer yarılma içine geçseydim, diye hayıflanıyordum. Ondan sonra ona önyak oldum. Orayı restore ettik. Kitabı da Kemal Topçu Bey Latince’ye çevirdi ve basıldı.

Ondan sonra tekrar bir rüya gördüm. Bir yerde oturlan, önde sıralar olan bir yer... Mehmed Feyzi Ağabey’in yanında oturuyorum. Orada hoca kılığında pir-i fani biri var. Öyle bir huzur var ki hiç uyanmasam, hiç kalkmasam diyorum. O simayı tanımıyorum. Pir-i fani bir zat müderris konumunda.

Türbenin bitmesine yakın fotoğrafını araştırıyoruz. Bir teyze vasıtasıyla bir fotoğraf geldi. Bakınca dondum, kaldım. Hanım:

“Ne oldu?” dedi. O fotoğraf, rüyada gördüğüm kişinin kendisi... Meğer siyah sarık sardığından Siyahî derlermiş. Mehmed Feyzi Ağabey, çok değer verirdi ona. Halid-i Bağdadî Hazretleri’ne mensupmuş.

Üstad'ın Evinin Tamirata Bize Nasip Oldu

Üstad'ın Kastamonu'daki evini yaptırmak bana nasip oldu. Bu konuda, şu andaki belediye başkanı Turan Bey'le o zamanki başkan Süleyman Bey'in gayretleri inkâr edilemez. Allah kendilerinden razı olsun. Orası belediye tarafından istimlak edildi. Belediye Hizmet Vakfı'na devretti. Bu bir cesaretti. Ama Süleyman Bey ve Turan Beyler sağ olsun, bunu gerçekleştirdiler.

Süleyman Bey, 1994-99 döneminde başkandı. Biz evi Abdullah Yeğin Ağabey'in öncülüğünde 1996 senesinde, orijinaline en yakın şekilde yapmaya çalıştık. İnşaata altı ay gibi bir zaman zarfında tamamladık. O zamana kadar Üstad rüyama pek girmezdi. Ama o altı aylık dönemde iki defa rüyamda gördüm. Üstad'ın orayla ne kadar alakadar olduğunu anlatmak için söylüyorum.

Üstad'ın Kastamonu'daki evinin tamirattan sonraki hali

Rüyanın biri çok manidardır. Üstad'ı Kastamonu girişinde karşıyoruz. Isparta'daki otomobiliyle geliyor. Ben elini öptüğümü hatırlıyorum. Üstad memnun... İkincisi de arkasında namaz kıldım.

Hiçbir Partiye Temayül Göstermedi

Mehmed Feyzi Ağabey'den on sene ziyaretine gittiğim zaman zarfında, şu veya bu partiye en ufak temayül gösteren bir sözünü duymadım. Ama Alparslan Türkeş'in ziyarete geldiğini biliyorum. Humeyni'nin döneminde hakkında soruyorlar.

“Ben kuyu dibindeyim, siyasetle ne ilgim olur!” deyip kapatırdı. On senelik sürede bu da ona yakışmadı dediğim hiç bir şey olmadı. Hepsi sünnete uygun örnek alınacak davranışlardı.

Dr. Ahmed Zafer Ergün, o zaman başhekimdi. Kendisi Halk Partilidir. Hatta milletvekili adaylığı bile var. 1980 İhtilali sonrasında Mehmed Feyzi Efendi'yi Ankara'ya götürmek istiyorlar. Ama o cesaretle göğsünü gerdi. Sorumluluğu üstüne aldı, gitmesine engel oldu.

“Benim onayım olmadan hastamı kimse götüremez!” dedi. Aralıklı olarak ziyaretine gelirdi. Ahmed Bey'in çok muhabbeti vardır.

Kastamonu'da belki tam Risale-i Nur tarzında hizmet olmadı; ama o bölgenin durumu da belki onu kaldırıyordu.

Cenazesinde şu konuşmanın geçtiğini hatırlıyorum:

“Ne amaçla olursa olsun Kastamonu'da bu güne kadar böyle bir kalabalık bir araya gelmemiş. Mesela başbakan, cumhurbaşkanı veya konser için gelen meşhur bir sanatçı... Böylesi kalabalık hiç olmamış.”

Askere giderken elini öptüm, dua edin dedim. Mutad âdeti olmadığı halde başımı öptü. Ben çok

duygulandım. Yanımdaki kişi de:

“Yahu askere gider gelirsın” dedi. Hakikaten gittiğim yerde, üstüm, arkadaşım çıktı. Dört aylık çok rahat bir askerlik yaptım.

Bir Ruh Mimarıydı

Yılmaz Dinç

KENDİSİNİ TANIMAYI hayatımın miladı olarak gördüm. Gerçi Risale-i Nur'u biliyor ve okuyordum. Üstad Bediüzzaman'ı çok seviyordum. Lakin Mehmed Feyzi Efendi'yi tanıyanca âlemimde her şey yerli yerine oturdu. O engin tevazusuyla birlikte bize olan teveccühleri, üniversitenin birinci sınıfında başlamıştı. Öğretmen olacağımız için bize çok değer veriyordu.

Mehmed Feyzi Efendi, bir ruh mimarıydı. Yanına gidip de onun manevî sofrasından doymadan kalkana rastlamadım. Kendisi Kur'an, Allah Resulü ve Üstad'ın sıbgası ile boyanmıştı. Kalplerdeki marazları bir hazık hekim tavrıyla tedavi ederdi. Sizin bir şey söylemenize gerek yoktu. Bakar, görür ve size layık olan manevî ilacı sunardı.

Kalbinizde bir soru veya sorun mu var, huzuruna oturmanız ve susmanız kâfiydi. Konuşması esnasında sualinize cevap verirdi. Bunun şahidi yüzlerce insan vardır. Hatta yakınlarından biri:

“Vefat ederse kime gidecek, halimizi kime arz edeceğiz?” diye içinden geçirmiş. Hemen ona dönerek:

“Eğer bir sıkıntınız olursa, kabrime gelip bana anlatırsınız!” demiş.

Aynı Safta Namaz

Üniversite yıllarımız onun evine gidip gelmekle geçti. Cuma günleri yakınında bulunan Şeyh Şaban-ı Velî'ye giderdik. Onunla aynı safta, yan yana namaza durmak bambaşka bir huşu ve huzur verirdi. Teveccüh-ü nastan sakınır, camiden herkesten sonra çıkardı. Geri kalan mütevazı bir toplulukla Hz. Pir'in türbesine varır, dua eder ve cebinde itina ile sakladığı sadakaları oradakilere dağıtırdı.

Görünüşü heybetliydi. Yürüyüşü asildi. Kendisini bekleyen otomobile sağ taraftan biner, ön tarafa otururdu. Arabaya binerken sol ayağı yakın olmasına rağmen mutlaka sağ ayağıyla binerdi. Bu dikkatinden kaçmamıştır. Sonra iki eliyle bizi otomobilin camından selamlardı.

Bana kapısı bir defa açılmadı. O da okulda dersleri asıp ziyaretine gittiğim gündü. Üç defa zile bastım açılmayınca, hüznümlendim ve Nasrullah Camii'ne gidip namaz kıldım. Sonra okula gidip derslere girdim. Akşam döndüğümde, bu defa kapı açıldı. Tabii bu bana bir ders olmuştu. Demek ki talebe her şeye rağmen derslerini aksatmayacaktı.

Üstad'la geçirmiş olduğu zamana göre diğer zamanlarını yok sayardı. Başındaki beyaz sarığın ucu, sırtından aşağı iki karış sarkardı. Sakallarında beyazlıklar vardı. Fakat sakalları yumuşacıktı. Zira sakalına hiç jilet vurdurmamıştı. Ellerini öptüğümüzde ellerinin de tıpkı bir pamuk veya kadife gibi olduğunu hissederdik.

Sohbetleri nev-i şahsına münhasırdı. Bir yerlerden aktarma değildi.

Bir ziyaretimde gençliğinde kalaycılıkla meşgul olmalarının hikmetini sormuştum. Tebessüm ettiler. Ve şu mealde bir şeyler söylediler:

“Evet, gençliğimde kap kaçak kalayıyla az da olsa meşgul oldum. Kalpleri günahla kirlenmiş, vicdanları sönmüş olanların Kur'an'la hidayet ve hayat bulmaları gibi, biz de bu mülahazalarla kalbin pasını silip cilalamakla meşgul olmuştuk.”

Üveysîlik

Feyzi Efendi'nin doğrudan doğruya âlem-i manada Üveysî bir tarzda Resulullah'tan (a.s.m.) ders

aldığına inanıyorum. Onun tevazuu bunu ifadeye engel olduğundan hayat safhalarını anlatırken, Üveysîliği zikretmezdi. Yoksa Hubbîlik, Cübbîlik, Sükutîlik ve Türabîliğin öncesinde bir de Üveysîlik vardır. Bu devreleri kesin hatlarla birbirinden ayırmak mümkün değil. Üveysîliğinin bütün hayat devrelerinde var olduğu bir gerçektir. Onu hep Hubbî olarak gördük. Cübbîliği de ondaki tevazuun Everest'i idi.

Şimdi onu daha iyi anlıyorum. Üstad Bediüzzaman'ın hayatında nasıl Eski Said, Yeni Said ve Üçüncü Said devreleri var ve bunlar nasıl birbirine girift küllî hizmetlerin eda edildiği zamanlar ise, onun hayatında da buna benzer bir mana olduğuna inanıyorum. Bazı zamanlarda bazı dönemlerin ağırlıklı olduğunu tahmin ediyorum. Hatta Turabîlik döneminde de tasarrufunun devam edeceğine inanıyorum.

“Hele Konuşun Kardeşim”

Mehmed Feyzi Efendi, sohbetlerine genellikle şu klişe cümle ile başlardı, “Hele konuş kardeşim.” Sonra birkaç dakika sükut ettikten sonra orada bulunanların ihtiyacına göre irşatlarına devam ederdi.

Ziyaret edilmeye liyakati olmadığını sık sık tekrar ederdi. Ama ne zaman huzuruna girsek hücrelerimize kadar imanla dolmuş olarak yanından ayrılırdık.

Kendisini yaptığımız son ziyarette bize gelecek günlerin çok güzel olacağını, kendisinin bunu göremeyeceğini, ama bizim göreceğimizi ifade etmiş, Ankara'ya gider gibi sorgusuz sualsiz hacca gidebileceğimizi söylemişti. Vedalaşır bir hali vardı. Bu ziyaretinde irade dışı ellerini uzun uzun öpmüş, simasına doya doya bakmışım. Bizimle vedalaştığını sonradan anladık. Bizden her zamanki gibi dua istemişlerdi. Üniversitede ehl-i hizmet olan ve epey zamandır ziyaretine gidememiş olan Bünyamin Kardeş'e selam söylememizi istedi. Hizmeti sebebiyle ona değer veriyordu.

Üstad'ın Dişini Saklardı

Mübarek ve ehl-i ilim biri olan Ahmed Hoca anlatmıştı:

“Efendi Hazretleri'nin küçük bir kutusu vardı. İçinde Üstad Bediüzzaman'ın alt ön dişi ve Denizli Hapsi'nde Üstad'ın kullandığı küçük kurşun kalemi, bir de Üstad'ın bir miktar saçı vardı. ‘Bu kutuyu benimle defnediniz’ diye vasiyet etmiş. Kabirde Münker ve Nekir melekleri suale gelince, ‘Yanımdaki bu diş, bütün ömrünü imana ve Kur'an'a hizmete adanmış Sahib-i Zaman Üstad'ım Bediüzzaman Said Nursî'nin dişidir. Bana soracağınız sorularınızı bu dişin sahibine olan bağlılığımı nazara alarak tevcih ediniz’ diyeceğini söylemiştir.”

Said Kürdî Şeklinde İmzalamamıştı

Merhum Mustafa Ramazanoğlu, Mehmed Feyzi Efendi'nin dünürüydü. Üstad'la Mehmed Feyzi Efendi'yi lise talebesiyken aynı anda tanımış. Üstad, Kastamonu'dan gidince Denizli Hapsi'nden dönen Feyzi Efendi'yi ziyaret eder, ona Üstad'ı sorarmış. Ramazanoğlu, Mehmed Feyzi Efendi'nin Üstad gibi giyindiğini ve Üstad gibi konuştuğunu söylerdi. Şunu anlatmıştı:

“Feyzi Efendi'yi Denizli Hapsi'ne götürmeden önce Kastamonu'da göz hapsinde tutmuşlar. O sırada kendisine zorla bir evrak imzalatmak istemişler. Özellikle Üstad'ın, Said Nursî ismini Said Kürdî olarak imzalatmak istemişler. Feyzi Efendi bütün baskılara rağmen ‘Bunu imzalamam!’ diye direnmiş. Tam yirmi güne yakın bu baskılara karşı gelmiş. Bakmışlar olacak gibi değil, Said Nursî yazmak zorunda kalmışlar.”

Mehmed Feyzi Efendi'nin vefatından sonra özellikle milliyetçilikle ilgili düşünceleri maksadını aşan şekilde yorumlanmak istendiğine inanıyorum. Onun milliyetçilik anlayışı Üstad'ın Yirmi Altıncı Mektup'taki "müspet milliyetçilik" anlayışından farklı değildir.

İfadelerimi kendisi için yazdığım bir akrostişle tamamlamak isterim:

Mehmed Feyzi

Mübarek siman hep nurlar saçar
Elinde Kur'an hem de hadis var
Hizmetin âlidir, delili nurlar
Mimsiz medeniyeti etmiştin inkâr
Ey âşık-ı Bediüzzaman, sensin ona yar
Diyordun hep bizlere, ukbadır diyar
Fena bulup fani oldun Nurlar içinde
Ermiştin zaten kemale, pirlere içinde
Yârânın Bediüzzaman'dı demler içinde
Ziya buldun, nur saçtın zaman içinde
İlminle, irfanınla kullar içinde.

“Siz Kitaptan Okuyun”

Necati Usun

MEHMED FEYZİ EFENDİ, muhterem, ehl-i hal, ehl-i takva, ehl-i kalp bir zattı. En zor şartlarda Üstad’a hizmette bulunmuş bir fedakârdı.

Hayatının sonuna kadar –cuma günleri hariç– münzevi olarak bulunmuştu. İnsanlar hangi saatte gelseler kapısını açık bulurlardı. Kim gelirse gelsin, onlara hakaik-i imaniye, Kur’an, hadis, tefsir, Risale-i Nur’u ezberden anlatırdı.

Bir gün Bilal İslamoğlu Ağabey’le beraber gittik. Giden gelenler:

“Feyzi Ağabey şöyle şöyle anlattı” dediklerinde ben:

“Feyzi Ağabey bunları Risale-i Nur’un şu şu yerlerinden anlattı” diyordum. Çünkü ben o zaman Risale-i Nur’u çok okuyordum. Çoğu yerleri ezber biliyordum.

Onun hali, yaşayan, anlayan bir insanın hazmedilmiş olarak Risale-i Nur’u sunması haliydi. Risale-i Nur’u fazla mütalaa etmeyen kardeşler, “Bunu Feyzi Efendi’ye verebiliyorlardı.

Hatta bir ara dargınlık oldu. Biz İstanbul’dan gittiğimiz için “Zübeyirci”ydik. Zübeyir Ağabey’i görenler, Üstad ve kitap der. Kitabın dışında, Zübeyir Ağabey’in ifadesiyle “Ben Üstad’dan duymadığım, fem-i mübarekinden çıkmayan bir şeyle amel etmem!” derdi.

Zübeyir Ağabey’i görenler Üstad ve Risale-i Nur’da fanidir. Ama mesela Hulusi Ağabey’in bulunduğu Elazığ’da Hulusi Ağabey birincidir. Kastamonu’da Feyzi Ağabey’dir, Isparta’da Hüsrev Ağabey’dir. Bunlar normal meselelerdir. Ben gittim, bizzat Feyzi Ağabey’e sordum:

“Ağabey biz Risale-i Nur’u sizin gibi ezberden mi anlatalım, yoksa kitaptan okuyarak ders mi yapalım?” Dedi ki:

“Kardeşim, bu bana ait bir sıfattır. Siz böyle yapamazsınız. Siz beraber olduğunuz zaman kitaptan okuyun. Bu, benim özel halimdir. Ben, buraya gelenlerin istidatlarına göre anlatıyorum. Ama Risaleler’den bazı yerleri de ezberleyin. Çünkü karakollara, hapishanelere düştüğünüzde oralarda kitap yoktur, ezberden anlatırsınız” dedi.

Nurlar’ı Okuya Okuya...

Zübeyir Ağabey, beni Ereğli’ye gönderirken demişti ki:

“Kardeşim, Ereğli’ye git! İsterse hiç kimse gelmesin. Yalnız oku! Üstad’ımız dedi ki: ‘Nurları okuya okuya dem ve damarlarımıza kadar işleyip vücudumuzdan çıkmayacak dereceye gelmeli.’”

Zübeyir Ağabey’in bu ifadesini çok anlatıyorum. Ben o aşkla okudum. Ereğli’de küçük bir yer vardı. Ali Hoca’dan başka bir-iki kişi daha vardı. Gittim, sabahlara kadar okudum. On beş gün geçti, o yer almadı. Sonra daha büyük bir yer tuttuk. Aradan bir ay geçmedi, orası da doldu. Üstad’ın dediği gibi, “Cenab-ı Hakk’ın rızası ihlas ile kazanılır; kesret-i etba ve fazla muvaffakiyetle değildir. Sen neci oluyorsun ki, insanlar beni dinlesinler diye vazifeni unutup, vazife-i İlahiye’ye karışılıyorsun! İnsanlara dinlettirmek, Cenab-ı Hakk’ın vazifesidir. Vazifeni yap, vazife-i İlahiyeye karışma. Hem insanlara sevap kazandıranlar yalnız insanlar değil, Cenab-ı Hakk’ın ruhanî mahlûkları bütün kâinatı doldurmuş. Sen eğer sevap istiyorsan, ihlası esas tut. O zaman ağızından söylediğin elhamdülillah, Allahü ekber, la ilahe illallah kelimesi melekler adedince sümbüllenir ve hadsiz zişuurların bir mütalaası olur.”

“Üstad Gibi Kendi Eserini Okuyan Âlim Yoktur”

Mehmed Feyzi Efendi'nin ziyaretine belki yirmi kere gitmişimdir. Bir seferinde Sungur Ağabey'le Tireli Nihat da vardı.

Mehmed Feyzi Efendi şöyle demişti. “Benim Üstad'da hoşuma giden en önemli hususlardan birisi, hiçbir âlim yoktur ki, yazdığı kitabı okusun veya talebesinden dinlesin, bu görülmemiştir. Ama Üstad bizzat Risale-i Nur'u bizden, talebelerinden dinlemiştir” dedi.

Hacivat-Karagöz Örneği

Mehmed Feyzi Efendi'nin, Risale-i Nur'dan ezberden anlattığı yerler yanında bir özelliği de konuları kendi ifadesiyle, daha basitleştirerek çok güzel misallerle anlatmasıydı. Mesela anlattığı şu hususu çok derslerde esbap noktasında örnek vermişimdir:

“Nasıl ki Hacivat-Karagöz oyunları vardır. Baktığımız zaman sahnede iki tane karton, düşüyor, kalkıyor, kavga ediyor, konuşuyor. İnsan hayrette kalıyor. Bir karton kâğıdın nesi konuşacak, sonra biraz dikkat ettiğiniz zaman bakarsınız ki, o kartonların arkasında bir ip uzanır. Ha! Bu ip bunları indiriyor, kaldırıyor dersiniz.

Ama sonra düşünürsünüz bu ip de şuarsuz. Bu ip nasıl indirip kaldıracak? Biraz daha dikkat ettiğiniz zaman bakarsınız ki, o iplerin arkasında o ipleri tutan bir el vardır. O zaman perdenin arkasında bir şahıs olduğunu ve asıl indiren, kaldıran, konuşturanın o şahıs olduğunu anlarsınız.

İşte kâinat da, sebepler de böyle bir perdedir. Kanunlar birer ip mesabesindedir. Esbabı halk eden, kanunlar muvacehesinde idare eden Cenab-ı Hak'tır.”

Bunu anlattığı zaman hangi tabaka insan olursa olsun, ilkokul talebesinden üniversiteye, hatta allamelere kadar herkes anlar. Zahirin basit gibi görünüyor; ama esasında o kadar ince ki, o ince meseleyi basit ifadeyle anlatmak, buna “sehl-i mümteni” denir.

“Ademden Vücuda Gelme”

Mesela bir gün de “ademden vücuda gelme”yi anlatmıştı. Demişti ki:

“Mahlûkat sonbaharda kuruyor, baharda topraktan vücuda geliyor. Bu iş gözümüzün önünde cereyan ediyor. Nasıl ki bir maç olduğu zaman önce oyuncular sahada yoktur, hepsi soyunma odasındadırlar. Vakit gelince oradaki bir kapıdan yavaş yavaş sahaya çıkarlar. İşte önce ademde idiler, sonra vücuda çıktılar. İşte eşya ve varlıklar da böyledir. Cenab-ı Hakk'ın iradesiyle ademden vücuda çıkarılırlar.”

Ademden vücuda çıkmayı böyle basit bir örnekle çok güzel bir şekilde izah etmişti.

“Hizmet Aşkı Sönmedikçe...”

Biz gittiğimiz zamanlarda hep ilmî meselelerden bahsederdi. Zaten biz soruyorduk, o anlatırdı.

Ben Ahmed Emin'i de gönderdim, “Git gör!” dedim. O, Zübeyir Ağabey'den başka kimseyi tanımazdı. Gitti, gördü. Çok takdir etti. İstanbul'daki bizim eski müderrisler, göndermiyorlardı. Yani onun kendine has münzevî halini görürlerse ona özenir, cemiyeti terk ederler diye düşünüyorlardı. Hâlbuki Üstad'a hizmet eden kişileri görmek gerekti.

Herkesin dünyayı terk etmesi kolay bir mesele değil. Bu ayrı bir hususiyet... Herkes Zübeyir Ağabey gibi, Tahir Ağabey gibi de olamaz. Sungur Ağabey gibi evli olduğu halde iki ayda bir kalkıp şarkı, garbı dolaşmayı herkes yapamaz. Onları Cenab-ı Hak kendi kabiliyetlerine göre musahhar

etmişti.

Mehmed Feyzi Efendi'nin bir sözü var: "Üstad, Risale-i Nur'da tamamen ehl-i sünnet kavaidine uygun hareket etmiş, zerre kadar ayrılmamıştır" der.

Çok önemsemiğim bir sözü de şudur: "Hizmet aşkı sönmedikçe, muhabbet ateşi burudete inkılap etmedikçe, size söz veriyorum ki, ölene kadar hizmet edersiniz!" Ne kadar harika bir söz değil mi?

"Üstad'ın Hayatı Şimdi Risale-İ Nur'a Geçti"

En son görüşmemizde Ankara'dan bir grup kardeşle gitmiştik.

"Ağabey bu kardeşler Ankara'dan geldi. Bize Üstad'ı anlatır mısınız?" dedim. Dedi ki:

"Kardeşim, Üstad'ın hayatı şimdi Risale-i Nur'a geçti. Üstad'ı tanımak isteyen Risale-i Nur'u okusun. Bir kişi Risale-i Nur'u ne kadar çok okursa Üstad'ı o kadar çok tanır."

Ben Zübeyir Ağabey'e:

"Ağabey, biz hizmeti bilemiyoruz. Bize bazı düsturlar söyle de ona göre hareket edelim" dediğimde buna benzer bir cevap vermişti:

"Kardeşim, bizim mürşidimiz Risale-i Nur'dur. Onu okuduktan sonra bütün problemlerini halledersin!"

Ben de gidip okudum, okudum... Derken vaaz etmeye başladım. Sonra Zonguldak'ta konferanslar verdik. İstanbul'da sokaklarda patates soğan satan, ticaret lisesi mezunu bir insandım. Ama Risale-i Nur, insanı böyle yetiştiriyor. Tek çare Mehmed Feyzi Efendi ve Zübeyir Ağabey'in dedikleri gibi okumak, okumaktır.

Risale-i Nur Umumun Malıdır

Musa Özdağ

ÇOCUKLUĞUMU VE GENÇLİĞİMİ yanında geçirdiğim, bir ömür denilebilecek uzun bir zaman dilimi içerisinde hizmetinde bulunduğum merhum Mehmed Feyzi Efendi'yle ilgili hatıralarım, hayatımın en feyizli anlarıdır.

İlk ziyaretim İmam Hatip'te okuduğumuz yıllardaydı. Okulumuzdan iki arkadaş kendisinden Talim-i Kur'an ve Tashih-i Huruf'la ilgili dersler alıyorlardı. O sıralar ruhî bunalımlar ve arayışlar içindeydim. Beni de Efendi Hazretleri'ne götürmelerini rica ettim. Onlar önce çekindiler. Fakat içimden bir ses, "Onların peşini bırakma!" diyordu. Onları takip edip gitmeye karar verdim.

Bir akşamüstü, okul çıkışı, benden iki sınıf önde olan o arkadaşları beklemeye başladım. Onlar okuldan gizlilik içinde, etrafı kollayarak çıktılar, Sinanbey Camii'nin avlusunda abdest aldılar. Kendilerine fark ettirmeden sokak aralarından peşlerine takıldım. Efendi Hazretleri'nin bahçesinin önüne gelince durdular. Bu arada ben de kendilerine yaklaşmıştım. Beni görünce ürktüler. Bahçe kapısı açılır açılmaz içeri daldım. Tedirginliklerinin sebebi, Feyzi Efendi'nin, "Burada okuduğunuzu kimseye söylemeyin!" diye onları uyarış olmasıydı.

İlk Bir Liman

İçeriye girer girmez, sanki fırtınalı ve soğuk bir denizden, sakin ve ılık bir limana kavuşmuş gibi huzur hissettim. Bir ara kendimden geçer gibi oldum. Efendi Hazretleri'nin asasıyla başımdaki okul şapkasını yukarıya kaldırmaya çalışmasıyla kendime geldim. Şapka başıma iyice oturduğundan kafamı kaldırdım. O sırada onun yeşil nehirleri andıran gözleriyle göz göze geldim. Gayet yumuşak bir sesle, "Sen de okuyacak mısın?" dedi.

"Siz nasıl münasip görürseniz efendim!" dedim. Böylece yirmi yıllık beraberliğimiz başlamış oldu.

Bu süre zarfında kendisinden gönül kırıcı en ufak bir söz işitmedim. Özel ve genel konuşmalarında, terbiye dışı ve gayr-ı ahlakî hiçbir söz ve hareketine rastlamadım. Hastalık hali hariç, insanların yanında ayaklarını uzattığını hiç görmedim.

Kapısında ziyaret konusunda uyarı taşıyan bir yazı olmasına rağmen, aldırış etmeden zoraki ziyaretçiler odasına girdiklerinde, kendileri abdest, namaz, yemek gibi ihtiyaçlarını karşılamak maksadıyla geç gelmeleri halinde, özür diler ve haklarını helal etmelerini istirham ederdi.

Çok Yardım Ederdi

İlim ve marifet elde etmek için gelenlere kendisini vakfetmişti. Gece gündüz sohbet ve ilim tedrisatı ile meşgul olurdu. Bu konuda yorgunluğa ve rahatsızlığa aldırılmazdı. Ziyaretine gelenlere küçük-büyük, zengin-fakir, âlim-cahil demeden her birisine kendi dilinden ve kendi telinden nasihatte bulunurdu. Yiyip içtiklerinin en iyilerinden ikramlarda bulunurdu.

Oturduğu yerin hemen altında muhtaçlara vermek üzere ayrılmış paralar bulundururdu. Verilen kâğıt paralar yeni basılmış gibi tertemiz ve adeta ütülü olurdu. Giyecek isteyen olduğunda yenilerinden verirdi. Kendi elbiselerinden isteyenlerin samimiyetine bakarak verirdi. Camiye çıkarken vereceği paraları üçe ayırırdı. Camiye, görevlilere ve kurs ve cami gibi yardım toplanan yerlere verilmek üzere ceplerinde ayrı yerlere koyardı. Bu fakire de her cuma günü ve arefe günleri para verirdi.

Ramazan-ı Şerifler'de kendi evinde teravihleri bana kıldırırdı. Bu vazife için ay sonunda kendi

tenzip ettikleri özel bir para verirlerdi. Bu miktar, aldığım maaşın yarısından fazla olurdu. Bununla birlikte bir havlu, bir çorap, bir mendil ve her seferinde değişen daha nice kıymetli hediyeler ihsan ederdi. Verecekleri parayı özel bir zarf içinde, eşyaları da bir bohçaya koyar, Kadir Gecesi'nde eve gitmeden evvel elime teslim ederdi.

Bir seferinde bir zat bana kıymetli bir kumaş hediye etmişti. Ben de onu kendisine layık görerek hediye ettim. Bu kumaşı alıp bir yere koydu. Neden sonra bir gün, “Bunu aldım kabul ettim, tekrar sana hediye ediyorum” dedi. Ben de bu kumaştan bir cübbe diktirmek istediğimi söyledim. Evinde hanımefendiye talimat verdi ve bu kumaştan bana bir cübbe diktirdi.

“Sevenin de Olur Sövenin de...”

Kendisiyle tanıştığım ilk yıllarda idi. Adamın biri kendisi hakkında ileri geri konuşmuş, akla hayale gelmeyen iftiralar yapmıştı. O zaman henüz çocuk denecek yaşta olduğumdan adama bir cevap verememiş, fakat beynimden vurulmuşa dönmüştüm. Herkes böyle mübarek bir zata hürmet edip feyzinden istifade ederken, bu ne haldir diye hayret içindeydim. Bu ruh haleti içinde yanına gitmişim. Kendisine henüz bir şey dememiştim. Beni aşağıdan yukarıya şöyle bir süzdükten sonra sohbeta başladı:

“Keçeli ne oldu? Her halde fütur vermişler. Bu işler böyledir. Sevenin de olacak, sövenin de... Sevenlere bakıp şımarmayacak, sövenlere bakıp da fütur getirmeyeceksin. Halkın teveccühüne de i'razına da ehemmiyet vermeyeceksin. Halkı teveccüh ettiren de, i'raz ettiren de Cenab-ı Hak'tır. Onların bu nevi ahvaliyle kulunu imtihan eder. Onların teveccühleri halinde şımarmayıp Cenab-ı Hak'a şükürle mukabelede bulunmalı. Onların i'razı halinde de fütur getirmeyip sabretmeli. Her iki hal de bir hikmete mebnidir. Hikmetsiz iş olmaz.”

Onun bu sohbeti ruhuma tam bir deva olmuştu. O, iyi ahlakı tarif ederken, “Hüsn-ü hulk, yalnız güzel muamele etmek değildir. Aynı zamanda yapılan eziyete de tahammül etmektir” derdi.

Hubbîlik

“Hubbîlik” dönemlerinin zirvesindeyken son derece çarpıcı ve yakıcı bir halet-i ruhiyeye sahipti. Bu dönemde aramızda fart-ı muhabbet cereyan etmişti. Her nereye gitsem ne yiyip içsem, ne giyip kuşansam, bir türlü tatmin olmuyor, mübarek ve mücella şahsiyetleri ve kutlu hayalleri gözümün önünden, kalbimin derinliğinden bir türlü gitmiyordu. Kendilerine durumumu arz edince, aynı hislerle kendilerinin de dolu olduğunu beyan buyurdular. Geceleri yanlarında geç zamanlara kadar kalmama muvafakat gösterdiler.

Yıllarca yazlı kışlı, geceli gündüzlü, yanında kalmamdan dolayı valideynimin ve bazen de çevremizin azarlamalarına maruz kalıyordum. O, son derece sabırlı ve dikkatli olmamı tavsiye ediyor ve sık sık uyarılarda bulunuyordu. Kendisinin de ailevî hayatında kritik durumlarla karşılaştığına; ama zamanla gerçeğin anlaşılacağına işaret buyururlardı.

Cübbîlik

Onun, adını “Cübbîlik” koyduğu bir dönemi vardı ki, bunu kuyu dibinde olmak şeklinde ifade ederdi. Bazı nadanların “Yerinde oturup ayet-hadis okuyor, gelene gidene nasihat ediyor!” gibi tenkitlerine karşı tarizli ifadelerle, tarizkâr bir üslupla karşılık verirdi:

“Onlar minare başında, ben kuyu dibindeyim. Kuyu dibinde olan minare başında olanların işine karışamaz. Manevî şeyler tabladaki kavun, karpuz gibi taksim edilmez. Bu gibi şeyler, rızık gibidir ve

Allah'ın taksim ve takdirindedir. İslam'da hiç kimsenin kimseyi azil veya nasb etme yetkisi yoktur. Bunlar Hıristiyanlık'ta olan şeylerdir.”

Bazı Nur Talebeleri'nin Üstad ve Risale-i Nur hakkındaki ifratkâr beyanlarına karşı şu ikazda bulunurdu:

“Risale-i Nur ilmî ve İslamî bir eserdir. O, kimsenin şahsi malı ve mülkü değildir. Etrafına üşüşmeyin, eserleri serbest bırakın. Diğer İslamî eserler gibi umuma mal olsun. Dileyen alıp okusun. Zorlama ve baskı olmasın. Hizmetinizde âlim olanlarla olmayanları tefrik edin. Her ikisini hizmette ve saygıda bir tutmayın. Zira bilenle bilmeyen bir olmaz. Üstad Hazretleri bir İslam âlimidir; ama bir beşerdir. ‘Yanılmaz ve hata etmez!’ demeyin. Böyle demek onun derecesini düşürmez. Hakikatte onun derecesini siz değil Allah bilir.”

Risale-i Nur'un Daha İyi Anlaşılması İçin

Risale-i Nur'un daha iyi anlaşılması için şöyle derdi:

“Risale-i Nur'la beraber Fıkıh, Akaid, Siyer, Tefsir ve Hadis ilimlerini bilenler, Risale-i Nur'u daha iyi anlarlar.

Eserler başkalarına takdim edilir veya okunurken evvela muhkemat kısımları esas alınmalı. İlk etapta Sikke-i Tasdik-i Gaybî ve Rumuzât gibi istihracata yönelik kısımlar ortaya konmamalı. Böyle kısımlar mahrem tutulmalı. Zaten bu gibi risalelerin üzerinde, ‘Mahremdir; haslara mahsustur!’ diye yazılıdır. Onlar daha sonraya bırakılmalı. Çünkü bu kısımlar müteşabihat nevindedir. Hiçbir eser yoktur ki muhkematı ve müteşabihatı olmasın. Müteşabihat olanlar, muhkemattan alınan kuvvetle çözümler ve anlaşılırlar. Risale-i Nur da böyle okunmalı ve anlaşılmalıdır.”

Nurcu Tabiri

O günlerde olumsuz anlam yüklendiğinden dolayı “Nurcu” tabirini kullanırken dikkat edilmesi gerektiğine işaret ederek şöyle derdi:

“Eğer bir fitneye sebep olacak veya maddî bir zarar görecekseniz, ‘Nurcu musun?’ diye sorulduğunda, ‘Ben Müslümanlar’dan bir ferdim’ deyin. ‘Ben Müslümanlar’dan biriyim’ demekten daha güzel bir söz yoktur.

Ayrıca Nurcu sözünü kullanırken kendinizin dışında kalanlara tarizde bulunmayın. Çünkü Kur’an’ın bir ismi Nur, iman nur, abdest nur, namaz nur, velhasıl din ve dindarlık nur ve nuranilikle muttasıftır. Bu manada ‘Nurcu’ olan dindar olan, dindar olan da Nurcu olan demektir.”

Ayrıca onun çevresindeki Nur Talebeleri’ne bir tavsiyesi de milliyetçilikle ilgiliydi. “Milliyetçilik cereyanını savunanların lehinde olmasanız da aleyhinde olmayın!” derdi.

Buna rağmen sözlerini yanlış anlayıp maksadı dışına taşıranlar olduğuna işaret ederek, zaman zaman bundan duyduğu rahatsızlığı dile getirirdi:

“Ben bunları bir kardeş nasihati olarak ifade ettim. Ama benim sözlerimi yanlış anladılar. ‘Kastamonu’ya, Feyzi Ağabey’in yanına gitmeyin!’ dediler. Eh ben de onların işine karışmadım, kuyu dibine inip aralarından çekildim.’

Seyahatler

Hemen hemen her yıl Temmuz aylarında tenezzüh ve temiz havada tefekkür ve tezekkür için çıktığımız kır gezileri olurdu. Özellikle Hacı İbrahim Dağı’na giderdik. Önceki yıllarda Osman Ağa denilen bir faytoncudan fayton kiralar, Hacı Tayyip Bey, Hacı Mehmet Melek Bey ve şimdi profesör olan

Selahattin Polat Beyler de bazen iştirak ederlerdi. Bazen aramıza oğlu Münip'i de alırdık.

Sabahleyin saat 09.00'da evinin önüne fayton gelir ve gereken eşyalar yüklendikten sonra Sinanbey Camii'nin yanından, Sanat Okulu'nun çevresinden doğru İstanbul yoluyla sırlar ve maceralar ülkesi olan Hacı İbrahim Dağı'na yönelirdik. Yolda bazen evrad ü ezkar okur, bazen etrafı temaşa ve tefekkür ederdi.

Aslında bu seyahatler vaktiyle Üstad'la yaptığı seyahatleri kendisine hatırlatır ve derinden derine "ah" çeker ve "Demler o demler, zaman o zaman idi..." diye hasretini dile getirirdi. Bu seyahatler benim için de paha biçilmez kıymet ve ehemmiyeti haizdi.

Kendisi kırdı bir süre istirahat için uzanır, bizim de rahat olmamızı ve uzanmamızı isterdi.

"Yanıyoruz Ama Dumanımız Çıkmıyor"

Efendimin büyük Üstad'ı, Ferd-i Garip ve Allame-i Acib Bediüzzaman Hazretleri, "Faniyim, fani olanı istemem. Acizim, aciz olanı istemem. Ruhumu Rahman'a teslim eyledim, gayr istemem. İsterim, fakat bir Yâr-ı Baki isterim. Zerreyim, fakat bir Şems-i Sermed isterim. Hiç ender hiçim, fakat bu mevcudatı umumen isterim" buyurmuş ve Rabbanîliğin ancak ve ancak Baki olanı istemede ve bunun için yalvarıp yakarmada olduğunu duyurmuştur. Feyzi Efendi, sevgili Üstad'ının bu ve benzeri serzenişlerini ve yalvarmalarını beyandan sonra, çok kere lahuti ve Rabbanî hüznünü dile getiren, derinlerden çektiği bir "ah" ile adeta inlerdi.

Sanki Arş-ı Rahman'ın, Sidre-i Münteha'nın, Kalem-i Ala'nın dahi ötelерinden doğru kalp ve lisanı ile tercüme edip terennüm eylediği şu kelamı, bu nevi hüznün kendi şahsındaki tecellisiydi:

"Ah! Ne edelim, ne yapalım! Elimiz ermez, gücümüz yetmez! Yanıyoruz ama dumanımız çıkmıyor!" derdi.

Mantık İlmi

Mehmed Feyzi Efendi, Üstad Bediüzzaman'ın mantık ilminde büyük bir deha olduğunu belirterek, şu beyanda bulunurdu:

"Üstad, Eski Said döneminde mantıkta çok ileri gitmiş, Kızıl İ'caz isimli kitapta İbn-i Sina'nın bile kullanmadığı yepyeni usuller, metotlar, önceden kullanılmayan nice terimler icat ederek mantık ilmine yepyeni bir çehre ve işlerlik kazandırmıştır. Hatta bundan dolayı o dönemin ilmî semtinde ve marifet platformunda kendisi için, 'Mantıkta İbn-i Sina'yı geçti' denilmiştir.

Aslında mantık sahasında çok daha mükemmel eserini gençliği döneminde medreselerde kaldığı zaman kaleme almıştır. Üstad, yeri geldikçe bu eserden sitayişle söz ederdi. Şu kadar var ki, bu eser, bir yangın sırasında yanıp küllere karıştığından, üzüntü duyduğunu ifade ederdi."

Yukarıda da beyan ettiğimiz gibi, Bediüzzaman Hazretleri, Risale-i Nur adındaki pırlanta ve şaheser eserlerini mantık kurallarına uygun bir şekilde telif etmiştir. Eserlerinin akıl ve mantık kaideleri üzerine bina edildiğinden hareketle Mehmed Feyzi Efendi onun şu sözünü naklederdi:

"Yeryüzünde mantığı yürürlükten kaldırmadıkları müddetçe, benim bu eserlerimi kimse cerh edip ilzam edemez."

Bir gün bir ayet vesilesiyle Kur'an'dan mana çıkarmak ve tefsir etmekle ilgili çok önemli bir ölçüyü ders vermişti. Şöyle ki:

"Umumileştirmeden ve manayı o yönde tahdit edip, 'Bu ayetin anlamı işte bundan ibarettir!' demeden, kendince hususi bir mana çıkarmakta herhangi bir beis yoktur. Bilakis böyle bir şey Kur'an'ın şanına da, mucizeliğine de mutabıktır. Hem her fert Kur'an-ı Azimüşşan'dan, kendisine ait

her hususta bir işaret bulacak. Şayet bulamaz ise cahildir. Müfessirlerden İbn-i Abbas Hazretleri'nin –ki Sultanü'l-Müfessirîn olarak bilinir– ‘Ayakkabının bağcığı kaybolrsa dahi, ben Kur'an'da ona dair bir işaret bulurum' sözü bu manada söylenmiştir. Hem, insanın bu neviden Kur'an'dan istihraç ettiğı bir mana, hususi yönde gayet yüksek derecede manevî bir zevk almasına sebep olur.”

Bir Şölen Havası İçinde Namaza Dururdu

İnsanın Cenab-ı Hakk'a kulluğunun esası ve her türlü ibadeti cami olan namaza ayrı bir önem verirlerdi. Namazlardan bahsederken adeta ağzından bal akardı. Kulluktan bahsederken ciddileşir, hal ve tavırlarıyla bunu belirtirdi. Biz de onun bu tavrından, kitaplardan elde edemeyeceğimiz bir ciddiyet dersi alırdık. Namaza alelade kalkmazlar, söz ve hareketleriyle bu ulu ibadete hazırlanırlardı.

Abdest alırken üstüne başka bir örtü örterlerdi. Abdestten sonra giydiğı elbiseyi çıkarır, şalvarını giyer, sarığını başına koyar, sonra da cübbesini üzerine giyerdi. İnşirah Suresi'ni okuyarak saç ve sakalını tarar ve aynaya bakarak “Allâhümme kemâ hassente halkî, fe hassın hulukî” (Allah'ım yaratılışımı güzel kıldığın gibi ahlakımı da güzelleştir) duasını okurdu. Bazen namazdan önce güzel koku sürünürlerdi. Sonra seccade sererdi. Bu şekilde insan namaza konsantre olurdu. Bu arada kendine ait etkileyici sesiyle dualar okurdu.

Namazdan önce mutlaka ezan okurduk. Bazen kendileri okurlardı. Abdülkadir Geylani Hazretleri'nin namaz kılacağı odayı gelin odası gibi süslediğinden bahsederlerdi. Namazdan önce odasını havalandırır, güzel kokularla tezyin eder, bir şölen havası içinde ibadete dururdu.

Namaz içinde okuduğı şeyleri genellikle duyardık. Ona has harfleri mahreçlerinden çıkaran, derunî ses tonuyla inleyişlerini duydukça ürperirdik. Namazdan sonra bize döndüğünde yüzündeki nur çok daha farklı olurdu. Hatta “Bazı zatların yüzündeki nurdan hangi namazı kıldığı bilinir” derdi. Beş vakit namazın ayrı ayrı nurlara sebep olduğunu dile getirirdi.

Mehmed Feyzi Efendi kırdaki namaz kılarken

Duaları

Mehmed Feyzi Efendi, Ümmet-i Muhammed'in (a.s.m.) dertlerini dert edinir, sevinçleriyle sevinirdi. Her gün Ümmet-i Muhammed'e (a.s.m.) belki on defa şu duayı yapardı:

“Allah'ım! Ümmet-i Muhammed'i (a.s.m.) ıslah eyle! Allah'ım! Ümmet-i Muhammed'e (a.s.m.) merhamet eyle! Allah'ım! Ümmet-i Muhammed'in (a.s.m.) sıkıntılarını gider! Allah'ım! Ümmet-i Muhammed'in (a.s.m.) tüm günahlarını bağışla!”

Yine ehl-i İslam'a ve Müslümanlar'a çokça ettiği duası da şöyleydi:

“Allah'ım! İslam'a ve dine yardım eyle! Allah'ım! Dine yardım edene de yardım eyle! Müslümanlar'dan desteğini kesenden sen de yardımını kes! Allah'ım! Müslüman ordularına ve muvahhit askerlere yardım et! Allah'ım! Bize ve onlara sabır ihsan eyle! Bizim ve onların ayaklarını sabit kıl! Bizi ve onları kâfir topluluklarına karşı muzaffer eyle! Allah'ım! Onların topluluklarını darmadağın et! Onları kendi iç çekişmeleriyle baş başa bırak! Ya Erhamerrahimin, duamı kabul buyur! Âmin.”

Said Nursî'nin Yetiştirdiği Bir Dâhi

Prof. Dr. Hasan Küçük

MEHMED FEYZİ EFENDİ Hazretleri'nin yakın çevresi, uzaktaki gönül dostları, sohbetlerinden istifade eden talebeleri, muhibleri, özellikle ilim-irfan otağı, veliler diyarı Kastamonu halkı, kendilerini Kastamonu'nun yetiştirdiği veliler zincirinin son halkası olarak kabul eder ve öyle değerlendirirler.

Gerçekten de bu değerlendirme tam yerinde ve isabetlidir. Nitekim o, 77 senelik teşri-i hayatı boyunca ilmi, irfanı, sohbetlerindeki müessiriyet, özel hayatındaki intizam ve kendi nev-i şahsına münhasır davranışları ile bu değerlendirmeyi ispatlayarak son nefesini bu minval üzere itmam ile ruh-u mübareğini Sahib-i Hakiki'sine teslim etmiştir.

Ancak Mehmed Feyzi Efendi Hazretleri'ni daha iyi ve yakından tanıyabilmek için kendisini yetiştiren çevrenin iyi bilinmesine ihtiyaç vardır. Şöyle ki:

Mehmed Feyzi Efendi denince, şüphesiz Said Nursî Hazretleri akla gelir ki elhak doğrudur. Çünkü Mehmed Feyzi Hazretleri, Said Nursî Hazretleri'nin yetiştirdiği bir dahidir. Nitekim o, Said Nursî Hazretleri'ne mülaki olmadan önce, mütevazı bir baba mesleği olan hırdavatçılıkla uğraşan, kendi halinde, masum, terbiyeli, nezih ruhlu, çevresince sevilen, herkesin takdirini kazanmış Kur'an hadimi, hafız bir gençtir. Ne zaman ki Said Nursî Hazretleri'ne mülaki olmuş, o zaman kendi halindeki Hafız Mehmed için, istikbalin Mehmed Feyzi Efendi'si olma dönemi başlamıştır.

Bilindiği gibi Said Nursî Hazretleri'nin çilelerle dolu bir asra yakın ömrünün bir bölümü, sürgün olarak ikamete memur olduğu Kastamonu'da geçmiştir. Ancak, Hazret'in sürgün olarak geliştiği Kastamonu için gerçekten bir şans, bir nimet olmuştur. Nitekim "Âlimler nur gibi parlar, buldukları ortamı aydınlatırlar" vecizesi cidden yerindedir. İşte müşahhas misali Mehmed Feyzi Efendi Hazretleri gibi bir değeri kazandırmış oluşudur. Şimdi bu sahneyi biraz yakından görelim.

Üstad ve Mehmed Feyzi Efendi

Müderriis Hacı Osman Kulaksızoğlu, âlim, fazıl, hali vakti yerinde bir zat olarak Said Nursî Hazretleri'yle ilgili pek çok hususları anlatırdı. Çaycı Emin merhum da bu hususta pek çok hatıralar naklederdi. Onun anlatımına göre, Said Nursî Hazretleri'ne mülaki olan Mehmed Feyzi Efendi, aradığını bulmuş olarak bahtiyarlar arasına katılmıştı. Mehmed Feyzi Efendi için artık yepyeni bir dönem başlamıştı. Babasının hırdavatçı dükkânındaki işini bırakmış, bütün vaktini (geceli gündüzlü) efendisinin hizmetine tahsis etmişti. Sobasını yakıyor, yemeğini, çayını, kahvesini hazırlıyor, çeşmeden suyunu dolduruyor, çarşıdan ihtiyaçlarını tedarik ediyor, bir yandan da efendisini kendisine rehber ve üsve-i hasene (güzel örnek) alarak kendi kendini yetiştirmenin, onun ilminden irfanından yararlanmanın çarelerine dikkat ediyordu.

Efendisine öylesine bağlanmıştı ki, adeta kendi benliğinden sıyrılmış, her şeyi (konuşma tarzı, bakışları, jest ve mimikleri, giyimi-kuşamı) ile efendisini taklit eder olmaya başlamıştı. Efendisi de kendisinden memnundu. Böylece başlayan beraberlik ve gönül bendeliği Said Nursî'nin Kastamonu'dan ayrılışından sonra da belirli fasıllarla zaman zaman mahpushanelerde, zaman zaman dışarıda, takribi on üç seneden fazla devam etmiştir.

Gerek bedenlen, gerek ruhen hayalindeki ideallere kavuşmuş bulunan Mehmed Feyzi Efendi Hazretleri, artık kendisini tamamen manevî irfan sahasına yöneltmiş, Üstad'ı Said Nursî

Hazretleri'nin metodu üzerine Nur Risaleleri sohbet temalarını oluşturmaya başlamıştır. Nitekim o günün şartlarında teknik imkânların da yetersizliği sebebiyle sohbet metinleri risaleler elde yazılarak çoğaltılma faaliyetleri devam etmiştir.

Yetmiş küsur senelik neşriyatı boyunca sürekli göz hapsinde tutulmuş, çevreyle irtibatına sürekli sansür uygulanmış, sadece cuma günleri camiye çıkabilmekle yetinmiş. Ziyaretine gelip gidenler sürekli izlenmiştir. Devrinin karma karışıklığına, çeşitli fitne ve fesatlara maruz kalmasına rağmen hayatının nizamını asla bozmamış, Muhammedî rotadan hiçbir zaman ve zerre kadar sapmamıştır.

İlk Tanışmamız

Kur'an kursunda hıfzımı tamamlamış, ileriki safhalarda kendimi yetiştirme gayreti içerisinde olduğum günlerdeydi. Nereye gideceğime henüz karar verememiştim. Kendim Devrekâni'deydim. Kastamonu'da Feyzi Efendi namında bir hocafendinin bulunduğunu duyuyordum. Araştırdım ve bir gün iki-üç arkadaşla ziyaretine gitmeye karar verdim.

Devlet hanesi, dar bir sokak içinde, mütevazı bir evin giriş katıydı. Köşe başında bir polis memurunun evi gözetlediğinin farkına vardık. Meğer sürekli gözlenmekte olduğunu sonradan öğrendik. Bizim vardığımızda yanında birkaç kişi vardı. Ellerinde kalem kâğıt, bir şeyler yazmakta olduklarını, Hocaefendi'nin de açıklamalar yaptığını gördük. Ayın, güneşin, geceyle gündüzün hareketlerinden bahis olunuyordu.

Efendi aslen Kastamonu'nun yerlisi olmasına rağmen, şivesi çok değişikti. Beni çok etkilemişti. Bir ara kendimden geçmişim, hiç farkında değildim. O, beni teselli edici ifadelerle ilgilendi ve dünyalar sanki bana verilmişti. Böylece başlayan gönül bağı, askerliğime kadar, takribi üç sene kadar sürdü.

Askerlik sonrası İstanbul'a gelmek nasipmiş, geldik. Bir yandan Arapça, Farsça, Fıkıh, Kelam, Akaid, Siyer, Kur'an talimi, Vücut (aşere takrip) okurken, bir yandan orta-lise derken kendimi üniversitede buldum.

Cebimdeki Notları Okur Gibi Konuşuyordu

Üniversite bitmiş, İ.Ü. Felsefe bölümünde doktora talebesi idim. Tez konum, "Tarikatler" idi. Bulduğum konum için oldukça ilginçti. "Tarikat-şariat mücadelesinin ana sebebi nedir?" konulu bir problem vardı ve bunu bilimsel olarak çözmek gerekiyordu. İstanbul'da sahasıyla ilgili ne kadar hoca varsa başvurduğum ise de tatmin edici bir cevap alamadım. Muteber kaynak eserler de birbiriyle tezat teşkil ediyordu. Oldukça bunalmıştım. Nihayet bir yaz ortası, Kastamonu'ya izne gidiyordum. Konuyu bir de Mehmed Feyzi Efendi hocama iletmeyi düşündüm ve maddeler halinde 8-10 kadar noktayı not ederek huzuruna vardım.

Önce hal hatır, hoş beş safhası, bu arada Gönenli Mehmed Efendi Hazretleri'ni falan sordular. Onunla hapisshaneden arkadaşmışlar ve zaman zaman aralarında selam teatisine vasıta olurdu. Her neyse...

Nihayet sohbet başladı. Ben de kendi problemlerimin çözümü için fırsat kolluyordum ki, ilk söz tarikat-şariat meselesinden açıldı! Öyle ki, sanki cebimdeki notları okuyor ve onları cevaplandırıyor. Sevinç ve heyecandan kalbim duracak gibi oluyordu. Aman Allah'ım! Bu sözleri yıllardır konunun otoritesi sayılan profesörlerin ağzından duyabilmiş olsaydım ne kadar iyi olurdu. Bir ara "Hocam, bazı notlar almama müsaade buyurur musunuz?" demiştim. Kemal-i nezaketle "hay hay" buyurdular. Açıklamalar şöyle devam ediyordu:

Tarikat-Şariat

“Yüzyıllar boyu Siyonist ajanlar, tarikat-şeriat mücadelesi diyerek İslam’ı zayıflatmak için olmadık entrikalar çevirmişler, iki grubu yekdiğerine hasım yapmışlardır. Hâlbuki Yunus Emre en güzelini söylemiştir:

‘Tarikat da birdir, şeriat da; Mevla’sına varana!’ Şu halde imanın sahası ile aklın saha ve sınırları bilindi mi, mücadeleye asla gerek yoktur. Zira taabbüdî meselelerde akıl devre dışıdır. Kur’an’daki katî emir, akla uymasa da itirazsız yerine getirilir. Çünkü aklın sahası dar olduğundan imana taalluk eden bir hadisenin gerçek hikmetini kavrayamaz. Şeriat ehli zahire göre hüküm verir.

Tarikata gelince... Tarikatta zikir vardır. Zikir esnasında derviş vecde gelir. Vecdin ileri safhası istiğraktır. İstiğrak halinde derviş beşerî duygulardan kopmuştur. Adeta tecennün (delirmişlik) halindedir. Ve o hali devam ettiği sürece şer’î emirlerden muafır. Bu esnada namaz vakti gelirse bile istiğrak halindeki derviş kendisinde olmadığından namazla mükellef değildir. Oysa şeriat gözü ile namazı vaktinde kılmayan bu derviş sorumludur. İşte sunî şekilde oluşturulan tarikat-şeriat kavgasının temelinde yatan çelişki budur.”

İşte bu hadise Efendi Hazretleri’nin kerametinden başka neyle izah olunabilir?

Özetle açıklamaya çalıştığım, faziletli hocam Mehmed Feyzi Efendi’nin bu yorumudur. Onun ilim gücü manevî kaynaklıdır. Biz buna inanırız. Mukayeseli İslam ve Batı Felsefesinde Sistematik Problemler isimli eserde bu konu tarafımdan geniş bir şekilde izah olunmuştur.

Kısaca, işte gönüller sultanı memba-ı feyzim Mehmed Feyzi Efendi Hazretleri budur. Ve bu çevreyi tanıyan, gönül bağı bulunan ehl-i irfanın maşeri kanaatleri şudur ki, Mehmed Feyzi Efendi Hazretleri, Üstad Said Nursî Hazretleri’nin hayatta bulunan yüzlerce, hatta binlerce muhibbani arasında her vechi ile Üstad’ını temsil eden yegâne mümessili idi. Hatta o kadar ki, Said Nursî Hazretleri’nin bizzat yüzünü görememiş olanlar için teessüre gerek yok. Mehmed Feyzi Hazretleri’ni görebilmeyi yeterli görüyorlardı. Kendilerine sohbetlerinden feyiz alma bahtiyarlığına ermiş bir talebeleri ve gönül dostları hak-i pay olup minnet borçluyuzdur.

Üstad'ın İlim, Feyiz ve Takva Yönünü Tutmuştu

Ömer Özcan

BAYRAM YÜKSEL AĞABEY şöyle demişti:

“Üstad bir gün, ‘Bir talebem tek başına beni kaldıramaz. Her bir talebem bir sıfatıma sahiptir’ demişti. Üstad’ımızın üç Feyzi’sinden Hasan Feyzi’yi (r.h.) göremedik. Fakat diğer iki Feyzi’yi yakından tanımak nasip oldu. Hakikaten Ahmed Feyzi (r.h.) bambaşka bir fitrat ve kabiliyet idi. Mehmed Feyzi (r.h.) tamamen başka bir fitrattı. Üstad’ımızın ilim, feyz ve takva vechini tutmuş bir zat... Aslında her bir Nur Talebesi, kabiliyetine göre, küçük bir Said olup bir vecihten Üstad’ına ayna oluyordur herhalde.”

1973-1984 yılları arasında Zonguldak’ta öğretmenliğimiz sırasında defalarca Kastamonu’ya gidip, Mehmed Feyzi Ağabey’i kendi evinde ziyaret etmek nasip oldu. Ekseriya Zonguldak’ın Nur Ağabeyisi Bilal İslamoğlu ile giderdik. Mehmed Feyzi Ağabey, kendisini çok sever, manevî evlat olarak kabul ederdi.

O bölgenin insanları, gerek Nur cemaati, gerekse sair ehl-i iman mensupları sıkça Kastamonu’ya ziyaretler tertip ederlerdi. Mehmed Feyzi Ağabey, öyle ilim ve feyiz sahibi bir insandı ki, ziyaretine bir kere giden, yanına birkaç kişi daha alarak tekrar giderdi.

Kalbimizden Geçen Sualleri Cevapları

Oralarda herkes bilir, ben de her seferimde şahit olmuşumdur ve her gidenden de duymuşumdur ki, bu mübarek veli zat, kalbimizdeki suallere göre konuşur, soru sormaya fırsat kalmadan cevaplarını verirdi. Bir değil, üç değil, beş değil, hemen her seferinde aklımızdan geçen, dışarıda sormaya karar verdiğimiz meselelere muhakkak temas ederdi. Evinde münzevi yaşayan Mehmed Feyzi Ağabey, hemen her geleni kabul eder, bazen saatlerce derin ilmî meselelerden anlatırdı. Ruhu anlatırdı, ahireti anlatırdı, insanı anlatırdı.

Sohbet bittiğinde Mehmed Feyzi Ağabey, tıpkı Üstad’ımız gibi, “Safa geldiniz kardeşim! Siz safaya geldiniz kardeşim!” der, o zaman biz de sohbetin bittiğini anlar ve elini öpüp ayrılırdık. Mehmed Feyzi Ağabey’i çok dinlediğim halde Üstad’la, hizmetle ilgili herhangi bir hatıra yazamadım. Zaten çok değişik ve devamlı insanlar geldiğinden, sormadan pek anlatmazdı. Ben sadece bende bıraktığı tesiri, büyük manevî şahsiyetinin tanınması için yazdım.

Gözlerine Bakılmazdı

Mehmed Feyzi Ağabey’in siması, kıyafeti, ciddiyet ve vakarı herkes gibi beni de çok etkilerdi. Süt gibi bembeyaz bir sarık, cübbe; düzgün, gür ve kırçıl bir sakal; hele iri ve içleri devamlı nemli o çok tesirli gözler... O gözlere bakabilmek kolay değildi. Gittiğimizde karşı divanda bağdaş kurup oturur, devamlı konuşur, gözlerini de karşısında yerde oturanların üzerinde gezdirirdi. Kalına yakın, tok ve vakarlı sesiyle bir konuşmaya başlayınca karşısındakiler hemen tesiri altına giriverirdi. Ben bilhassa ilk ziyaretlerimde karşısında oturur, hiç kımıldayamazdım.

Bir kış günü yine Bilal İslamoğlu Ağabey’le ziyaretine gitmiştik. İri yakalı hardal renginde bir pardösüm vardı. Onunla oturmuştum karşısına. Bir de baktım, kocaman bir tahtakurusu pardösümün yakasında gezinip duruyor. Mehmed Feyzi Ağabey de görüyor. O andaki manevî tesirden elimi kaldırıp tahtakurusunu atamadım. O da bir şey demedi.

“Göz Yerinde Güzeldir”

Bir keresinde birisi damdan düşer gibi münasebetsiz bir sual sordu. Feyzi Ağabey de biraz sitemkâr bir şekilde, “Kardeşim! Göz yerinde güzeldir, gözü yerinden çıkarıp bir tabağa koysan o güzelliği kalmaz” diye ince bir mesaj vermişti.

Yeis içinde olanlara, 1950’den evvelki halkın vaziyetiyle şimdiki vaziyeti mukayese için şunları anlatırdı:

“Biz müezzinle beraber cuma günleri, caminin bahçe kapısında beklerdik. Yoldan geçenlerden çok rica ederdik ki, gelsin abdest alsın, üç kişi olalım da cemaat olsun, ta ki cuma namazını kılabilelim. İşte böyle insan arardık. Bu memlekette o günleri de yaşadık.”

Bir gün Darü’l-Harp meselesini işlerken şunları söylemişti:

“Ne olursa olsun, minarelerinde günde beş defa Ezan-ı Muhammedî okunan, camileri açık olan memleket Darü’l-Harp olamaz.”

Demler O Dem, Zaman O Zamandı

Rasim Sürav

MEHMET FEYZİ AĞABEY, Üstad'ın Kastamonu'da en yakın ve tavizsiz bir talebesidir. Kemalâtı, keramatı açık, takvası üstün bir kimsedir. O devirde bazı zındıklar, Üstad'la kendisini kastederek, "Bu ikisini öldürmedikçe İslamiyet'i öldürmek imkânsızdır!" diye aralarında konuştukları bilinir.

Bunun için Üstad'ı dağda zehirlemişler. Mehmed Feyzi Efendi'nin tashih işi olduğundan o gün geri kalmış, Üstad yalnız gitmiş. Çünkü tashih edilip gönderilecek kitaplar vardır. Hatta Arapça eserleri de Üstad ona tashih ettirmiş.

Üstad yolda zehirlenmiş. Atın üzerinden bayılıp düşmüş. At, Üstad düşünce kendisi şehre gelmiş. Feyzi Efendi atı alıp gitmiş. Üstad'ı yerde baygın bulmuş ve alıp getirmiş. Ondan sonra İnebolu'ya, Taşköprü'ye. Tosya'ya, Küre'ye haber vermişler, Cevşen okuyun diye. Gece gündüz okumuşlar. Sonra pusula geliyor. "Kardeşim, hastalık geçti; fakat zehrin tesiri devam ediyor" diye.

İlm-i Eşkâl

Üstad, Van'dayken insan eşkâlini okuyan riyaî bir kitap yazmış. Sonra yangında yanıp kaybolmuş. Üstad, eşkâlden kimin ne olduğunu okurmuş. Adamın biri Üstad için:

"Ne var onda! Ben gittim. İşte, şöyle böyle bir adam!" demiş. Adı mühim değil.

Sonra bir gün Üstad'ın yanına gidecek olmuş. Daha kapıdayken Üstad ayakta:

"Kardeşim ben hastayım. Hadi sen Çaycı Emin'e git de bir haber ver, bana hap getirsin!" diyerek, adamı geri göndermiş.

Mehmet Feyzi Ağabey, Üstad'la geçen günlerini iç çekerek ve derin bir hasretle yâd eder ve sık sık:

"Ah! Demler o demler, zaman o zamandı. Hayat onunla güzeldi. Yoktu ya, keşke tırnağının arasındaki kiri olabilseydim!" derdi. Üstad'a âşıktı. Derin bir hasretle çok defa bunu tekrarlardı.

"Zaten aradığım ayağıma geldi" derdi.

Her Alanda İlim

Mehmed Feyzi Efendi, sadece dinî ilimlerde değil, her ilim dalında bilgili biriydi. Makine mühendisleri, doktorlar yanına girip çıktuktan sonra kendi ilim dalları hakkında anlattıklarını düşünerek hayranlıklarını ifade ederlerdi.

1975 yılıydı. Kastamonu'da Diyanet İşleri müfettişlerinin semineri vardı. Hasan Kuru bunları alıp Mehmed Feyzi Efendi'ye ziyarete götürmüştü. Onların çoğu Hasan'ı kırmamak için nezaketen gitmişler. İki saat kadar kaldıktan sonra dışarı çıkınca kendisine teşekkür etmek için neredeyse Hasan'ın ellerine kapanmışlar. İçlerinden birisi:

"Kardeşim, ben yirmi seneden beri halledemediğim bir meseleyi hallettim; dersimi aldım, kurtuldum" demiş.

Ben de böyle durumlar yaşadım. Bir defasında birkaç hoca ile gittik. Onların ne isimlerini sordu ne de mesleklerini ama onlara öyle bir namaz ve hocalık dersi verdi ki anlatamam.

Kişiyeye Göre Ders

Başka bir defa yeni hafız çıkmış dört genci götürdüm. Hem Kastamonu'yu gezdirip hem de Efendi'ye götürüp dualarını aldirayım istedim. Vardık. Bir şeyler anlatsın diye:

“Efendim bunlar hafız oldu” dedim. Bir kelime etmedi. Yarım saat bekledik, ses yok. Yarım saat sonra kendimi zorladım bir şey sormak için. Sordum.. Şöyle bir baktı. Elleri dizinde, sedirde oturuyordu. Kırk beş dakika oldu, ses yok. Sırtım terlemeye başladı. Ne yapayım da kalkayım dedim. Sonradan üç-beş dakika konuştu ama öyle ferahlatıcı bir şey değil. Cümlenin bitmesini bekledim. Biter bitmez müsaade alıp ayrıldım; ama sersem oldum. Gariptir, o hafızlardan hiç biri adam olmadı. Aleyhimize çıktılar. Hizmete hiçbir faydaları dokunmadı.

Ziya Mırmır anlattı:

“Bir pazar günü öğleden sonra gittim. Yanında altı-yedi kişi vardı. Esnaf değil, öğretmen değil, tanıdık da değillerdi. Ankara'dan gelme milletvekili havaları vardı. Ama onlardan önce Kastamonu'dan gelen üç-dört kişi daha vardı. Ankara'dan gelenlerden biri:

“Kardeşim siz gidin, biz hususi görüşeceğiz.” dediler. Ben de kalkmaya hazırlanırken Feyzi Efendi bana:

“Sen otur!” dedi. Neyse, onlar sorular sordular ve suallerinin cevabını beklediler. Cevap vermedi. Sonra bir şeyler anlattı onlara. Adamlar beklediklerini bulamadılar. Sonra şunları söyledi:

“Kardeşim! Sizin istediğiniz tarzda konuşamıyorum. Bu neye benzedi bilmiyorum? Padişah binlerce adamın içinden kırk adam seçer. Tekrar onların içinden on kişi seçer, danışır, konuşur. On kişi içinden de bir kişi seçer, onunla danışır, konuşur. Fakat yine de elindeki anahtarını oturduğu minderin altına koyar. Hadi siz sefa geldiniz güle güle!”

Bazen kendisi konuşmaz, “Hele kardeşim konuşun” derdi. Saati yarım saat ileri idi. “Kardaşım geç kalmayın, safa geldiniz” derdi.

“Otuz Beş Sene Dışarı Çıkmadım”

Bilal İslamoğlu

NURLARI TANIYALI beş-altı ay olmuştu (1965). Zonguldak ve Karabük'ten on-on beş kardeş Kastamonu'ya, ziyaretine gittik. Bir ağabeyimiz:

“Eve gitmeden birer paket çay ve şeker alalım” dedi. Müskirat satmayan bir bakkal bulabilmek için beş-altı dükkân dolaştılar. İçeri girdiğimizde Mehmed Feyzi Efendi (r.h.) zahiren yalnızdı. Bizler oturur oturmaz:

“Kardeşlerim, ben çok sıkılıyorum. Bir paket çay için dükkân dükkân dolaşıp zahmet çekiyorsunuz!” deyince, ben bu keramet karşısında şok olmuşum.

“Selef-i Salihin Beni Kıskanıyor”

Üstad'la tanışmasını şöyle anlatmıştı:

“Bir mürşit arıyordum. Bir gün mana âleminde:

‘Aradığın mürşit geldi, yanına git!’ dediler. Rüyadır deyip pek aldırmadım. Bir yıl sonra yine:

‘Beklediğin zatın yanına git!’ dediler. Nasrullah Camii'ne gittim.

‘Buraya dışarıdan gelen bir şeyh veya bir mürşit var mı?’ diye sordum. Üstad'ın kaldığı evi tarif ettiler. Yanına gittiğim zaman beni ayağa kalkarak karşıladı ve bana sarıldı.

‘Kardeşim Feyzi, ben seni bir yıl evvel çağırdım, niye gelmedin, bir yıl kaybın var’ dedi.

Bir gece Hazreti Üstad'ı rüyamda gördüm. Bana arkamdan gelerek sarıldı.

‘Kardeşim, selef-i salihin senin gibi bir talebem olduğu için beni kıskanıyorlar’ dedi.”

Bir defasında gittiğimde yalnızdım. Annem babamı kaybetmişim, aile birliğim de dağılmıştı. Üzüntü içindeydim.

“Efendim benim kimim kimsem kalmadı, ben bir garibim. Beni manevî evlatlığa kabul etseniz...” dedim.

“Çoktan kabul edildin, anlamıyor musun?” dedi.

“Beni Nelerle Meşgul Ediyorlar?”

Aslen Giresunlu olan ve Düzce'de yaşayan Abdullah Muştu vardı. Bu zat kabadayıydı. Düzce'de onu gören yolunu değiştirirdi. Bir kere derse gitmiş, çok etkilenmiş. İstanbul'a gidip Sungur Ağabey'le de görüşmüş. Sungur Ağabey benimle görüşmesini söylemiş. Zonguldak'a geldi, tanıştık, kendisiyle ilgilendim.

Derken baskın oldu, birlikte altı ay hapse düştük. İlkokul dörtten terk olmasına rağmen, hapiste risaleleri okudu. Bir gün koğuştta bir kavga çıktı. Bir de baktım, Abdullah önüne geleni yere seriyor. Bir anda dört beş kişinin ağzını burnunu dağıtmıştı.

Bir gün bu Abdullah Muştu ile birlikte Mehmed Feyzi Ağabey'i ziyarete gittik. O esnada yanına birileri gelmişti. Adamın biri Mehmed Feyzi Efendi'ye derdini anlatıyordu. Bir tır dolusu demiri yüklemiş, yemeğe gitmiş. Döndüğünde bakmış ki, ortada tır yok! Çalıp götürmüşler. Adam, perişan haldeyken Kastamonu'da bir zat var, gizli şeyleri biliyor demişler. Mehmed Feyzi Efendi'den kayıp demirlerinin bulunması için gelmişti.

Mehmed Feyzi Efendi güldü:

“Kardeşim yanlış geldiniz. Karakola gitmeliydiniz” dedikten sonra, “Ben size dua edeyim, inşaallah

bulursunuz” dedi.

Adam gittikten sonra, Abdullah Kardeş kendisine imanla ilgili bir soru sordu. Bir saat anlattı. Sonra:

“Görüyorsunuz yanıma kimler geliyor, beni nelerle meşgul ediyorlar. Allah razı olsun, imanla ilgili bir soru sordunuz, beni rahatlattınız. Kimseyi kıramıyorum. Ne yapayım!” dedi.

“Sivri Uçlu Bıçakların Ucunu Yuvarlayıverin”

1967 veya 1968 yıllarıydı. İçtimaî hayat çok karışıktı. Malum sol faaliyetler artmıştı. Bazıları da “Sol bir ihtilalin olma ihtimali var, tedbir alalım, silah alalım” gibi laflar ediyorlardı. Biz yine beş-altı ağabeyle ziyaretine gittik. Bize tavsiyesi şu oldu:

“Kardeşlerim, Risale-i Nur inayet altındadır. Hiçbir güç bu hizmete mani olamaz. Siz, evinizde sivri uçlu bıçak varsa onun ucunu da yuvarlayıverin ve hizmetinize devam edin!”

Mustafa Usman, Mehmed Feyzi Efendi’ye gider, elini öper ve iki dizi üstünde otururdu. Bir sefer onu üç-dört kişi ziyarete gitmiştik. Dört saat sohbet ettik.

“Kardeşler çok istifade ettiler. Sana da gidip gelelim” dediler.

“Hayır!” dedi ve Mehmed Feyzi Ağabey’i kastederek, “Bir kapı açık... Birini daha açıp fitne mi çıkaralım!” Ondan sonra kapısını kapattı. Mehmed Feyzi Efendi’ye gidilmesini isterdi.

Hatta öyle ki, bir gün Mustafa Acet gelmişti. Senelerdir görüşmemişlerdi.

“Kabul etmiyor” dediler. Mustafa Acet:

“Beni söyleyin mutlaka kabul eder” dedi. Yine kabul etmedi. Sonra karşı karşıya geldiler.

“Ben Mustafa Acet...” deyince:

“Eyvah! Keşke kabul etmiyorum demeden önce söyleseydin. Bir kere olmaz dedim, kabul edemem” dedi. Mustafa Acet çok üzüldü.

Hz. İsa Ne Yapacak?

Bir ara bazı zatlar:

“Efendim işte gelecek zat varmış” deyince:

“Kardeşim gelecek zat bizi vazife başında görsün, biz işimize bakalım. İşinizi bırakıp da gelecek zatı mı bekleyeceksiniz? Hem ne zaman gelecek, kim gelecek bunları Allah bilir!” dedi.

Ben bir gün:

“Efendim İsa (a.s.) geldiği zaman kendini nasıl kabul ettirecek?” dedim. Şunları söyledi:

“O Hıristiyan ruhanilerini toplayıp bizzat kendisi hakiki İncil’deki ayetleri okuyacak. ‘Benden sonra Hz. Muhammed (a.s.m.) gelecek diye müjdelemedim mi? Ne yaptınız, nerede bu ayetler?’ deyince, o zaman onlar biat edecekler, tam kabul edecekler. Hz. İsa evlenecek, çoluk çocuk sahibi olacak. Hatta alacak olduğu hanımın adını bile biliyorum!”

Profesörler Ona Hayran Oldu

Bir gün ilahiyat profesörleri gelmişti. Onlara bir ayet okudu, bir buçuk saat tefsir etti. Tabii Nur Talebeleri gelince onlara başka türlü muhatap oluyordu. Profesör dedi ki.

“Gözümle görmesem inanmazdım. Bir ayeti bir buçuk saat tefsir etti. Neler söyledi... Biz de kendimizi bir şey bilir sanıyoruz. Anlattıklarını hiçbir kitapta okumamışım.”

Sohbetlerini ayet hadis ve Risale-i Nur’dan yapardı. “Bana bu vazifeyi Üstad verdi. Ben kendiliğimden bu mesuliyet altına girebilir miyim?” derdi.

Kendisini ziyarete gelenlere:

“Ne diye kendi evinde oturup enfiye çeken birini ziyarete gidiyorsunuz?” denildiğini duyunca:

“Kardeşlerim, Medine-i Münevvere’ye gidenlere rica ediyorum. Oranın şifalı toprağından getiriyorlar. Enfiyenin içine koyup burnuma çekiyorum. İyi geliyor” dedi.

Bir defasında Zonguldak’ın zenginlerinden birisiyle beraber Mehmed Feyzi Efendi’ye gittik. Kızı felçliydi, arabaya bağlı yaşıyordu. Bundan çok mustarıptı. Yolda giderken:

“Biraz kaderden bahsedin” dedi. Yanımızdaki bir arkadaş da:

“Şimdi membaina gidiyoruz, o bahseder” dedi. Gittik. Mübarek, bize bir şey sormadan direk kader mevzuuna girdi. Bir buçuk saat anlattı. Ardından da:

“Soracağınız bir şey var mı?” dedi. O zengin adam iki eliyle saçlarını yoldu.

“Daha ne soracağım, her şeyi anlattınız!” dedi.

Mübarek, bunun üzerine güldü. O zatın Zonguldak’ta kendine ait plajı vardı.

“Efendim, yazın sizi orada ağırlamak isterim, buyurun gelin!” dedi. Bunun üzerine tekrar güldü ve şöyle dedi:

“Kardeşim ben bir yere gitmiyorum. Eğer zuhurat olursa hacca gitmek isterim. Ben otuz beş senedir dışarı çıkmamışım. Teşekkür ederim.”

Mehmed Feyzi Efendi’nin İslamî eserlerle dolu zengin kütüphanesi

Üveys Makamı

Kastamonulu bir zat, yanına kalantor birini getirmişti. Adam ilk defa geliyordu; fakat o gelince Mehmed Feyzi Efendi ağzını dahi açmadı, hiç konuşmadı. Epey müddet sessiz durunca adam kızdı ve kalkıp gitti. Bunun üzerine:

“Kardeşim, dikkat edin! Adamın cebinde kayıt cihazı vardı” dedi. Sonra da:

“Üveys makamına çıkanın kerameti izhar etmesinde beis yoktur. O öyle bir makamdır ki, parmağıyla da baksa görür. Her azasıyla görür. Peygamberimiz şeş cihetten görürdü. Ona yaklaşınca diğer uzuvları da görür” dedi.

“Bazı kardeşler karar verdikten sonra gelip bana danışıyorlar. İstişare karar alınmadan olur. Yani karar almışlar, bir de ona soralım kabilinden geliyorlar. Ben o mesuliyetin altına giremem. Benim söylemediğim şeyleri söyledi diyenlere de hakkımı helal etmem.

İnsan ruhu bedende iken kafeste gibi olur. İnşaallah ölünce kınından çıkmış kılıç gibi oluruz.

Denizli Hapsi’nde gençler vardı. Tahtadan kılınç yapmış oynuyorlardı. Hoca Sabri sert mizaçlı idi.

Onlara:

‘Oynamayın!’ diye kızılıyordu. Dedim ki:

‘Kardeşim, bunlar Allah için, Kur’an için hapse girmişler. Bunların emsalleri dışarıda neler yapıyor! Bırak oynasınlar.’”

Ezan okununca yanında bulunanları genelde camiye gönderirdi. Ben bir gün camiye gitmeyip yanında kılmaya karar verdim. “Kovsa da gitmeyeceğim, peşinde kılacağım” dedim. Ezan okundu, döndü bana baktı:

“Sen gitmemeye niyet ettin, hadi öyleyse kılalım beraber” dedi.

Hanımı da evlad-ı Resul’dür, kendisi de. Hanımı için, “Altı senedir bayramlarda gelenlere çay yapmak için babasının evine gitmemiştir” dedi.

Hiçbir Partiye Taraftar Değildi

“Kardeşim! Beni itham ediyorlar, bir partiye taraftarım diye. Benim kayınbiraderim gelip benden sormadı. Benden izin mi alacak? Gelip sorsa ben ilgilenmem derim. Sanki ben bir partiye yakınmışım gibi söylüyorlar. Ben hakkımı helal etmiyorum. Benim demediğim şeyi dedim diyenlerin ahirette yakasına yapışacağım!” dedi.

Sakallı, yaşlı bir zat geldi. Ravza’da yakasında siyasî rozetleri olan kişilerin münakaşa ettiklerini anlatınca, şunları söyledi:

“Yazıklar olsun size! Ravza-i Mutahhara’da hiç Allah’tan korkmadınız, Resulullah’tan utanmadınız da mı siyaset münakaşası yaptınız! Ben burada siyasetten sıkılıyorum. Biz rozetlere değil, kalpteki ihlase bakarız. Kapıya gelince bazıları rozeti çıkarıp yakalarının arkasına takıyorlar. Bizi ilgilendirmez.”

Bir defasında bozuk fikirli biri benimle beraber ziyaretine gelmişti. O zaman,

“Risale-i Nur deniz gibidir, deniz leş tutmaz. Risale-i Nur, aykırı hareket yapanı atar!” dedi. Bunu niçin söylediğini sonradan anladım.

Gaye Birse İhtilaf Zarar Vermez

Hasan Erdoğan

1979 AĞUSTOS AYI mübarek bir Ramazan günü Ankara Mamak Cezaevi'nde adım öğrenci olaylarına karıştığından aslında masum ve mazlum olduğum halde 72 gün kaldıktan sonra çıkmıştım. Artık kesin bir kararla bir daha siyasî olaylara karışmayacak, kendime bir mürşit bularak manevî ve uhrevî yolda ilerleyecektim.

1979 Eylül'ünde henüz yeni bir çevre edinemediğimden yine Kastamonu'da Ülkü Ocakları'na takılıyordum. Mürşit aradığımı bilen Said Eroğlu:

“Haydi, seni birine götüreyim” dedi. Nasrullah Camii avlusundan abdest alıp Kalaycı Mehmed Efendi namıyla meşhur, akrabası olan zatı ziyarete gittik. Akşam namazı sonrası pek ziyaretçi almazmış. Sade, fakat mis gibi kokan manevî haz veren bir odaya girdik. Kimse yoktu.

Az sonra kapıyı tıklatarak bembeyaz sarıklı, güzel sakallı, elinde kibar bir bastonla bir zat içeri girdi. Sade somya üzerindeki yatağa oturdular. Büyük bir tazimle elini öptüm.

“Safa geldiniz kardeşim!” dediler. Halının üzerine diz üstü oturduk. Ben hayretler içindeydim. Zira Peygamber Efendimiz'in (a.s.m.) manevî şahsiyetini aksettiren bir zatla karşı karşıya olduğumu anladım.

“İlk defa mı görüşüyoruz?” dediler. Bir cevap veremedim. Said:

“İlk defa geliyor” dedi. Beni kısaca tanıttı.

“Talebesi Böyleyse Üstad Nasıldır?”

Ben hayran hayran yüzüne bakmaya çalışıyordum. Ama ne mümkün! Güneşe bakar gibi gözüm kamaşıyor. Uzaklarda aradığımı yanı başımda bulmuştum.

“Hele konuşun kardeşim” dediler.

Ne konuşabildim ne tam yüzüne bakabildim. Gözleri sanki röntgen şuaı gibi kalbimin ve ruhumun içini görüyor gibiydi. Yarım saatlik zamanda ruhuma işleyen sohbetinden hafızamda kalan tek bir cümle vardı:

“Akıl nuru kalpten alır. İman ile kuvve-i akliye tenvir olur.”

Dışarı çıkınca adeta yeni dünyaya gelmiş gibiydim. Müthiş bir ilim ve feyiz deryasıyla karşı karşıya olduğumu anladım. Said'e sordum:

“Bu zat bu ilmi kimden almış?” Said:

“Bediüzzaman Hazretleri'nden... Sekiz sene onun hizmetinde bulunmuş. Sır kâtibi olmuş” deyince ben:

“Talebesi böyle âlimse hocası Bediüzzaman kim bilir nasıl âlimdir?” diye hayranlığımı dile getirdim.

Ankara'ya ilk gidişimde, Kastamonu'da bulamadığım Bediüzzaman'ın eserlerinden almaya karar verdim.

Ankara Hacı Bayram Camii'nin yanındaki kitapçılardan onun en önemli eserini sordum. Bana Sözlere'i tavsiye ettiler. Ben ise Mektubat'ı istedim. İlk aldığım ve okuduğum eser o oldu. Üslubuna hayran kalmıştım. Anlayamasam da ruhumda derin izler bıraktı. Bende Risale-i Nur Külliyyatı'nı tamamen okuyup anlama iştiyakı uyandı.

Artık her fırsatta Mehmed Feyzi Efendi'nin ziyaretine gidip sohbetlerinden istifade etmeye

başladım.

Kastamonu'da Dershane Açtık

Daha sonra Ankara'da okurken Nur dershanesiyle tanıştım. Kastamonu'ya gelip gittikçe Ankara'daki gibi dershane açma fikri bende canlandı. Kastamonu eşrafından İstanbul'da İnşaat Fakültesi'nde okuyan Şükrü Yücebıyık ile tanıştım. Maddî durumu iyiydi. Mehmed Feyzi Ağabey'le istişare ederek orada dershane açtık.

Her akşam Nasrullah Camii'nde kılınan akşam namazından sonra evinin çatı katında Nur Risaleleri'ni okuyup mütalaa ediyorduk. Her gün derslere yeni kişiler iştirak etmeye başladılar. Şükrü Bey, İstanbul'da da dershanede kaldığından çok güzel dersler yapıyordu. Mehmed Feyzi Efendi'ye Şükrü kardeşimden bahsettiğimde "Asil bir aileden" diye takdirini ifade etmesi ona karşı muhabbetimi daha da artırdı.

"Nurcu musun?"

Şükrü Bey'in dedesi Kastamonu'da belediye başkanlığı yapmış. Annesi Zehra Hanım'ın ismi Lâhikalar'da geçer. Belediye başkanırken Üstad'a maaş bağlamak istemiş. Fakat Üstad maaşı kabul etmemiş yalnız, "Ben burada misafirim, sen de hane sahibi sayılırsın. Sadece evin kirasını alırım" demiş. Daha sonra da kendisine, "Bu sermaye-i hakikiniz olsun" deyip bir lira vermiş.

12 Eylül'den sonraki yasaklı dönemde babam bizi ihbar etmiş. Yakalanıp Şükrü Bey'le beraber hapse konulduk.

Savcı bizi sorguya çekti. Bana:

"Kitapları nereden aldın?" dedi.

"Hacı Bayram'daki kitapçılardan" dedim.

"Nurcu musun?" dedi.

"Ben bu eserler sayesinde anarşistlikten kurtulup dinimi vatanımı seven biri oldum. Buna Nurculuk diyorsanız, evet Nurcuyum!" dedim. Savcı cevabımdan hoşlanmadı, hışımla:

"Çık dışarı!" dedi.

Sonra Şükrü Bey'in ifadesini aldı. Mahkemeye sevk olunduk. Tutuklanıp cezaevine giderken Trabzonlu polis şefi:

"Ucuz kurtuldunuz. Sizi sevdiğim için kısa kestim. Yoksa gerisi çorap sökücü gibi gelecekti" dedi.

Yatsıya doğru işlemler bitip tam hapse girerken gülümsemişim. Gardiyan:

"Ne gülüyorsun?" dedi. Ben:

"Adam öldürmedik, hırsızlık yapmadık, kitap okuyoruz diye buraya geldik!" deyince sustu.

Tecrübeli mahkûmların tavsiyesine uyararak itiraz dilekçesi yazdık. O esnada bizi ihbar eden babam görüşmeye geldi.

"Bizi şikâyet edip bu hale sebep olduğun halde ne yüzle geldin?" dedim. Bir gün koğuştaki ikinci namazını kılmış oturuyorduk. Mahkûmlardan biri koşarak geldi:

"Geçmiş olsun, tahliye oldunuz!" dedi. İtirazımız kabul edilmişti. Çıkar çıkmaz eve geldim. Odam darmadağınktı, Kur'an ve kitaplarım yerlerdeydi. Babama:

"Bunun sebebi ve mesulü sensin!" diye bağırardım. Fakat bu olaydan sonra babam namaza başladı.

Mehmed Feyzi Efendi bizi çok teselli etti ve moral verdi. Oysa bizi iyi tanıyan cami cemaati ne geçmiş olsun dedi, ne yanımıza yaklaştı. Buna çok taaccüp ettim, cüzzamlı gibi bizden uzak durdular. Hatta Nur derslerine devam eden bazı arkadaşlarımız bile...

Nihayet beraat ettik. Avukatımızla beraber Mehmed Feyzi Efendi'ye gidip beraat kararımızı bildirdik. Risalelerin de beraat etmesi üzerine, Mehmed Feyzi Efendi, "Zahiren şer gibi; ama neticesi güzel oldu, hizmet oldu" diyerek memnuniyetini izhar etti.

Askere gittim. Yedek subay olarak Kıbrıs'ta askerliğimi yaptım. Mehmed Feyzi Efendi'nin tavsiyesi üzere teskere bırakmak için müracaat ettim. Form'a beraat ettiğim davanın bilgilerini yazmıştım. Dilekçeme cevap bile gelmedi. 30 Kasım 1982'de terhis oldum.

İlk işim, çok özlediğim Mehmed Feyzi Efendi'yi ziyaret etmek oldu. Durumu anlattım. "Mahkeme bilgilerini yazmasaydın" dedi. Her doğruyu her yerde söylemenin doğru olmadığı prensibini hatırlattılar.

Vefatından Sonra Hizmet Daha da İnkışaf Etti

Bir rivayette Mehmed Feyzi Efendi, "Hizmet, vefatından sonra daha çok inkışaf edecek" buyurmuşlar. Aynen öyle oldu. Gerçekten dershaneler, yurtlar, okullar açıldı. Üstad'ın kaldığı evin yeri belediye tarafından Hizmet Vakfı'na devredildi. Şükrü Bey'in gayretiyle aslına uygun onarıldı.

On yıl boyunca sohbetlerini dinlemekle feyiz aldığım Mehmed Feyzi Efendi'den sonra İstanbul'a nakl-i mekân ettik. Üzerinden yirmi yıl geçmesine rağmen hâlâ sohbetleri sımsıcak taptaze kulağında çınlar.

Üstad Bediüzzaman Hazretleri'nin vefatından sonra Risale-i Nur cemaati içindeki ihtilaflarda taraf olmamış, istişare edip gereğini yapmayanlar için:

"Ben kuyu dibindeyim, kuyu dibinden minare şerefesine müdahale edilmez. Ağaların beylerin işine karışmam!" diyerek o eşsiz tevazuları ile ifade eder. Daha sonra:

"Bunu biraz da kinayeli söylüyorum. Arayıp sormadılar, yanına gitmeyin dediler!" diyerek üzüntülerini izhar ederlerdi.

Cemaat arasındaki iftirak ve ihtilaflar için:

"Bunlar Üstad zamanında bilkuvve vardı. Vefatından sonra bilfiile çıktı. Değişik meşrepler daire içine girdi. Fakat hedef, gaye bir olunca bu ihtilaflar zarar vermez. Nasıl ki eldeki parmaklar kola bağlıdır, ayrı olmaları aynı gaye için çalışmalarına mani değil" buyurarak bu yöndeki ıstırabımı izale etmişlerdi.

Zihinden Geçenleri Okurdu

Mustafa Ramazanoğlu

MEHMED FEYZİ EFENDİ'Yİ ta Kastamonu Lisesi'nde talebeyken tanıdım. O zaman Üstad'ın yanına gittiğimizde görürdük. Bize Pencereler Risalesi'nden okurdu. Çok hoşumuza giderdi. Ben okulda leyli (yatılı) idim. İstedim ki bu okuduklarını yanıma alıp okulda okuyayım. Fakat vermedi. Çünkü, "Sen talebesin yakalayıp zarar verirler" dedi.

Gerçekten o zaman okulda komünistler vardı. Nazım Hikmet'le muhabere ediyorlar, onun resimlerini dolaplarına asıyorlardı. Milliyetçi arkadaşlar komünistleri idareye haber verince, idare komünistleri cezalandıracağına, "Neden onları haber verdiniz?" diye milliyetçi arkadaşları cezalandırmıştı!

Üstad'dan sonra da Mehmed Feyzi Efendi'yi ziyarete gelip giderdim. Bizzat bana anlattı. Üstad'la Hacı İbrahim Dağı'na giderken Üstad at üstünde kaybolurmuş. Sadece sesi ve atın ayak sesleri duyulmuş. Kendisi kaybolurmuş. Ben inanmazdım ama bizzat kendinden duydum. O yalan söylemez. Zehirlenme hadisesini ve atın ürküp de düşmesi ve ayağı incinmesini kendinden duymadım. Ama bunlar da dağda olmuş. Üstad her ikisinde de doktora gitmemiş.

Mehmed Feyzi Efendi, çok ferasetliydi. Zihinden geçenleri Üstad gibi o da okur, ona göre cevap verirdi. Tabii bu, Üstad'da çok daha yüksek seviyede vardı. Mesela, Akşehir Palas'ta, Necip Fazıl, Üstad'ın ziyaretine geldiğinde yanında ben de vardım. Üstad, ona:

"Seni yirmi sene hizmet etmiş kabul ediyorum" dedi. Benim de zihnimden geçti:

"Acaba bizim durumumuz nedir?" Bana:

"Seni de kırk sene hizmet etmiş olarak kabul ediyorum" dedi.

Mehmed Feyzi Efendi, Denizli'ye sevk edilirken, Ankara- Hacı Bayram'da jandarmalar başında dikili olduğu halde namaz kılmış.

"Hayatımda en zevk aldığım namaz o namazdı" demişti. Denizli'de Üstad'la beraber kelepçelenir, mahkemeye o şekilde giderlermiş.

Mehmed Feyzi Efendi

Üstad'la Onu Zehirlemişler

Rafet Küllüoğlu

MEHMED FEYZİ EFENDİ, Üstad'la tanışmadan önce maddî ve manevî ilimlerde çok yüksek mertebeler kat etmişti. Çocukluğunda önce hafız olmuş, sonra Hafız Ömer Efendi'den talim üzere Kur'an-ı Kerim'i okumuş; Sinanbey Camii'nde, akşam namazlarından sonra... Herkes takip ediyor ve gözetliyor. Kur'an okuyanları, dinî ilimlerle meşgul olanları bir yerlere haber edecek, "Bir dinci, irticacı yakalattım!" diye de zevk alacak. Böyle insanlar var maalesef.

Dolayısıyla öyle bir dönemde Kur'an yasak, memurların camiye gidemediği, cami kapısında müfettişlerin durup memurları fişlediği dönemde, Efendi Hazretleri, Hafız Ömer Efendi'den Sinanbey Camii'nde talim üzere hıfz etmiş. Pencereden dahi gözetlerlermiş.

Hocaları ve Aldığı Dersler

Hafız Ömer Efendi, tarik-i Nakşî'de mana eri, Esad Erbili Hazretleri'nin halifesi... Kastamonu'dan sonra İstanbul Fatih Camii Baş İmamlığı'na gitmiş. Mana ilmini de kendisinden ders almış. Asli hüviyetiyle almış. Bilinen ehl-i tarikin usulleriyle değil; işin manasını, aslını hakikatini almış.

Üstad Bediüzzaman'ın yolu da budur. Onun yolunu ehl-i tarikin yolundan ayrı görmek mümkün değil. Efendi Hazretleri bazen derdi:

"Kahkari olarak Asr-ı Saadet'e gidelim, nurumuzu Asr-ı Saadet'ten alalım." Yani, yönünü istikbalden çevirmeden, geri geri giderek demek... Bağlantıyı Asr-ı Saadet'le kuracaksın. Hafız Ömer Efendi'den başka eserler de ders almış. İslamî ilimler dışında da ilimler okumuş. Astronomi de bunlardan biri.

Askere gitmeden evvel, Kastamonu'da daha başka hoca efendilerden de okumuş. Arapça, Fıkıh, Kelam, Hadis... Bu eserlerde mahir ve üstad haline gelmiş. Sonra Askere gidiyor. Askerdeyken İstanbul'un büyük âlimlerinden Bayezid ve Fatih Camilerinde ders okutan hocalardan ders almış.

"Hapishane Cennet Oldu"

Şeyh Süleyman'ı Denizli Hapsi'ne atmışlar. Hapse atmaktan o zaman sadistçe zevk alanlar var. Uzun müddet hâkim önüne de çıkarmamışlar. Altı ay mı geçmiş, suçlu mu suçsuz mu belli değil. Uzun süre sonra hâkimin karşısına çıkardıklarında hâkim alaylı bir tarzda:

"Ne o dede, rahat mısın?" demiş müstehziyane. O mübareğin de:

"Perişan oldum, öldüm bittim, ne olursunuz!" diye yalvaracağını beklerken:

"Üç günde bir hatim, üç günde bir hatim... Hapishane Cennet oldu bana!" cevabını duymuşlar. Tabii hâkim morarmış. Efendi Hazretleri onun bu hatırasını nakle derdi.

Cumartesi-pazar evci çıkararak Bayezid'de Abdülhakim Arvasi Hazretleri Tefsir, Hüsrev Efendi Hadis okutuyor. Hafız Ömer Efendi'yle de görüşüyor. Lakabı Cezeri olan Tosyalı âlim diye bildiğimiz bir arkadaşı vardı. O mübareğin ifadesi, "Feyzi Efendi, tarik-i Nakşî'deki icazetini İstanbul'da, o dönemde aldı" derdi.

Askerden Sonra Üstad'ın Yanında

Askerden döndüğü zaman bakıyor ki burada Üstad Bediüzzaman Hazretleri sürgün edilmiş, karakol

karşısındaki harabe bir evde. Ben o evin asli halini biliyorum, dışarıdan baktığınızda içerisi görünürdü. Af buyurun iki merkep yükü odunla kış çıkartırlardı. Sabah namazından sonra bir soba yakardık. “O evde iki defa sahibine okudum” der bununla iftihar ederdi. Askerden geldiğinde annesi var. Ondan izin alıyor.

O zaman Üstad’ın yanına kimsenin gitmeye cesaret edemediği zamandır. Karşısında karakol vardı. Şimdi o da yıkıldı. Millet korkuyordu. Tehdit var, korkutma var, fişleme var. Onun için çok kimse gidemiyordu.

Ondan sonra beraber hapse düşüyorlar. Sonra Efendi Hazretleri hapisten çıkınca ayağında da bir cerahat oluşmuş, Üstad’la beraber kendisini zehirlemişler. O zehrin cerahati ayağının başparmağından akmış. Altı ay müddetle akmış. O vesileyle hiç dışarı çıkmamış. O bahane oldu. Ondan sonra dışarı çıkmamış. Ancak camiye, cumaya çıkmış. Evinde sohbet etmiş.

Beraber, Kadı Dağı (Karadağ) denilen bölgeye at ile giderlermiş. Buraya üç dört kilometre... Hacı İbrahim, Kadı Dağı’ndan biraz ileride, Depelce de denir. Bazen giderken Üstad’ın kendisi de, at da kaybolurmuş.

“Büyüklerin latifesi de büyük oluyor!” derdi. Dağda karınca yuvasından çıkan karıncaların başında saatlerce tefekkür ettiği olurmuş. Çömelirmiş, saatlerce o karınca yuvasını seyredermiş.

Himmeti Sayesinde Kazadan Sağ Kurtulduk

Recep Uysal

YAKLAŞIK AYDA BİR İnebolu'dan bir grup arkadaşla Kastamonu'ya, Mehmed Feyzi Efendi'yi ziyarete giderdik. Bir defasında Salih Ağabey, Hasan ve ben, bir arkadaş daha vardı, dördümüz bir taksiyle Mehmed Feyzi Efendi'yi ziyaret için Kastamonu'ya hareket ettik.

Yolda giderken kaza geçirdik. Kamyon bize çarptı. Arabamız haşat oldu. Fakat hiçbirimize bir şey olmadı, elhamdülillah. Başka bir arabaya binip tekrar yola devam ettik. Rahmetli Salih Uğurtan Ağabey'in kayınpederi de var.

Gittik, içeri girdik. On beş yirmi kişi vardı. Mehmed Feyzi Efendi ders yapıyordu.

“Ooo Salih Efendi, hoş geldin! Gel bakayım otur şöyle” dedi. Divanda karşısına oturttu. Biz yere çöktük.

“Salih Efendi, anlat bakalım, İnebolu'da ne var ne yok?” dedi.

“Selamları var kardeşlerin, iyiler” dedi. Sonra tekrar

“Başka ne var ne yok, anlatıver” dedi.

“Bir şey yok efendim. Biz sizi dinlemeye geldik. Siz anlatın biz sizi dinleyelim” dedi. Böyle üç defa tekrarlattı. O dedi sen anlat, o dedi sen anlat. Dördüncüde Feyzi Efendi:

“Bu gece bir rüya gördüm. Bana dört tane horoz getirdiler. ‘Bu horozları kes’ diyorlar. ‘Ben kesemem’ diyorum. ‘Keseceksin’ diyorlar. ‘Ben kesemem’ diyorum. ‘Keseceksin, bu horozları kes’ diyorlar. Elhamdülillah kesmedim” dedi.

Bunun üzerine gülmeye başladık.

“Ne oldu?” dedi.

“Biz dört horozduk. Biz atlattığımız kazada gidecektik. Demek ki bize himmet ettiniz. Sizin himmetinizle kurtulduk” dedik.

“Yok kardeşim, bizde öyle şey yok!” dedi.

Sorularımızı Biz Sormadan Cevapladı

Yine bir cumartesi gidelim diye kararlaştırdık. Benim bir sorum var, diğer arkadaşın ve Ziya Mırmır'ın da bir sorusu var. Birbirlerimizin sorularını da biliyoruz. Gittik. Sakallı insanlar var, civardan ziyarete gelmişler. Beş-altı kişi... Tam da onlara hadisten ders yapıyordu. Bize de çay geldi. Çaylarımızı yudumlamaya başladık.

Mübarek bize bakmıyor, onlara bakıyor. Hadisle yapılan ders içinde benim sualime cevap verdi. Sonra diğer arkadaşınkine, sonra da Ziya Mırmır'ınkine cevap verdi. Biz zaten sualleri nasıl sorarız diye sıkılarak gitmiştik. Fakat hiç sormaya gerek kalmadan, sanki onlara anlatıyormuş gibi cevabımızı aldık. Biz hayret içinde birbirimize bakakaldık.

“İdama Gidenler”

İnebolu'dan Denizli Hapsi'ne 12 kişi gitti. Bunlar önce burada hapiste iki-üç ay kaldılar. Önce vapurla İstanbul'a gittiler. Oradan da trenle Denizli'ye götürüldüler. Onlar gittikten sonra Halk Partililer bir dedikodu çıkardılar:

“Bunlar Denizli'ye idama gittiler. Bir daha geri dönmeyecekler!”

Biz de ilkokuldayız, çocuklar arasında da bu söylentiler kulağımıza geldi. Tabii üzülüyoruz. Evde

de bunları gidip söylüyoruz. Bu on iki kişinin hanımları da duyuyor. Yani bir sessizlik, bir sükut hali içinde geçti o günler.

O on iki kişinin isimleri şöyle:

1. Nazif Çelebi

2. Selahaddin Çelebi

3. Ömer Lütfi Gedikoğlu (Eniştem olur. Burada kitapçılık yapardı. Oğlu da avukattır. Şimdi kitapçılık yapıyor.)

4. Gülcü Hüseyin (Hüseyin Kuru diye geçer)

5. Ziya Dilek

6. İbrahim Mırmır

7. İbrahim Fakazlı

8. Halil Enercan

9. Ahmet Köroğlu (Otobüsü vardı. Postalık yapardı. Zenbilli Ahmet derler. Üstad'dan gelen mektupları getirirdi. Nur postacısıdır.)

10. İzzet Durgut (Telle köyünden... Rahleden kalkmaz, devamlı risale yazardı.)

11. Mustafa Yelkenci (Evrenye tarafından... Kendisi hocadır. Onun da çok güzel yazısı varmış.)

12. Zühtü İşeri

Denizli Hapsi'ndeyken kardeşler arasında bazı tatsız tartışmalar olurmuş. Böyle şeyler olunca Rahmetli Gönenli Mehmed Efendi elini kulağına atıp, "Hoştur bana Sen'den gelen, ya gonca gül yahut diken, narın da hoş nurun da hoş" diye var gücüyle çekermiş. Hapistekiler onu duyunca sütliman olurlarmış. Rahmetli İbrahim Fakazlı anlatmıştı bunu. Tabii münafıklar birbirine düşürmek için uğraşıyorlardı.

Sohbetlerinde Tutulan Notlar

Mustafa Akbal

GEREK YURT İÇİ ve gerekse yurt dışında müftülük ve vaizlik görevlerinde bulunmuş olan Mustafa Akbal, İmam hatipte okuduğu yıllarda (1967) Mehmed Feyzi Efendi'yle tanışır. Vefatına kadar da aralıklı olarak sohbetlerine devam eder. Bu sohbetlerden kaleme aldıklarının bazılarını aşağıda sunuyoruz:

14 Aralık 1975 günü Tosya'dan 17 kişilik bir grup halinde kendisini ziyaret etmiştik. Böbrek taşları sebebiyle şiddetle sancı geçirdiği bir zamana rastlamıştı. Herkesin ayrı ayrı hatırını sorduktan sonra dedi ki:

“Zemin Acıktı”

“Küfür ve şerhlerin azgınlaştığı zamanlarda zemin galeyana gelip bedel olarak bir büyük lokma, bir kurban ister. Öyle zamanlarda ufak lokmalar onu doyurmaz. Mevlana Celaleddin-i Rumî zamanında yer sarsıntıları gayet çoğalmış. Demişler ki:

‘Efendi Hazretleri bu nedir?’ Demiş ki:

‘Zemin acıktı, büyük bir lokma istiyor!’

Nitekim birkaç gün sonra kendisi ebedî âleme göçmüş. Meğer o lokma kendisiymiş.

Ramazan'dan beri azgınlaşan küfür ve isyana bedel olarak Kurban Bayramı arefesine rastlayan günlerde zemin büyük bir lokma istedi. O lokma da çok değerli ve çevresine pek faydalı bir âlim olan İlgazlı Hacı Ahmed Efendi oldu. [54] Onunla zahiren bir ilgimiz yok gibi idiyse de batınen birbirimize bağlıydık. Onun öldüğü gece öyle bir sancım tuttu ki:

‘Tamam, ölümüm geldi!’ demiştim. Kuvvetli bir hisle öleceğimi zannetmişim. Tevafuka bakınız ki, merhum Ahmed Efendi ile hastalıklarımız da aynı idi. Onun hastalığı idrar yollarından, benimki de böbreklerden. Bizim yerimize o merhum tercih edildi ve gitti. Biz de Allah'ın inayetiyle o şiddetli ölüm sancısından bir derece ferah bulduk.

Hem öteden beri adetullahı göre her arefede önemli bir hadise vuku bulur. ‘Âlimin ölmesi âlemin ölmesidir!’ İlgazlı Hacı Ahmed Efendi'nin ölümü mü'minler için büyük bir kayıptır. Ölümü aynı güne isabet eden (...) gibi zındıkların ölümü de mü'minler için büyük bir müjde ve zaferdir.

Allah'a çok şükür, ehl-i küfür ve nifakın Ramazan'dan bu yana arefeye kadar sürdürdükleri azgınlık ve kurdukları çeşitli planlar, Kutbu'l-Azam'ın Arafat'ta yapmış olduğu duasıyla akim kaldı, tesiri zir ü zeber oldu. Ve uzaktan gelen bir mücahidin duası da buna eklendi.

Hayırla geçmesi Allah'tan arzu edilen bir ömür müddeti içinde sebepsiz olarak ölmümün tacilini istemek yersizdir, lüzumsuzdur. Fakat şer ve isyanda geçmek tehlikesi olan bir ömür içinde ölüm daha iyidir.

Sizlere her zaman arz ettiğim gibi, artık dostlara fazla yük olmaya başladık. Ölümümüze muntazır halde bekliyoruz. Hem yaşımız 63'ü itmam etti.”

Gazalî ve Diğerleri

“İmam-ı Gazalî hem âlim, hem abid olarak bilinir. Hayatının hiçbir devresinde âlimleri ve abidleri hedef almamış ve tenkit etmemiş, kusurlarını bulmak için uğraşmamıştır. Araştırsaydı, kendi görüşüne

göre birçok sakat yönlerini, hatalı taraflarını bulabilirdi. Onun tek hedefi zındıklar, sapık feylesoflar ve sapık felsefe olmuştur. Yani birinci plandaki meseleler varken, talî meselelerle ve şahıslarla uğraşmamıştır. Bunun içindir ki bütün âlimler ve abidler tarafından derin bir saygı ile anılmış ve kendisine Hücetü'l-İslam denilmiştir.

Bunun yanında İbn-i Teymiye gibi bazıları da cerhetmeyi düstur-u hayat ve düstur-u ilim ittihaz etmişler. Âlim ve abidlerin mütemadiyen kusurlu yönlerini araştırıp ortaya dökmeye çalışmışlar. Öyle ki sınır ve hadleri aşarak bu işi sahabeye, hatta Hulefa-i Raşidin'e kadar vardırırmışlar. Neticede bunlar İslam âlimlerinden ve abidlerden tahsin ve tebrik beklerken, nefret ve tahkirlerle karşılaşmış, değer ve itibarlarını yitirmişlerdir.

Hâsılı, âlim ve abide gereken odur ki, iki tarafı da küstürmesin. Yani büyük bir cezayı gerektirmeyen, kendisince keşfettiği ufak tefek kusurları görmezlikten gelerek, onların devamlı iyi yönlerini görsün ve bahsetsin...

Maruf-u Kerhî, Nil Nehri kenarında müritleriyle gezintiye çıkar. Orada bir kayıkta birkaç kişinin içki içip işret ettiğini, bağırıp çağırdığını görürler. Müritleri:

‘Ey şeyhimiz, dua edin de Allah şu kayıktakileri kayıkla beraber batırsın, helak etsin!’ Şeyh ellerini havaya kaldırır:

‘Ya Rab! Şu kayıktakileri burada sevindirdiğin, güldürdüğün gibi ahirette de güldür ve şenlendir!’ der.

Müritler şaşkınlık içinde kalırlar. Biraz sonra kayıktakiler sahile çıkar. Şeyhin önüne gelerek tövbe istiğfar ederler. Yaptıklarından pişmanlık duyduklarını ifade edince, müritlerin şaşkınlıkları daha da artar.”

Allah'tan Korkan

“Allah'tan hakiki olarak korkan kimseden insanlar, hatta hayvanlar da korkar. Bazı evliyalardan ormandaki arslan ve kaplan gibi yırtıcı hayvanların kaçmalarına dair kıssalar bunu teyit eder. Tam bir tevazu ve mahviyetle Allah'ı seven kimseyi insanlar da sever.

Fakat tevazuun da dereceleri var. Tevazuun tevekkül içinde mezcolmuş en yüksek mertebesi, Peygamber Efendimiz'de (a.s.m.) tecessüm etmiştir. Mesela Efendimiz (a.s.m.) cüzzamlı bir kimseyle oturup yemek yemiş. Ümmetine ise, ‘Sarî hastalıktan arslandan kaçır gibi kaçınız!’ buyurmuştur. Sebep, tevekkülün bu makamının pek yüksek oluşudur. Ekser ümmetin bu makamın yüksek kulesinden düşmek ihtimaline binaen bu makama çıkmakla ümmetini muvazzaf kılmamıştır.

Her şeyde olduğu gibi sarî hastalıkların sirayetinde de tesir Cenab-ı Hak'a aittir. Cenab-ı Hak tesir vermedikçe, birlikte olmakla, temasla hiçbir sarî hastalık geçmez. Tevekkülün bu makamına çıkabilenler sarî hastalıklılarıyla yiyip içip birlikte oturabilir, yatabilirler. Fakat bu makamda at oynatabilecek kişilerin pek nadir olduğu bir gerçektir.

Yine bununla ilgili olarak Efendimiz'e (a.s.m.) içmesi için çanakla ayran gelirdi. Onu evvela sağındaki kimseye verir, içire içire devir suretinde en son dibinde kalanı da kendileri yudumlardı. Ve buyururdu ki: ‘Mü'minin artığı mü'mine şifadır.’

Hiç düşündünüz mü hacca gidildiğinde Hacerü'l-Esved'i istilamla bilmeden, farkında olmadan aşılı olduğumuzu... Her sene yüz binlerce Müslüman Hacerü'l-Esved'i istilamla elleriyle çeşitli mikropları o taşa bulaştırıyorlar. İstilamla da o mikroplar o kişinin bünyesine geçiyor. Dolayısıyla aşılı olmuş oluyor. Çeşitli hastalıklar bu sayede zail oluyor. Aşının mahiyeti de bünyeye o cins hastalığın mikrobunu şırınga etmektir ki vücuttaki faydalı mikroplar onlarla mücadele edip onları mağlup etsinler.

Fakat bünyede o cins mikroplardan hiç yoksa ani karşılaşma vücudu hasta eder. Çünkü vücuttaki mikroplar, ani karşılaşma ile mücadele metotlarını uygulamakta yabancılık çekerler. Dolayısıyla aynı kaptan yemek yiyen mü'minler, çeşitli mikropları kaba ve yemeğe bulaştırmış oluyorlar. Dolayısıyla aynı mikrop diğer bir mü'mine geçtiğinde aşı hükmünde oluyor. Yani mü'min bu vesileyle aşılanmış oluyor.

İnsan için asıl zararlı mikrop yuvaları, sinema, gazino, aşhane ve benzeri yerlerdir. Mikroplar böyle yerlerde kümelenirler. Hastalık celbetme yönünden asıl tehlikeli yerler buralardır.

Efendimiz (a.s.m.) 'Medine'nin tozu şifadır!' buyurmuştur. Camilerin tozu da şifadır, sakınmamak lazım. Geçenlerde birisi Medine hurması hediye getirmiş ve hurmaları yıkamış. Dedim, 'Niye yıkadın, onun tozu şifadır?'

Bir şeyi yerken şifa niyetiyle yemeli, şifa olur. İstemeye istemeye zoraki yenirse zarar olur. Canı yemek istemiyorsa bir şey söylemeden çekilversin.

Bir şey hakkında Allah ve Resülü şifadır derse o muhakkak şifadır. Tereddüde hiç mahal yoktur. Mesela bal için Cenab-ı Hak, 'Fîhi şifâun linnâs' buyurmuştur. O, muhakkak şifadır. Peygamberimiz (a.s.m.) 'Çörek otu, ölümden başka her derde şifadır' buyurmuş. Tereddüt edilmeyip aynen öyle itikat edilir. Çörek otu yakılıp dövülerek göze sürme olarak çekilirse göz hastalıklarına şifa olur. Allah ve Resulünün 'şifadır' dediklerine, 'Bir kere de bunu deneyeyim' denilmez. İnsanların tavsiye ettikleri için denilebilir.

Bir gün Efendimiz'e (a.s.m.) bir adam geldi:

'Babamın karnı ağrıyor, ne yapayım?' dedi.

'Bal yesin!' buyurdu.

Adam gitti. Babasına bal yedirdi. Ağrı geçmediği gibi fazlalaştı. Tekrar geldi:

'Ya Resulallah! Ağrı geçmedi' dedi. Resulullah:

'Allah doğru söyledi, babanın karnı yalan söylüyor. Bal yesin!' buyurdu.

Adam tekrar gidip babasına bal yedirdi, ağrı yine geçmedi. Yine dönüp geldi ağrının geçmediğini söyledi. Resulullah (a.s.m.) tekrar:

'Bal yesin, Allah doğru söyledi. Babanın karnı yalan söylüyor!' dedi.

Adam üçüncü kez gitti, babasına bal yedirdi. Ağrı geçti. Tekrar geldi:

'Ya Resulallah, babamın ağrısı geçti' dedi. Bu hadis-i şeriften, bir ilacı en az üç defa denemek gerektiği anlaşılıyor.

İnsan için perhizde de şifa vardır. Büyük insanların yedikleri için 'lokmacıklar' deniliyor. Vücuttaki harareti muhafaza edecek kadar yemek kâfi gelebilir.

Hem çok ve çeşitli yemekle insan şifa bulmaz. Şişmanlayacağım diye her türlü vitamin içeren yemekleri yiyen kansız cansız olduğu halde, ayrına ekmek doğrayıp yiyen bir hamal kanlı canlı olabiliyor."

İlmimi Artır

"Farzın farzı ilimdir. İlimsiz hiçbir şey olmaz. İlim olmayınca kişi ibadetini dahi nasıl yapacağını bilemez. Mal-mülk gibi şeylerde kanaat güzeldir. İlimde kanaat güzel değildir. Resul-i Ekrem Efendimiz'in (a.s.m.) en çok yaptığı dualardan birisi, 'Rabbim ilmimi artır!' idi.

Zemzem'i ne niyetle içersen o hâsıl olduğuna binaen içmeden evvel, 'Allahümme'r-zuknî ilmen nâfian' diye dua ederlerdi. Faydalı ilim odur ki, insana haşyet verir. Haşyet vermeyen ilim faydalı değildir. İlmiyle amel olmayan kimse ayaklı kütüphane dedikleri cinsten, ne kadar ilimle yüklü olsa da feyiz veremez, nasihatlerinde müessir olamaz.

İçki içen birisi başkasına ‘Bunu içme, zarardır!’ demesi nasıl gülünçse, ilmiyle amel olmayan bir âlimin durumu da böyledir. İmam-ı Azam’ın sohbetinde bulunan bir köle diyor ki:

‘Hocam, köle azadı konusunda konuşuverin de efendim beni azat etsin!’

Bunun üzerine İmam sükût ediyor ve hemen pazardan gidip bir köle satın alıp azat ettikten sonra nasihat ediyor. Köle, imama gelip:

‘Bu işi neden bu kadar beklettiniz?’ diye sorduğunda:

‘Oğlum, benim kölem yoktu, hiç köle azat etmemiştim. Bu kırk gün içinde bir köle alıp azat ettim. Yoksa sözüm efendin üzerinde müessir olmayacaktı.’

İlim nurdur. Sefahet ve malayaniyat ise zifttir, zulmettir. Kesifle nur bir bedende bir araya gelmezler. Biri girince öbürü çıkar. Onun için ilim tahsil eden talebenin takva sahibi olması zaruridir. Sefahet ve günahlardan son derece kaçınılmalıdır ki feyiz gelsin. Feyiz olmayınca da ilminin başkalara tesiri olmaz.”

Kalpten Geçeni Bilirdi

Muhammed Sungur

KENDİSİNİ PEK ÇOK DEFA ziyaret ettim. Huzuruna girildiğinde huzur bulunurdu. Gözleri yemyeşildi. Bazen buğulu bir hal alır, yüzüne bakamazdınız. İnsanın kalbine işleyen bakışları vardı. Kalpten geçeni bilirdi.

Bir defasında babamla (Mustafa Sungur) birlikte, Tireli Nihat da vardı, ziyaretine gidiyorduk. O yıllar, mü'minler arasında yüksek tansiyonlu siyasî tartışmalar oluyordu. Merhum Nihat Ağabey de çok heyecanlı bir yapıya sahipti. Yol boyunca o günkü siyasî tartışmalar hakkında konuşuyordu. Bu arada Mehmed Feyzi Ağabey'i pasiflikle suçluyor, siyasî tavrını açıkça belirtmemesinden dolayı tenkit ediyordu. Babam susuyordu. Nasıl olsa yanına vardığımızda cevabımızı alacağımızı biliyordu.

Neyse Kastamonu'ya varıp evinin zilini çaldık. Kapı açılmadı. Bir daha çaldık, yine açılmayınca Nihat Ağabey, sabırsızlandı, "Nasıl evliya ise, geldiğimizden haberi yok!" dedi ve kapının aralığından içeriyi dikiz etti. Neden sonra kapı açıldı ve içeri girdik.

İçeri girip oturunca Merhum Feyzi Ağabey, abdest aldığını belirtip özür dileyerek söze başladı. Ardından gıybet ayetini okuyarak gıybetin kötülüğünü anlatmaya koyuldu. Sonra tecessüse geçti.

"Bir kişi tecessüsle bir mü'minin kapısının deliğinden bakacak olsa, ev sahibi sivri bir şeyle o delikten gözünü çıkarsa şer'an mesul olmaz, diyet de ödemez!" dedi. Nihat Ağabey, kızarıp bozarmaya, buram buram terlemeye başladı. Utancından yerin dibine geçecek gibiydi.

Dışarı çıktığımızda, Mehmed Feyzi Ağabey'in manevî mertebesini anlamakla kalmamış, "Allah beni affetsin, bu mübarek zata karşı ne büyük hata yaptım!" deyip kendini suçlamıştı...

Resulullah'a Vâris İdi
Yard. Doç. Dr. Ahmet Rifat Güzey

Ayrılıklar var ki, saniyesi bir asra bedel,

Kimi beraberlikler asır sürse saniye eder.

MERHUM, DAR-I BEKAYA irtihal edeli, bizler için sanki dün gibi kısa... Çünkü her an onun hatıralarıyla yaşıyor ve bizleri makberinden daima tarassut ettiğini hissediyoruz.

Ben onun dinî ve sosyal hayatımız için önem verdiği bazı konulara temas edeceğim.

Yirminci yüzyılın mana âleminin örnek ve lider insanı Mehmed Feyzi Efendi'nin hayatının ekseninde "İslam'ı kavrayan ve yaşayan insan" vardı. Çünkü kâinatın asil ve asıl cevheri insandı. İnsan bozulursa kâinata dengenin bozulacağına ve hayatın yaşanılmaz hale geleceğine inanırdı.

Kötülük ve günahlar bulaşıcı hastalıklar gibiydi. Nasıl ki vücutta bir uzuv hastalansa bütün organizma harekete geçip onu tedaviye çalışıyorsa toplum için de durum aynıdır. Bunun içindir ki Cenab-ı Hak, her asırda tabib ve eczacı konumunda zatları göndermiştir. Kur'an ve sünnet eczanesinden aldıkları ilaçları sunarak tedaviye çalışmışlardır.

İnsanımızın politize değil, idealize olması lazım. Din asla politika aleti olamaz. Hiçbir siyasî kişi ve teşekkül din olarak algılanamaz. Her şey meşruiyet içerisinde Allah ve Resul'üne itaat eder hale getirilmelidir. Kimse "Benden başka hizmet eden kalmadı" zehabına kapılmamalıdır. Zira "Allah dilerse bu dinî bir facir adamla da teyit eder." Vasıtalar gaye yerine geçirilmemelidir. Aksi halde sıkıntılar büyür ve önüne geçilmez hale gelir.

Sünnet-i Resulullah'a İttiba

Bu sebeple merhumun kulluk ilkelerinden biri, "Sünnet-i Resulullah'a ittiba" idi. "Farzdan evvel farz, ilimdir" derken, kişiyi kendi ilmî atmosferinde hakiki bir şahsiyete büründürmeye çalışırdı. Onun latif ikliminde ayet ve hadisler ter ü taze, sanki yeni nazil oluyormuş gibi manevî bir hava oluşurdu. Başkalarının saatlerce anlatmak istediğini, o, bir cümle ile özetler, dinleyenlerini tatmin ederdi. Veraset-i Resulullah'a tam muris idiler.

Yine "Farz içinde farz, ihlastır" derken, asrımızın ihlassızlık hastalığına karşı sünnete sarılmayı telkin ederlerdi. Çünkü Resulullah (a.s.m.) "Bir devenin ağaçla kaşınması gibi, kişinin dini ile kaşınması kıyamet alametlerindendir" buyurmuştu.

Yine, "Haberiniz olsun. Bana kitap ve onun kadar başkası (sünnet) verilmiştir" buyurarak sünneti dışlamaya kalkanları ikaz ederdi. "Haberiniz olsun! Koltuğuna kurulmuş, karnı tok birilerinin şöyle diyeceği gün yakındır: 'Size Kur'an yeter. Helal nevinden onda ne varsa helal bilin, haram nevinden onda ne varsa haram kabul edin' diyenlerden sakının."

Kur'an'da zikri geçmeyen haramlar da var. Nitekim ehli eşek eti size helal değildir. Vahşi hayvanların parçalayıcı dişlileri de size helal değildir. Sözde Kur'an'a önem verme perdesi altında Resulün sünnetine tavır takınma işinin yeni olmadığını, Asr-ı Saadet'ten sonra başladığını dile getirerek Hasan-ı Basrî Hazretleri'nin deyişiyle, "Sadece Kur'an bize yeter diyenlere sormak lazım: 'Öğle namazının farzının dört rekat olduğunu, Safa-Merve arasındaki yürüyüşün ve Kâbe'yi tavafın yedi şavt olduğunu Kur'an'da bulabilir misiniz?'"

Bu yüzden Mehmed Feyzi Efendi'ye göre bu zamanda kuvvet verilmesi gereken değerlerin başında, Ehl-i Sünnet ve Cemaat inancı gelmektedir. Çünkü bu yol her türlü ifrat ve tefritten uzak orta yoldur. Bunun dışındaki yolların ifrat ve tefritten uzak olmadıklarını dolayısıyla toplum ve fertlerin huzur ve saadetlerini temin edemediklerini belirtir.

İsa-Meşrep Tavır

İhtilal, ifsat ve bozgunculuğa sebep olacak davranışlara karşı İsa-meşrep bir tavır sergilerdi. “Müspet düşünmeyi, müspet konuşmayı ve müspet hareket etmeyi” tavsiye ederdi. İnanç her ne kadar kalpte olan bir duygu ise de eninde sonunda fiile dönüşmesi mukadderdir. Bunun için “İnançlara dokunulamaz. Bırakın herkes dilediği gibi inansın!” sözüne karşıydı.

Çünkü kalp ve kafada tasarlanan nice şeytanî fikirler, daha sonra eyleme dönüşerek insanlığın felaketine sebep olmuşlardır. İşte komünizm! Başta sadece bir fikir akımıyken, daha sonra sayısız aile ocağının sönmesine, insanların hunharca katledilmesine, milletlerin köle ve esir muamelesi görmesine, öz kültür ve dinlerini yaşama haklarından mahrum edilmesine sebep olmuştur.

Mü'minler arasında fitne ve tefrika unsurlarına karşı daima, tehniye, yani mü'min kardeşinin sevinci ile sevinmeyi; taziye, yani mü'min kardeşinin üzüntüsünü paylaşmayı tavsiye eder; kesinlikle “şamata” yapmamayı, yani bu ikisinin zıddı olan durumlardan sakınmayı telkin ederdi. Çünkü mü'minler arasındaki münasebet –hadisin ifadesiyle– bir vücudun azaları gibidir. Birisi rahatsız olsa diğerleri de rahatsız olurlar.

Bu arada Hanefi fikhının dünyaya yayılmasında öncü olan Türk milletine de yardımcı olmak gerektiğini vurgulardı. Merhum İmam-ı Rabbanî'den naklederek, Muhammed Parsa Hazretleri'nden keşfen, ahir zamanda Hıristiyanlar'ın da Hz. İsa'nın getirdiği İslam dinine intikal ederek Hanefi mezhebiyle amel edeceklerini ifade ederdi.

Sıhhatli Evlilik

İnsanın eğitimi için sıhhatli evlilik üzerinde sıkça dururdu. Ona göre nikah-ı sahihten gelen nesillerin, ruhen ve bedenen sağlıklı olacağını, toplumsal huzuru sağlayacağını, aksi takdirde manevî kirliliklerin daha anne karnındayken bile çocuğa bulaşabileceğini ifade ederdi.

Din ve millet düşmanlarımızın aile yapımızı hedef aldıklarını dile getirir, neslin yetiştirilmesine dikkat çekerdi.

Aile hayatımızın tahribine yönelik feminizm, özgürlük vb. aldatmacalarla hedef alınan kadınlarımız olduğunu söylerdi. Çünkü kadınlar insan hamurunun mayalanıp yoğrulduğu tekneler mesabesindedir. Onlar temiz, ahlaklı, iffetli ve hayâ sahibi olursa, onda yoğrulan nesiller de sağlıklı ve temiz olurlar.

Avrupalı, esaslarını kendi tespit ettiği dinde reform yaptı. Bize ise, esaslarını Allah'ın ve Resulünün tespit ettiği dinde reform yapmamız telkin ediliyor! Bu batıl kıyas tuzağına düşmemeli. Bu millet bu gibi aldatmacalara kanmamalı ve mukaddes emanetin sahibi olarak İslam dini ile ebediyen payidar olmalıdır.

Kurtuluş Stratejisi

Mehmed Feyzi Efendi'nin kurtuluş stratejisi olarak ileri sürdüğü formül şuydu: Mefahir-i milliye, mefahir-i diniye ve sadakat-ı vataniye.

Nasıl ki insanın yaşayabilmesi için ruh, beden ve elbiseye ihtiyaç vardır. Fakat ne yazık ki, insan ruhundan önce bedeninin ihtiyaçlarını düşünür; acıkınca yemeyi, üşüyünce örtünmeyi, yorulunca istirahati ihmal etmez. Ama ruhun ihtiyaçları hep görmezden gelir.

Ona göre ruh, ceset ve elbise üçlüsü nasıl zaruretse, din, millet ve vatan üçlüsü de öyle zarurettir. Biri birisiz olmaz. İman olmazsa din olmaz, millî birlik sağlam olmayınca da devlet zayıflar, anarşi olur. Vatan ise hem millet hem de devlet olmanın şartıdır. Vatan, milletler için birer elbise mesabesindedir.

Hayat Merhaleleri

Kendisi için “Bir garip” yakıştırmasında bulunurken, mesleğinin gariplik olduğunu söyler. Mana âleminde geçirdiği merhaleleri:

“Önceleri Hubbî idik, sonra Cübbî olduk, şimdi de Sükutîyiz, nihayet Turabî olacağız” diye sıralar. Hubbîliğin tüm varlıkları sevmeye ve şefkat etmeye yönelik olduğunu, Yunus’un “yaratılanı yaratandan ötürü sevme” ilkesiyle, Mevlana’nın “Âşık ol ki diri kalasın” ifadesindeki hakikati dile getirdiğini söyler.

Kuyu anlamına gelen Cübbîliği izah ederken, sevenlerini Yusufi atmosfere sürüklercesine bir tavır takınır. Fitne ve fesadın yaygın olduğu ortamlarda Yusuf (a.s.m.) gibi insanlardan uzak kuyu dibine çekilmek gerektiğine işaret eder. 80’li yıllardan sonra şu ifadeyi sıkça kullanır olmuştur:

“Artık hiçlikten de emekli olduk. Şimdi susmak ve hatalara istiğfarda bulunmak zamanıdır!” Böylece Sükutî tavırlarıyla vefatının yakınlaştığını “Topraktan geldik, yine toprağa döneceğiz. Artık bizler de Turabî sayılırız” diyerek son merhaleyi terennüm ederlerdi.

Yüce Rabb’imizden bizi bu büyük Allah dostunun şefaatinde hissedar yapmasını ve bu vatana, bu millete ve özellikle din-i mübin-i İslam’a hizmette bize güç ve kuvvet vermesini niyaz ederim.

Mehmed Feyzi Efendi

Karadağ'da Bize Risale-i Nur Okurdu

Veli Işık Kalyoncu

1951'DE KASTAMONU LİSESİ'NDE okuyorduk. Eylül ayıydı, okullar yeni açılmıştı. Şeyh Şaban-ı Velî Hazretleri'nin camisine cuma namazına gitmiştik. Mehmet Günay Tümer isimli samimi bir arkadaşım vardı, onunla birlikteydik. Camiden çıktıktan sonra başı atkı ile sarılmış, çok nuranî bir zat gördük. Dedik:

“Bu zat kimdir?” Dediler:

“Buna Kalaycı Mehmed derler, evliyaullahtandır!”

“Biz kendisini ziyaret edebilir miyiz, bizi kabul eder mi?” diye sorduk.

“Eder” dediler.

Bir cumartesi günü öğleden sonra gittik. Kapıyı çaldık, biraz da, “evliyaullahtan” dedikleri için çekiniyoruz. Kapı açıldı. Baktık bizim tanıdığımız Burhan isminde bir arkadaş kapıyı açtı.

“Buyurun” dedi.

Girdik. Uzunca bir salon, bahçeye bakıyor.

“Efendi abdest alıyor, az sonra gelir” dedi. Oturduk, biraz sonra içeri girdi. Baktık çok nuranî bir zat, başında beyaz sarık, lacivert bir aba, sedire diz çöküp oturdu. Bizi sordu.

“Talebeyiz” dedik.

“Nerelisiniz?” dedi.

“Araçlıyım” dedim.

“Abdullah'ı tanıyor musun?” dedi.

“Tanımıyorum” dedim. Abdullah Yeğin Ağabey'i sormuştu.

“Sualiniz var mı?” dedi. Aklımızda bir sual yoktu. Ama gelmişken zor bir şeyler soralım dedik.

“Nazar var mı?” diye sordum.

Nazar hakkında yarım saat anlattı. O arkadaş da:

“Büyü var mı?” dedi. İlk ziyaretimiz böyle oldu. Sonra ayrıldık.

Aradan bir ay geçti. Bize kapıyı açan arkadaşta rastladık.

“Gelmek istiyoruz; ama kabul eder mi?” dedik.

“Kabul eder mi ne demek, sizi bekliyor, niye gelmiyorsunuz?” dedi.

Sonra biz yine bir cumartesi günü öğleden sonra ziyaretine gittik. Bize defterde yazılmış bir parça okuttu. Okuduk. Dedi:

“Anladınız mı?”

“Bir şey anlamadık!” dedik.

Sonradan, bize okuttuğu parçanın Otuz İkinci Söz'ün Üçüncü Mevkıf'ının başındaki Esmâ-i Hüsnâ bahsi olduğunu anladık. Fakat ben çok yüksek hakikatlerden bahsettiğini hissettim. Çıkınca arkadaşta:

“İnşaallah kurtulduk!” dedim. Çünkü okulda 8-10 tane dinsiz öğretmen vardı. Bizim itikadımızı bozmak için ellerinden geleni yapıyorlardı. Biz onlara inanmıyorduk; ama cevap da veremiyorduk.

Risale-i Nur diye Bir Kitap Varmış!

Böylece gidip gelmeye başladık. Bize teksir yapılmış bazı kitaplardan okuyordu. Yine tam anlayamıyoruz ama yavaş yavaş da anlamaya başladık. O sene haziran ayı geldi. Okullar tatil oldu.

Kitapçılarda bir kitap gördük: “Risale-i Nur, Müellifi Bediüzzaman Said Nur, Yazarı Eşref Edip.”

Nurdan bahsettiğine göre dinî bir kitaptır deyip aldık. Ve su gibi okuduk. Bir daha yanına gittiğimizde:

“Risale-i Nur diye kitap varmış, ondan sizde var mı?” diye sorduk. Kalktı, karşıda camekânlı bir dolaptan kalınca bir kitap aldı.

“Bunu size veriyorum. On beş gün, bir gün birinizde bir gün birinizde kalacak, değiştirerek okuyacaksınız!” dedi. İneboluluların Latince teksir ettikleri Asâ-yı Mûsâ idi. O kitabı ceketimizin altına koyup ayrıldık.

Okumaya başladık. Çok heyecanla, şevkle okuyor, anlamaya çalışıyordum. Tam anlayamasam da çok yüksek hakikatlerden bahsettiğini hissediyordum.

On beş gün geçti. Ben kitabın yarısına kadar gelmiştim. Arkadaş da yarısına kadar gelmiş. Sonra kitabı götürdük. Bitiremediğimizi öğrenince bize on beş gün daha mühlet verdi. Kitabı bir ayda bitirdik. Kendisine teslim etmeye geldiğimizde:

“Bu kitap sizin olsun!” dedi.

Arkadaş daktilo biliyordu. Lisede dört-beş kişi namaz kılan arkadaşlarımız vardı, onlar için Asâ-yı Mûsâ’yı beş nüsha halinde daktilo ile çoğalttık. O daktilo etti, ben eski yazılarını yazdım.

Bundan sonra Mehmed Feyzi Efendi’nin yanına devamlı gelip gitmeye başladık. Artık Kalaycı Mehmed’in Hz. Üstad’ın Kastamonu’daki hizmetkârı Mehmed Feyzi Ağabey olduğunu öğrendik.

Yaz Aylarında Karadağ’a Çıkardı

Yaz aylarında 1 ile 30 Temmuz arasında Karadağ’a çıkardı. Sabah gider, akşam dönerdi. Biz de arkasında beş-altı kişi olurduk. O önde atla gider, biz de peşinden giderdik. Karadağ’da bize Risale-i Nur okurdu. Çok az da açıklardı.

1951-55 yılları arasındaydı. O zaman bütün Risaleler eskimez yazıydı. Biz de okuyamıyorduk. Bize Yirmi İkinci Söz’ün İkinci Makamı’nı söyledi, biz süratle yazdık. Akşam gelince temize geçerdik. Çok süratli söylerdi. Yirmi Dokuzuncu Söz’ü, Yirminci Mektup’un Onuncu Kelime’si ve Zeyl’ini bize dağda yazdırdı. Sonra gelip temize çektik. Onları yanımızda bulundurup okuyorduk. “Siz bunları anlarsanız, Risale-i Nur’u anlarsınız!” demişti.

Artık devamlı gitmeye başladık. Lise bittikten sonra iki sene ara verdik. Her gün gidip geldik. 1955-57 yılları...

Kerameti Açıkta

Mehmed Feyzi Efendi, gelenlerin durumuna göre bazen üç-dört saat konuşurdu. Ayetler, hadisler ve Risale-i Nur’dan kısımlarla, diz üstü hiç kıpırdamaz, devamlı anlatırdı. Yanına gelenleri önce konuştururdu. Sonra da onların durumuna göre konuşurdu. Bazen da hiç konuşmadığı olurdu. Gelir oturur, o ona bakar, o da ona. Hani derviş konuşması derler ya, o türden...

Kerameti açıktı. “Ben şu suali soracaktım, benden önce söyledi” diye hep söylerlerdi. Çok kibar bir zattı.

Kastamonu mübarek bir şehir, on iki tarikatın hepsinin tekkeleri var.

Kastamonu’yu çok korkutmuşlar. Mehmed Feyzi Efendi anlatıyordu. Nasrullah Camii’nin ilk iki safı beyaz sarıklı hocalarla dolardı. İstiklal Mahkemesi kurulmuş. Bakardık her gün iki-üç hoca gitmiş asılmış. Samanpazarı vardı. Orada, kala kala beş-altı kişi kalmış. Tabii bu durum halkı sindirmiş. Biri Üstad’ın kapısına baksa hemen karakol zaten karşısında, çekip bir araba sopa atarlarmış.

Çok Hayâhı Biriydi

Mehmed Feyzi Ağabey çok hayâlî biriydi. Ufak bir şeyden yüzü kızarırdı. Biri bir hata yapsa kendisi kızarırdı. Birisini üzüntülü görse ağlamaklı olurdu. Biz beş sene yanında kaldık, bize en ufak bir şey söylemedi; şöyle yaptınız, böyle yaptınız diye.

Ayda bir ziyaret edene o feyiz bir ay yeterdi. Çok tasavvuf kitapları okumuş. Rahmetli teyzesi vardı. Çok mübarek bir kadındı. Nurlu idi, iki büklüm olmuştu. Son zamanları hastalandı, iki sene yatalak kaldı. Onun için kendisi evlenmek mecburiyetinde kaldı.

Teyzesi anlatırdı:

“Mehmed Feyzi, küçükken ilme çok meraklı idi. Eskiden lamba bile yok, gazyağı yok. Ocağın önünde oturur, çırayı yakıp çivilere koyar, dört-beş yaşında iki büklüm olarak okurdu.”

Küçük yaşta hafız olmuştu. “Ben her cüzden bir sayfa ala ala değil, ayından ayına ezberleyerek hafız oldum” demişti.

Evi ve Temizliği

Mehmed Feyzi Ağabey’in bir karanlık odası vardı. Sohbet ettiği odaya bitişik.. “İki sene o karanlık odada kaldım” derdi. Penceresi yoktu. İki sene orada durmadan risale yazmış. Orada yazdıklarından biri de Yirmi Dokuzuncu Söz’dür.

Baktım bizim evde pedere oku diye vermişler. Kastamonu hanımlarının süslemeleriyle ciltlenmişti. “Ben bunu ne yapayım?” diye düşünürken Sungur Ağabey’e gösterdim. O da “Bu bende kalsın” dedi. Her satırı elifler kerametiyle başlıyor. Ondan başka birçok tevafuklar da vardı onda. Mehmed Feyzi Efendi’nin yazısıyla yazılmış. Yazı şekli de değişik.

Mehmed Feyzi Efendi, evde devamlı sarık sarardı, bembeyaz bir sarıktı. Eski evi Kastamonu’nun en eski evlerindendi. Fakat o kadar temizdi ki içeri giren insan ferahlık duyardı. Avlusu vardı. Ahşap iki katlı bir evdi. Temizlik o kadar olurdu! Kendisi de çok temizdi. Üstad’ın temizliğini anlatırdı. “Üstad, bize ‘Ben çok kirlendim’ derdi. Bakardık çamaşırına, hangisi kirli hangisi temiz fark edemezdik. Ancak kokusundan anlardık.”

Onu Dinlerken Asr-ı Saadet'e Gider Gibi Oluyordum

Muzaffer Ertaş

ASLEN TOSYALIYIM. Küçük yaştan beri ilme, âlimlere, kitaplara karşı büyük iştiyakım vardı. 1966 yılında fakültenin son sınıfına geçmişim. Benim bu merakımı bilen Hacı Feyzullah Karataş, “Seni Peygamber’in (a.s.m.) sünnetini bihakkın ifa eden bir âlime, bir insan-ı kâmile götürüyüm” dedi.

1966’nın 23 Ağustos günü bir jiple Tosya’dan Kastamonu’ya gittik. Şamlıoğlu Çıkmazı’nda evin kapısına vardığımızda Efendi Hazretleri’nin hilaf-ı âdet bizi karşılamak için dış kapıya çıkmış olduğunu gördük. O gün, kendisini bembeyaz sarığı ve beyaz cübbesiyle gördüğümde sanki Peygamberimiz’i (a.s.m.) görmüş gibi etkilendim. Elini öptük ve o günden beri hiç kopmayan irtibatımız başladı.

Sohbetini dinledikçe sanki Asr-ı Saadet’e gider gibi oluyordum. Gözüm yaşla dolarken, göğsümden aşıyağıyla ılık bir şeylerin aktığını hissediyordum.

“Manevî Makamlar İstenir”

1967’de fakülteyi bitirdikten sonra memleketime tayinim oldu. Böylece hem maddeten, hem de manen bir daha ayrılmamak üzere kendisine bağlandık. Arkadaşlar benim eski hareketli ve ilme müştak halimi bildiklerinden:

“Büyük gemiler gibi limana demir atıp eskimeye yüz tutmuşsun!” diye takıldıkları zaman:

“Ben artık Rabb’imin rızasını istiyorum. Dünyanın her şeyinden vazgeçtim. Hatta manevî makam bile istemiyorum” demiştim.

Fakat Mehmed Feyzi Efendi, beni rüyamda ikaz etti ve “Manevî makamlar istenir” dedi. Allah kendilerinden ebediyen razı olsun.

Kastamonu’ya tayinimin ilk on beş gününde annem hastalandı ve vefat etti. İyilik, fazilet ve takva timsali annemin ani vefatı benim için büyük bir sarsıntı vesilesi oldu. Anladım ki bizim gibilerin Kastamonu’da başı dik, ukala bir şekilde yaşamalarına imkân yok. Burada ancak mütevazı, kalbi kırık ve şöhretten uzak bir şekilde yaşanabilir ve yol alınabilirdi.

Kendi Vazifeni Yapmak En Güzel Hizmet

Mehmed Feyzi Efendi, memur ve talebelerin hizmet diye meşgul edilmelerine ve sonunda tahsil ve makamlarından olmalarına sebep olacak davranışlardan uzak kalınmasını tavsiye ederdi. Müslümanların öncelikle kendi vazifelerini layıkıyla yapmalarının en güzel hizmet olacağını ifade ederdi.

Müdaradan yanaydı. “Ben bile evden dışarı çıkmadığım halde insanlarla iyi geçinmeye kendimi mecbur biliyorum. Memurların amirleriyle iyi geçinmeleri için buna ihtiyaç vardır. Ancak müdarayı müdahene ile yani bir nevi dalkavukluk ve yağcılıkla karıştırmamak gerekir” derdi.

Onun bu tavsiyeleri olmasaydı memuriyetimi sürdürmem çok zor olurdu. Hatta bana, “Fazla akıllı görünme” derdi. Kendisinin de, Kastamonulularını yalancı çıkarmamak için bazen acayip şeyler yapıp mecnun gibi görünmek durumunda kaldığını söylerdi.

Kurb-u Sultan Ateş-i Suzan

Büyük zatların yakınında bulunmak Allah'ın bir lütfu olduğu kadar, çok dikkat isteyen bir iştir. “Kurb-u sultan ateş-i suzan” derler. Sultanların yakınlığı yakıcı ateştir. Zulmanî ve nuranî bir takım engeller kişiyi böyle zatların yakınlığından uzaklaştırmak için seferber olurlar. İşte o zaman kişi dehşetli bir imtihanla karşı karşıya gelir. İşte böyle bir durumda kişi o zata karşı diğer bütün manileri elinin tersiyle itebilirse imtihanda muvaffak olur.

Ben de çok cazip maddî manevî makam teklifleri aldım. Fakat onun bir sözü üzerine ölene kadar Kastamonu'yu terk etmemeye ve “Bizim ihtisasımız burada olacak” demeye karar verdim.

İhtiyat Tavsiye Ederdi

Mehmed Feyzi Efendi Hazretleri sık sık ihtiyat tavsiye ederlerdi. Ancak ihtiyatı korkaklıkla karıştırmamak gerektiğini söylerlerdi. Yapacağı iyi işten vazgeçiren ihtiyatın korkaklığa dönüştüğünü ifade ederlerdi.

Kendisi hayatı boyu sakallı olmasına rağmen, bizim gibi memurlardan hacca gidip sakal bırakmak isteyenlere, “Emekli olduktan sonra bırakırsınız. Terkine değil, tehirine niyet edin!” derlerdi. Nitekim sakal bırakan bazı kişiler, baskılara dayanamayarak sonradan kesmek zorunda kalmışlardı.

Onun muhteşem ve güzel sohbetlerini kaydetmeyi çok isterdik. “Sesini teybe kaydedelim” diyenler çok oldu. Fakat her nedense buna rızaları yoktu. Hatta bir seferinde gizli olarak sesini kaydetmek istemişlerdi. Ama sohbetten sonra teybi açtıklarında hiçbir şey kaydetmediğini gördüler. Bunu kendisine söylediklerinde:

“Rızam yoktu!” demişti. Sonra, “Üzülmeğin bir alet çıkacak, şu duvarda gördüğünüz ceviz raftan bütün sohbetleri, konuşmaları alacak” buyurdular.

Haber Bültenlerini Kaçırmazdı

Kendisinin teybi de radyosu da vardı. Haber bültenlerini kaçırmazdı. Küçük el radyosundan haberleri dinlerdi. Bununla beraber teybe kaydedilmiş bir-iki konuşması ve Kur'an okuması vardır. Medine'de hac mevsiminde Ali Ulvi Kurucu Bey'le “İslam garip olarak başladı, garip olarak bitecek” hadisinin yorumu ile Yirmi Dokuzuncu Söz'den okuduğu bir bölüm, bir de Hacı İbrahim Dağı'nda çekilmiş kısa bir video görüntüsü vardır.

Evlenme konusunda kendisine karşı çıkanların bir kısmı:

“Bu neyle geçinir, evden çıkmayan çalışmayan adam, ailesini nasıl geçindirir?” diyenler için:

“Bana eziyet eden herkesi affettim. Ama ‘Bu neyle geçinir?’ diyenleri affetmeye hakkım yoktur. Çünkü bu sözde Cenab-ı Hakk'a karşı suizan vardır. Allah, ayet-i kerimede ‘Şüphesiz rızkı veren Allah'tır’ buyurmaktadır” demişti

Kendisi hasta anlarında bile gece gündüz kesilmeyen ziyaretçilerine katlanır, hiç şikâyet etmezlerdi. Her sınıftan, her karakterden insan gelirdi. Hatta kasten gelip patavatsızlık edenlere de tahammül ederdi. Kimseyi kovduğunu ve mazeretsiz geri çevirdiğini bilmiyoruz.

Yalnız son zamanlarında doktorunun ikazıyla kapıya rahatsızlığını belirten yazıyı koyduktan sonra geri dönenlerden özür diler, haklarını helal etmelerini söylerdi.

Yapmacılıktan Hoşlanmazdı

Tekellüf ve yapmacık hareketlerden hoşlanmazdı. Yanında tabii ve rahat olunmasını isterdi. Kendisi

sürekli diz üstü oturmasına rağmen ziyaretçilerinin rahat oturmalarını, bağdaş kurmalarını, hatta sedir ve koltuklara oturmalarını isterdi. Kendisini davet etmesini isteyen veya araya kişiler koyan burnu büyüklere, kendini beğenmiş bazı siyasetçilere pek iltifat etmez, onlarla görüşmeyi istemezdi.

İktisatlı yaşamasına rağmen gelen ziyaretçilerine karşı çok cömert davranırdı.

Çok yakınında olduğu halde ondan haberi olmayan, ancak vefat ettiğinde kalabalığı görerek “Ne büyük insanmış” diyenler olduğu gibi, çok uzaklardan kıymetini takdir ederek ziyaretine gelenler olurdu. Bu durumu ifade makamında bazen Şah-ı Nakşibendî Hazretleri’nin, “Piş-i meni der Yemeni, der Yemeni piş-i meni” (Yanımdaki Yemen’de, Yemen’deki yanımda) sözünü tekrar ederdi.

Müspet Hareketi Tavsiye Ederdi

Bazı musibetlerin gerçekleşmesinin nutka, yani onu dile getirme şartına bağlı olduğunu belirterek herhangi bir kimse hakkında kötü yorum yapılmamasını isterlerdi. Hatta ben, Hocaefendi’nin çok sevdiği Merhum Hacı Nihad Bey’in elinin titremesinden dolayı taksiyi kullanırken bir kaza yapmasından korktuğumu söylemek istemiştım de bana engel olmuşlardı.

Yine bir trafik kazası yapan bir dostun, hastanede yatarken bazıları kazaya sebep olan hatalarını saymak istemişlerdi. Hocaefendi buna da engel olmuş ve “Onun şimdi tenkide değil, yardıma ihtiyacı var” demişti.

Hep müspet düşünmeyi, müspet konuşmayı, müspet hareket etmeyi tavsiye ederdi. Gözü açık ve uyanık olmak gerektiğini söylerdi. Bazı tabu haline gelmiş veya kabuk bağlamış konuları deşelemek, kaşıyıp kanatmamak gerektiğini, çünkü bunun fayda vermeyeceğini ifade eder, böyle mevzularda en iyisinin, “Nesyen mensiyya” sırrıyla unutmaya ve unutturmaya bırakılmasını isterdi. Çünkü lehinde konuşsa manevî mesuliyet, aleyhinde konuşsa maddî mesuliyet ve zarar söz konusuydu.

Milletin birlik bütünlüğünü bozucu söz ve davranışlardan sakınılmasını ister, milleti sağ ve sol diye ikiye ayırmanın yanlış olduğunu, insanın hem sağ, hem de sol koluna ihtiyacı olduğunu ifade ederek, Kur’an’da belirtilen ashab-ı yemin ve ashab-ı şimalin ise ancak kıyamet günü belli olacağını dile getirirdi.

Misk Kokusunun Hikâyesi

İhlası anlatırken başka maksatlar değil, içinde sırf Allah rızası olan amel diye tarif ederdi. Ve buna misk kokusunun hikâyesini misal verirdi. Rivayete göre, Hz. Âdem (a.s.) Cennet’ten yeryüzüne inince bazı ceylanlar:

“Allah rızası için gidip Hz. Âdem’i ziyaret edelim” demişler. Hz. Âdem de onların bu ziyaretinden hoşnut olarak eliyle sırtlarını sıvazlamış. Bunun üzerine ceylanlarda çok güzel bir koku meydana gelmiş. İşte buna misk kokusu denmiş.

Diğer hayvanlar onların güzel koktuğunu ve bunun Hz. Âdem’i ziyaretlerinden kaynaklandığını öğrenince:

“Biz de güzel kokalım” diye Hz. Âdem’i ziyarete giderler. Hz. Âdem onların da sırtını sıvazlar ama onlarda güzel koku meydana gelmez. Çünkü ceylanların ziyareti sırf Allah rızası içindi. İkincilerinkine ise güzel kokma niyeti karışmıştı.

Risale-i Nurlar Okudukça Açılır

Necati Kertiş (İmam)

İMAM HATİP LİSESİ'NE başladığım yıllarda arkadaşlardan Hz. Pir Camii'ne cumaları gelen pek muhterem bir zatın varlığından haberdar olmuş, fakat bu zamanda böyle mübarek insanların bulunacağına ihtimal vermediğimden istismarcı biri olabileceği hususunda suizanda bulunmuştum.

Derken bir gün hocamız Musa Özdağ'ın da tavsiyesiyle Hocaefendi'yi Hz. Pir Camii'nde ziyaret edip elini öptüm ve duasını diledim. "Allah feyiz ihsan etsin kardeşim!" diye dua ettikten sonra bende öyle manevî bir haz meydana geldi ki, bunu kelimelerle ifade etmem mümkün değil.

Bundan sonra her cuma günü Hz. Pir Camii'ne gelerek ona yakın olmaya, hatta camiden çıkarken kolundan tutup merdivenlerden indirmeye başladım. İki haftadan sonraki bu yardımlarımda her defasında bana bin lira vermeye başladı. O parayla kitap veya dergi alıyordum. Fakat bana para vermesi yardımımın karşılıklı olması beni sıkıyordu.

Bir gün, "Ya Rab içine ilham ver de bana para vermesin" diye dua ettim. Bir hafta bu niyetle elinden tutmamaya karar verip yerimde oturdum. Nasıl olsa birileri indirir dedim. Herkes elini öpüyordu. Ben de yerimde oturuyordum. Bir de baktım yanıma geldi ve "Elimden tutmayacak mısın?" dedi. Utandım ve hemen para da verse tutacağım dedim.

Camiden çıkınca Şeyh Şaban-ı Velî Hazretleri'nin türbesine gelerek dua ederdi. Kible tarafındaki camdan sanki içeride birisini görür gibi bakar, sonra da gözlerini yumarak dua ederlerdi. Ardından dışarıda bekleyen taksiye oğlu Münip ve Musa Hoca'yla biner giderdi. Bir keresinde bana da işaret etti, ben de bindim. Böylece hayatının sonunda Sükutî dediği döneminde bir buçuk sene o mübarek zata yakın olup hizmet ettim.

Kadınlara elini vermezdi. Bir gün bir kadın elini öpmek için yanaştı. Hemen cübbesinin dirsek kısmını verip öpmesine müsaade etti.

Camiden çıkarken veya girerken talebelere, din görevlilerine, kapıda duran dilencilere ve fakirlere para verirdi. Ama parasının en yenisinden verirdi.

Ona Telefon Etmeyince

Bir defasında oğlu Münip Bey'le İstanbul'a, imtihanlara girmek için gitmiştik. Giderken bize İstanbul'u da gezersiniz demişti. Kocamustafapaşa'da Tevruz'da kalıyorduk. Münip, babasına telefon edelim dedi. Ne olduysa, biraz da benim cimriliğim tuttu, edemedik. Kastamonu'ya döndüğümüzde meraklanmış ve bize şöyle demişti:

"Kırk sene sonra baba olunca seninle konuşurum inşaallah. Bir telefon veya telgraf çekiverseydiniz merakta kalmazdık. Biraz da para çok gidiyor diye düşünüp cimrilik etmişsiniz" diyerek bize tarizde bulunmuştu.

"Tefrika Çıkarmayalım"

Bir gün bir arkadaşımızla ziyaretine gitmiştik. Rüyet-i hilalden sorduk. Şöyle cevap verdiler:

"Tefrika çıkarmayalım. Her şahsın ayı görmesine imkân yok. Bayram geliyor, kimi oruç tutmayacak, kimi tutacak, böylece dargınlık olacak. Hâlbuki bayram, herkesin beraberce kutlaması, beraberce sevinmesi gereken bir gündür. Müslümanlar'la beraber oruç tutar, onlarla beraber bayram yaparız. Mesuliyet, görevli olan makamındır!" diyerek içimizdeki ukdeyi çözmüşlerdi.

“Üstad’dan İyi mi Bileceğiz?”

Bir gün arkadaşım Mustafa Kanıkara ile ziyarete gitmiştik. Ben, Osmanlıca tabirlere aşina olmadığımız için Risale-i Nur’u anlamakta güçlük çektiğimizi söyleyip felsefi ilimlerle Kur’an’ın karşılaştırılmasını istemiştim. Bunun üzerine Üstad Hazretleri’ne büyük saygı ve tevazu ifade eden şu açıklamayı yaptılar:

“Kardeşim, biz ondan iyi mi tanıtacağız? Onlar anlatmışlar” buyurarak okumak lazım geldiğini, okudukça lügate ihtiyaç kalmadan anlaşılabileceğini beyan ettiler.

Bir gün bir arkadaş, “Efendim, kabirde birbirini ziyaret olur mu?” diye sordu. Hocaefendi:

“Tabii olur! Rüya gibidir. Rüyada nasıl görürsen, orada da ruhlar öyle görüşür. Rüyamda merhum Dişçi Atilla Bey’i gördüm. Yine öyle sehavetli, cömert... Bana ikramda bulunuyordu. Baktım, hurma zannettim, sonra çizilmiş kestane olduğunu gördüm.”

Onun sık sık tekrarladığı dua şuydu:

“Allah’ım bize dinimizde, dünyamızda ve ahretimizde af ve afiyet nasip eyle!”

Allah ondan razı olsun ve bol rahmet eylesin. Âmin.

Ondaki Güzelliğe ve Letafete Hayran Kaldım

Dr. Ahmet Zafer Ergün

DR. AHMET ZAFER ERGÜN BEY, 1983 yılında Ankara Sıkıyönetimi tarafından tutuklanıp götürülmek istenen Mehmed Feyzi Efendi'ye sahip çıkan Sigorta Hastanesi'nin başhekimidir. Hastanesinde müşahede altına aldığı Mehmed Feyzi Efendi'yi her türlü baskılara rağmen teslim etmez.

O gün Hocaefendi'ye yaptığı hizmetten dolayı duyduğu memnuniyeti dile getiren Ahmet Zafer Ergün Bey, vaktiyle "Karanlıktan Aydınlığa" isimli kitap hazırlanırken hatıralarını Şaban Kalaycı Bey'e anlatmış. Buradan istifade edebileceğimizi ifade ettiler.

Dr. Ahmet Bey'in Şaban Kalaycı'ya anlattığı hatıraları şöyle:

1983 senesinde Ahmet Küçükkahveci ile Salih Kayaçal, bize bir lokalde masa başındayken geldiler ve:

"Bir hastamız var, alabilir misiniz?" dediler.

"Alırım" dedim.

"Ama o zatı polis arıyor, ona göre!" dediler.

"Tamam, alırım!" dedim.

Meğer o zat, Mehmed Feyzi Efendi'ymiş. Hastanede ilgililere talimat vererek temiz bir oda hazırlamalarını söyledim. Bu arada hastanenin şoförlerinden birinin annesine felç isabet etmiş, başka oda olmadığı için getirip Mehmed Feyzi Efendi'ye ayrılan odaya yatırmışlar. Kadın ağır felç durumunda, komadaydı.

Bu olaylar gece saat 11 sularında oluyordu. Bu arada merhum Mehmed Feyzi Efendi'yi de getirdiler. Yukarı çıktık, baktık ki yatak işgal edilmiş. Hemen oraya bir yatak daha hazırlattık. Hocaefendi yatağa oturdu. Benim hayalimde hoca deyince herhangi emekli bir hoca imajı vardı. Ondaki güzelliği, letafeti görünce hayran kaldım.

İnanılmayacak olay o gece gerçekleşti. Felçli kadın, kalktı ve yürüyerek gitti. Bunu ben doktor olarak anlatıyorum ama buna kim inanır?

"Doktorlar Öyle Şeyler Yapmazlar!"

Diğer hayret ettiğim olay, o zat hastaneden çıktıktan sonra cereyan etti. O cuma "Cuma namazına gitmeyiveriniz!" dedim. O da gitmemiş. Biz o gün Sunta Fabrikası'nın camiine namaza gittik. Yanımda doçentler, müfettişler de vardı. Camide hoca konuşmasında doktorlara çattı. Doktorların hastalarına ilaç yerine içki verdiğinden, karılarının başlarının açık olduğundan vs. verdi veriştirdi. Ben hop oturup, hop kalktım.

Namazımız bitti; ama gel sen bana sor. Namaz biter bitmez, hemen taksime atlayıp Hocaefendi'nin evine geldik. Beni yatağına, yanına oturttu. "Seni öfkeli görüyorum, ferah ol. O hocalar ne karışıyor doktorların ilacına, karısına. Doktorlar öyle şeyler yapmazlar!" diye beni teselli edince herkes şaşırıp kaldı. Çünkü bu olayı ona kimsenin bildirmesine imkân yoktu. Biz hemen namazı müteakip en seri bir şekilde Hocaefendi'ye gelmiştik.

Ankara'dan valiliğe baskı yapıp kendisini istiyorlardı. Ben buna karşı çıktım. "Benim bir doktorluk yeminim var. Benim iznim olmadan kimse hastamı bir yere götüremez!" dedim ve Ankara Mamak Cezaevi'ne götürülüp sorgulanmasına engel oldum.

Bana Risale-i Nur'u Tanıtan Odur

Muzaffer Deligöz

KASTAMONU LİSESİ'NDE okuduğum 1955-60 yılları arasında çok kereler kendisini ziyaret ederek sohbetlerinden istifade ettiğim, hayatıma yön veren bir zattır Mehmed Feyzi Efendi. Risale-i Nur'u bana tanıtan kıymetli kardeşim ve okul arkadaşım Tosyalı Ekrem Köker Bey'le sık sık ziyaretine giderdik. Orada çok hatıralarımız oldu. Kendilerinin birçok kerametine şahit oldum.

O günleri zihnimde tahattur ettiğimde acip bir halet içine giriyorum. Sanki müşahhas hatıralarım silinmiş, onların yerine güçlü ve cesim bir şahs-ı manevî gelmiş gibi hatırlamakta zorlanıyorum. Bu, ya benim ihtiyarlığımınla birlikte gelen bir zihinsel fonksiyon bozukluğu veya o zatın büyüklüğünün, anlatılması gereken çok şeyler olmasına karşın bir ifade zorluğu...

Belki de en önemlisi Mehmed Feyzi Ağabey'in hatıra konusuna pek sıcak bakmadığı olmalı. Zira o "Hatıra anlatmakta çok mahzurlar var. Bazen duyuyorum, söylemediğim şeyleri söyledi diyorlar. Söylemediğim bir şeyi söyledi diyene veya eksik söyleyene hakkımı helal etmiyorum" diyordu.

1959 yılında gördüğüm bir rüyada; büyük bir kum çölünde boğazına kadar kumlara gömülmüş, sadece başı dışarıda olan bir kişinin uzaktan bana "gel, gel" diye seslendiğini gördüm. Sarıklı o zatı daha önce görmediğimi düşünerek yaklaştığımda birden kaybolduğunu hatırlıyorum. Etraftakilere kim olduğunu sorduğumda "Bediüzzaman" diyorlar.

"Bediüzzaman'ın Talebesi"

Bediüzzaman ismi bana hiçbir çağrışımda bulunmadı. Ta ki, Kastamonu Lisesi'nde yatılı olarak birlikte okuduğumuz Tosyalı Ekrem Köker'le samimi olana kadar. Arkadaşlar arasında Ekrem'in "Bediüzzaman'ın talebesi" olduğunu, "Nurcu" diye adlandırıldığını duyunca hemen rüyamı hatırlayarak kendisine anlattım. O da bana Bediüzzaman'ı, Risale-i Nur'u anlatmaya çalıştı. Elime de bir kitap tutuşturup bunu okumamı istedi.

Fen bölümünde olduğum için, derslerimizin oldukça ağır olmasının yanında pek fazla ilgimi çekmeyen kitabı okuyamadım. Ekrem'e de ayıp olmasın diye "Okudum, al!" diye geri vermek istedim. Defalarca aynı hareketle karşılaştığı için olacak Ekrem bana hemen "Anlat bakalım, neden bahsediyor?" deyince, "Yahu Ekrem! Ben kitabı okumadım. Sana ayıp olmasın diye okudum dedim. Ver şunu okuyayım" dedim.

Şimdi düşünüyorum; benim Nurculuğum, Üstad'ın daha sağken bana "gel, gel" dediği zamanda mı başladı, yoksa vefatından sonra Nur Risaleleri'ni okumaya başladığımda mı başladı, bilemiyorum. Ama artık ben Ekrem'le birlikte Kastamonu Lisesi'nde Nurcu denilen öğrencilerden biri olmuştum. Birçok hadisenin başımıza geldiği lisede beni en çok etkileyen, Ekrem'in beni ziyaretine alıştırdığı Mehmet Feyzi Ağabey'in sohbetleriydi.

Yukarıda söylediğim gibi, o sohbetleri ve konularını şu anda net olarak hatırlayamıyorum. Halkın "Kalaycı Mehmet Efendi" dedikleri Mehmet Feyzi Ağabey, İstanbul'da medrese eğitimi almış, Risale-i Nur'la ciddi meşguliyeti ve Üstad'la yakınlığı olan önemli bir ilim adamıydı. Evinden yalnızca cuma günleri çıkan, devamlı okuyan ve ibadet eden bir kişi.

Âlim Zatlar da Onu Ziyaret Ederdi

Zaman zaman Mehmed Feyzi Ağabey hakikaten bir ilim adamı mı, yoksa bu bizim bir hüsn-ü zannımız

ve büyütmemiz mi diye o zamanlar çok düşünmüşümdür. Ama ziyaretlerimiz sırasında Risale-i Nur Talebesi olmayan âlim zatların da gelip kendisiyle dinî meseleler görüştüklerine göre, bu konuda ciddi bir doğruluk olduğuna inanarak Kastamonu Lisesi'ndeki son yılmda defalarca Mehmet Feyzi Ağabey'e gittim.

Lisede yatılı okuduğumuz için hafta tatillerinde dışarı çıkabiliyorduk. Okul arkadaşlarımdan maça, gezmeye giderek değerlendirdikleri zamanları, biz bu türlü değerlendiriyorduk.

Mehmet Feyzi Ağabey'in etrafında toplanan Nur Talebeleri içinde hatırımda en çok kalan; sonradan kayınpederi de olan Enver Ağabey'di. Biz önce onun manifatura dükkânına gider, orada Mehmet Feyzi Ağabey'e ve çeşitli toplantılara giderdik. Bunların içinde beni en çok etkileyen Kastamonu'nun Kalesi civarında olan Şeyh Şaban-ı Velî Türbesi idi. Şaban-ı Velî Hazretleri 500 sene önce yaşamış. Bolu'daki Tokad-ı Hayrettin Hazretleri'nin yanında 12 yıl kalmış. Bu mübarek zatın türbesinde bulunan caminin imamı Risale-i Nur Talebesi'ydi. Biz de Mehmed Feyzi Ağabey'i ziyaretten arta kalan zamanda oraya gider, imam kardeşimizle birlikte Risale okur, onunla sohbet ederdik.

Bariz Bir Kerameti

50 yıldır hafızamdan silinmemiş bir kerametini anlatmak istiyorum.

Kastamonu Lisesi'nden mezun olduktan sonra, Ankara Hukuk Fakültesi'nde okurken, Kastamonu'ya Mehmed Feyzi Ağabey'i ziyarete gitmek istedim. Gece, bir yakınımızda misafir kaldım. Sabah gusül abdesti almam gerekti. Evde utancımın söyleyemedim. Niyetim, Kastamonu'nun meşhur hamamlarından birine gitmekti. Kastamonu'da hamamlar başka yerdekilere benzemez. Hamamın içi buharla dolar. İnsan yanındakini zor görür. Müthiş bir terlemeyle toksinlerinizi atarsınız.

Ancak, evdeki hesap çarşıya uymadı. Beni Mehmed Feyzi Ağabey'e götürmek üzere bir kardeşimiz kapıda bekliyordu. Ona da durumu anlatamadığımdan çar-naçar ziyarete gitmek zorunda kaldım. Mehmed Feyzi Ağabey konuşmasının arasında "Gusle ihtiyacı olup hamama gidemeyen" diye bir söz söyleyince, ben utancımın kıpkırmızı kesildim. Bana eğilerek:

"Kusura bakma gardaşım, ben bilerek söylemedim" diye özür dilediğinde iş işten geçmişti. Tabii Mehmed Feyzi Ağabey beni mahcup etmek için bu sözü söylemedi. Rabb'immin bir ihsanı olan kerametini bizim de görmemiz için ona bu söz söylettirildi. Bu tarzdaki kerametlerini görüp anlatanların çoklukla bulunduğunu, birçok kişinin kendisi hakkındaki hatıralarını okuyanlar göreceklerdir.

Nazarları Risale-i Nur'a Verirdi

Halil İbrahim Vapur

1971 LİSE YILLARINDA Rahmetli Mehmet Feyzi Efendi'nin Hz. Pir Camii'nde elini öpmek ve onu tanımak nasip olmuştu. Biz dershanede Ümit Gültekin Ağabey'le beraber kalırdık. Türkiye genelindeki dershanelere baskın ve engellemelere rağmen biz iman ve Kur'an derslerimize devam ederdik.

Kastamonu'da tek Risale-i Nur dershanesi vardı. Ahşap olan dershanemizde cumartesi günleri ders yapılır, sabahtan 40 kişi, öğleden sonra 40 kişi derse katılırdı.

Anadolu'dan gelen Nur Talebeleri'ni Mehmet Feyzi Efendi'ye götürmek bizlere nasip olurdu. Bazen günde iki-üç defa gittiğimiz olurdu.

Sohbetlerde suali olanlara cevap verir ve imanî meseleleri konuşurdu. Üstad'la ilgili hatıralar sorulduğunda Risale-i Nur'un okunmasını isterdi. Bu memlekette çok engeller olduğunu anlatırdı.

“Bir cuma günü Nasrullah Camii'ne gittiğimde müezzin efendi beni kapıda karşıladı. ‘Gel kardeşim cumayı kılacak yeterli cemaat olmadığından az daha namazı kılamayacaktık. Seni bize Allah gönderdi’ demişti. Şimdi Allah'a şükür ibadet için, Kur'an ve Risale okumak için her şey müsait” demişti.

Herkes Hesabını Kendisi Verecek

Benim bir sualım olmuştu: “Burada sohbetlere katılan arkadaşlardan bazılarının da katıldığı kooperatif evlerine yazıldık. Bu evlere yazılanlara devlet % 3 faizli kredi veriyor. Buna da pul ve kâğıt parası diyorlar. Siz ne dersiniz efendim?”

“Kardeşim! Başkasının işlediği günahları senin de işlemen lazım değil. Herkes hesabını ahirette kendisi verecektir. Faizi Cenab-ı Hak şiddetle reddediyor. Biri sana bir kova süt getirse, içine bir damla kezzap (asit) akıtsan, o süt ne olur? Tabii bozulur ve içilmez. Helalinize haram karıştırmayın!” demişti.

Tabii biz de cevabımızı almıştık. Duasını aldım, yanından ayrıldım. Kafam karışmıştı. 6 aylık ödemem vardı. Ödediğim parayı eksik olarak geriye aldım. Mehmed Feyzi Efendi'nin duası bereketine 20 yıl sonra Cenab-ı Hak bize ondan üç misli değerinde ve büyüklüğünde çok az para karşılığında ev nasip etti.

Belediyenin Risale-i Nur Anonsu

Bizler o zamanlar Risale-i Nur kitaplarının satışını gizli yapardık. Daha sonra yasaklar kalkınca çok rahatladık. Fakat hâlâ cesaret edemeyenler vardı. Bu korkuyu kaldırmak için yeni açtığımız büromuza Necmettin Şahiner'i Üstad'ımızın kitaplarını imzalamak için davet ettik ve imza günü için CHP'li belediyeden anons yapılması için müracaat ettik. “Anons ücretini ödeyin yaparız!” dediler.

Tabii biz çok sevindik. Çünkü olumlu cevap beklemiyorduk. Biz de parasını hemen ödedik. İki gün anons olacaktı. Bir saat ara ile gün boyu, Risale-i Nur ve Bediüzzaman metni anonsla okunmaya başlandı. Anonsu duyan Kastamonulular büromuza akın etmeye başladılar.

Gençler ve gözü yaşlı ihtiyarlar “Risale-i Nur serbest mi oldu?” sualine, bizler evet diyorduk. Belediye anonsu saat dörtte birden kesildi. Gittik sorduk:

“Emir geldi, kusura bakmayın!” dediler. Zaten netice hâsıl olmuştu, elhamdülillah. Risale-i Nur

satışlarında büyük bir patlama olmuştu.

Aynı gün akşamı Mehmed Feyzi Efendi'ye gittik. Bize dedi ki:

“Bugün bu alet (hoparlör) Üstad'ımız ve Risale-i Nur'dan bahsetti. Hayırdır?” Ben de olup biteni anlattım. Kampanyanın büyük ilgi gördüğünü söyledim. Çok sevindi ve bize dua etti. Daha sonra bu dualara Ali Ulvi Kurucu ile Saniye Teyze'nin duaları da dâhil olmuştu. Bu duaların bereketine bugüne kadar on bin takımı aştık, elhamdulillah.

Mehmed Feyzi Efendi'yle ilgili hatıralar bitmez. O da bütün nazarları Risale-i Nur'a verirdi. Onları okuyun derdi. Cenab-ı Hak onlardan ebediyen razı olsun.

Üstad Kükremiş Bir Aslandı

Sıddık Dursun

KİLİSLİ HİKMET VARDI. O derdi ki:

“Mehmed Feyzi Ağabey’i getirip Kızılay’a koysak, Kızılay’dan geçen herkes onun arkasına düşüp ona tabi olur!”

Gerçekten sima olarak da, fizik olarak da çok cazip bir şahsiyeti vardı. 1969’da ilk defa Ankara’ya geldiğini duyduk. Hacca gitmek üzere gelmişti. Hemen ziyaretine gittik. Görüştük ve çok hayran kaldık. Daha sonra Kastamonu’ya sayısız defalar ziyaretine gitmek nasip oldu. Kastamonu’ya ilk gittiğimde, “Kardeşim, hoş geldiniz!” diye söze başladı. O zaman siyaset yüzünden bir takım tartışmalar vardı.

“Nereden geliyorsunuz?” dedi. Ben:

“Ankara’dan geliyorum, orada hizmetlerle meşgulüm” deyince:

“Sen nasıl geldin, zincirleri nasıl koparıp gelebildin?” dedi.

“Beni hiç bir zincir kayıtlayamaz. Ben, Üstad’ımızın ‘Sır Kâtibi’ dediği bir zatı ziyarete geldim. Üstad, Risale-i Nur’a; Kur’an ve Hadis’ten sonra üçüncü bir hüccet-i imaniye olarak bakıyor. Ben de size o gözle bakıp gelmişim” dedim.

“Maşaallah!” deyip sohbe başladı. Ve şöyle devam etti:

“Benim her gelenle sohbetim oluyor. Fakat gelen Nur Talebesi olursa konuşamıyorum. Seninle konuşurken kekelersen, kusura bakma!” dedi. Tevazu gösteriyordu. Her şeyin zirvesindeydi. Kemal-ı şahsiyede mükemmel bir insandı. Bütün sohbetleri Üstad’dandı.

“Mesela dün müftüler semineri vardı, onlar gelmişlerdi. Onlarla konuşmak, sohbet etmek kolay. Fakat Nur Talebesi, hem de vakıf olunca ben artık konuşmaktan utanıyorum” dedi.

“Nur Talebesi’nin Siyasetle Alakası Olmaz”

Bir defasında Kastamonu’ya gidişimizde Mustafa Acet Ağabey’le beraber ona uğramıştık. Siyasî tarafgirlikle ilgili bize şunları söylemişti:

“Nur Talebesi’nin siyasetle alakası olmaz. Üstad’ın ifadesiyle ‘Siyasete giren kendi namına girebilir; ama cemaat namına giremez!’ Şahsı için girerse zararı kendine, faydası cemaate olur. Dava için girerse, zararı hizmete, faydası kendine olur. Benim sohbetlerime herkes gelir. Ben kapımı hiç kimseye kapatmamışım. Her zaman da açık bırakmışım. Hatta Türkeş de gelmiştir. Ama ben ona Kur’an’ı, İslam’ı tebliğ etmişimdir. Onun da istifade edeceği noktalar vardır.

Mesleğimiz Kur’an mesleğidir, hiçbir siyasete tâbi olamaz. Ben, bir cuma namazına giderim. Onun dışında dışarı çıkmam. 1960 İhtilali olduğunda yanıma bir heyet geldi. Ben onlara milli birlik ve beraberlikten bahsettim. Meğer onlar Milli Birlik Komitesi’ndenmiş. Dışarı çıkınca, ‘Bu da bizim gibi düşünüyor!’ demişler. Ben Millet-i İbrahimiye’den başka bir millet kabul etmem. ‘Benim aslım Şam’dan gelmiştir. Görüyorsunuz oturduğum sokağın ismi de Şam Sokağı’dır.’”

Mustafa Acet Ağabey’le beraber ziyaretine giderken yolda:

“Sıddık Kardeş, ben sana Risale-i Nur’u neşretmek hususundaki vekâletimi verdim, benim onda bir pişmanlığım yok. Sadece eğer müsaade edersen Mehmed Feyzi Ağabey’e de bir sormak istiyorum” dedi. Onun ağzından da bir müspet cevap almak istiyordu. Ben de:

“Hay hay, ne demek ağabey, elbette sorabilirsiniz!” dedim. Yanına giderken bu şekilde aramızda

konuşmuştuk. İçeri girip oturduğumuzda daha henüz biz bir şey sormadan sanki dışarıda bizimle berabermiş gibi konuşmaya başladı:

“Neşriyat başlamıştır ve devam etmektedir Elhamdülillah ve devam edecektir. Bazılar, bunun aleyhine geçebilirler. ‘Bizim de isimlerimiz var’ diyebilirler. Ama siz endişe etmeyin, Sizler Nur Talebeleri’siniz. Siz o vazifeyi yapıyorsunuz. Hiç tereddüdünüz olmasın.”

Bunları duyunca Mustafa Acet Ağabey’le hayretle birbirimize baktık.

Tükürük Davası

Medine-i Münevvere’de 1990’da vefat eden ve Cennetü’l-Baki’ye defnedilen kahraman ve fedakâr Mustafa Acet Ağabey’le o gün Mehmed Feyzi Ağabey, Afyon Mahkemesi’nin en heyecanlı sahnelerini yaşarcasına anlattılar, bizleri de o günlere götürdüler:

“Savcı idam iddianamesini okuyordu. Üstad ise çok hiddetli bir şekilde ayağa kalkarak savcıya karşı ‘Tuh!’ dedi. İki hâkim, bir başkan ve savcı ne olduğunu anlayamadılar. Bu durum karşısında çok şaşırıldılar. Sanki mahkeme bir harp meydanını andırıyordu. Savcı mahkeme başkanına dönerek:

‘Davacıyım, bu tükürüğü benim suratıma attı. Bu, mahkemeye karşı yapılmış en büyük hakarettir. Derhal yargılansın!’ dedi. Üstad ise tebessüm ediyordu. Mahkeme başkanı:

‘Ne diyorsunuz?’ diye sorunca Üstad, hiç umursamaz bir edayla:

‘Hiç!’ dedi. ‘Tükürük meselesi mi, yoksa demin okunan idam meselesi mi daha mühim? Onun takdim tehirini siz tayin edin de ben de ona göre müdafaamı yapayım’ dedi. Savcı ve hâkimler bir şaşkınlık geçirdiler ve mahkemeye ara verip arka odaya çekildiler.

Tekrar duruşma başlayınca savcı iddiasından vazgeçtiğini ve idam iddianamesinin müdafaasını yapmasını istedi. O sırada Üstad:

‘Benim namaz kılmam gerekiyor, namaz vakti oldu!’ dedi. Başkan:

‘Said Efendi, burası mahkemedir. Mahkemede namaz kılınmaz!’ deyince, Üstad cübbesinin altından seccadesini çıkartarak yere serdi ve:

‘Bizim, namazın hukukunu müdafa etmekten başka bir meselemiz yoktur’ dedi. Sonra yüksek sesle:

‘Eğer istemeseydim, buraya da gelmezdim!’ dedi. Bu söz mahkeme heyetini heyecanlandırdı ve dördü birden ayağa kalktılar, ne demek istediğini anlamak için:

‘Gelmez de ne yapardın?’ dediler. Üstad yine ihtihzai bir ifadeyle:

‘Hiç!’ dedi. Sonra, ‘Ben, Selanik’te Hürriyet Meydanı’nda hitap ederken İttihat Terakki’nin bütün üyeleri (Celal Bayar, Fethi Okyar, İsmet İnönü) oradaydı. Kurulan hükümette bana bakanlık teklif ettiler, reddettim. Sizin Mustafa Kemal’iniz de bana Şeyh Sünusi yerine Şark Umumi Vaizliği, Diyanet Reisliği ve mebusluk teklif etti, reddettim. Eğer isteseydim, o hayat tarzını kabul ederdim ve buraya gelmezdim’ şeklinde devam etti.”

Mehmed Feyzi Ağabey söze karışarak şöyle tamamladı:

“Üstad bizlere döndü. ‘Bunlar da ihlaslı kimselerdir, bunların da namaz kılması gerekir’ dedi. Fakat biz maalesef odun gibi orada çakılmış, yerlerimizde oturuyorduk. Ve ‘Allahu ekber’ diyerek namaza durdu.”

Şunu ilave etti:

“Üstad, kükremiş bir aslandı. Biz ise onun ayakları dibinde dolaşan kedi yavrularıydık. Bunu tevazu için söylemiyorum. Bir gerçeği ifade etmek için söylüyorum, değil Üstad’ın tırnağı olmak, tırnağı içindeki kirler dahi olamam!”

Mehmed Feyzi Ağabey otuz yıldır görüşmediği Mustafa Acet Ağabey’le görüşmüş olmaktan çok memnundu:

“Maşaallah! Mustafa Kardeş, o günkü ihlasını aynen koruyor. Barekallah!” diyerek ona iltifat etti. Mustafa Ağabey de kendisini Mehmed Feyzi Ağabey’le görüştüğümden dolayı bana memnuniyetini bildirdi.

Mehmed Feyzi Ağabey’in yakınları kendisinin partiyle bir alakası olmamasına rağmen ona yamıyorlardı. Mukaddes İslam milliyetçiliği varken bir âlim için ırkçılığı benimsemek mümkün mü? O bir feyiz menbaı idi.

Bir ziyaretim sırasında bana:

“Senin ismin Sıddık değil mi?” dedi.

“Evet” dedim.

“Sıddık aynı zamanda sadıktır. Ama her sadık, Sıddık değildir” dedi.

Ben Hüsrev Ağabey’i de gördüm, Kayalar Ağabey’i de. Görmekle kalmadım, onlarla uzun sohbetlerde bulundum. Üstad’ın yakınında bulunan, bütün ağabeyleri ziyaret ettim. Hepsinde ayrı bir fazilet vardır. Onun için onları hiç tefrik etmedim. Çünkü onların seyyiatları bir ise, hasenatları doksan dokuzdur.

Hulusi Ağabey’le de çok sık görüşürdüm. Her gittiğimde yanına uğrardım. Bir defasında Mehmed Feyzi Ağabey’den söz açılınca, “O kardeşimiz de çok sevdiğimiz bir kardeşimizdir. Ama hiç görüşmemiz nasip olmadı. Onunla irtibatını kesme! Ona çok selamlarımızı söyle, bizi de dualarından eksik etmesin” dedi.

“Adını Mehmed Feyzi Koyun”

Mehmed Feyzi Yavaş

ADINI MEHMED FEYZİ EFENDİ'DEN alan Mehmed Feyzi Yavaş, İngilizce öğretmenliği son sınıf öğrencisi. Eskişehir'de Fatma ve Mehmed isimli anne babadan 1984 yılında dünyaya gelir. Sadece isim olarak değil, sima olarak da Mehmed Feyzi Efendi'ye çok benzeyen Mehmed Feyzi Yavaş, dünyaya gelişini ve kendisine Mehmed Feyzi Efendi'nin isminin konulmasını şöyle anlatır:

Ailenin beşinci çocuğu olarak dünyaya gelmişim. Benden önce doğan kardeşlerimin hepsi daha yaşlarını doldurmadan ölmüş. Babam ve annem, “Acaba bu da doğduktan sonra ölür mü?” diye büyük bir telaş ve heyecan içindelermiş. Derken vakit gelmiş. Annemin komşusu Şefika Hanım da anneme refakat ederek hastanenin yolunu tutmuşlar.

Şefika Hanım'ın beyi Niyazi Efendi, annemler hastaneye gidince abdest almış, uzanır vaziyette sabah ezanını beklemeye başlamış. Bir ara dalar gibi olmuş ve içeriye uzun sakallı, nur yüzlü bir zatın girdiğini görmüş. Niyazi Bey telaşlanmış, nur yüzlü, âlim zat selam vermiş ve korkmamasını söylemiş. Etrafına nur saçan adam sözüne şöyle devam etmiş:

“Mehmed Bey'in sağlıklı, uzun ömürlü, hayırlı bir oğlu oldu. İsmi Mehmed Feyzi koyun, yoksa yaşamayacak!”

O nuranî zat, bunu dedikten sonra gözden kaybolmuş.

Niyazi Bey kalkmış ve “Allah hayretsin!” demiş.

Doğum gerçekleşikten sonra annemle babam ve refakatçileri Şefika Hanım, beni alarak eve dönmüşler. Niyazi Bey çok geçmeden dış kapının açıldığını duymuş. Gelen Şefika Hanım'mış. Niyazi Bey'le eşi arasında şu konuşma geçmiş:

“Dur, söyleme! Oğulları oldu değil mi?”

“Evet. Nereden bildin?”

“Saat 5.45'te dünyaya geldi değil mi?”

Şefika Hanım'ın şaşkınlığı daha da artmış:

“Evet bey! Neler oldu, anlatır mısın?”

Niyazi Bey hastaneye gittikten sonra olanları anlatmış ve eklemiştir:

“O gelen Kastamonulu Mehmed Feyzi Efendi'ydi. Çünkü daha önce fotoğrafını görmüştüm.”

O, Hayatında Anlaşılamadı

Prof. Dr. Selahattin Polat

1966 YILINDAN VEFATINA kadar sürekli ziyaretine giderek kendisinden feyiz aldığım Mehmed Feyzi Efendi hakkında bu güne kadar çok şey söylendi, yazıldı, çizildi. Fakat bütün bunların, gerçek manada onun şahsiyetini aksettirmekten uzak olduğunu düşünüyorum.

O, melek-misal bir zattı. Kimseyi incitmez, kötü bir söz söylemez, kızdığını bile belli etmemeye çalışırdı. Fakat yakın çevresinden başlayarak uzak çevresine kadar ona eziyet edildiği halde, o kendisine yapılanları büyük bir sabırla karşılardı.

Onu düşünürken nedense hep insanlar yüzünden çektiği sıkıntılar aklıma geliyor da yazacaklarım zülf-ü yâre dokunur, sorumlu olurum diye korkuyorum. Bu yüzden yazmak istemiyor, bir süre daha susmayı tercih ediyorum. Beni mazur görün. Eğer yazacak olsam, belki bir kitap hacmini aşar. Umarım sizin çalışmanız şahsiyetine ışık tutan parlak bir ayna olur.

O, hayatında anlaşılamadı. Ben de hakkıyla anladığımı iddia etmiyorum. Ama galiba büyük zatların kaderi bu olsa gerek.

Başka Bir Âleme Girmiştik

Yunus Balcıoğlu (Hafız)

ÖNCELİKLE O, büyük Üstad gibi büyük deryanın kollarından birisine daha dalmış olmanızdan dolayı sizi tebrik ediyorum. Büyük insanlar hayattayken çok fazla anlaşılıyor. Vefatından sonra biz de bazı özelliklerini daha iyi kavramışızdır. O zamanlar yaşımız, bilgimiz, daha doğrusu alıcımız nispetinde anlayabilmişiz. Bilgimiz, görgümüz arttıkça onu daha iyi anlıyoruz. Elhamdulillah, onu tanımak kısmet oldu, ahir ömrüne yetiştik.

1964 Kastamonu doğumluyum, ilkokuldan sonra hafız oldum.

Babam, biz köydeyken, “Kalaycı Mehmed Efendi!” diye bir evliyadan bahsederdi. Velinin, Allah’ın sevdiği bir kulu olduğunu bilirdik, ama nasıl birisidir diye hep merak ederdik.

İmam Hatip Okulu’nda, orta ikideyken arkadaşlarımızla ziyaretine karar verdik. Hiç unutmuyorum, ziyaretine giderken aramızda para toplayarak pastaneden kuru pasta almıştık.

Kapısında bir yazı vardı. “Kardeşlerim hastayım, ziyarete kabul edemiyorum” diye. Bunu okuyunca biraz tereddüt geçirdik. Ama yine de zile bastık. Avlusu bulunan, tahta bir kapı ile girilen içerden bir ipin çekilip açıldığı bir bahçe kapısından içeri girdik. 1980’in başları idi.

Odaya girdiğimizde başka bir âleme girdiğimizi hissettik. Adeta dünyadan koparıldık, dünya dışı bir âleme girdik. Odada yoktu, sonradan geldi, çok heybetli bir zattı. Başında sarığı, sırtında cübbesi ile ziyaretçilerini karşılardı. Hoşbeşten sonra:

“Bir hediye getirmişsiniz, kardeşim, onu siz okula götürün, arkadaşlarınızla yiyin!” dedi. Ben biraz cesaretli davrandım. Getirdiğimiz hediyenin geri götürülmesi bizim için ağır bir şeydi.

“Efendim bu defalık kabul edin!” dedim. O da bizim ezikliğimizi hissetmiş olacak ki:

“Peki” dedi.

İlimle Meşguliyet

Her zaman olduğu gibi, ziyaretçileri rahatlatmak babından:

“Eh konuşun bakalım” derdi. Tabii orası konuşmak yeri değil, dinlemek yeriydi.

O gün sohbet nereden başladı, nereye gitti hatırlamıyorum. Ama hiç unutmadığım bir şey, ilim üzerinde ısrarla durmuş olmasıydı:

“Sizin hayatta bir tek işiniz var, o da ilimle meşgul olmak. İlme mani olacak her şeyi terk edin. Memleketin büyük meselelerini düzeltmeye kalkışmayın. Bunlar bir defter ve kitap sayfası değil ki, çevirivermekle hallolsun.”

Tabiri caizse bize, “Siz boyunuzdan büyük işlere karışmayın. Sizin bir tek işiniz var, o da ilim” demek istemişti.

Din kaynaklı, dindar geçinen kimselerin fitneye çanak tutmalarından şikâyet ederdi.

O zattan aldığım feyizle toplumda hiç dışlanmadım. Maneviyattan en uzak çevreler bile bize kucak açtılar. Bizdeki o hasbiliği gördüler, vurmak kırmak gibi bir din anlayışının bizde olmadığını anladılar.

O sırada İran’da Humeyni rejimi gündemdeydi. Bazı kardeşlerimiz heves ederlerdi. Onlara karşı, “Bu memleketi beğenmeyen ceketini alsın gitsin. Mesela İran’a gitsin!” derdi. Bu memlekette yaşamamanın bir şans olduğunu ifade ederdi.

“İslam Gariptir” Hadisi

Kastamonu’da 1960’ların başında müftülük yapmış bir zatla Kadıköy Müftülüğü’nde karşılaştık. Benim Kastamonulu olduğumu öğrenince Feyzi Efendi’yi hatırladı ve şöyle bir hatırasını anlattı:

“Ben Kastamonu’da Nasrullah Camii’nde pazartesi günleri vaaz ediyordum. ‘İslam garip olarak başladı, garip olarak bitecek’ hadisini ele alarak hazırlanmışım. Bir gün öncesinden Feyzi Efendi’yi ziyarete gittim. Daha ben bir şey demeden başladı İslam’ın garip oluşunu anlatmaya.

Buradaki garipliğin yalnızlık manasına gelmediğini, güneşle irtibatını kurarak anlattı. Güneş yalnızdır, gariptir ama bütün gezegenler ona muhtaçtırlar, ışığını ziyasını ondan alırlar. İslam’ın garipliği bu manadadır. Herkesi hayrette bırakacak bir garipliği vardır. Bu garipliğin benim anladığım manada bir gariplik olmadığını söyledi, hazırladığım vaazımı temelinden yıktı. Ben de ertesi gün kürsüye çıktığımda onun anlattığı şekilde hadisi yorumladım.”

Müteşabih Ayetin Yorumu

Bir gün Al-i İmran Suresi’ndeki müteşabihat ayeti aklıma takılmıştı. Ziyaretine gittik. Hazret bu ayetten bahsetti. O günkü seviyemizle pek içinden çıkamayacağımız bir yorumla şöyle dedi.

“Vemâ ya’lemu te’vîlehû illallâh”da bir durak vardır. Bazıları o durağı kaldırırlar. Bazı âlimler orada mim bulunması sebebiyle “Ayetlerin yorumunu Allah’tan başka kimse bilmez” derler. İlimde derinleşmiş olanlar da “Bu Rabb’imizin katındandır” derler. Mimi kaldırdığımız zaman o vav atıf olur. O zaman mana, “Müteşabih ayetlerin manasını Allah bilir ve bir de rasîh âlimler bilir” olur. Kendileri de bu kanaati benimsiyorlardı.

Ecdat, Ayasofya’nın Akıbetini Görmüş

Üsküdar Yeni Camii’de müezzin olarak vazifeye başlamadan önce, ilahiyat son sınıftayken, kendisini rüyamda gördüm. “Gene Hüdai Hazretleri’ne yakınsın değil mi? Onun bir hırkası vardı. Onu bu gece bana giydirdiler” dedi.

Bir gün Ayasofya’nın hâlinden bahsetti. “Ayasofya gibi bir caminin yanı başında on bin kişi alacak kadar büyük bir caminin yapılmış olduğunu sordu. Sonra kendisi şöyle cevapladı. “Ecdat, Ayasofya’nın bugünkü akıbetini görmüş ve yanı başında Sultanahmet gibi bir muhteşem eseri inşa etmiştir” dedi.

Allah rahmet eylesin.

Evinde Manevî Bir Hava Vardı

Dursun Aktaş (İmam)

KASTAMONU'NUN TAŞKÖPRÜ ilçesindenim. Kastamonu İmam Hatip Lisesi'nden 1980 yılında mezun oldum. Talebeliğim sırasında zaman zaman ziyaret ettim. Hatta kendisinden Kur'an talimi dersleri aldım. Tabii başka talebeler de gelirdi. Fisebilillah ders verirdi. Bizim ona minnettar olmamız gerekirken o bize minnettar olur. "Evimizi nurlandırılıyorsunuz. Allah razı olsun" derdi.

Zaman zaman ziyaretçiler gelir ve soru soranlar olurdu. Onları cevaplandırırdu. Çoğu zaman dışarı çıktığımızda ziyaretçiler kendi aralarında konuşurdu. "Yahu benim sormak istediğim soruya sormama gerek kalmadan cevap verdi, izah etti!" derdi. Belki bunun yüzlercesine şahit olmuşuzdur.

İlim erbabından gelenler olduğu gibi halk tabakasından, değişik kitlelerden gelenler de olurdu. Zorluğunu dile getirir, "Çok farklı tabakadan insan var. Hangisine göre sohbet edelim?" derdi.

Hatta o zaman Kastamonu'da vaizlik yapmış, kıymetli bir ilim adamı olan Mahmut Sezgin Hoca vardı. Vacibü'l-Vücut meselesini pek çok hocaya sorduğu halde ikna olmamış. Bir de Mehmed Feyzi Efendi'ye sorayım demiş.

Yanına gittiğinde sıradan vatandaşların olduğunu görmüş. Bu konuyu dile getirirsem çetin bir mevzu, sıkılırlar diye sormamış. Daha sonra Diyanet İşleri Başkanlığı'ndan bir müfettiş Kastamonu'ya gelmiş. O müfettiş:

"Beni Feyzi Efendi'ye götürür müsün?" demiş, beraber gitmişler. Bir akşam namazından sonra sohbete başlamışlar. Konuyu sormanın tam sırası diye düşünürken, Mehmed Feyzi Efendi, Vacibü'l-Vücut meselesine girmiş. Hoca tatmin olmuş. "Acaba bu mevzuyu halk tabakasından gelenlere de izah ediyor mu? Çünkü onlar bundan sıkılır" diye içinden geçirirken, kendisine bakıp hafifçe gülmüş. "Bu mevzuları elbette ki erbabıyla konuşuyoruz" demiş. Hocanın hayranlığı bir kat daha artmış.

Evin Havası İnsanı Dinlendirirdi

Mehmed Feyzi Efendi Hazretleri, âlim, fazıl ve mütefekkir bir zattı. Bediüzzaman Hazretleri'nin önde gelen talebelerindendi. Evinde manevî bir hava vardı. Tabii orada Allah'a isyan edilmez, gıybet edilmez, ilmî sohbetlerde bulunulurdu, zikirle meşgul olunduğu için evin havası insanı dinlendirirdi. Konuyla ilgili olarak derdi ki:

"Camilerin havası daha berrak olur, dinlendirici olur. Çünkü orada açıktan masiyet işlenmiyor, ibadet ve zikir yapılıyor. O nuranî hava da insanı dinlendiriyor."

Hatta eskiden bazı astım hastalarının şifa olur diye camileri süpürdüklerini bahsederdi.

Kastamonu kırlarına gezmeye giderken Üstad Bediüzzaman at üzerinde kendisi yaya olarak tüm Risaleleri kendisine okuduğunu, ayrıca tırnaklarını kestiğini anlatarak bunlarla iftihar ederdi. Hatta "Ben o zatın tırnakları içindeki kir dahi olamam" derdi.

Kendisi de Üstad gibi yazın kırlara giderdi. "Yazın gitmediğim takdirde o kışın rahat edemiyorum. Gidersem kışı daha rahat geçiriyorum" derdi.

İyilikler Allah'tan, Kötülükler Nefisten

Sohbetlerinde sık sık temas edip açıkladığı ayet-i kerimelerden birisi şuydu: "Mâ esâbeke min hasenetin feminallâh ve mâ esâbeke min seyyietin femin nefsik. (Sana isabet eden iyilikler Allah'tandır. Sana musibetten, keder, hastalık ne isabet etmişse o senin nefsendendir.) Hataların

kusurların, başımıza gelen musibet ve sıkıntıların her türlü kendisi nefsimizin hatamızın neticesidir. İyilikten, güzellikten neye mazhar olduysak o da bize Allah'ın bir lütfudur. Biz aciz varlıklarız. Biz bunu böyle bilecek böyle ikrar edeceğiz” derdi.

Bir de şunun üzerinde dururdu:

“Bu zamandaki bereketsizliğin sebeplerinden birisi, alan razı değil, satan razı değil. Alan pahalı aldım, satan malım ucuz gitti diye gözü onda kalır, neticede karşılıklı gönül rızası olan alışverişlerde bereket olur. Gönül rızasıyla olmayanlarda bereket olmaz.”

Hacca Parayla Değil Niyetle Gidilir

Bir gün hacdan bahsediyordu. “Bir kimse hac farz olduğu halde hacca gitmezse diğer ibadetleri de pek makbul olmaz” demişti. Sohbetinde ihtiyar bir zat vardı. Gözleri yaşardı.

“Hocam ben imkâna sahip oldum; ama gitmeye vakit bulamadım” dedi.

“Kardeşim hacca parayla gidilmez, niyetle gidilir. Mevsiminden önce kesin karar verirsen, engeller aşılır ve biiznillah gidersin. Halisane karar verdiğin takdirde Allah imkân olmazsa da imkân bahşeder, gider gelersin” demişti.

Ayrıca hacıların orada gördükleri güzellikleri anlatmasını, nahoş olmayan şeyleri anlatmamalarını söylerdi. Kötü şeyleri anlatmalarının hacıların makbul olmadığına işaret olduğunu söylerdi. Oraya gidenin kafası gönlü Allah ve Resulünde olacaktır.

Bizleri hep ilme teşvik ederdi. İlme çalışmanın berekete vesile olacağını söylerdi. Allah şefaatine nail eylesin. Âmin.

Kendilerinin İrşadını Aldım

Alparslan Türkeş

KENDİLERİNİ KASTAMONU'YA yaptığım bir gezide bir akşam evlerine giderek ziyaret ettim; tanıştık, görüştük. Merhum çok imanlı, ermiş, büyük bir şahsiyetti. İslamiyet, hepimizin kabul ettiğimiz gibi bizi saadete, mutluluğa ve hak yola sevk etmek için Allah'ın insanlığa lütfetmiş olduğu sönmez bir güneştir. Efendi Hazretleri, İslamiyet'in bütün ulvi manası ve esaslarıyla dersini veriyordu. Bu hususta çok iyi yetişmişti, çok bilgiliydi.

Kendisi ile gerek milletimizin kalkınması ve gerek devletimizin yaşatılması meselelerini birçok defa görüştük. Daha doğrusu kendilerinin irşadını aldım. Bu münasebetle yakın tanışır olduk. Kendisinin ilim alanında çok derin olduğunu gördük. Kendi el yazısıyla eski yazılmış defterlerini, yazılarını gördüm.

Biliyorsunuz eski alfabemizin yazı türleri vardır; altı-yedi tür. Sülüs, Talik, Talia vs. gibi, birçok çeşitleri vardır. Efendi Hazretleri sülüs yazarlardı. Yazıları matbaayla basılmıştan daha güzel ve daha intizamlıydı. Herhalde bunlar oğlundadır. Bunları zaman zaman bana da lütfetmiş, göstermişlerdir. Ben de eski yazıyı çok iyi bilirim. Zaten kendisiyle mektuplaşmalarımız hep eski yazıyla olmuştur.

İslamiyet'le Türklüğün İç İçe Olduğunu Söyledi

Kendileri hem şahsî hayatında örnek ve temiz bir şahsiyetti hem de gördüğüm tanıdığım kadarıyla çok imanlı bir insandı. Ve Türk milletine karşı büyük sevgi besleyen, yol gösteren, seven ve dua eden bir insandı. İslamiyet'le Türklüğün iç içe olduğunu daima ifade buyururdu. İslamiyet'le Türklüğün birbirinden ayrılmaz olduğunu vurgulardı. Biz de zaten daima bu görüşle hareket ettik. Bütün siyasî programımızın temelini buna dayandırdık. İslam-Türk birliği... Bunun birbirinden ayrı düşünülemediğini ifade ederdi.

Türklerin İslamiyet'le şereflenmesi 1200 seneyi geçiyor. İslamiyet'e girdikleri tarihten itibaren çok ihlaslı Müslüman olmuşlardır. İslamiyet'in hizmetinde her türlü fedakârlığı yapmışlardır. İslamiyet'in öncüsü olmuşlardır, kılıcı-kalkanı olmuşlardır.

Türk Milletinin Allah'ın Ordusudur

Çok iyi hatırlayacağınız gibi, biz Bizans'ın üzerine gidip İslam'ı Anadolu'ya yaymaya başlayınca, Hıristiyan dünyasında bir telaş baş gösterdi ve Haçlı Seferleri başladı. Bu Haçlı Seferleri'ni Anadolu topraklarında karşılayan Türk milleti olmuştur.

Onların gözünde İslam diyarı çok zengin, serveti dolup taşan bir yerdirdi. Din gayretinden ziyade yağma peşindeydiler. Arkalarında da o günkü ahlakî zaaflarını gösterecek şekilde fahişe sürüleri, meyhaneler, kumarhaneler, fiçı fiçı içkiler vardı. Ecdadımız bunlarla mücadele etmiştir.

Merhum Efendi Hazretleri, bunları çok iyi bilen bir kimseydi. Türk milletinin Allah'ın ordusu olduğuna inanan kimselerdendi. Ben de aynı görüşteyim. Çok güzel sohbetlerimiz olmuştur.

Hacda Beraberdik

1976'da Kastamonu'daki Nurcu arkadaşlarımızın vesilesiyle beraber hacca gitmemiz olmuştur. Ben

erken buluyordum. Belediye seçimleri dolayısıyla Çankırı’da mitingimiz olmuştu. Tosya ve Kastamonu’dan arkadaşlarımız gelmişti. Bana dediler ki:

“Bu sene hacca gideceğinizi öğrendik. Biz de genel başkanımızı yalnız bırakmayalım dedik ve pasaportlarımızı çıkardık.” İl merkezinde sohbet ettik. Yine:

“Sizin hacca gideceğinizi öğrendik. Biz de sizinle hacca gideceğiz” dediler. Ben düşünüyordum ama o sene düşünmüyordum.

Ankara’ya geldik. Konya’dan da gelenler oldu. Onlar da:

“Genel başkanımızla beraber hacda olacağız” deyince bunun Allah’ın işareti ve emri olduğunu anladım ve karar verdim. Konuyu genel kurulda da açtım, memnun oldular. “Biz de sizinle geleceğiz” diyenler oldu. Böylece hacca gittik. Cidde’de uçak merdiveninden inerken Kastamonulu, Tosyalı arkadaşlar ihramlarıyla bizi karşıladılar, buluştuk.

Sonra Mekke’ye gittik. Efendi Hazretleri’ni kaldıkları evde ziyaret ettik. Sohbet ettik. Sonra Mina’ya yerleştik. Mina’dayken de gece, Efendi Hazretleri’nin kaldığı çadırlarına gidiyorduk. Kaldığı çadırda oturuyorduk. Onun kıymetli derslerini, sohbetini dinliyorduk. Benim için bu bakımdan çok isabet oldu. Beraber hac vazifesini yerine getirdik. Tabii onun ilk gidişi değildi.

Muhterem Bir Şahsiyeti

Ondan sonra rahatsızlığını haber alınca kendilerine değerli doktorlarımızı gönderdim. O:

“Lütfetmiş, zahmet etmiş” dedi. Ben kendilerine mektup yazdım:

“Başka yapacağımız bir hizmet var mı?” dedim. “Yetişmiş imanlı doktor arkadaşlarımız var” dedim. Fakat kendileri ihtiyaç görmediklerini söylediler, arzu etmediler.

Kastamonu’ya gittikçe Enver Bey vasıtasıyla ziyaretine giderdik, Kendilerinden her zaman ihlaslı bir şekilde yardım, destek ve müzaheret gördük. Maddî-manevî desteklerini gördük. Allah razı olsun, Allah rahmet eylesin, nur içinde yatsın. Çok derin, şuurlu ve çok imanlı, muhterem bir şahsiyeti.

Vefatı Cenab-ı Hakk’ın takdiridir. Biz de onun takdirine boyun eğdik; ama çok üzüldük. Keşke “Ya Rab bu zatın ömrünü uzatsaydınız” diye diledik. O kadar da takatten düşmüş, yaşlı değildi. Yüzü gayet nuranî ve dinçti, sararma yoktu. Allah gani gani rahmet eylesin. [\[55\]](#)

Gözlerinden Işık Saçan Bir İnsandı

Namık Kemal Zeybek (Eski Kültür Bakanı)

1976 YILINDA Keles kaymakamıydım. Ilgaz kaymakamıyken adını çok duyduğum ama tanışma fırsatı bulamadığım Mehmed Feyzi Efendi Hazretleri'yle görüşmek istedim. Bu niyetle tek başıma Kastamonu'ya geldim. Oraya gece vardığım için otel aramaya başladım. Otellerin hiçbirinde yer yoktu. Bu yüzden Nasrullah Camii'nin şadırvanının başında sabahladım. Hayatımda o geceki gibi tatlı bir huzur duyduğumu hatırlamıyorum.

Sabahleyin namazdan sonra cemaate sordum. Cemaatten birisi bana Hocaefendi'nin orada bir yakını bulunduğunu, onun beni görüştürebileceğini söyledi. Meğer o zat, Hocaefendi'nin kayınbiraderi olan camcı Enver Eroğlu imiş. Önce beni dükkânına götürdü. Dükkânını açtı ve bana orada kahvaltı yaptırdı. Sonra birlikte Hocaefendi'nin evine gittik.

Evde benim ilk dikkatimi çeken, adeta gözlerinden ışık çıkan bir insan oldu. Bende öyle bir etki uyandırdı. Sonra oturduk. Benim ona tasavvufla ilgili soracaklarım vardı. Onları sormak için gitmiştim. Ancak soruları sormama gerek kalmadan o soruların cevabını uzun uzun anlattı. Sonunda öğle yemeğine kalmamı istedi. Öğle yemeğinde de et yemeği ve pilav vardı.

Onda dikkatimi çeken diğer bir hususiyeti, yemekte benimle birlikte bayağı yemek yemesiydi. İçimden, "Bir insan bu kadar yemek yiyerek böyle ferasetli olabilir mi?" filan diye geçirdim. Çünkü kendisi hem fasih, hem beliğ ve talakatlı konuşuyordu. Sanki ağzından sözler yağ gibi akıyordu. Herhalde düşüncemi okudu ki, şöyle bir söz söyledi: "Az yiyip yaşamak da keramet, çok yiyip hazmetmek de keramet!"

Dışarı çıkınca içimden geçirdiğim düşüncemi söyledim. Onlar, Hocaefendi'nin aslında günde bir defa yemek yediğini, sadece öğle yemeği yediğini, sabah ve akşam yemediğini, bu yüzden bana çok yemek yer gibi geldiğini belirttiler. Bu şekilde hatıralarımı muhafaza ederek döndüm ve yıllar sonra cenazesinde de bulunmak nasip oldu.

Allah'ın Velileriyle Şaka Yapılmaz

Süleyman Yücel (Kastamonu Eski Belediye Başkanı)

1970'Lİ YILLARDA lise talebesiyken kendisini tanıdım. O zaman “Sükutî” olduğu dönemdi. Artık talebe okutmayı bırakmıştı. Bizde o zamanlar pek maneviyat falan yoktu.

Arkadaşlardan biri kendisinden şeyh olarak söz edip beni ziyaretine davet etti. Doğrusu o zaman şeyh deyince, yapılan olumsuz propagandalar sebebiyle çember sakallı, saç sakalı birbirine karışmış, yediği sarımsakla geçirip duran itici bir hoca tipi zihnimde canlanıyordu. Biraz da arkadaşın hatırı için, “Gidelim bakalım!” dedim. Tam bahçe kapısından içeri girerken arkadaş bana:

“İçinden bir şey tut, bak nasıl bilecek!” dedi.

Ben de o anda aklıma yatsı namazının kaç rekât olduğu sorusu geldi. Onu aklımda tuttum. İçeri girdiğimizde bir başka huzur âlemine girdiğimi hissettim. Etraf tertemizdi. Yüzü ay gibi parlıyordu ve çok sempatik, bakışları içinizi ısıtan biriyle karşılaştım. Karyola gibi bir şey üzerinde dizleri üstü oturuyordu. Yerde oturan bir-iki kişi daha vardı. Elini öptük.

“Hele oturun!” dedi. Ben pek yere oturmaya alışık değildim. Ama zorlanarak oturdum. Ağdalı cümlelerle konuşuyordu. Konuşmanın bir yerinde durup dururken:

“Yatsı namazı on üç rekâttır. Dördü farz, dördü sünnet, ikisi sünnet, son üç rekât da vitir namazıdır” dedi. Ben:

“Bu adam bildiklerimden farklı biri!” dedim. Tesiri üzerimde on beş gün kadar devam etti.

“Veli Kullarla Şaka Olmaz”

Lise ikide tekrar bir grup arkadaşla gittik. O zaman da hafızamda bir şey tutmuştum. Yine onun cevabını aldım.

Üçüncü ziyaretimizde yine içimden bir şey tutarak gittim. Şu anda neyi tuttuğumu hatırlamıyorum. Ama bu defa bana:

“Allah'ın veli kullarıyla şaka yapılmaz!” dedi. Şok oldum. O zaman:

“Evet, bu zatla şaka olmaz!” dedim.

Sonra Adana İktisat Fakültesi'ni kazandım. Orada bir otelde kalıyoruz. Uygun olmayan durumlar vardı. Gece bir rüya gördüm. Rüyamda, radyoda ezan okunuyordu. Uyandım, içimde bir pişmanlık duygusu vardı.

Ertesi gün Erzurum İslamî İlimler Fakültesi'ne üç kişilik kontenjan olduğunu öğrendim. Hemen oraya kayıt yaptırmaya karar verdim. Erzurum'a gittim. Hakikaten iki kişilik kontenjan dolmuş, sadece benim için bir kişilik yer kalmıştı. Oraya kaydoldum. Babam bunu duyunca çok sevindi.

Sonraki yıllarda eşim Sürmeneli olduğu için, oradan çok özel bir çay alıp geldim.

“Her gittiğimizde çay içeriz. Bu da benden olsun” diye ziyaretine giderken paketi götürdüm. Girişte ayakkabılığın üstüne bıraktım. Sohbet devam ederken birden bana dönerek:

“Bir daha öyle yapmayın!” dedi. Yine çarpıldım. Çünkü getirdiğim paketi görmesi mümkün değildi. Ben de:

“Efendim o size layıktır” dedim.

Siyasetle İlgilenmezdi

1980 öncesi olaylarda ülkücü bir ağabeyimi kaybettim. Bursa'da sağ-sol çatışmasında rahmetli oldu. Çok üzüldüm. Hz. Pir Camii'nde bir cuma günü kendisiyle karşılaştım. Cemaat dağıldıktan sonra dedi ki:

“Evladım üzülme, o şehittir! Baban da gelsin” dedi. Babam da gitti, ona da:

“Üzülme, o şehittir, o yerini buldu!” deyip onu da teselli etti.

Son bir hadise... Rahmetli Türkeş'i bir gün Ankara'dan aldılar. Hava kararınca Kastamonu'ya getirdiler. Sadece kendisi olmak üzere Efendi Hazretleri'yle sabah namazına kadar kaldılar. Sabah namazında alınıp Nasrullah Camii'nde en geri safta namazını kılıp Ankara'ya döndü.

Bununla birlikte şunu söyleyeyim: Kendisi siyasetle ilgilenmezdi. Açıkça şu parti, bu parti diye kimseye bir telkinde bulunmazdı. Bütün partilere ve partililere eşit mesafede dururdu.

Aslında hep menkıbe türünde hatıralar anlattım. Esasında bu zatın ilim yoluyla yaptığı irşatlarından da bahsetmek lazım.

Herkese Yaşına ve Anlayışına Göre Hitap Ederdi

Münibe Ramazanoğlu (Kızı)

MERHUM DR. MUSTAFA RAMAZOĞLU'NUN oğlu Nurullah Bey'le evli olan Münibe Hanım, babası Mehmed Feyzi Efendi hakkındaki sorularımıza verdiği özet cevaplar şöyledir:

Babamın şahsiyetiyle ilgili ne söyleyebilirim ki... O, her zaman mütebessim, mütevekkil, feraset sahibi, şefkatli, Peygamberimiz'in (a.s.m.) sünnet-i seniyesini esas alarak yaşayan kâmil bir mü'mindi.

En küçük sıkıntılarımızdan, en küçük kararlarımıza kadar kendisiyle istişare ederdik. Herkese yaşına ve anlayışına göre hitap ederdi. Dinî ve okul eğitimimizle bizzat ilgilenirdi. Bizleri hep iyi şeylere teşvik eder, müspet düşünüp müspet yaşamamızı, fitne uyandıracak hareketlerden uzak durmamızı tavsiye ederdi.

Evimiz ziyaretçilerle dolup taşardı. Ancak onların gelme vakti gündüz olduğu için, babamın ev halkına ve bizlere ayracağı zamanını menfî yönde etkilemezdi. Bilakis hoş vakit geçirmemize sebep olurdu.

Hafız olmayı ben arzu etmişim, babam da desteklemişti. Babamın ilminden yeterince istifade ettiğimi söyleyemem.

Evlenirken nikâhımızı bizzat kendisi kıymıştı.

Evimizde Hep Sünnet Esasları Hâkimdi

Hayatına Resulullah'ı (a.s.m.) rehber edindiği için ev içinde, gerek bizlere, gerek anneme karşı davranışlarında hep sünnet esasları hâkim olmuştur. Sık sık şunu derdi:

“Ahirette insanların bildikleri değil, ihlasla yaptıkları ibadetler sorulacaktır. Hz. Ebubekir, sıddikiyet mertebesine fazla amelinden dolayı değil, sadakatinden dolayı yükselmiştir.”

Kendisine beşaret gelmeyen (son nefesinde imanla gideceği bildirilmeyen) velilerin dahi imanla gidip gitmeyeceğinin belli olmadığını, bu yüzden onların havf ve reca ortasında, korku ve ümit arasında yaşadıklarını söyler, bizlerin de bu hal üzere olmamızı tavsiye ederdi.

Elbette o da her insan gibi zaman zaman kızar ve öfkelenirdi. Fakat onun kızması nefsi hesabına değil, Allah hesabına olurdu. Bu yüzden kızdığı kimseler üzerinde menfî bir tesir uyandırmazdı.

Babam Çok Şefkatliydi

Mevhibe Yıldız (Kızı)

MERHUM BABAM, bize karşı çok şefkatliydi. Bir kere dahi bize ve anneme bağırdığına şahit olmadım. Anneme karşı özellikle çok iyi ve saygılı davranırdı. Birbirlerine hep güzel şekilde hitap ederlerdi.

Önemli konularda annemle istişare eder, fikir sorar, beraber karar verirlerdi. Sıkıntı ve üzüntülerinde birbirlerine destek olurlardı.

Bu şefkat ve merhameti sadece bizlere değil, aynı zamanda talebelerine ve tüm insanlara karşı idi.

Çok merhametli ve şefkatli olmasına rağmen, zaman zaman celallendiği, hiddetlendiği olurdu. Fakat bu esnada kimseyi hedef almaz, sadece yapılan yanlış veya hatayı nazara verir, genel olarak konuşur, ders çıkarması gereken varsa bundan dersini alırdı.

En kızdığı şeylerden birisi, içten pazarlıklı olunmasıydı. O, tabii davranmayı, içten geldiği gibi konuşmayı sever, sunilikten ve samimiyetsizlikten hoşlanmazdı.

Muhatapları kendisini doğru anladıkları zaman memnun olur, sevinirdi. Bu yüzden âlim ve anlayışlı kimselerle sohbet etmeyi severdi. Maksudının yanlış anlaşılmasına üzülür, “Beni anlamıyorlar” diye hayıflandığı olurdu.

Beni en çok etkileyen husus, vefatından sonra da herkes tarafından sevilip sayılmaya devam edilen bir âlimin babam olmasıdır. Zaman geçtikçe onun büyüklüğünü daha iyi anlıyor, kaybından dolayı duyduğum hüznün artıyor.

Çokları gibi biz de bazı kerametlerine şahit olmuşuzdur.

Mehmed Feyzi Efendi'den Feyizli Sözler

Bu Fakir

- Ben ebu'l-yüsr'üm (kolaylık babası), ebu'l-usr (zorluk babası) değilim.
- Bu fakir bir zamanlar Hubbî idi, sonra Cübbî oldu, şimdi ise Sükutî... İleride de Turabî olacağız. Hubbîlik suubetli, Cübbîlik suhuletli, Sükutîlik selametli oldu.
- Benim ziyaret edilmeye liyakatim yoktur. Ama siz kemal-i tevazuunuzdan buraya kadar zahmet edip geliyorsunuz. Siz hüsn-ü zan göstermenizden, tevazuunuzdan ve bir hasta kardeşinizi ziyaret etmenizden dolayı sevaba nail olursunuz. Ama benim işim zor. Ben kendime hüsn-ü zan edemem.
- Bu fakir, askerde nefer, sivil hayatta hiç imiş. Mesleği ise gariplik ve miskinlik imiş.
- Eve çekilmemdeki asıl niyetim, kitaplarımla baş başa kalayım, cehlimi izale edeyimdi. Sonra hizmet için çıkmak icap etti. Halimiz ne inzivaya ne de ihtilata benziyor. Berzahta kaldık.
- Ben kuyu dibindeyim, minare şerefesinde olan efendilerin işlerine müdahale edemem.
- Boş saman sepeti gibiyim. Almışlar, bir köşeye koymuşlar, edebinle burada otur demişler.

Takva

- Kalbe kötü bir şey hutur ederse, hemen, “Allahümme tahhir kalbî vağfir zenbî ve hassin cevârihi ani'l-harâm” deyip kötülüğün kökünü, daha bilkuvve halindeyken kazıyıp atmak gerekir. İşte bu en güzel tövbedir.
- Edep iktiza eder ki, bir seyyie (kötülük) isabet edince, “Bu O'nun takdiridir ve benim hatamdır”; bir hasene (iyilik) isabet edince de, “Bu O'nun takdiri ve O'nun lütfudur” demeli, kendimizde bir fazilet ve hüner görmemeli.
- Marifet, takva ölçüsündedir. Mü'minin darü'l-fünunu (üniversitesi) takvadır. Takva, emirlere uymak, nehiylerden sakınmaktır. Bunun erbabına muttaki derler. Takva, mü'minlerin sanatıdır.
- Çarşılarda, sokaklarda çok dolaşmayın. Siz namahreme bakmasanız da size bakarlar, yüzünüzün nuru gider!
- Yedi azayı muhafaza edip, üç yüz altmış çeşit afetten, günahattan çekindikten sonra takvadan bahsedilir. Bunlar, göz, kulak, el, ayak, dil, mide ve nesil organlarıdır.
- İnsan takva nispetinde kalbinde fehim, gözünde basiret nuruna erişir ve İlahî talime mazhar olur.
- Mukaddesat-ı diniye ve şair-i İslamiyeye ihtiram, kalbin takvasındandır.
- Ruhtan kalbe, kalpten cesede, cesetten elbiseye nur akseder. Elbiseyi masiyet eskidir. Suiistimal edenlerin elbiseleri çabuk eskir, “Kumaş kötüymüş!” deyiverirler.
- Takva elbisesi, bu elbiseden daha üstündür. Bu elbise bedeninin ayıp yerlerini örter. Ama takva libası; kalbin, ruhun ve nefsin ayıplarını örter. Kalbin libası ve ziyneti takvadır.
- Takvası olan her mü'min veliyullahtır.
- Riyadan kurtulmak çok zordur. Riyadan ancak her şeyde rıza-i İlahî'yi gözeterek kurtulunur.
- Rızk-ı surîde kanaat iyidir, fakat rızk-ı manevîde iyi değildir.
- Hakiki olarak Allah'tan korkan kimseden, insanlar da korkar. Hatta ondan hayvanlar ve vahşiler de korkarlar ve hürmet ederler. Bazı evliya zatlara, ormandaki arslan ve kaplan gibi yırtıcı mahlukatın musahhar olmalarına (boyun eğmelerine) dair kıssalar bunu teyit eder.
- Teravîh, Ramazan gecelerini ihyadır. Nevafilin en efdali teheccüttür. Geceleri ihya edenler, vitri teheccütten sonra kırlarlar.

- Ne ile imtihan olunacağımızı bildirmesi, Cenab-ı Hak'ın bu ümmete bir lütfudur. Bizden önceki ümmetlere ne ile imtihan olunacaklarını bildirmedi. Onun için imtihanları güç oldu. İnsanın ne ile imtihan olunacağını bilmesi işini kolaylaştırır.
- Rıza makamı, bütün makamların fevkindedir. Bu makama ulaşmayınca iman kemale ermez ve tadı da bulunmaz.
- Bir şeyde Allah rızası varsa onda niza olmaz. Bir şeyde de niza varsa onda Allah rızası olmaz.
- Kişinin nazarında medih ve zemmin müsavi olması ihlasın ilk basamağıdır. Böyle olmayınca bir insanın ihlastan bahsetmesi lakırdıdan ibarettir.
- Hüsn-ü hulk, yalnız güzel muamele değildir, yapılan eziyete de tahammüldür.

Arş

- Bulduğumuz küre-i turabîyeden itibaren, Kur'an-ı Hakîm'in, "Arş-ı Azim, Arş-ı Kerim" buyurduğu ve fen lisanında da felek-i atlas dedikleri mertebeye kadar cisim âlemidir. Bu âlemde, bu meratıpte icad-ı eşya maddeden müddet zarfında, tekâmül-ü tedrici düsturu altında, evamir-i tekviniyenin ve icadiyenin hükmü altındadır.
- Arş'ın üstü, âlem-i emirdir. Orada icad-ı eşya "Kün" emriyledir. Maddeden müddet zarfında değildir.
- Âlem-i Emir, ruhların yaratıldığı akl-ı küllün yaratıldığı, melaikenin yaratıldığı âlemdir; bütün sema âlemlerini, arşı ihata etmiştir.
- En üstte Arş-ı Azam, sonra Beytü'l-Mamur, sonra Beytü'l-İzzet, sonra Kâbe vardır. Kâbe küre-i arzdadır. Temeli küre-i arzın merkezine kadar ulaşır. Beytü'l-İzzet, küre-i kameriyededir (aydadır). Beytü'l-Mamur, semadadır. Arş-ı Ala, Beytü'l-Mamur'un fevkindedir. Arş-ı Ala'dan şakülî olarak Beyt-i Mamur, Beyt-i İzzet ve Kâbe aynı hizadadır.
- Arş-ı Ala'yı kıyamet öncesinde dört melaike taşır, kıyamet sonrası ise sekiz melaike taşıyacak. Arş-ı Ala her an melekler tarafından tavaf ediliyor. Bir an dahi tavaftan hali değildir. Melaike sırayla tavaf ediyorlar. Yaratılalıdan beri bir defa tavaf eden melaikeye bile daha sıra gelmemiştir. Aynı şekilde Beyt-i Mamur, Beytü'l-İzzet ve Kâbe de her an tavaf ediliyorlar; bir an dahi tavaftan hali değildirler.
- Sema dâhil, bütün avâlimi Arş ihata etmiştir. Arş, cennetin tavanıdır. Cennet-i Ala fevka's-sema'dır, tavanı Arş'tır. Cisim âlemi Arş'ta tamam olur.
- Her ruhun ahsen-i takvim üzere sureti vardır. Ervah, fevka'l-Arş halk olundu. Âlem-i ervahta seciyeleri birbirine uygun olan ruhlar, birbiriyle tanıştılar. Âlem-i ervahta birbiriyle tanışan, bir araya gelen ruhlar, bu dünyada da çeşitli vesilelerle bir araya gelirler, buluşurlar, tanışırlar, kaynaşırlar.
- Ruh, Âlem-i Emir'dendir. Ruh, vücuttan kısmen tedbirini keserse, uyku hâsıl olur. Tamamen tedbirini keserse ölüm vaki olur.
- Sema kıbletü'd-duadır. Feyiz, Arş'tan tenezzül eder.
- Kalbin hakikati; ruh, sır, hafî, ahfanın hakikatleri... Bunlara letaif-i kudsiye-i insaniye denir. Bu beş şey, Âlem-i Emir'dendir.
- Zerre olsun küre olsun, her şeyin melekûtu vardır. Cenab-ı Hak, o melekûta bir tesir vermiştir. Hastalar ilaçlardaki melekût yoluyla tedavi edilir.

Kur'an

- Her harf-i Kur'an'da, Kur'an yazılıdır. Her harf-i Kur'an'ı hayattar bilmeyen âlim değildir. Müçtehitlere bu sır zahir oldu. Onun için müçtehitlik en büyük makamdır.
- Kur'an'da fehme takrip için makulata mahsusata, mahsusatı makulata teşbih vardır ki, ediplerce çok üstündür. Yanlış anlamamalı. Üstad (r.a.) buna "Tenezzulat-ı İlahî, ila ukulî'l-beşer" diyor. Ben buna "Bel ila istidadatı'l-beşeriye"yi ilave ediyorum.
- Elle tutulan, gözle görülen, beş duyuya ait olan şeyler mahsusata tabidir. Umur-u gaybiye ise makulattandır. Birbirine karıştırmamalıdır. Makulata, mahsusata karıştırmaya mugalata derler.
- Kur'an'ın aslı, el'an küre-i kamerde melekûti bir hatla mevcuttur, mahfuzdur. Melekûti yazının her neresinden bakarsan okunur.
- Kur'an'ın irşadı altında bir istikamet, bin kerametden daha üstündür.
- Kur'an'ı taharet ve edeple okursan, manalar sana dalga dalga gelir.
- Ayların kalbi Ramazan-ı Şerif'tir. Gecelerin kalbi Kadir Gecesi'dir. Kur'an'ın kalbi de Yasin-i Şerif'tir.

Muhabbet

- Bütün ehl-i ilme ve ehl-i irşada ihtiram ediniz, sevgi gösteriniz. Fakat birini diğerinden sormayınız. Çünkü umduğunuz cevabı alamazsınız.
- İlme ve ulemaya muhabbet, meveddet ve saygıdan başka bir şeye liyakatim yoktur. Mü'minlerin mesleği muhabbettir. Muhabbet bağı devam ettikçe korkmamalı. Dinimiz muhabbete vesile olan her şeyi emretti, tavsiye etti. Selamı yaymak, yemek yedirmek, hediyeleşmek, gece namazı, gıyaben dua hep muhabbete vesile olan şeylerdir. Muhabbeti zedeleyen her şeyi dinimiz haram etti, yasak etti.
- Allah sevgisini, Resulullah sevgisini gönlümüze dolduralım, gönlümüzde sahte sevgilere yer kalmasın.
- Habl-i muhabbet kopmadıkça, iştihak harareti sönmedikçe, uzakta olmuş, yakında olmuş fark etmez.
- Almanya'da kömür madeni altında kalanlara çok acıdım, o gece hasta oldum. Bir hindim vardı, o gece öldü. Büyükçe bir horozum var. O da o geceden beri hasta, ölümünü bekliyor. Ben böyle kazalara çok üzülürüm. Hele yerin altında kalanlara! Hıristiyan bile olsalar...
- İnsan, muhabbet ve teveccüh yoluyla istifade edebilir.

Tecelli-i Esma

- Güneş Nur isminin, ay Mübîn isminin, nebat Rezzak isminin, hayvanat Müzill isminin, su Muhyi isminin, hava Hayy isminin, madenler Aziz isminin, toprak Mümit isminin, ateş Kabız isminin, enbiya ve bütün mü'minler Hâdî isminin, şeyatin Mudill isminin mazharıdırlar.

Kastamonu

- Taşıyla toprağıyla mübarektir bu Kastamonu. Mekke silsilesine bağlıdır. Buradan oraya yol vardır.
- Seydişehirli Şerafettin Efendi anlatıyor: "Selman-ı Farisi Hazretleri Şam ve Medine'ye doğru giderken, Kastamonu'ya uğramış. Bugünkü Nasrullah Camii'nin yerinde bir nur görmüş. Ayrıca Şeyh Şerafettin Efendi Hazretleri Kastamonu'da 17 bin evliya yattığını söylüyor."
- Medine-i Münevvere'den gelen hac delili Şeyh Osman Efendi buraya gelince, "Burası küçük Medine-i Münevvere" demiş.

Camiler

- Mikroplar umumi yerlerde kümelenirler. Camilere mikrop girse de zikrullah nuru ile istihale olur. Caminin havası nur-u zikir ve nur-u taat ile istihale olur. Mikroplar kümelenemez.
- Esas sohbet Cennet'te olacak. Dünyada ne kadar samimi de olsa, insanın sağ gözü öbürünün sol gözüne, sol gözü sağ gözüne denk geliyor. Hâlbuki Cennet'te bütün azalar birbirine muvazi gelecek. Sağ gözü sağ gözüne, kalbi kalbine, ruhu ruhuna, sırrı sırrına karşı denk gelecek.

Marifetullah

- Tecelli, zattan sığata, sığattan esmaya, esmadan ef'ale, ef'alden eşyaya olur. Tecelli olmasaydı, marifetullah mümkün olmazdı.
- Bir kimse eşyanın melekûtunu görürse, eşyanın melekûtu da Yedullah'ta olduğundan, istidlale bile hacet kalmaz. Çünkü istidlal, ehl-i hicap içindir. Yakın hâsıl olduktan sonra, istidlale ne lüzum var! Rabb'im cümlemize eşyanın melekûtunu göstereyin. Âmin.
- İnsan bu dünyaya nice ümniyelerle gelir. O, doğarken avuçları sıkılı olarak doğar. Fakat sonunda ölürlen elleri açık gider. Yani bu dünyanın boş olduğunu anlar. Ama bazı kibar-ı evliya yumrukları sıkılmış vaziyette vefat ederler ki, "Biz bu dünyadan eli boş gitmiyoruz!" manasınadır. Rabb'im bizleri buradan boş göndermesin. O halde burada marifetullah, muhabbetullah kesbetmeye bakalım.
- Yaşamaktan maksat, başta marifetullah kesbi, kemalat-ı insaniye iktisabı, ihlasla amal-i salihaya muvaffakiyet, ahlak-ı hamide ile ittisaf edip hüsn-ü hatime ile ahirete göçmektir. Cenab-ı Hak cümlemize nasip eylesin. Âmin.

Efendimiz (a.s.m.)

- Hakikat-ı Muhammediye (a.s.m.) "Evvelü mâ halakallâhü nûrî" sırrıyla mazhar-ı ism-i azam olduğundan, hem şecere-i kâinatın çekirdek-i aslisi, hem de en mükemmel meyvesidir.
- Efendimiz (a.s.m.) mizan burcunda ana rahmine intikal etti. Mizan burcunda her şey kemalini ve neşesini bulur.
- Resulullah Efendimiz'e (a.s.m.) çok salavat getirerek irtibat kurmak lazım. Ta ki iştiyak hararetimiz ziyadeleşsin. Sekeratta Resulullah Efendimiz (a.s.m.) ümmetine temessül ediyor, kabrinde temessül ediyor, lehinde şahitlik ediyor. Bütün kemalat ve füyûzat ondandır. O (a.s.m.), şems-i fazilettir. Enbiya ise onun kevkebleridir. Hüsün ve cemalin tamamı ona verildi. Hz. Yusuf'a (a.s.) ise nısfı verildi.
- Resulullah (a.s.m.) namaza durduğu zaman bir nur hâsıl olur, bütün vücudu nur kesilirdi. İşte bu nur vasıtasıyla bütün vücud-u şerifleri bir göz gibi olurdu. Onun için önünü gördüğü gibi, arkasındakileri de görürlerdi.
- Resul-i Ekrem Efendimiz'in (a.s.m.) cism-i şeriflerinin kemal-i letafetinden dolayı nez' anında melekü'l-mevt ruh-i şerifleriyle beden-i şeriflerini tefrik edemedi. Onun için kendi ruh-i şeriflerini bizzat kendileri teslim buyurdular.
- Muhaddislerden Ebu Nuaym'ın tespitlerine göre, Resulullah Efendimiz (a.s.m.) otuz dört defa miraç etmişlerdir. Ama bunların sadece bir tanesi ruh maal-ceset olmuş, diğerleri ruhanî olarak vuku bulmuştur.
- Aleyhissalatü Vesselam Efendimiz'de üç defa şerh-i sadır vuku buldu. Biri sabavetinde, sütanesi Halime'nin yanındayken; biri nübüvvetin iptidasında vahye kuvvet olması için; sonuncusu Mirac'a urucu anında acaib-i kudretten göreceği şeylere tahammül için...

• Peygamberimiz'in (a.s.m.) gönderilmesinden itibaren kıyamete kadar Kur'an asrıdır.

• Efendimiz'in (a.s.m.) kabrinin başında devamlı bir melek melekûti bir ayna ile durur. O meleğin vazifesi ümmetinden kim salavat getirirse onun suretini Efendimiz'e göstermektir. Efendimiz (a.s.m.), o suretleri mahşer yerinde tanıyacak ve onlara şefaahat edecek. Bu hal evvelce istib'ad edilebilirdi. Şimdi televizyon çıktı, inkârına mecalleri yoktur. Aynı şekilde Melaike-i Seyyahin adlarındaki melekler de küre-i arzda dolaşırlar. O meleklerin vazifesi Efendimiz'e salavat getirenleri haber vermektir.

• Sahabiler, Efendimize (a.s.m.) sual etmekten hayâ ederlerdi. Bir bedevi gelse de sual etse, biz de istifade etsek diye bakarlardı.

• Bedeviler "Ya Muhammed" diye nida ederlerdi. Fakat kibâr-ı sahabe öyle demezlerdi. Öyle demek mü'minlere yasaktı. "Ya Resulallah", "Ya Nebiyyallah" diye hitap ederlerdi.

• Peygamberimiz'de (a.s.m.) risalet, velayet, kutbiyet hepsi birleşmiştir. Hz. Ebu Bekir (r.a.), Hz. Ömer (r.a.), Hz. Osman (r.a.), Hz. Ali (r.a.) ve Hz. Hasan (r.a.) hilafetiyle otuz senelik devrede hilafet-i kâmile tamam oludu. Kutbiyet batına intikal etti. Ömer b. Abdülaziz'de sultanlık ve kutbiyet vardı. Daha sonra sultanlık zahir, kutbiyet ise batında kaldı. Mehdi Resul'de (a.s.) hem kutbiyet hem sultanlık cem olacak.

Mehdi-İsa

• Din-i İslam, bütün edyan içerisinde emsalsiz, adimü'n-nazir bir din olarak zuhur etti. Yine seyrini adimü'n-nazir bir din olarak tamam edecek. Sırr-ı hatmiyyet zuhur edecek. Bu hikmete binaen nüzul-ü İsa (a.s.) daire-i nübüvveti, Mehdi-i Al-i Resul'ün (a.s.) zuhuru da daire-i velayeti temhir içindir.

• Bütün yer altı madenleri Mehdi Resul zamanında çıkacak. Mehdi Resul zamanında altın o kadar çok olacak ki, kendine istemeye gelenlerin eteğini altınla dolduruvverecek. Kıyamet yakın olduğu için, altın artık kıymetsiz olacak.

• İçtihat kapısı açıktır. Tevhid-i mezhep kapısı kapalıdır. Tevhid-i mezhebin de zamanı var. Onu yapacak zat da gelecek. Tevhid-i mezhep yapacak zata, hangi imam isabet ettiyse vahiyle bildirilecek. O da kıyamete yakın olacak.

Milliyetimiz

• İslamiyet ruhumuz, milliyetimiz de cesedimizdir. Ceset sağlıklı olursa, ruhumuz da sağlıklı olur. Ruh ile ceset, et ile tırnak mesabesindedir. Biri diğerinden ayrılmaz.

• Mefahir-i diniye, mefahir-i milliye ve sadakat-ı vataniye... Bu üçü bir arada oldukça onulmayacak yara yoktur.

• Din ile millet; et ile tırnak, sırtla karın gibi birbirleriyle kaynaşmıştır. Kabil-i tefrik imkânı yoktur.

Vatan

• Vatanı korumak, ırzını, namusunu ve dinini muhafaza etmektir. Çünkü bunlar vatanla muhafaza olunur. Vatana hürmet, şühedaya, ecdada hürmettir. Her günah, her suç bağışlanabilir. Ama vatana ihanet suçu başka! Vatana ihanet, nesilden nesle, batından batına intikal eder.

Kadın-Erkek

- Erkek külldür. Kadın ise erkekten bir cüzdür. Kadının erkeğe meyli, cüzün külle olan meyli gibidir. Bunun için kadının erkeğe meyli, erkeğin kadına meylinde daha fazladır. Fakat kadında hayâ olduğu için bu meyli perdeler. Kadının meylinin çok olmasının bir hikmeti de, aile saadeti ve neslin devamıdır.
- Kadında fitraten kendini gösterme, beğendirme arzusu vardır. Kadın zaifedir. Takviyeye muhtaçtır. Bunun için kadına süslenme mübahtır. Fakat evinde erkeğine karşı olmalıdır. Erkeğin süslenmeye ihtiyacı yoktur. Erkeğin süsü ise ciddiyeti, vakarı, sadeliği ve şecaatıdır.
- İslam, ailesinden başkasına şehvetle bakmayı haram kılmıştır. Kim olursa olsun, insana öyle bir duygu geldiği zaman, hemen uzaklaşmalı, başını aşağı eğmeli ve şu duayı okumalıdır: “Allâhümme tahhir kulûbenâ, vağfir zünûbenâ ve hassin cevarihenâ ani'l-haram.”
- Başka türlü bakabilir; ama şehvetle ailesinden başkasına, asla! Kur'an "Gözlerinizi bağlayın!" dememiş, "Kırpıklarınızı indirin" demiş.
- Nikâh düşen bir kadınla bir odada yalnız bulunanın üçüncüsü şeytandır.
- İnsan şehvetli olduğu zaman, ailesinden, nikâhlısından başkasına dokunamaz, bakamaz. Hatta annesi de, kızı da, kız kardeşi de olsa bakmamalı.
- Bu zamanda kadın dışarıya çıkarken süsleniyor. Evinde ise pörsümüş, kokmuş et gibi yüzüne bakılmaz bir halde oluyor. Erkek dışarıda kendi karısından daha güzelini gördüğü için evine karşı sadakati sarsılıyor. Havadan sudan bahanelerle aile ocağı bozuluyor, aile bağı zayıflıyor. Kadın dışarıda kendi kocasından daha yakışıklılar gördüğü için yine havadan sudan bahanelerle aile ocağı bozuluyor.
- Genç kızlar eskiden tanınıp bilinmemek ve bazı süfehanın dikkatini çekmemek için eline bir baston verirlerdi. Yolda yürürken de hafif öne doğru eğilirlerdi. Böylece genç mi ihtiyar mı olduğu fark edilmezdi. Çapkın erkeklerin musallat olmasından korunurlardı.
- Erkek gözünü yumup da sokakta gezemez. İlk defa bakınca kadın gördüyse kirpiklerini aşağı eğer, önüne bakar; tekrar tekrar dönüp bakmaz.
- Erkeğin kadına bakması nasıl haramsa, kadının da başka erkeklere bakması aynı şekilde haramdır. Kadınların da başka erkeklere bakması yasaktır.

Mekke ve Medine

- Mekke-i Mükerrreme küre-i arzın kalbidir. Medine-i Münevvere de Mekke-i Mükerrreme'nin kalbidir.
- Mekke ve Medine cebellerinin silsileleri Anadolu'da devam ediyor. Üsküdar'a kadar geliyor. Kastamonu bu silsileye dâhildir.
- Kâbe'ye her an yüz yirmi rahmet nazil olur. Rahmetin altmışı tavaf edenlere, kırkı etrafında namaz kılanlara, yirmisi ona nazar edenleredir.
- Nuh Tufanı'nda Kâbe toprağı ve zezem, yeryüzünün değişik bölgelerine dağıldı.
- Kâbe Kapısı ile Makam-ı İbrahim arasında doksan peygamber medfundur. Onun için bu kısımda izdiham olur, hacılar zorluk çekerler. Safa ile Merve Tepesi arasında da kırk peygamber yatmaktadır. Tavaf ve sa'yin lüzumundan dolayı kabirleri belirlenememiştir.
- Hacerü'l-Esved'i bütün enbiya istilam etti, öptü. Hacerü'l-Esved bütün hastalıklara devadır, aşı hükmündedir. Muzır mikroplar, Hecerü'l-Esved'de istihale olunur. Camide, zikirhanede, Kâbe'de, Hecerü'l-Esved'de mikroplar anında istihale olur.
- Hac küffarı korkutuyor. Aynı zamanda, aynı mekânda, aynı gayede Müslümanlar toplanabiliyorlar diye korkuyorlar. Hacda cihat sevabı var. Hac, istihale fabrikası gibidir.

- Eskiden parası şüpheli olanlar, karz-ı hasen (borç para) alıp hacca öyle giderlermiş. Gelince de onu öderlermiş.
- Arafat'ta sema kapıları açılıyor. Cenab-ı Hak meleklere, “Kullarımın hallerine bakınız. Sizler şahit olun, Ben onların günahlarını bağışladım!” buyuruyor. Kul hakkı hariç, bütün günahlar affolunur. Bir Müslim'in İslam'ı hacla tamam olur.
- Hacda şeytana atılan yedi taş, kalpte yedi başlı ejderhaya işaret eden kibir, haset, riya, ucb, hubb-u cah, hubb-u riyaset ve dünya muhabbetini söküp atmak manasınadır.
- Kâbe'nin haremi Mescid-i Haram'dır. Mescid-i Haram'ın haremi Mekke'dir. Mekke'nin haremi ise Mikat Mahalli'dir. Mikat Mahalli'nin haremi küre-i arzdır. Arz da haremdir. Nerede olursan ol Allah'tan korktun mu, arzın her tarafı haremdir.

Namaz

- Kul namaza durduğu vakit, Cenab-ı Hakk'ın emriyle kulu ile kendisi arasındaki yetmiş bin hicap ref' olur. Geriye kulun kendi tarafındaki hicaplar kalır. Eğer kul, bu hicapları ref'e kadir olursa Cenab-ı Hakk'a karşı gerçek namazı kılmış olur.
- İman hava gibidir, ilim ziya gibidir, namaz gıda gibidir, oruç deva gibidir.
- İnsandaki hareketi sağlayan ve kan dolaşımının düzenle işlemlerini temin eden namazdır. Namazdaki hareketler secde ile tamam olur. Hazık bir doktor hastasına sormuş: “Nasılsın?”
- “İyiyim” demiş. “Yalnız namazımı oturduğum yerden kılabilirim” deyince: “Ayakta kılmaya çalışsan daha süratli şifa bulursun” demiş.
- Namazda; rükû kıyamdan, secde rükûdan üstündür. Secdede celal sıfatı tecelli eder. O yüzden dayanılmaz diye iki secde arasına ta'de kondu. Cuma gününde de tecelliyat daha ağır olduğundan cuma namazı cemaatle kılınıyor; Arafat da öyledir.
- Namazlarda yapılan tesbihat, hadis-i şeriflerde bildirildiği sayıda teker teker yapılır. İşaret parmağının tesbihi çekmesinden gaye, kalbi harekete geçirmektir. Çünkü işaret parmağında kalbe giden bir damar vardır. Onun hareketi kalbi harekete geçirir ve kalbin de Allah demesini sağlar.

Bidat

- Müslüman topluluğun yararına olan, onlarca ihtihsan edilen ve benimsenen şeyler, sonradan da ihdas edilse, bidat-ı hasene olur ve güzeldir. İlişilemez ve dil uzatılmaz.

Üstad ve Risale-i Nur

- Üstad Hazretleri bir arslandı, biz ise onun ayakları dibindeki kedi yavrularıydık.
- Üstad Hazretleri'ne kesbi ilimlerden başka, Üveysi olarak vehbi ilimler de ihsan olunmuştu. İlmi, Üveysi olarak İmam-ı Gazali'den, o da Üveysi olarak Hz. Ali (r.a.) Efendimiz'den, Hz. Ali Efendimiz de Resul-i Ekrem Efendimiz'den (a.s.m.) aldılar.
- Üstad Hazretleri, Risale-i Nur'u, Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat akidesi üzere, kavaid-i ehl-i sünneti esas tutarak kaleme almış, ondan kıl kadar inhiraf etmemiştir. Üstad, “Fıkıhta Şafii fıkhı, usulde ise Hanefi usulü mazbuttur (sağlamdır)” derdi.
- Risale-i Nur'u tekrar tekrar okumak lazım. Sathî değil, bütün duygular ve latifelerle teveccüh ederek okumalı ki her duygu, her latife hissesini alsın.
- Ayetü'l-Kübrâ, Münâcât, Ayet-i Hasbiye Risaleleri Kastamonu'da telif edildi.

• Bir şeyle iftihar ediyorum: Risale-i Nur'u baştan sona iki kez Üstad Hazretleri'ne okudum.

• Ulemamız Hurufiliği ve Batınılıği reddetti. Zamanında Risale-i Nur Talebeleri'ne söyledim, Risale-i Nur'un müteşabihat ve cifre ait kısımları saklansın, muhkemat kısmıyla meşgul olunsun. Fakat sözümü tutmadılar.

• Şimdiki gibi gözümün önünde... Anarşi mevzuunda Denizli Mahkemesi'nde Üstad şöyle demişti:

“Siz bu milletin dinle olan rabitalarını ve bağlarını çözmeyiniz. Şayet bu milletin dinle olan bağları çözülürse, o zaman anarşi olur!”

O zaman, “Anarşi de neymiş?” diyenler, şimdi baksınlar da bu hali görsünler!

• Denizli Hapishanesi'nden çıkınca Üstad, Selahattin Çelebi, Çaycı Emin ve ben, Hafız Ali Efendi merhumu ziyarete gittik. Üstad, eline bir kalem alarak Hafız Ali Efendi'nin kabri başındaki tahtaya şöyle yazdı:

“Mahkeme-i Kübra-yı Haşir'de Risale-i Nur Talebeleri'nin bayraktarı şehid-i merhum Hafız Ali rahmetullahi aleyhi ebeden daimen”

• Üstad Hazretleri Barla'da bir mübarek gecede dua ederken Hafız Ali Efendi'nin “âmin” dediğini işitiyorlar. Üstad, yanındakilere:

“Benim duyduğumu siz de duyuyor musunuz?” diye soruyor.

Onlar da bu sesi işittiklerini söylüyorlar. Hafız Ali Efendi şehittir. Hem gurbette, hem mahpus, hem hasta, hem de hastalığı ölümle neticeleniyor.

• Üstad, günah-ı kebairi terk edeni ve feraizi işleyeni ahiret kardeşliğine kabul etti.

• Risale-i Nur, iman ve Kur'an davasıdır. Bu dava bütün maceraların fevkinde kalsın. İltibas yakışmıyor. Üstad, kabrinde rahatsız oluyor.

• Bir gün mü'minler arasındaki ihtilaflardan bahsederek Üstad'a:

“Efendim beş parmak gibi olduk” demişler. O da:

“İyi ya, aynı kola bağlıyız” diye cevap vermiş.

• Kuvve-i maneviyeniz kırılmasın, tefrika ilk olarak Resulullah'ın irtihalinden sonra sahabe arasında başladı, kıyamete kadar da devam edecek.

• Mehmet Feyzi Efendi'nin yakın talebelerinden İbrahim Küçük anlatıyor:

“Efendi Hazretleri bizlere Risale-i Nur'u hiçbir zaman terk ettirmedi. O kadar ağır derslerle meşgul olduğumuz zamanlar bile senede iki kere külliyatı hatmederdik. 130 parça eseri baştan sona yılda iki kere okurdum. Hiç boş durmazdım. Durmadan okurdum. Açlığım, tokluğuma üst başıma dikkat etmeden devamlı okurdum.”

• İlmî ikmal edemeden vefat eden talebe-i uluma, Allah muallim bir melek tayin ederek, haşre kadar ilmini ikmal ettirir. İlim yoluyla gelen velilerin tasarrufu kıyamete kadar devam eder. Hayatlarındayken daha fazla olarak dünya ile alakadar olurlar.

Yeşil sarık ve cübbesiyle vefat etmiş bir veliyi rüyamda gördüm ve nereye gittiğini sordum.

“Risale-i Nur diye bir eser çıkmış, onu tetkike gidiyorum” demişti.

• Bizim vazifemiz Allah'ın Vacibu'l-Vücut olduğunu ve vahdaniyetini bilmektir. Esmâ-i Hüsnâ'nın mevcudat üzerindeki tecellilerini anlamaya çalışmaktır. Allah'ın mahiyetini anlamak için bize alet ve ilim verilmedi. Bu durumdan kurtulmak için Risale-i Nur'u dikkatli ve anlayarak okumalıdır.

• Yeni risaleleri tanımış olan bir Nur Talebesi:

“Ne tavsiye edersiniz?” dediğinde:

“Risaleleri dikkatlice, defalarca ve bütün kuvvetlerinizle okuyun!” tavsiyesinde bulunmuştur.

Rüya

• Rüyayı salih hayalden ibaret değildir. Hakikati vardır. Rüyayı ruh görür. Ruh, cesetten tedbirini kısmen kesince, yükselmeye başlar ve rüya görür. Ölümde tedbirini tamamen keser. Ruh görüyor, ruh gidiyor, ruh işliyor, ruh geziyor...

Evliya Ahlakı

- Çocukların bazı huyları evliya ahlakındandır:
 - Rızık konusunda endişeleri olmamak
 - Kavga gürültü etseler bile kalplerinde birbirine karşı hiss-i intikam ve kin taşımamak
 - Hastalanınca şekva etmemek
 - Dövse bile yine annelerinin kucığına sığınmak
- Akıl, Kur'an'ın irşadı altında oldukça kıymetlidir. Yoksa ateş böceğinin başındaki ışık gibi olur. Başında bir ışık parlıyor; ama önünü bile aydınlatmıyor.
- Avam-ı mü'mininde havf-reca, havasta kabız-bast, ehasta ise heybet ve üns vardır.
- En büyük keramet istikamettir. Kimseye suizan etmeyin. Tecrübe etmeden de itimat etmeyin. (Hüsn-ü zan, adem-i itimat...)

Sıddıkiyet

- Sıddıkiyet, derece-i velayetle, derece-i nübüvvet arasında bir berzahdır. Sıddıkların kafasından çıkan en son şey, hubb-u riyasettir.
- Her mertebeyi bilerek görerek hareket eden sıddıktır. Sıddıklarda telbis yoktur. Enbiyadan sonra en yüksek mertebe sıddıklarındır.
- İbrahim Hakkı Hazretleri, İmam-ı Şarani sıddıkîndendir. Sıddık her mertebeyi gözetir ve hakkını verir.
- Bir veli, sıddıkiyet mertebesinden sonra irşatla vazifelendirilir. Meczubîn irşada kadir değildir.
- Her asırda sıddık da vardır, zındık da. Ama her asrın sıddığı da zındığı da o asra göredir.
- Sıddıklar da sıddıklarını yerinde kullanıp kullanmadıklarından sual olunacaklardır.
- Ağzımızdan girene dikkat edeceğimiz gibi, çıkana da dikkat edeceğiz. Zira insanı ağızından giren de öldürür, çıkan da...
- Muamelatında doğru sözlü olana sadık denir. Sıddık ise her işinde sıddık benimseyendir. Şu halde her sıddık, aynı zamanda sadıktır; ama her sadık, sıddık değildir. Aralarında umum-husus farkı vardır.

Kabir Âlemi

- Kabir azabı haktır. Kâfirler ile bazı asi mü'minlere kabirde azap olunur.
- Kabir mevtayı mutlaka sıkır. Sülehayı sıkması, annenin evladını sıkması gibidir.
- Kabirde bir nevi hayat-ı berzahiye vardır. İnsan ölünce ruhun cesetten tedbiri kesilir. Fakat nisbeti devam eder. Ceset kabirde çürüse bile, cesedin hakikati mahfuzdur. Ruhla olan nispeti ve bağı devam eder. Mü'minlerin cesetleri toprakta çürümekle istihale olur. Kabirde çürümek tathir içindir. Enbiyanın, şühedanın ve kibar-ı evliyanın cesetleri mutahhardır. Temizlenmeye lüzum yoktur. Onun için cesetlerini toprak yiyemez.
- Talib-i ilim olarak ölen kimsenin talebeliği aynen kabirde de devam eder. Derslerinden geri kalan, tekmil olunmayan kısımları muallim melekler vasıtasıyla tamamlar. İlim talibinin berzah hayatında da tekâmülü devam eder.

- Enbiyanın ve bazı kibar-ı evliyanın vefatından sonra dahi, cesetlerinde ruhlarının hem tedbiri, hem de nispeti devam eder.
- Toprakta çürüyen, o şeyin suretidir, hacmidir. Yoksa melekûtu değildir. Her şeyin melekûtu, canı, ruhu, Yedullah'tadır.
- Enbiya ve evliyanın cesetleri besatet ve nuraniyet kesbetmiştir. Bunun için çürümek iktiza etmez.
- Burada terakki tedricidir, ahirette her şey def'aten, aniden olacak.
- Mü'min gayba imanla emrolundu. İnanmış kimse ölürken, imanı şühud derecesine geliyor.

Sadaka

- Verilen sadaka daha fukaranın eline ulaşmadan Yedullah'a ulaşır.

Hasta Ziyareti

- Hasta ziyaretinde, hastanın baş tarafında oturulur. Alnına el konulur. Hal hatır sorulur. Kuvve-i maneviye verilerek teselli edilir. Yüzüne sık sık bakılmaz. Kalben himmet edilir.

Eğitim

- Bir gün birisi oğlunun gençliğindeki bazı durumlarından şikâyet eder. Bunun üzerine Mehmed Feyzi Efendi şunları söyler:
“Ne acele ediyorsun! Acele etme, devresini tamamlıyor. Herkesin devresi değişiktir. Kimisinin özü, kimisinin sonu iyi olur.”

Kitaplar ve İlim

- Her kitapta her gördüğümüzü piyasaya çıkartmak olmaz. Kitaplar eczane gibidir. Nasıl ilaçlar derde devadır diye rast gele verilmez. Doktor reçetesi ile veriliyorsa, kitaplardaki bilgiler de öyledir. Mizanla verilmeli, ölçülü olmalı, zamanını ve mevsimini gözetmelidir.
- İlimin kendine mahsus bir zevki vardır. İmam-ı Azam Efendimiz, “Eğer Sultanlar, bizim ilimden aldığımız zevki bir bilseler, üzerimize ordular gönderirler de elimizden alırlardı!” diyor. Ama ne çare! Anlayamadıkları için zevki başka yollarda arıyorlar.
- İlimin izzetini muhafaza için vakar, neşr-i ilim için de hilm ve sabır lazımdır. Aynı zamanda sözünün tutulması için ilmi ile amel olmalıdır.
- Örümcek mütevekkil bir varlıktır. Ağını kurar, başında bekler. Sinek gelir ağa takılır. Örümcek de gider avını yer. Mütevekkil bir mahlk olduğu için avını aramaya çıkmaz, avı onun ayağına gelir.

Mümin-Kâfir

- Mü'minler olmasa kâfirlere ve münafıklara bu dünyada hayat hakkı yoktur. Çünkü arzı ayakta tutan gerçekte ne dağlardır, ne de güneşin cazibesidir. Ferşi Arş'a bağlayan ve cezbeden, gerçekte mü'minlerin nur-u zikirleri ve halka-ı ubudiyetleridir.
- Kâfirler bu dünyada üzerlerine teklif almadıkları için, seyyiatlarının cezası tehir olunur. Yaptıkları bazı iyiliklerin mükâfatı ise ta'cil olunur. Mü'minlerin ise günahlarının cezası ta'cil olunur, sevaplarının mükâfatı tecil olunur (geri bırakılır). Bu sebepten kâfirler bu dünyada fazla sıkıntı çekmezler. Onun için “Ed-dünya sicnü'l-mü'min ve cennetü'l-kâfir” buyrulmuştur.

- Bize dokunmuyorlar ne demek! Öndekini bertaraf edince, namlu arkadakinin göğsüne dayanır.

Mezhepler

- Bir sohbetle konu mezheplere gelince şöyle:

“Kalabalık bir cemaatin, bir çeşmeden mi, yoksa dört çeşmeden abdest almaları mı daha rahat olur?” diyerek mezheplerin ümmet için nasıl bir rahmet olduğunu izah eder.

Kader

- Allah rızasını kazanırsan, Allah kaderi değiştirir. Ya rüyada zuhur eder veya büyük ise küçülür...

Dua

- Üç defa gönülden “Ya Rab, ya Rab, ya Rab!” diyerek yapılan duanın kabul olacağını söylerlerdi.
- Yağmur yağarken, horoz öterken yapılan duanın da kabul olacağını ifade ederlerdi.
- İslam büyüklerinin, “İlahî tübtü ileyke min külli şey’in lâ yurdike” (Allah’ım, Sen’in razı olmadığın her şeyden tövbe ettim) dedikleri gibi diyerek tövbe ederlerdi.
- İlacı içmeden önce, “Bismillâhi lâ yezurru mea ismihi şey’un fi’l-ardi velâ fi’s-semâ” (İsmi sebebiyle yeryüzünde ve gökte hiçbir şeyin zarar veremeyeceği Allah’ın adıyla!) derlerdi.

Arkasında Mehmed Feyzi Efendi'nin hazırladığı lügatçenin yer aldığı Asâ-yı Mûsâ kitabının ilk sayfası

Lügatçe

ASÂ-YI MÛSÂ MECMUASINDAKİ ARABÎ KELİMELERİN KISACA TERCÜMELERİNE DAİR BİR LÛGATÇEDİR

Evvelki Harfi “Elif” İle Başlayan Kelimeler

İbda’: Allah Teâlâ Hazretleri’nin aletsiz, maddesiz, zamansız, mekânsız halk ve icadıdır. Esasen ibda’; ihdan, ihtira’, icad, inşa, sun’, halk, tekvin, halk etmek, icat etmek, var eylemek manalarında birbirine manaca pek yakın kelimelerdir.

Ebedî: Daimî olan.

Ebediyyet: Daimilik ve zevalsizlik.

Asar-ı Cemaliye: Allah Teâlâ Hazretleri’nin Cemal sıfatına, yani, lütuf ve rahmetine delalet eden kâinattaki eserler, ayetler, deliller...

İcraat-ı Celaliye: Allah Teâlâ Hazretleri’nin Celal sıfatını, yani kibriya ve azametini tanıttıran kudret-i Hak’la husule gelen icraatlar. Yani tecelliyat-ı Celaliye.

Asar-ı Saltanat: Saltanat-ı İlahiye’nin sermediyet ve azamet ve heybetini gösteren eserler. Kâinatta mütemadiyen görünen hayat vermek, öldürmek, zengin etmek, fakir etmek, aziz etmek, zelil etmek, tahrip, tamir, bunların emsali eserler, hep Cenab-ı Hakk’ın saltanatının asarı olduğu Risale-i Nur’da pek katî olarak ispat edilmiş.

Ehad: Vahdet ve infiratla muttasıf, sıfat-ı kâmileyi cami olan Zat-ı İlahiye.

Ezelî: Kadim ve sermedî olan, bidayeti olmayan.

İhdas: İcat etmek, hadis kılmak.

İhlas: Safi ve halis olmak. İşinde ve sözünde sırrını tasfiye edip taat ve ibadette riyayı ve gösterişi terk edip sade Cenab-ı Hakk’ın rızasını kastetmek.

İstimdat: Yardım istemek.

İhtifal: Toplanma. Büyük bir alay ile hürmet ve tazim. Cemi ihtifalat...

İcraat-ı Sübhaniye: Noksan sıfatlardan münezze ve kemal sıfatlarıyla muttasıf olan Allah Teâlâ Hazretleri’ne müteallik icraat...

İntisap: İman ve ubudiyetle kendisini Halık’ına, Rabb’isine nispet eylemek. Yani muin-i maneviye-i İlahiye’ye girmek. Bu sır Risale-i Nur’da hususan Yirmi Dördüncü Mektup’ta ve Yirmi Üçüncü Söz’de pek mükemmel ispat edilmiş.

İstidat: Allah Teâlâ Hazretleri’nin eşyaya tevdi buyurduğu kabiliyet kuvveleri...

İktidar: Gücü yetmek.

İşhad: Şehadet ettirmek.

Eşhad: Şahitler.

İnkıyat: İtaat etmek, muti olmak.

İrşad: Doğru yol göstermek.

İnfikak: Ayrılmak.

İsar: Bezl ve ata manasına.

İttifak: Muvafakat etmek.

İhbar: Haber vermek.

Afak: Ufkun cem’i etraf, cihat manasına.

Afakî: Haricî, nefsinden hariç.

Enfüs: İnsan nefisler.

Enfüsî: Nefiste olan, dâhilî nefse ait.

Enmuzeç: Numune, misal, örnek.

İştîyak: Arzu etmek.

İz'an: Tam idrak etmek, bilmek.

İlhad: Doğru ve hak olan yoldan sapmak, batıl yola meyletmek, girmek.

İstib'ad: Uzak görmek.

Istırar: Çaresiz olmak.

İhtilal: intizamın hilafi, yani şirazedenden çıkmak.

İnhidam: Bozulup yıkılmak.

İştial Maddesi: Alevlenmek, şulelenmek, yanmak maddeleri.

Ecme: Ziyade güzel.

İstihkak: Liyakat kazanmak.

Uhrevî: Ahirete ait.

Erkan-ı İmaniye: İman esasları.

İman-ı Bil'ahire: Kıyametin vukuunu, haşır ve neşir, Cennet ve Cehennem, hesap, mizan, mücazat, mükâfat gibi umur-u uhreviyeyi tasdik etmek.

İn'ikas: Aks etmek, geri dönmek, hem aynada ve parlak şeylerde temessül etmek.

Etvâr: Tavrın cem'i. Tavır, bir halden diğer bir hale intikaldir.

İltica: Sığınmak.

İ'caz: Başkaları aciz bırakmak.

İ'caz-ı Kur'aniye: Kuran-ı Kerim'in nazmen ve manen mucize olup, onun belagat ve fesahatine beşer iktidarının yetişemeyip beşeri muarazadan ebediyen aciz bırakmasıdır. Üstad'ımız Hazretleri Yirmi Beşinci Söz'de ve İşaratü'l-İ'caz tefsirinde, icaz-ı Kur'an'ı güneş gibi ispat buyurmuşlardır. Malumat isteyen, o iki güneşe kalbinin aynalarını mukabil tutsun.

İfham: Muhataplarından her bir tabakaya maksadı anlatmak, fehm ettirmek...

İcaz: Kelamı muhtasar etmek, tafsil etmemek. Ulema-i ilm-i beyan ve belagatçe, tarifi şudur: "Maruf ve mütearef olan cümleden kısa bir cümle ile maksadı ifadedir."

İtnap: Kelamı uzatmak, tafsil etmek. İlm-i belagat âlimlerince tarifi şudur: "Mütearif olan cümleden, ziyade cümle ile maksadı beyandır."

İcmal: İhtisar etmek, kısaltmak.

İfham: Muarızlarını susturmak. Iskat etmek.

Uslüb-u Âli: Kur'an-ı Hakîm' in nazm-ı şerifindeki kudsî, lahuti, harika, ali olan muntazamlık.

İlham: Feyiz yoluyla Cenab-ı Hakk'ın velilere has bir vechidir. Yani Cebrail Aleyhisselam, vasıtasız ilka ve telkin buyurması.

İrhasat: Peygamberlere, nübüvvetlerinden evvel, ileride peygamberliklerine delil olacak zuhur eden harikuladeler.

Acube-i Hilkat: Hallakiyet-i İlahiye'nin acaib ve garaibini cami olan insandır.

Ayine-i Samedanî: Samediyet-i İlahiye'yi gösteren ayna ki insandır. Risale-i Nur'da ayine-i Samedanîden maksat, insandır ki, Üstad'ımız Allame Said Nursî Hazretleri, insanın İsm-i Azam'a en cemiyetli bir ayna olduğunu ve insan denilen Samedanî aynada müşahede olunan hakaikin hiçbir aynada görülmediğini ve insan denilen nüsha-i suğradan okunan esrar-ı gaybiye hiçbir nüshadan bilinmediği beyanıdır. Üstad'ımız Otuzuncu Söz'de ve Hülusatü'l-Hülasa'nın bir haşiyesinde pek

mükemmel izah buyurmuşlar. Oraya müracaat edilsin.

Ayine-i Zişuur: Şuur sahibi ayna ki insandır.

İnkışaf: Açılmak. Zahir ve aşikar olmak. Bir şeyin perdesi kalkıp zahir olmak.

Emel: Ümit ve reca.

Endişe: Fikir ve düşünce.

İnkışaf: Açılmak, zahir ve aşikâre olmak. Bir şeyin perdesi kalkıp zahir olmak.

İstiaze: Allah Teâlâ'dan hıfz istemek, sığınmak.

İrade: Murad etmek, dilemek.

İmkân: Mümkün olmak, hadd-i kudrette dâhil olmak.

İmkanat: Vücut ile ademden mürekkep olan, mütesaviü't-arafeyn, yani ademle vücudu müsavi.

İtminankarene: İtimat ve rabt-ı kalp ile ıstırapsız sükûnetle.

Asfiya-i Müdakkikin: İman ve Kur'an hakikatlerini tahkikte son derece dikkat eden ve insanlar arasında kemalatla imtiyaz bulmuş, mümtaz zatlar.

İhsanperver: İyilik ve ihsan edici.

Ecram-ı Semaviye: Göklerdeki cisimler, seyyareler, mahlûklar.

Ussu'l-Esas: Esasların esası. Hakikatlerin hakiki kökü, temeli.

Esbab-ı Maddiye: Zahirî sebepler, vasıtalar, vesileler.

Esbapperest: Zahirî sebeplerde ve vasıtalarda tesir-i hakiki iddia eden maddiyyun.

A'cube: Acip ve garip olan şeyin ismidir.

İskat: Sükût ettirmek.

İttihat: Birlik, ittifak.

İmtiyaz: Tefrik etmek, temyiz etmek, birer alamet-i farika ile eşyayı birbirinden ayırmak.

Elvah-ı Misaliye: Misali levhalar, sahifeler.

İntizam-ı Ekmel: Nihayet derecede mükemmel intizam.

Evrıde: Boyunun iki tarafındaki büyük şah damarları.

İmtizac-ı Kimyeviye: Kimyevî maddelerin birbirine karışması.

İstihdam: Hizmete, vazifeye koymak.

Enam: İnsanlar ve yeryüzünde olan mahlûkat.

İstihdam-ı Rabbanî: Rabbü'l-Âlemin Hazretleri'ne mahsus istihdam ki, her eşyayı şamil hikmetiyle, ehemmiyetli birer hizmetlerde ve vazifelerde kullanmasıdır. [\[56\]](#)HAŞİYE

İhtimam: Dikkat.

İhtizaz: Şevk ile meyil ve hareket.

İhya: Hayat vermek.

İmate: Öldürmek.

İntak: Nutuk vermek, söyletmek.

Uluhiyyet: Allahlık, tanrılık, Uluhiyet, filhakika sıfattandır. Fakat bazen bu sıfatın mevsufu zat-ı zülcelal murat olunur.

İstihsan: Tahsin etmek, güzel görmek.

Ecza-i Asliye: Temel cüzleri, esas parçaları.

İnsicam: Nihayet derecede güzel ve hikmetli olarak tertip ve telif.

İhata-i İlmiye: İlmî ihata. Yani Allah Teâlâ Hazretleri'nin her şeyi kemaliyle bilmesidir.

İstidlal: Delil talep etmek. Veya zihnin eserden müessire intikali, delilin delalet ettiği şeyi ispat için matluba irşat eden ve katî ilme sebep olan delilleri aramak.

İcma: İttifak etmek, yani Resul-i Ekrem'in (a.s.m.) irtihalinden sonra her asırda müçtehitlerin ve ulemanın bir mesele-i diniyede ittihat ve ittifaklarıdır.

Uhuvvet: Risale-i Nur'un esas-ı mesleği olan kardeşlik.

İman-ı Tahkiki: Mü'minin kalbi tasdik nuru ile o derece münevver olmuştur ki, o nur bütün letaif-i insaniyeye nüfuz eder. Risale-i Nur'un kazandırdığı hakiki iman gibi ki, cem-i âlem itikadını tebdile çalışsa, kalbe cüzî bir şüphe ve adi bir vesvese bile gelmez. Tasdikte inayet-i Hak'la sabit kalır.

Ehl-i Sünnet: İtikadiyatta şeriat-ı Ahmediyeye ve ashab-ı Muhammediye (a.s.m.) tâbi olup, Resul-i Ekrem'in (a.s.m.) hadis-i şeriflerinden zahir olan hakikat ne ise ve ashab-ı kiramın hali ne üzere cari ise onu bihakkın ispat eden cemaattir.

Ehl-i Tahkik: İman ve Kur'an hakikatlerini delillerle hak ve hakikat üzere beyan eden ulemalar.

Ehl-i Tedkik: Ehl-i tahkikin fevkinde hakikatleri tahkikte ziyade dikkat eden müdakkik allameler.

Ehl-i Hakikat: Sabit ve vaki olan bir şeyin keyfiyet ve mahiyetini hakikat üzere beyan edenler.

Ehl-i Şuhud: Bütün mevcudatta tevhit delillerini ayanen müşahede eden ve gizli sırları Hakk'ın izniyle gören şuhud ehli evliyalıdır.

Ehl-i Keşf: Perdeli olup his ile malum olmayan mevcudatı ve vukuatı biiznillah perdesiz görüp haberdar olan keşif ehli veliler.

Ehl-i İhtisas: Bir fende veya bir sanatta hususiyet ve imtiyaz ve meleke kazanmış olan ihtisas ehli zatlar.

Ehl-i Vifak: Güzel işlerde birbirine muvafakat edip uyan insanlar.

Ehl-i Hamiyyet: Fenalıktan ve haksızlıktan hoşlanmayan gayretli ve namuslu kimseler.

Ehl-i Dünya: Ahireti düşünmeyip hep dünyaya düşkün olanlar.

Ehl-i Sefahet: Süflî şeylere meyyal akılsız ahmaklar. Ve nefislerinin zevkine düşkün alçaklar.

Ehl-i İlhad: Hak ve sabit olan doğru yoldan sapıp batıl yola meyledenler ve girenler.

Ehl-i Şekavet: Din-i mübin-i İslam'ın izni olmadığı türlü şekaveti irtikâp edenler.

Emr-i Kün Feyeküne Malik: Allah Teâlâ Hazretleri'nin irade-i sübhaniyesinin taalluk ettiği şeyin süratle husulünü beyandır. Çünkü Cenab-ı Hak'ın emri bir şeye ol demekle o şey vücut bulur.

Evvelki Harfi “Be” İle Başlayan Kelimeler

Bedi': Müteaddit manaya gelir. Hakikatte bedi', eşyayı mukteza-yı hikmet üzere icat eden Allah Teâlâ'dır. Veyahut bir şey bir hassa ile münferit olup asrında veya her vakitte misli malum olmazsa ona da Bedi' denilir. Acip ve garip olan şeye dahi bedi' denir.

Bedayi': Acaip ve garaip.

Bedayi-i Kudret: Kudret-i şamile-i Hak'la, acip ve garip bir tarzda halk olunan mahlûkat.

Bedayi-i San'at: Sun'-i kâmil-i Hak'la, acip ve garip bir vech ile icat olunan mevcudat.

Bedayi-i Fıtrat: Acip ve garip masnu, mahluk-u acip.

Bedahet: Ayan, aşikâr olmak.

Bedihi: Açıktan, aşikâr, ayan olarak.

Berahin: Burhanlar, kuvvetli deliller, hüccetler.

Burhan-ı Natık, Burhan-ı Sadık: Natık, sadık burhan ki, Resul-i Ekrem Aaleyhissalatü Vesselam'dır. Cenab-ı Hak her peygambere, risalet ve nübüvvetin doğruluğunu ve sıdkını kavmine inandırmak ve kabul ettirmek için bir burhan vermiş. Fakat Fahr-i Âlem'in bütün vücud-u şerifini burhan eylemiş. Üstad'ımız, Resul-i Ekrem'in (a.s.m.) nasıl bir burhan-ı Hak olduğunu Risale-i Nur'da, ezcümle, Mucizat-ı Ahmediye Risalesi'nde bilhassa Resul-i Ekrem'in mübarek elinde

müteaddit burhan bulunduğunu güneş gibi beyan buyurmuşlar. On Dokuzuncu Mektup ve On Dokuzuncu Söz'e müracaat ediniz. Elhak o risaleler. Resul-i Ekrem Aleyhissalatü Vesselam'ın bir burhan-ı sadıkı ve natıkıdır.

Beka-i Uhrevî: Ahirete ait beka, devam.

Bil'icma': İttifak ve ittihatla.

Belağat: Yani fesahat. Her sözü yerinde söylemek. Kelamın merama mutabık olması.

Büleğâ: Beligler. Her sözü yerinde ve merama mutabık, maksada uygun olarak söyleyenler.

Berzah: İki âlem arasında olup, hiç birine dâhil olmayan bir fasıl-ı gayr-i mütedahildir.

Basiret: Kalpte bir nurdur ki, onunla hakikatler idrak olunur.

Evvelki Harfi “Pe” İle Başlayan Kelimeler

Perverdikâr: Terbiye edip, rızık verici olan Rabbü'l-Âlemin.

Perverde: Terbiye görmüş, beslenmiş olan.

Perkar: Daire resmetmeye mahsus iki ayaklı alet.

Evvelki Harfi “Te” İle Başlayan Kelimeler

Tasdik: İnanmak.

Tahkik: Bir şeyin hakikatini aramak. Bir meseleyi deliliyle ispat etmek.

Tahakkuk: Deliliyle ispat edilmiş. Sabit ve hakikat olduğu aşikâr olmuş.

Tereşşuh: Bir şey sızıp dışarı çıkmak, terlemek.

Tecessüm: Cisme ve surete gelmek.

Terviç: Revaç vermek. Yani halk arasında itibar vermek, kabul ettirmek.

Tefriş: Yayıp döşemek.

Teavün: Birbirine yardım ve muavenet etmek.

Taltif: Lütuf ve kerem etmek.

Tekvin: Halk ve icat edici olan Allah Teâlâ Hazretleri'nin sıfatıdır.

Tekvin-i Ayat: Allah Teâlâ Hazretleri'nin Tekvin sıfatının muktezası. Kâinattaki halk ve icat ettiği mevcudat ki, Risale-i Nur'da Üstad'ımızın tabiriyle kitab-ı kebir-i kâinat ve mücessem Kur'an-ı Ekber-i Âlem denilen kitabın ayetleridir. Kur'an-ı Kerim'in ayetleri, ayat-ı kavliye ve kelamiye olduğu gibi, kitab-ı kebir-i kâinatın ayetleri de ayat-ı fi'liye ve haliye olduğu Risale-i Nur'da bedaheten beyan edilmiş.

Tahalluk: Ahlaklanmak, huy edinmek.

Tebeddül: Bir heyetten diğer bir heyete girmek.

Tasaffi: Pak ve safi olmak, temizlenmek.

Tasfiye: Pak ve safi etmek, noksanları gidermek.

Tatmin: İtminan ve emniyet vermek. İstirapsız sükûnet vermek.

Tahakküm: Zabıtlık ve hâkimlik tavrı takınmak. Teazzum ve tekebbür etmek.

Techiz: Cihazlarla, levazımatla, duygularla donatmak, hazırlamak.

Tecavüp: Birbirine cevap vermek.

Teşekkül: Şekle ve surete girmek.

Tekemmül: Noksaniyeti gidip kemal bulmak, tamamlanmak.

Tefevvuk: Faik ve ala olmak. Rütbe ve hüner cihetiyle ziyadelik.

Tasannu': Derecesini yüksek göstermek maksadıyla kendini bezeyip bir nevî riyakârlık etmek.

Tefsir: Beyan ve keşfetmek. Bir şeyin manasını izhar etmek.

Temessül: Bir şey, diğer bir şeyin suretine, misaline girmek.

Takdir: Allah Teâlâ Hazretleri'nin ahval-i mevcudattan her bir hali birer miktar-ı mahsusla sahife-i zamanlara tayin buyurmasıdır. Üstad'ımız Yirmi Altıncı Söz olan Risale-i Kader'de kâinatta vücuda gelen umurun ve hadisatın hepsi, birer vakt-i mahsusta, Allah Teâlâ'nın takdiri ve tayiniyle olduğunu pek mükemmel bir surette ispat buyurmuşlardır.

Terbiye: Ruhanî ve cismanî, maddî ve manevî her şeyi her cihetle kemal-i terakki ettirmek.

Tavzif: Vazifelendirmek.

Tavzifat: Müteaddit vazifelerle vazifelendirmek.

Tedbir: Bir işin neticesini tefekkür etmek, düşünmek. Fakat Üstad'ımızın Risale-i Nur'da (Tedbir-i İlahî, tedbir-i sübhanîden) maksadı düşünmek ve tefekkür değil, belki Allah Teâlâ Hazretleri'nin muhit ilmiyle her şeyin akıbet ve neticelerini kemaliyle bildiğini beyandır.

Tenzih: Allah Teâlâ Hazretleri'nin Zat-ı Kibriyâ'sının şanına layık olmayan şeylerden münezzeh ve mukaddes, âli ve pak olduğunu itikat ve ikrar etmek.

Te'sis-i İslamiyet'te: İslam dinini temellendirip kökleştirmekte.

Tedvin-i Şeriat'ta: Şeriat-ı İslamiye'nin ahkâmlarını cem' ve tespit etmekte.

Teferruat-ı Şer'iyye: Şeriat-ı İslamiye'nin asl-ı esas-ı ahkâmının şubeleri olan meseleler.

Tesbih: Allah Teâlâ Hazretleri'ni tehzih, yani şanına layık paklıkla yâd eylemek.

Takdis: Allah Teâlâ Hazretleri'ni şanına layık olmayan şeylerden tenzihe delalet eden tabirle vasfetmek ve itikat etmek.

Tenezzülât-ı Kelamiye: Kelamla iltifat. Yani Allah Teâlâ Hazretleri'nin kitaplar inzaliyle ve peygamberler irsaliyle kullarını muhatap ittihaz ederek ve kelamını onlara tevcih ederek makasid-i İlahiye'sini kullarına bildirmesidir. Üstad'ımız Allame Said Nursî Hazretleri Yirmi Beşinci Söz olan İ'caz-ı Kur'an Risalesi'nde buyuruyorlar ki: "Kur'an şu âlem-i şehadet perdesi arkasında olan âlem-i gayb cihetinden gelen iltifatat-ı ebediye ve hitabat-ı sübhaniyedir."

Tezahür-ü Rububiyet: Cismanî ve ruhanî, maddî ve manevî her şeyi her cihetle terbiye edip kemale ulaştırıcılık sıfatıyla muttasıf olan Allah Teâlâ Hazretleri'nin "Rububiyet" sıfatının tecellisinin, asarının kâinatta, mevcudat ve mahlûkat aynalarında zahir ve aşikâr olmasıdır. Evet, Üstad'ımız Risale-i Nur'da buyurdıkları gibi, "Kâinatın bütün mevcudat ve mahlûkatında müşahede olunup görünen kemalat, Halik-ı kâinatın rububiyet sıfatıyla muttasıf olduğunu ispat eder." Çünkü kâmilin eseri kâmil olur. Elbette mevcudatta görünen noksansızlık, Zat-ı Zülkemat'ın kemal-i rububiyetiyle tecellisini bildirir, tezahür-ü rububiyetini gösterir.

Tehlil: La ilahe illallah demek.

Tanzif: Temiz ve pak etmek.

Tanzim: Muntazaman dizmek, sıraya koymak.

Tasvir: Suret ve şekil vermek.

Tetabuk: Mutabık olmak, birbirine uymak.

Teceddüt: Yenilenmek

Tahavvul: Değişmek, tebdil olmak.

Terekküp: Muhtelif şeyler bir araya toplanmak.

Tecrit: Yalnız bırakılmak.

Tasarruf: Değiştirmek, tebdil etmek. Sarf etmek.

Tasrif: Tebdil edilmek, değiştirilmek.

Temyiz: Birer alamet-i farika ile eşyayı birbirinden ayırmak.

Tebessüm: Hafifçe gülmek.

Taaşşuk: Âşık olmak

Terğip: Arzu ve rağbet ettirmek istemek.

Tahabbüp: Sevdirmek istemek.

Tahabbüb-i İlahî: İlahî tahabbüp. Yani Allah Teâlâ Hazretleri'nin kendine layık bir vech ile sevdirmek, sevilmek murat buyurması.

Taarruf-u Rabbanî: Rabbanî tasarruf. Yani Rabbü'l-Âlemin Hazretleri'nin kendini tanıttirmek, bildirmek, bilmek istemesi.

Taahhüd-ü Rabbanî: Rabbanî taahhüd. Yani Allah Teâlâ Hazretleri'nin kullarına bir şeyin ita ve icrasını vaat etmesi.

Tecelli: İnkişaf ve zuhurdan ibarettir. Risale-i Nur' un ekser yerlerinde tecelliyat-ı sıfat, tecelliyat-ı esma çok tekrar eder. Sıfat ile ve esma ile tecelli demek, tecelli olunan mazharlarda, aynalarda o mütecelli olan esma ve sıfatın eserleri zuhur etmektir.

Teşhîrgâh: Seyir ve temaşa yeri.

Telkîh: Aşılınmak, yani izdivac-ı manevî ki, Risale-i Nur'da beyan edildiği gibi her âlemde, hatta nebatat âleminde dahi caridir.

Tevatür: Öyle kesretli bir cemaat-ı azimenin ittihat ve ittifaklarıyla sabit olan bir haberdir ki, asla o cemaat-ı azimenin yalana, kizbe ittifak etmelerini akl-ı selim tasavvur edemez.

Tevazu': Kibirsizlik. Risale-i Nur'da tevazudan maksat, hakiki tevazudur ki, insan kendi nefsinin benliğini terk edip maddî ve manevî makam ve rütbe mülahasasından halas olup, Hakk'a karşı ubudiyetini idrak etmektir.

Evvelki Harfi “Se” İle Başlayan Kelimeler

Semere-i Hayat: Hayat meyveleri.

Semerat-ı Uhreviye: Ahirete mahsus sevaplar, meyveler.

Evvelki Harfi “Cim” İle Başlayan Kelimeler

Celal: Azamet, heybet, kibriya, büyüklük.

Cemal: Lütuf, rahmet, güzellik. [\[57\]](#)HÂŞİYE

Cemal-i Rahmet: Rahmet güzelliği.

Cilve: Zahir olmak.

Cevval: Dönüp dolaşır olmak.

Cevlan: Dönmek.

Cezbe: Çekilmek.

Cezbekârane: Cezb edici, kendine çekici.

Cilve-i Esmâ: Cenab-ı Hakk'ın isimlerinin tecelliyatının, eserlerinin mazharları, aynalarında zuhurudur.

Cuş: Hareket etmek, kaynamak.

Cevv-i Sema: Sema boşluğu, yer ile gök arasındaki boşluk.

Camidat: Cansız, kuru şeyler.

Cismaniyyet: Cisme, cesede müteallik olan.

Cihazat: Levazımatlar, cihazlar, maddî-manevî duygular kuvveler.

Cennet-i Hususiye: Hususî cennet.

Evvelki Harfi “Ha” İle Başlayan Kelimeler

Hüccet-i Katıa: Zahir vazıh burhanlar.

Hubb-u Mehasin: Güzellik muhabbeti.

Hafiziyyet: Muhafaza edicilik.

Hafiz-i Zülcelal: Azamet ve heybet sahibi olan hıfzedici.

Hakim-i Mutlak: Cenab-ı Hak.

Hikmet-i Şamile: Her şeyi ihata eden şamil hikmet.

Hikmet-i Beşer: İnsan hikmeti.

Haşmet: Azamet ve heybet.

Haşmet-i Rububiyet: Rububiyet-i İlahiye'nin azamet ve heybeti.

Haşmet-i Saltanat: Saltanat-ı İlahiye'nin azamet ve heybeti.

Haşr: Cem' etmek, toplamak.

Haşr-i Cismanî: Cesetlerin toplanıp cem olmaları.

Haşr-i Baharî: Bahardaki mevcudatın kudret-i Hak'la ihya olup toplanmaları.

Haşr-i Azam: Kıyametteki büyük toplantı ki, Kudret-i Hak'la bütün mahlûkata tekrar hayat verilip mahşer yerine cem olmalarıdır.

Hakaik: Hakikatler, sabit ve şüphesiz şeyler.

Hakaik-i Kudsiyye: Kudsî hakikatler, şüphe ve tereddütlerden ali, pak, sabit şeyler.

Hakikat-ı Muhammediyye: İsm-i Azam'ın mazharı, şecere-i kâinatın nüvesi, bütün kemalatın merkezi olan nur-u Muhammediye, ruh-u Muhammediye, zat-ı Muhammediye.

Hakikat-ı Teavün: Muavenet ve yardım hakikatı.

Hamiyyet: Gayret ve namus.

Hads: Mebdeden maksada, neticeye zihnin sürat-i intikali.

Hadsiyyat: Zihnin mebadiden makasıda süratle intikalinden hâsıl olan hükümler.

Hayret Efza: Hayret arttırıcı.

Hudüs: Yok iken vücuda gelmek.

Harf: Malum harf ilmince, (fehimde kendisi müstakil bir manaya delalet etmeyip, belki başkasının fehmine delalet eden) ona harf derler.

Hüceyrat-ı Bedeniye: Vücutta bulunan ufacık odacıklar.

Hararet-i Gariziyye: Halkî ve fitrî hararet, yaratılıştaki sıcaklık.

Hakkalyakin: İlmelyakine bakınız.

Evvelki Harfi “Hi” İle Başlayan Kelimeler

Hallak: Halk edip icat edici olan Kadir-i Mutlak Hazretleri.

Hilkat: Yaratılış, fitrat.

Hillet: Dostluk.

Halil: Dost.

Haslet-i Memduha: Methe değer ahlak.

Harikulade: Âdete ve herkesin gördüğüne muhalif.

Hasaret: Helak ve zıyan.

Hisset: Adi ahlaklılık ve tamahkârlık.

Hitabat-ı Sübhaniye: Hutbe-i Sübhanî ve kelam-ı İlahî. Peygamberlere gönderdiği, başta Kur'an-ı Hakîm, bütün kitaplar.

Hitabat-ı Sübhaniyesine Muhatap: Murat, insandır. Çünkü bütün mahlûkat ve zihayat içinden kelam-ı İlahî ve hitab-ı Sübhanî ona tevcih ve tahsis buyurulmuş.

Evvelki Harfi “Dal” İle Başlayan Kelimeler

Deyyan: Allah Teâlâ Hazretleri'nin ism-i şeriflerindedir. Kullarına işlediklerine göre ceza ve mükâfat edici.

Deymumiyyet: Daim ve baki olmaklık.

Delail: Deliller. Delil, matluba irşat eden ve kati ilme sebep olan şeydir.

Dest-i Hikmet: Hikmet eli.

Delail-i Vahdaniyyet: Vahdaniyet-i İlahiye-i marifete irşat eden deliller.

Düstur: Kanun.

Düstur-u Esasî: Asıl, esas kanun.

Dest-i Gaybî Tarafından: His ile mahsus olmaktan münezzeh gaybî el tarafından.

Derece-i Belağat: Kur'an-ı Kerim'in her bir beyanatı maksada mutabık, merama muvafık hak ve sabit olmak makamı.

Dahi-i Hükema-i Müminin: Akl-ı selim, fikr-i müstakim sahibi olan keskin zekâlı mü'min hükemalar.

Daavat: Dualar.

Def'i: Birden bire.

Dellal: Ziyadesiyle matluba delalet eden.

Dellal-ı Vahdaniyyet: Vahdaniyet-i İlahiye'ye ziyadesiyle irşat edici olan Resul-i Ekrem Aleyhissalatü Vesselam.

Dellal-ı Rububiyet: Rububiyet-i İlahiye'ye dellal olan Muhammed-i Arabî Hazretleri. [\[58\]](#)HAŞİYE

Dellal-ı Saltanat: Saltanat-ı İlahî dellalı olan Fahr-i Âlem Hazretleri. Risale-i Nur'da pek mükemmel izahı var.

Evvelki Harfi “Zal” İle Başlayan Kelimeler

Zülcemal: Lütuf ve rahmet sahibi Allah Teâlâ Hazretleri.

Zülcelal: Azamet, kibriya, izzet ve heybet sahibi Allah Teâlâ Hazretleri.

Zihayat: Hayat sahibi.

Zişuur: Akıl ve şuur sahibi.

Zerrat: Taksimi imkânsız ufak tozlar.

Zerrat-ı Esasiye: Asıl zerreler.

Zerrat-ı Taamiye: Taam zerreleri.

Evvelki Harfi “Ra” İle Başlayan Kelimeler

Rahman: Rahmet ve merhamet sahibi Allah Teâlâ Hazretleri'nin ism-i şerifi.

Rahmanî: Rahman'a mensup.

Rabb: Besleyici, rızık verici, terbiye edici, her şeyi kemale ulaştırıcı Allah Teâlâ'nın ism-i şerifi.

Rabbanî: İlahî, Rabbü'l-Âlemin Hazretleri'ne mensup ve müteallik olan. [59]HAŞİYE

Rububiyet: Rabbü'l-Âlemin olmak. Cismanî, ruhanî her şeyi terbiye edip kemale ulaştırıcı sıfatı.

Ru'yetullah: Allahü Zülcemal ve'l-Kemal Hazretleri'ni görmek nimet-i azimesi.

Rahmet-i Amme: Umumî rahmet, şefkat, esirgemek, ihsan.

Rahimane: Rahmet, merhamet, şefkat sahibine layık bir tarzda.

Risalet: Sefaret, peygamberlik. Hak ile halk arasında tercümanlık.

Reşad: Doğru yol göstermek, irşat.

Rehber-i Ekber: Saadet-i ebediye yolunu gösterici en büyük, en kudsî delil, mürşit olan Resul-i Ekrem Aleyhissalatü Vesselam Hazretleri.

Resm-i Küşad: Saltanatla açıktan icra olunan şenlik.

Reşha: Sızıntı, damla, terlemek.

Raks: Oynamak.

Ra'd: Gök gürültüsü.

Evvelki Harfi “Ze” İle Başlayan Kelimeler

Zemzeme-i Belağat: Kur'an-ı Hakîm'in her cihetle maksada merama muvafık, hak ve hakikat olan beyanatını aktar-ı kâinata haykırmasının terennümü, nağamatı, sadası.

Zındık: Allah Teâlâ ve Takaddes Hazretleri'ni ve ahireti inkâr eden, dinsiz.

Evvelki Harfi “Sin” İle Başlayan Kelimeler

Sultan-ı Zülcemal: Cemal sahibi. Yani lütuf ve rahmet sahibi padişah. [60]HAŞİYE

Sultan-ı Zülcelal: Celal sahibi. Yani azamet ve kibriya ve heybet sahibi padişah.

Sulltan-ı Ezel ve Ebed: Sermediyetle muttasıf padişah.

Sultan-ı Zülkemal: Her cihetle kemal sahibi padişah. Evvelsiz ve nihayetsiz padişah.

Saltanat-ı Sermediye: Daimî, nihayetsiz saltanat.

Sermedi: Evvelsiz, nihayetsiz.

Saadet-i Ebediye: Zevalsiz ebedi saadet.

Sünühat: Kalbe olan zuhurat.

Sutur-ı Hikmet: Hikmet satırları.

Selaset: Asanlık.

Selaset-i Fitriyye: Kur'an-ı Hakîm'in kıraatindeki ve dinlemesindeki asl-ı asanlık, şevk ve usanç vermemek esası.

Sikke-i İ'caz: Kur'an-ı Kerim'in muarızlarının, mislini getirmekten acizliklerini ilan eden damga.

Sikke-i Tevhit: Tevhidi ilan eden damga.

Sikke-i Kudret: Kudret-i İlahiye'yi tanıttıran damga.

Sikke-i Vahdet: Birlik damgası.

Siraci'n-Nur: Nur yıldızı.

Sefine-i Rabbanîye: Rabbü'l-Âlemin'e mensup gemi ki, Üstad'ımız küre-i arzı sefineye teşbih buyurmuşlar.

Satvet: Kuvvet, heybet.

Serap: Ögle vaktine yakın uzaktan su gibi görünen eserler.

Sergerdan: Hayran ve sersem.

Sima: Yüz çehre.

Evvelki Harfi “Şın” İle Başlayan Kelimeler

Şecere-i Kudsiyye: Kudsî ağaç.

Şecere-i Kâinat: Mevcudat, mahlûkat ağacı.

Şecere-i İnsaniye: Beşeriyet, insaniyet ağacı.

Şecere-i Hilkat: Hilkat ağacı.

Şuunat: Keyfiyetler, haller, emirler, kasıtlar, talepler.

Şeriat: Allah Teâlâ'nın kullarına meşru, yani izhar ve beyan buyurduğu şeylerdir ki, Resul-i Ekrem Aleyhissalatü Vesselam Hazretleri, Cibril vasıtasıyla Hak'tan almıştır. İtikadiyat ve ameliyata şamildir.

Şefkat-i Cinsiye: Cinsî şefkat.

Şuhud: Görmek, müşahede etmek.

Şua: Ziya, şule.

Şuur: Akıl, zekâ, zihin, idrak.

Şerayin: Şeryan denilen vücuttaki büyük damarlar.

Şuunat-ı İlahiye: Allah Teâlâ ve Takaddes Hazretleri'nin kudsiyetine layık şe'nler, emirler, kasıtlar, talepler.

Şehr-i Rahmanî: Rahmanî şehir, Rahman'a mensup şehir.

Şikemperver: Hayat-ı dünyeviyesine düşkün.

Evvelki Harfi “Sad” İle Başlayan Kelimeler

Sani-i Zülcelal: Azamet ve heybet sahibi Sani'. Sun-i kâmil sahibi. İcat ve halk edici Halık.

Sani-i Zülcemal: Sun-i kâmil ve lütf u rahmet sahibi Allah Teâlâ Hazretleri.

Sani-i Zülkema: Kemal-i mutlak sahibi Halık. Kemal-i sanat sahibi icat edici.

Sani-i Kadir: Kudret-i mutlaka sahibi. Yani her cihetle aczden münezzeh ve mukaddes, kudretli Halık.

Sani-i Hakîm: Her şeye şamil hikmet sahibi ve her şeyi abesiyetsiz, hikmetle halk eden Allah Teâlâ.

Sani-i Alîm: Cehilden münezzeh ve mukaddes. Muhit ilim sahibi icat edici Allah Teâlâ.

Sıfat-ı Seb'asma: Allah Teâlâ'nın, hayat, ilim, semi', basar irade, kudret, kelim gibi sıfatlarına.

Sanat-ı Rabbaniye: Rabbü'l-Âlemin'in sanatı. İcat ettiği, halk ettiği mahlûkat.

Sanayi-i Kudret: Kudretullahın sanatları. Yani kudret-i Hak'la vücut bulan mevcudat ve masnuat.

Sarahat-ı Katiyye: Şüphesiz, kati, zahir.

Sahife-i Tevhit: Tevhidi ilan eden, okutturan, tevhit sayfası.

Sadef: İnci çıkan kabuk.

Savlet: Hücum etmek, saldırmak.

Sıddikin: Sadık ve halis zatlar. Yani nefsanî sıfatların kirlerinden halas olmuş, temizlenmiş kimseler.

Sıddikiyet: Velilik mertebelerinin nihayeti ve peygamberlik derecelerinin iptidası olan makamdır.

ki, peygamberlere vahiy, sıddikiyet mertebesine terakkiden sonra geldiğini ehl-i tahkik beyan etmişler. [\[61\]](#)HAŞİYE

Sahaif-i Amel: İşlenen ameller kaydedilen sahifeler.

Evvelki Harfi “Dad” İle Başlayan Kelimeler

Zıya: Aydınlık, nur.

Darb-ı Mesel: Meşhur kelimeler.

Zımmen: Lafız altında değilse de mananın dâhilinde olan.

Dalalet: Hak ve doğru yolu bırakıp yanlış ve batıl yola sapmak.

Evvelki Harfi “Tı” İle Başlayan Kelimeler

Tılsım-ı Kâinatın Keşşafı: Kâinattaki gizli hakikatlerin perdelerini açıp keşfederek, pek mükemmel bir surette hakiki manalarını insanlara, belki bütün mahlûkata ders veren ve bu gizli definelerin tılsımlarını çözen Muhammed-i Arabî Aleyhissalatü Vesselam’dır. Üstad’ımız pek mükemmel olarak bu hakikati Risale-i Nur da ve bu mecmuanın müteaddit yerlerinde ispat buyurmuşlardır.

Tuyurat: Kuşlar.

Tuveyrat: Küçük kuşlar.

Tabiiyyun: Kur’an-ı Hakîm’de sünnetullah, adetullah ve Risale-i Nur’da kavanin-i adetullah ve nevamis-i kudretullah namıyla yâd edilen, hararet, bürudet, rutubet, yubuset ki, zahiri sebeplere “kuva-i tabiiye” ve “kavanin-i tabiiye” gibi isimler vererek Sani-i Hakîm’in ve Halık-ı Kadir’in bedayi-i kudretini ve havarik-ı san’atını onlara isnat eden ahmaklardır. Üstad’ımız Allame Said Nursî Hazretleri “Tabiat bir matbaadır, tabi olamaz; bir nakıştır, nakkaş olamaz; bir kabildir, fail olamaz; bir nizamdır, nazzam olamaz; bir kanundur, hâkim olamaz” diye hatalarını gözlerine sokmuş. [\[62\]](#)HAŞİYE

Tabiatperest: Esbab-ı zahiriye tesir-i hakiki tevehhüm eden ahmaklar.

Evvelki Harfi “Zı” İle Başlayan Kelimeler

Zulüm: Haksız ve adalete uygun olmayan.

Zalim: Zulmedici, haksız iş yapan.

Evvelki Harfi “Ayn” İle Başlayan Kelimeler

İnayet: Allah Teâlâ Hazretleri’nin kuluna saadet sebeplerini kolaylaştırması.

İnayet-i Daime: Daimî inayet.

Azamet: Kibriya manasına. Kibriya Allah Teâlâ Hazretleri’nin sıfat-ı mahsusasındandır.

Azamet-i Rububiyet: Rububiyet-i İlahiye’nin büyüklüğü.

Ayn-ı Hakikat: Aslen sabit, nefis-i hakikat.

İffet: Haramlardan ve kabahatlerden içtinap edip kaçınmak.

Adalet-i İlahiye: Allah Teâlâ Hazretleri’nin adaleti.

Akl-ı Beşer: İnsan aklı.

Ukala: Akl-ı selim sahipleri.

Akıl: Zihnin sıfatıdır ki, zihin akıl vasıtasıyla hayır ve şerri ve sair makulâtı idrak eder. Üstad’ımız

Hazretleri buyuruyorlar ki: “Nur-u akıl kalpten gelir. Zulmetli münevverler bu sözü bilmeliler. Ziyayı kalpsiz olamaz nur-u fikir münevver. O nur ile bu zıya mezc olmazsa zulmettir, zulüm ve cehli fişkirir.”^[63]HAŞİYE

İbretnüma: İbretler gösterici.

Abesiyet: Faidesizlik.

İzzet-i İlahiye: Kuvvet ve galebe-i İlahiye.

Unvan: ibtida ve nişan, nam. Her şeyin vasf-ı ibtidası, enmuzeç.

Uluvv-ü Himmet: Ali maksatlar, yüksek arzular beslemek.

Ubudiyet: İnsan, Rabb’inin kibriya ve azametine karşı, kendi acz ve zaafını bilip kulluk etmek.

İbadet-i Fitriye: Halkî ve fitrî ve halî ve tavrî taat ve ibadat.

Akide-i İslamiye: İslam itikatları.

Aşk-ı Beka: İfrat ile beka muhabbeti.

Âlem-i Gayb: Zahirî hislerle his olunmayan âlem.

Âlem-i Ervah: Melaike ve ruhaniyata mahsus âlem.

Âlem-i Misal: Misal âlemi. Bu âleme âlem-i misal denildiği, âlem-i şهادette his olunan şeylerin birer misal ve sureti o âlemde vardır.

Âlimane: Âlime yakışır bir tarzda.

İlmelyakin: İlim ile yakın hasıl etmek. Yani bir şeyin vücudunu emareleriyle bilmek.

Aynelyakin: Göz ile yakın hâsıl etmek. Yani bir şeyi göz ile görerek bilmek.

Hakkalyakin: Hakikatiyle yakın hâsıl etmek. Yani içine girmekle bilmek. Sevgili kudsî Üstad’ımız Bediüzzaman Hazretleri’nden aldığımız dersle şu üç kelimeyi şöyle izah ederiz: Mesela, uzaktan bir duman gördük. Orada bir ateşin yandığını biliriz. İlmelyakin buna denir. O dumana yakınlaştık ateşi gözümüzle gördük. Aynelyakin buna denir. Ateşin nuru içine girip derecesini anladık. Hakkalyakin buna denir.

Acaib-i Sanat-ı Rabbanîye: Sanat-ı İlahiye’nin en hayretlisi acip ve garibi.

İlm-i Kelam Ulemaları, (Ulema-i İlm-i Kelam): Ahkâm-ı itikadiyeyi delilleriyle bildiren ilme ilm-i kelam ve o ilmin ehillerine ulema-ı ilm-i kelam denilir.

Evvelki Harfi “Gayın” İle Başlayan Kelimeler

Gaye-i Hilkat (Gaye-i Fitrat): Hilkat ve fitrat neticesi, yaratılıştan maksat.

Garabet: Garip ve hilaf-ı âdet.

Gamız: Müphem ve anlaşılması müşkil olan.

Gaddarane: Ahdine vefa etmeyen hainlere layık bir tarzda.

Gıpta: Başkasının nail olduğu nimetin emsaline nail olmayı arzu etmek.

Evvelki Harfi “Fe” İle Başlayan Kelimeler

Fail-i Muhtar: Kendi ihtiyar ve iradesiyle istediğini yapıcı.

Fezleke-i Tevhid: Tevhidi bildiren netice.

Fevkalade: Âdetin fevkinde, âdetten ziyade.

Fihriste-i Hayat: Hayatın bütün kanunları, asıl ve esasları.

Fitrat: Hilkat ve yaratılış.

Fenn-i Tıp: Tıp ilminden bahseden fen.

Ferş: Yeryüzü.

Feza: Geniş meydan, vasi saha.

Fetret Zamanı: Vahiy ve ahkâm-ı semavînin sükut vakti ki, iki peygamber-i zişanın mabeyninde olan zaman.

Feyz-i Rahmanî: Allah Teâlâ'nın in'am, ata ve ihsanı.

Evvelki Harfi “Kaf” İle Başlayan Kelimeler

Kadir-i Mutlak: Her cihetle kusurdan münezze, acizden mukaddes ve müberra olan Allah Teâlâ.

Kayyumiyet-i İlahiye: Allah Teâlâ Hazretleri'nin bizatihi kaim ve daim ve baki olması. Üstad'ımız Allame Said Nursî Hazretleri, Eskişehir Hapishanesi'nde telif buyurduğu gayet kıymettar, harika Eskişehir Hapishanesi'nin meyvesi namında Otuzuncu Mektup'un Otuzuncu Lem'asının Altıncı Nüktesi'nde, Kayyumiyet-i İlahiye'yi öyle güzel beyan buyurmuşlar ki, fevkinde beyan tasavvur olunamaz. Cenab-ı Hak, kâinatın zerrelere adedince, o kıymettar Üstad'ımızdan ebeden, daimen razı olsun. Bu kıymettar risaleyi bütün kardeşlere tavsiye ediyorum.

Kalem-i Kader: Kader kalemi.

Kaza-i İlahî: Allah Teâlâ Hazretleri'nin hükm-ü ezelisidir ki, kâinatta afak ve enfüste her ne zahir olup vücuda gelir, cümlesi Allah Teâlâ'nın kazasından ve hükm-ü ezelisindedir.

Kader-i İlahî: ^[64]HAŞİYE Ahval-i mevcudatın her bir hali Cenab-ı Hakk'ın muayyen zamanlara tayin buyurmasıdır ki, kâinatta vücuda gelen umurun cümlesi bir vakt-i mahsusu olmak, Allah Teâlâ'nın takdiri ve tayini iledir.

Kanun-i İlahî: İlahî kanun. Allah Teâlâ Hazretleri'nin kanunu, şeriatı, kitapları.

Kanun-u Adalet: Adalet kanunu, düsturu.

Kavanin-i İçtimaiye: içtimaiyat düsturları, kanunları.

Kur'an-ı Mucizü'l-Beyan: Nazmen ve manen mucize olan Kur'an-ı Hakîm'dir. Üstad'ımız Allame Said Nursî Hazretleri buyuruyorlar ki: “Kur'an-ı Hakîm, hem manen hem nazmen mucizedir. Kur'an-ı Kerim nazmı cihetiyle mucizedir. Çünkü Resul-i Ekrem Aleyhissalatü Vesselam zamanında Arap kavmi içinde nihayet derecede belagat ve fesahat terakki ettiği halde Kur'an-ı Kerim'in fesahat ve belagatine yetişmek mümkün olmamıştır. Hem Kur'an-ı Kerim manası cihetiyle mucizedir. Çünkü Fahr-i Âlem Aleyhissalatü Vesselam Ceziretü'l-Arap'ta ümmî bir kavim içinde yetişmiş bir Nebiyy-i Ümmî olduğu ve hiç kimseden talim etmediği halde Kur'an-ı Kerim ile öyle bir şeriat vazetmiş ve öyle bir medeniyet tesis etmiştir ki, insanlar akıllarıyla ne kadar terakki ederlerse etsinler, hiçbir zaman Kur'an-ı Hakîm'in medeniyetine yetişemezler. Zülfikar, Mucizat-ı Ahmediye Mecmuası'nda dâhil İ'caz-ı Kur'an Risalesi'ne dikkat eden, elbette Kur'an-ı Mucizü'l-Beyan'ın muciz beyanatına secde etmemek elinden gelmez.

Kavanin-i İcraat-ı Sübhaniye: Allah Teâlâ Hazretleri'nin icraatının kanunları, düsturları.

Kabza-i Tasarruf: Tasarruf kabzası.

Kuvve-i Hafıza: Hıfz kuvvesi.

Kuvve-i Hayaliye: Bir defa hissettiği şeyi, yanında hazır olmadığı halde, hazır gibi zihninde resmetmenin kuvvesi.

Kuvve-i Zaika: Dimağda olan tatmaklık kuvvesi.

Kabiliyet: İstidat, kabul edicilik.

Kozmoğrafya: Semavattan bahseden bir fendir.

Kutr: Dairenin merkezinden geçen ve iki uçları muhit dairede nihayet bulan hatt-ı müstakim.

Kutb-u Aktab: İnsaniyetin her devresinde yeryüzünde umur-u batıniyeye vakıf ve serair-i ahvale muttali zatlar bulunur. Bu evliyaların en mühimine kutup denir. Diğerleri onun muavinleri makamında olup muhtelif isimleri vardır.

Evvelki Harfi “Kef” İle Başlayan Kelimeler

Kelam-ı Rabbanî: Rabbü'l-Âlemin'in kelamı, Rabbanî kelam.

Kelime-i Kudsiye: Kudsî kelime.

Kâinat: Kudret ve sun-i kâmil-i Hak'la vücut bulup var olan mevcudat.

Keramet: Peygamberlik iddiasından hali, marifetullah ve taat-ı Hakk'a makrun bir emr-i fevkaladedir ki, velilerden zuhur eder. [\[65\]](#)HAŞİYE

Keşfü'l-Kubur Evliyası: Kalplerin sırrına izn-i İlahî'yle vakıf olan evliya.

Kehkeşan: Hacıaryolu denilen sema ortasındaki yıldızlardan teşekkül eden yol.

Küreyvat-ı Beyza: Kan derununda bulunan beyaz kürecikler, yuvarlak mahlûklar.

Küreyvat-ı Hamra: Kan derununda bulunan kırmızı kürecikler, yuvarlak mahlûklar.

Kesret-i Etba': Tâbi çokluğu.

Küşad: Açık ve açılmış.

Evvelki Harfi “Lam” İle Başlayan Kelimeler

Lisan-ı Kal: Kal dili. Yani lisan ile, kelam ile olan tekellüm.

Lisan-ı Hal: Hal dili. Yani ahval ve etvar ile, manaya delalet eden keyfiyet ile...

Lem'a-i İ'caz: İ'caz nurlarının parlaması.

Evvelki Harfi “Mim” İle Başlayan Kilemeler

Mucizat: Mislini yapmaktan halkı aciz bırakan harikuladelerdir ki, Allah Teâlâ Hazretleri peygamberlerinin davalarını tasdik için onlar vasıtasıyla yapmıştır.

Mucizat-ı Bahire: Meşhur, zahir, aşikâr mucizeler.

Mucize-i Kudret-i Samadaniye: Samedanî kudretin mucizesi.

Mucizekâr: Mucizeli.

Muciznüma: Mucizeler gösterici.

Muhbir-i Sadık: Haberleri hakikat-ı hale ve işleri sözlerine ve ahirki muamelesi evvelki muamelesine muvafık ve mutabık olan, doğru haber verici.

Mazhar: Bir şeyin zahir olduğu yer.

Mazhariyet: Cenab-ı Hakk'ın esma ve sıfatının tecellilerinin zuhuruna kabiliyet ve nailiyet.

Mükemmel: Her cihetle tam ve kâmil.

Mukaddir: Cümle eşyayı kader-i mahsus üzere icat edici.

Mukadder: Takdir ve tayin olunmuş.

Münevvir: Tenvir edip nurlandırıcı.

Münevver: Tenvir olunmuş.

Maharet: Meleke, üstatlık.

Muamma: Gizli, perdeli manalar.

Meydan-ı Muaraza: Gerek fiilen, gerek sözle kavga ve mücadele meydanı.

Mikyas: İki şeyin mabeynini takdir ve tayin etmek için kullanılan alet veya nispet.

Mübaşeret: Başlamak.

Münferit: Yalnız.

Mahlûkat: Allah Teâlâ Hazretleri'nin icat buyurduğu kendisinden maada mevcudat.

Mükerrem: Hürmet ve tazim ve terkim olunur olan.

Mütevâtir: Gayet kesretli bir cemaat-ı azime tarafından ihbar ile sabit olan bir haberdir ki, akl-ı selim, o cemaat-ı azimenin kizb üzere ittifaklarını asla tasavvur edemez. [\[66\]](#)HAŞİYE

Müçtehit: Kur'an-ı Hakîm ve hadis-i şerifin sahih manalarını istihraç eden zatlar.

Muhakkak: Tahkik olunmuş, teftişte hak ve sıhhati ispat olunmuş olan.

Muhakkik, Muhakkikin-i Ulema: Tahkik ve teftiş edici ulemalar.

Muhakkıkane: Tahkik ehline layık. Tahkik ediciye şayeste.

Masnuat-ı Rabbanîye: Rabbü'l-Âlemin'in sun-i kâmilî ile icat ettiği mahlûkat-ı İlahî.

Mucib: Cevap verici, icabet edici.

Müzeyyin: Tezyin edip süsleyici.

Müzeyyen: Tezyin edilmiş, süslenmiş.

Müşahede: Açıktan görmek.

Müzahametsiz: Zahmetsiz, sıkıntısız.

Mücazat: İşlere mukabil ecir ve ceza.

Menşe: Neşet edip zuhur ettiği yer.

Müfettiş: Teftiş edici, bir şeyin iç yüzünü araştırmacı.

Mahiyyat, Mahiyetleri: Asılları, hakikatleri, hüviyetleri, manaları.

Medar-ı Saadet: Sebep ve vesile-i saadet. Saadet sebepleri.

Makasıd-ı İlahî: İlahî maksatlar.

Mülhid: İlhada düşmüş, hak yoldan batıl yola girmiş olan.

Merci': Müracaat olunacak yer.

Müzekki: Ayıplardan pak edicisi, noksanlarını kemale iblağ edicisi.

Müncezibane Hareketler: Cezb edip, çekici hareketler.

Minnettaran: Nimet ve ihsana karşı memnun ve müteşekkir olarak.

Misli Muhal: Her cihetle mislinin, vücudunun imkânsız olması.

Maadası Mümkün: Gayrîsi mümkün ve hadd-i kudrette dâhil.

Masivası Mahlûk: Kendinden başka, mevcudatta ne varsa onun halk etmesiyle mahlûk ve icat etmesiyle mevcut, sun-i kâmilî ile masnu.

Müvazene-i Amme: Umumi muvazene.

Mecralar: Cereyan ettiği yerler.

Muhyi: Hayat verici, canlandırıcı.

Mümit: Hayat vazifesinden terhis edici, öldürücü.

Mümtaz: İntihap ve imtiyaz olunmuş.

Murassa Libaslar: Tezyin edilmiş ve süslenmiş elbiseler.

Mümkün: Vücutla ademden mürekkep.

Muaccel: Tehirsiz, acele.

Muattal: Batıl, boş, beyhude.

Masum: Günahlardan hıfz olunmuş olan, suçsuz, günahsız olan.

Muhteşem Saraylar: Heybetli, azametli saraylar.

Mürted: (Hafazanallah Teâlâ) Din-i İslam'dan çıkan.

Mücmel: Tafsilsiz, muhtasar.

Mücessem: Cismi olan.

Müfessir: Tefsir edici, şerh edici, müphem olan kelamı açıcı.

Makarr-ı Saltanat-ı İlahiyeye: Saltanat-ı İlahiyeye'nin karargâhı olan cennet-i ala.

Mukaddes: Münezzeh ve pak.

Müntehap: İntihap edilmiş, seçilmiş.

Mütellim-i Ezeli: Ezelen ve ebeden kelam sıfatıyla muttasıf. Söyleyici olan Allah Teâlâ Hazretleri.

Muhatap: Kendisine hitap olunan, Kelam tevcih edilen.

Mürebbi: Terbiye edici.

Masduk: Tasdik ve ispat olunmuş.

Mecma-ı Hakaik: Hakikatlerin toplandığı makam.

Muamma: Gizli olan, perdeli manalar.

Müştakane: Âşığa layık bir tarzda.

Mütebayin: Ayrı, başka, birbirinden uzak olup yakışmaz olan.

Müttehit: Birleşip beraber olan.

Müsrif: İsraf eden, manasız, beyhude yere sarf eden.

Muannit: İnatçı.

Manzara: Bakacak yer.

Meşher: İştihar yeri, sergi mahalli.

Meşher-i Sun-i Rabbanî: Sun-i kâmil-i Hakk'ın harika sanatlarının iştihar ettiği teşhircâh.

Üstad'ımız Allame Said Nursî Hazretleri, ekseriya küre-i arza tabir buyuruyorlar.

Memleket-i Rabbanî: Rabbanî, Rabb'e mensup bir memleket.

Miziyyet: Fazilet, kemal.

Mükaleme: Söyleşmek.

Muhavere: Karşılıklı konuşmak, cevaplaşmak.

Münazara: Bir bahsi veya bir delili tahkik edip münasip veya münasebetsiz olduğunu gösteren cevabı vermek.

Mübareze: Uğraşmak, kavga etmek.

Münezzeh-Müberra: Tenzih ve takdis olunan abes ve kusur itibar olunur şeylerden pak ve ali ve mukaddes olan.

Müessir: Tesir edici, nişan, iz, alamet bırakıcı.

Mütefekkir: Tefekkür ve mülâhaza edici.

Münkad: Muti.

Musavvir: Suret ve şekil verici.

Musavver: Suret ve şekil verilmiş.

Müşfik: Şefkat ve merhamet edici.

Müşfikâne: Şefkat ve merhamet ehline layık.

Mana: Lafız veya sair delillerin bildirdiği şeyin zihindeki sureti.

Manidar Hareketler: Manalı hareketler.

Manevî: Cisim ve suret olmayıp ruhanî olan.

Müşahede: Açıktan görmek.

Makasıd-ı İrşadiye-i Kur'aniye: Kur'an-ı Hakîm'in saadet-i dareyne dair irşat ve delaletlerinden maksatlar.

Muhavere-i Temsiliye: Temsilî cevaplaşmak.

Marifet-i İlahiye: Kalp ve ruhun asar-ı Huda ve ef'al-i sıfat ve zat-ı Kibriya ile aşinalığıdır.

Makasıd-ı Âliye: Âli maksatlar.

Müşevveşiyet: İntizamsızlık, karışıklık.

Matumat: Taamlar.

Mahşer: Cem olup toplanılacak yer.

Mahşer-i Acaib: Acip ve garip şeylerin cem olduğu mahal.

Müdebbir: Tedbir edici ve ilm-i muhiti her şeyin akıbetini ihata edici.

Meclis-i Tehlil: La ilahe illallah kelime-i tayyibesi zikrolunan mahal.

Mütebahhirin-i Ulema: Hakaikin en ince köklerine vakıf müdakkik, muhakkik allameler.

Müdakkik: Bir meseleyi tahkikte ziyadesiyle eden.

Müstemirane: Daimi ve muttasıl ve muhkem bir tarzda.

Müşabehet Sikkesi: Birbirine benzemek damgaları.

Mürşid-i Ekmel: Pek mükemmel bir tarzda saadet yolunu ins ve cine, belki bütün mahlûkata gösteren ve tarik-ı hidayete irşat eden Resul-i Ekrem Aleyhissalatü Vesselam'dır.

Mertebe-i İlmiye: İlmi derece.

Makru': Kıraat edilip okunan.

Mukarrer: Muhakkak.

Mukaddesat-ı Diniye: Din-i mübin-i İslam'ın şek ve evhamdan münezzehe pak ve sabit ve hakikat olan kudsî esasatı ve âli teferruatı.

Masnuat: Sanat-ı kâmile-i Hak'la icat olunmuş mahlûkat.

Madde-i İştial: Alevlenmek, yanmak maddeleri.

Meşiet: Murat etmek, dilemek.

Menafi-i Cüz'iyeye: Adi menfaatler.

Mevzuniyet: Miktarda ve tartıda birbirine mutabakat.

Evvelki Harfi “Nun” İle Başlayan Kelimeler

Nakkaş-ı Zülcelal: Azamet ve heybet sahibi, nakşedici.

Nazar-ı Merhamet: Şefkat ve merhamet nazarı.

Nokta-i İstinat: İstinat noktası.

Nebi: Peygamber.

Nebiy-i Ümmî (a.s.m.): Resul-i Ekrem Aleyhissalatü Vesselam'ın bir vasf-ı şerifidir. Okuyup yazmayı talim etmeyen bir kavim içinde neş'et etmekle okuyup yazmamış. Bu vasıf, Resul-i Ekrem (a.s.m.) hakkında pek büyük bir fazilettir. Çünkü talim etmeden gayet âli bir din tebliğ ve kudsî bir medeniyet tesis etmiştir ki, bahir bir mucizedir.

Nişane-i Tasdik: Nübüvvet ve risaletlerinin doğruluğunu kavimlerine inandırmak ve kabul ettirmek için Cenab-ı Hak tarafından peygamberlere verilen tasdik alameti, burhanı, hücceti olan mucizelerdir ki, izn-i Hak'la peygamberlerin ellerinde zuhur etmiş binler harikuladelerdir. Mucizat-ı Ahmediye Risalesi'nde Üstad'ımız üç yüzden ziyade Resul-i Ekrem'in (a.s.m.) zahir ve bahir mucizelerini pek mükemmel beyan buyurmuşlar. Ve evvelinde mucizenin hakikatini pek kıymetli bir mukaddemeye izah buyurmuşlar. Cenab-ı Hak enbiya-i izamın mucizeleri hürmetine, Üstad'ımıza selametler ihсан

buyursun. Ve ümmet-i Muhammediye'nin (a.s.m.) enfası ve kâinatın zerratı adedince Üstad'ımızdan razı olsun. Âmin.

Nev-i Beşer: İnsanlar.

Nesil: Zürriyet.

Nil-i Mübarek: Mısır'da bir mübarek nehrin ismidir.

Nesc: Dokumak.

Nessaç: Dokuyucu, nesc edici.

Nüsha-i Suğra: Küçük nüsha.

Nüsha-i Kübra: Büyük nüsha. [67]HAŞİYE

Nükte: Dikkatle tefekkürden hâsıl olan latif ve zarif meselelerdir.

Naziri Mümteni': Mislinin vücudu imkânsız.

Nokta-i Merkeziye: Muhit dairenin ortasındaki nokta.

Nısf-ı Kutur: Muhit dairenin ortasından geçen ve iki uçları muhit dairede nihayet bulan hatt-ı müstakimin yarısı.

Neşir: Allah Teâlâ Hazretleri'nin mahlukatı yeniden halk edip kabirlerinden çıkarması.

Netice-i Hilkat: Hilkat gayesi, neticesi.

Evvelki Harfi “Vav” İle Başlayan Kelimeler

Vahdaniyet-i İlahiye: Zatında, sıfat ve ef'alinde şerik ve naziri olmayan Allah Teâlâ Hazretleri'nin sıfatıdır.

Vahid: Şerik ve nazirsiz, tek, yekta olan Allah Teâlâ Hazretleri'nin ism-i şerifi.

Vahdanî: Vahide mensup.

Veli-Evliya: Cenab-ı Hakk'ı Esmâ-i Hüsnâ ve sıfat-ı ulyası ile arif ve ubudiyette daim, günahlardan sakınan ve nefsanî lezzetlerden yüz çeviren ve dünyaya arkasını döndüren ve ahirete müteveccih olan ve Cenab-ı Hakk'ın zikrine devam eden zat-ı şerifler.

Vüsat-ı Rahmet-i İlahiye: Allah Teâlâ Hazretleri'nin her şeyi ihata eden rahmetinin genişliği, ihatası.

Vahiy: Lügatte gizlice söylemek manasına. Hakikatte Allah Teâlâ Hazretleri'nin Peygamber Aleyhissalatü Vesselam'a hem has bir vecihle, hem âmm bir vecihle, yani evvela vasıtasız doğrudan doğruya, sonra Cibril Aleyhissalam vasıtasıyla maksad-ı Rabbaniye'sini telkin ve talim buyurmasıdır. [68]HAŞİYE

Evvelki Harfi “Ye” İle Başlayan Kelimeler

Yakin-i İmanî: İmanî olan yakın.

Yakin: Vakıa mutabık, sabit ve katî itikat.

Not: Mehmet Feyzi merhum, lügatçenin sonunda “yakin” kelimesinin Arapça tarifini yazdıktan sonra, Mecmua-ı Asâ-yı Mûsâ ve Risale-i Nur'un itikatlarının yakini itikat olduğunu ifade eder. İtikadiyat-i Asâ-yı Mûsâ ve İtikadiyat-ı Risaleti'n-Nur, itikadiyat-ı Resaili'n-Nur terimleri üzerine cifrî hesaplarını çıkardıktan sonra şöyle bir not düşer:

“Bu asırda zındıka dalaletine karşı Asâ-yı Mûsâ vazifesini gören Risale-i Nur'un ve Asâ-yı Mûsâ mecmuasının, bu asır ile ve gelecek asırlarla alakadar ve vazifedar olduklarına latif bir tevafuk hissettim. Fakat aczimden izah edemedim. İzahını sevgili, kudsî Üstad'ımıza ve muktedir kardeşlere

havale ediyoruz.”

Çalışmasının sonunu, “Temmeti’l-kitap, biavnilahi’l-Meliki’l-Vehhab” diyerek tamamlar.

Allah ondan razı olsun ve rahmet eylesin. Âmin.

HAŞİYE Üstad’ımız Allame Said Nursî Hazretleri, Risale-i Nur’ un çok yerlerinde, ezcümle On İkinci ve On Üçüncü Sözler’de ilhamın keşf-i manevî olduğunu, vahyin hem keşf-i manevî, hem şuhud olduğunu, şuhud ise hem melek-i vahyi görmek hem kelimasını işitmekle hasıl olup lekesiz, şeffaf olduğunu ve ilhamın fevkinde katî olduğunu ve peygamberlere vahiy geldiğinde, evvela o manayı kalplerinde hazır bulduklarını, sonra Cibril Aleyhisselam’la dahi zuhur bulduğunu, evvelki mertebeye, “vech-i has” ve ikinci mertebeye “vech-i âmm” tabir olunduğunu ve enbiya aleyhimüsselamın evliya-i izamın fevkinde, hem vech-i has, hem vech-i âmm ile tafdil ve ikram olunduklarını, örfen ve edeben ilhama vahiy denilemediğini ve vahiy katiyetinde olmadığını öyle ispat ve beyan buyurmuşlardır ki, cehele-i mutasavvifeyi ikaz ve intibaha davet etmiş, ikaz olmayan ve zındıkaya ve ilhada meyledenlerinin de beyinlerini dağıtmıştır.

* * *

[1]. Şeyh Şaban-1 Velî, Anadolu toprağının manevî tapu senetleri mesabesinde olan ve Anadolu'yu ayakta tutan manevî direklerden biridir. “Evtad-1 erbaa” diye anılan bu dört büyük veli, sırasıyla şunlardır: Hacı Bektaş-1 Velî, Mevlana Celaleddin-i Rumî, Hacı Bayram-1 Velî ve Şeyh Şaban-1 Velî (Kaddesallahu esrarehum).

[2]. Bediüzzaman Said Nursî, *Lem'alar*, s. 279, Söz Basım Yayın, İstanbul 2006.

[3]. *Mesnevî-i Nuriye*, Söz Basım Yayın, s. 171.

[4]. *Kastamonu Lâhikası*, Söz Basım Yayın, s. 180.

[5]. *Lem'alar*, SöZ Basım Yayın, s. 411; *Şuâlar*, SöZ Basım Yayın, 561.

[6]. *Bediüzzaman Said Nursî'nin İlk Dönem Eserleri (Münâzarat)*, Söz Basım Yayın, s. 481.

[7]. *Kastamonu Lâhikası*, Söz Basım Yayın, s. 23.

[8]. *Kastamonu Lâhikası*, Söz Basım Yayın, s. 25.

[9]. *Kastamonu Lâhikası*, Söz Basım Yayın, s. 31.

[10]. Bu hatırayı kendisinden dinlediğim İnebolulu Rasim Sürav Bey, kendisi de İnebolu Nur Talebeleri'nden merhum Salih Uğurtan ve merhum Terzi Mehmed Işık'tan dinlemiş. Bu iki zat hakkında Rasim Bey'in anlattıkları ise şöyle:

“Salih Uğurtan, Denizli Hapsi'ne götürülmemiştir. Fakat diğer ağabeyler idam talebiyle sevk edilince komiser kendisini çağırmış: ‘Çantayı hazırla... Eğer buradan bir kişi daha alınacak olsa seni götüreceğim!’ demiş. O da, ‘Komiserim, idam talebiyle gidenlerin yanına çanta almalarına gerek yok. Ben hazırım!’ demiş.

Terzi Mehmed Işık'a gelince... O da çok mübarek bir zattı. Üstad'ı rüyasında görerek ona âşık olmuştur. Rüyasında Üstad'ın beden ölçülerini alarak kendisine bir cübbe ile bir şalvar dikmiştir. Emirdağ'da ziyaretine gittiğinde, Üstad kimseden hediye almazken, bu hâlis talebesinin hediyesini geri çevirmemiş ve getirdiği cübbe ve şalvarı kabul etmiştir.”

[\[11\]](#). *Lem'alar*, SöZ Basım Yayın, s. 411-12.

[\[12\]](#). *Kastamonu Lâhikası* (Osmanlıca), c. 2, s. 28.

[13]. *Lem'alar*, SöZ Basım Yayın, s. 412.

[14]. *Kastamonu Lâhikası*, Söz Basım Yayın, s. 31.

[15]. *Kastamonu Lâhikası*, Söz Basım Yayın, s. 32-33.

[16]. *Kastamonu Lâhikası*, Söz Basım Yayın, s. 41.

[17]. *Kastamonu Lâhikası*, Söz Basım Yayın, s. 52.

[18]. *Kastamonu Lâhikası*, Söz Basım Yayın, s. 127-128.

[19]. *Kastamonu Lâhikası*, Söz Basım Yayın, s. 183.

[20]. *Tarihçe-i Hayatı*, Söz Basım Yayın, s. 783.

[\[21\]](#). Şeyh Şaban-ı Veli'nin doğum ve vefat tarihi ihtilafly olmakla birlikte, kaynaklar genelde 1499'da doğup 1569'da vefat ettiğini yazarlar. Böylece Kastamonu topraklarında bu büyük velinin 500 sene önce yaşadığı anlaşılır.

[22]. *Kastamonu Lâhikası*, Söz Basım Yayın, s. 59.

[23]. *Kastamonu Lâhikası*, Söz Basım Yayın, s. 176.

[24]. İnebolulu Recep Uysal ve Enver Tok'un ifadesine göre Nuri isimli bu polis, Kastamonu'nun merkeze bağlı Elyakut köyündenmiş. Hatta daha sonra tebdil-i hava için İnebolu'ya gelip Nazif Çelebi'nin otelinde bir müddet kalmış. O hastalıktan kurtulamayıp kısa zaman sonra ölmüş.

[25]. *Kastamonu Lâhikası*, Söz Basım Yayın, s. 107.

[26]. *Kastamonu Lâhikası*, Söz Basım Yayın, s. 125.

[27]. *Kastamonu Lâhikası*, Söz Basım Yayın, s. 126.

[28]. *Kastamonu Lâhikası*, Söz Basım Yayın, s. 178.

[29]. *Kastamonu Lâhikası*, Söz Basım Yayın, s. 192.

[30]. *Kastamonu Lâhikası*, Söz Basım Yayın, s. 80.

[\[31\]](#). “Rabb’inin hükmü gelinceye kadar sabret. Muhakkak Sen bizim himayemiz altındasın.” (Tur Suresi, 52:48.)

[32]. *Tarihçe-i Hayatı*, Söz Basım Yayın, s. 405.

[33]. *Emirdağ Lâhikası*, Söz Basım Yayın, s. 222-223.

[34]. *Emirdağ Lâhikası*, Söz Basım Yayın, s. 201.

[35]. Sungur Ağabey'e bu mektubun yazılış tarihini sorduğumuzda "Üstad Emirdağı'ndayken 1946-47 yıllarında yazılmış olacak" dedi.

[36]. “Belaların en şiddetlisi insanların en iyisi, en kâmilleri olan peygamberlerin, sonra derecelerine göre Allah’ın veli kullarının üzerine gelir.” (*Buharî*, Merdâ: 3.)

[37]. HAŞİYE O hanım Âsiye'dir.

[38]. “Allah Teâlâ bu ümmet için her yüz senenin başında dinlerini tecdit eden bir müceddit gönderir.” (el-Hakim, *el-Müstedrek*, 4:522; el-Münâvî, *Feyzü'l-Kadîr*, 2:281, hadis no: 1845.)

[39]. “Rabb’inin hükmü gelinceye kadar sabret. Muhakkak Sen bizim himayemiz altındasın.” (Tûr Sûresi, 52:48.)

[40]. “Said (mutlu) olan annesinin karnında saiddir (mutludur).” (el-Aclûnî, *Keşfü'l-Hafâ*, 452, hadis no: 1475.)

[41]. HAŞİYE Mevlânâ Câmî, Mevlânâ Celaleddin-i Rumî hakkında demiş: “Men çi kûyem der vasfi ân ânî cenâb nist peygamber velî dâred kitab.” (O yüce zatı tavsif etme konusunda ben ne söyleyeyim? Peygamber değildir, fakat kitabı vardır.)

[42].Refet Barutçu'nun, Ankara'da Sıddık Dursun'a anlattığı şu hadise de hapishane şartlarında Üstad'ın talebeleri arasındaki ittifakı muhafaza etmek için ne kadar büyük himmet ve gayret sarf ettiğini göstermesi bakımından ilginçtir:

“Afyon Hapsi'nde bir gün Risale-i Nur'un iki rüknü denecek ağabeyler arasında şiddetli bir tartışma çıkmıştı. Birisi diğerine ağza alınmayacak ağır hakaretlerde bulunmuştu. Tam o sırada üç-dört koğuş ötede bulunan ve bütün kapıların kapalı olduğu bir sırada Üstad'ımız birden orada aynıyla temessül etti ve o iki kardeş arasına girip, hakaret edilene dönerek, ‘Kardeşim, sana yapılan hakaretleri kendi nefsime alıyorum’ dedi ve oradan kayboldu. Hepimiz o anda yer yarılrsa yerin dibine geçecek kadar utanıp mahcup olmuştuk.”

[43]. *Şuâlar*, Söz Basım Yayın, s. 640.

[44]. *Şuâlar*, Söz Basım Yayın, s. 418.

[45]. *Şuâlar*, Söz Basım Yayın, s. 688-690.

[46]. Allah'ın adıyla. “Hiçbir şey yoktur ki O’nu övüp O’nu tesbih etmesin (O’nu şükran ve minnetle anıp şânına lâıyk ifadelerle anmasın ve noksan sıfatlardan tenzih etmesin).” (İsrâ Suresi, 17:44) Allah'ın selamı, rahmeti ve bereketi ebediyen, daima üzerinize olsun.

[47]. Allah'ın adıyla. “Hiçbir şey yoktur ki O’nu övüp O’nu tesbih etmesin (O’nu şükran ve minnetle anıp şânına lââyık ifadelerle anmasın ve noksan sıfatlardan tenzih etmesin).” (İsrâ Suresi, 17:44)

[48]. *Emirdağ Lâhikası*, Söz Basım Yayın, s. 287.

[49]. *Emirdağ Lâhikası*, Söz Basım Yayın, s. 230.

[50]. *Emirdağ Lâhikası*, Söz Basım Yayın, s. 199.

[\[51\]](#). *Emirdağ Lâhikası*, Söz Basım Yayın, s. 182.

[\[52\]](#). *Emirdağ Lâhikası*, Söz Basım Yayın, s. 540.

[\[53\]](#). Bu yazı, Mehmed Feyzi Ağabey'in vefatı üzerine, 21.3.1989'da Almanya Berlin'de bulunan Abdullah Yeğın Ağabey tarafından, bir taziye makamında yazılıp Türkiye'ye gönderilmiştir.

[54]. Ilgazlı Hacı Ahmed Efendi, Nakşî şeyhlerindendi. Etraf kaza ve köylerde pek çok müridi vardı. Fakihti, çok sayılıp sevilen bir zattı. 1975'te vefat edince yerine vekili Tosyalı Recep Efendi geçmiştir.

[\[55\]](#). Alparslan Türkeş'in Mehmed Feyzi Efendi'nin vefatı üzerine onun hakkında dostlarına yaptığı bir konuşmadır.

[56]. HAŞİYE *Risale-i Nur*'da Rahmanî, Rabbanî, Samedanî çok tekrar ediliyor. Bunlar Allah Teâlâ Hazretleri'nin ism-i şeriflerindendir. Rahman'a, Rabb'e, Samed'e mensup demektir. Mesela, şehri Rahmanî, istihdam-ı Rabbanî, ayine-i Samedanî, yani Samedanî ayna, Rabbanî istihdam, Rahmanî şehir demektir. Bu kelimatta, Rabb ve Samed'e, elif ve nun'un ziyade kılınması ki, Rabbanî, Samedanî nispeti tekit ve mübalağa içindir.

[57]. HAŞİYE Celal ve Cemal, Allah Teâlâ Hazretleri'nin sıfatındandır. Cenab-ı Hakk'ın sıfat-ı İlahiye ve esma-i Rabbaniye'sinden kahr ve gazaba müteallik olana Celal ve Cenab-ı Hakk'ın sıfat-ı İlahiye ve esma-i Rabbaniye'sinden lütuf ve rahmete müteallik olana Cemal denir.

[58]. HAŞİYE Rububiyet, uluhiyet, vahdaniyet tekerrür ediyor. Bunlar hakikatte Allah Teâlâ Hazretleri'nin sıfatındandır. Fakat bazen bu sıfatlarla muttasıf olan Zat-ı Zülcelal murat olunur.

[59]. HAŞIYE Rabbanî, Rahmani, bunlar esma-i İlahî'dendir. Rahman'a, Rabb'e mensup demektir. Rahman ve Rab ism-i şeriflerine elif ve nun ziyadeliği; nispeti, tekit ve mübalağa içindir.

[60]. HAŞİYE Ehl-i tahkik mesleğince Allah Teâlâ Hazretleri'nin tazimine dall olan ismi. Allah Teâlâ'ya, (Sultan, Padişah gibi), ister izn-i şer'i olsun, ister olmasın, ıtlak etmek caizdir.

[61]. HAŞİYE Risale-i Nur'un hakiki makamı sıddıkiyettir ki, derece-i nübüvvetten sonra bütün derecat ve makamatın fevkindedir.

[62]. HAŞİYE Maddiyyunluk ve tabiiyyunluk taununu kökünden tedavi eden Risale-i Nur'dur. Ezcümle, bu Asâ-yı Mûsâ mecmuası ve bilhassa bu mecmuadaki Tabiat Risalesi'dir.

[63]. HAŞİYE Tamamı Lemeat namında Üstad'ımız Said Nursî Hazretleri'nin otuz sene evvel telif ettiği manzum, gayet kıymetli ve Risale-i Nur'un bir nevi mesnevisi olan matbu eserindedir.

[64]. HAŞİYE Bu iki gamız hakikat dahi Üstad'ımızın Yirmi Altıncı Söz'ü ki, Risale-i Kader namında gayet kıymettar bir risalede herkesin fehmedeceği bir vecihle beyan edilmiş. İsteyen o risaleyi elde eder.

[65]. HAŞİYE Üstad'ımız Keramet-i Gavsiye Risalesi'nin nihayetinde, kerametın hakikatını pek şirin izah buyurmuşlar.

[66]. HAŞİYE Üstad'ımız Mucizat-ı Ahmediye'nin mukaddemeden sonra birinci makamında “tevatür” ve “mütevatir” manalarını pek mükemmel izah buyurmuşlar.

[67]. HAŞİYE Üstad'ımız Hazretleri Risale-i Nur'da ekseriyetle insana nüsha-i suğra, kâinata nüsha-i kübrâ tabir buyuruyorlar.

[68]. HAŞİYE Üstad'ımız Allame Said Nursî Hazretleri, Risale-i Nur' un çok yerlerinde, ezcümle On İkinci ve On Üçüncü Sözler'de ilhamın keşf-i manevî olduğunu, vahyin hem keşf-i manevî, hem şuhud olduğunu, şuhud ise hem melek-i vahyi görmek hem kelamını işitmekle hasıl olup lekesiz, şeffaf olduğunu ve ilhamın fevkinde katî olduğunu ve peygamberlere vahiy gel-diğinde, evvela o manayı kalplerinde hazır bulduklarını, sonra Cibril Aleyhisselam'la dahi zuhur bulduğunu, evvelki mertebeye, "vech-i has" ve ikinci mertebeye "vech-i âmm" ta-bir olduğunu ve enbiya aleyhimüsselamın evliya-i izamın fevkinde, hem vech-i has, hem vech-i âmm ile tafdil ve ikram olunduğunu, örfen ve edeben ilhama vahiy denilemediğini ve vahiy katiyetinde olmadığını öyle ispat ve beyan buyurmuşlardır ki, cehele-i mutasavvifeyi ikaz ve in-tibaha davet etmiş, ikaz olmayan ve zındıkaya ve ilhada meyledenlerinin de beyinlerini dağıtmıştır.